

การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม

โดย

นางสาวสุนตรา ธีรเสนี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม

โดย

นางสาวสุนตรา ธีรเสนี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต

ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

PLANNING FOR THE RETIREMENT OF INSURED PERSONS
IN SOCIAL SECURITY SYSTEM

BY

MISS SUNETRA THEERASANEE

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF MASTER OF SOCIAL WORK
DEPARTMENT OF SOCIAL WORK
FACULTY OF SOCIAL ADMINISTRATION
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2017
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นางสาวสุนตรา อีร์เสนี

เรื่อง

การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2561

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ กิตติยา นรามาศ)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ เล็ก สมบัติ)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์ สุรางค์รัตน์ วศินารมณ)

คณบดี

(ศาสตราจารย์ ดร. โกวิทช์ พวงงาม)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม
ชื่อผู้เขียน	นางสาวสุนตรา ธีรเสนี
ชื่อปริญญา	สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
คณะ/ มหาวิทยาลัย	สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ เล็ก สมบัติ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์ สุรางค์รัตน์ วศินารมณ
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการรับรู้ของผู้ประกันตนเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ชราภาพและสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุที่พึงได้รับ และศึกษาการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในด้านสุขภาพที่อยู่อาศัย เศรษฐกิจ และสังคม กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ ณ สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 จำนวน 286 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package to the Social Science: SPSS) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่า t-test และ F-test กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ผู้ประกันตนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 มีอายุระหว่าง 40-45 ปี ระยะเวลาการปฏิบัติงาน 11-20 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรส มีบุตรจำนวน 1-2 คน รายได้ต่อเดือนๆ ละ 9,000-15,000 บาท เป็นลูกจ้างรายเดือน และมีที่พักอาศัยเป็นของตนเอง ผู้ประกันตนรับรู้สิทธิประโยชน์ชราภาพจากกองทุนประกันสังคมมากกว่าการรับรู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ และการรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุของภาครัฐ (นอกเหนือประกันสังคม) ตามลำดับ ส่วนการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม พบว่า ในภาพรวม มีระดับการวางแผนอยู่ในระดับปานกลาง โดยการวางแผนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสุขภาพ ส่วนการวางแผนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกันตน อันได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ลักษณะการจ้างงานและ

ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน กับการวางแผนเพื่อการเกษียณ มีความสัมพันธ์กับการวางแผนเพื่อการเกษียณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาในครั้งนี้ คือ สำนักงานประกันสังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายส่งเสริมสร้างการรับรู้ให้กับผู้ประกันตนได้ตื่นตัวและตระหนักถึงการให้ความสำคัญกับการวางแผนเพื่อการเกษียณในทุกๆ ด้าน เพื่อให้เกิดการวางแผนภายหลังเกษียณได้อย่างเหมาะสม โดยการรณรงค์ส่งเสริมและสนับสนุนในการรับรู้ถึงสิทธิที่จะได้รับและรู้จักการวางแผนเพื่อการเกษียณในทุกด้าน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตภายหลังเกษียณได้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ: การวางแผน, การเกษียณอายุ, ผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม

Thesis Title	PLANNING FOR THE RETIREMENT OF INSURED PERSONS IN SOCIAL SECURITY SYSTEM
Author	Miss Sunetra Theerasanee
Degree	Master of Social Work
Faculty/ University	Social Administration Thammasat University
Thesis Advisor	Associate Lek Sombat
Thesis Co-Advisor	Associate Surangrat Vasinarom
Academic Year	2017

ABSTRACT

The study of "Planning for the retirement of insured persons in social security system" aims to study the insured persons' perceptions on old-age benefits and welfare for the elderly and to study about the retirement planning of insured persons in health, housing, economy and society. The sample consisted of 286 insured persons who applied for the service at Bangkok Social Security Office 6. Questionnaire is used as a tool to collect data and computing by using Statistical Package to the Social Science: SPSS. Data were analyzed by means of percentage, average, standard deviation, t-test, and F-test. The statistical significance was 0.05. The results are summarized as follows.

Most sample insured persons are the female insured persons under Section 33 aged between 40 and 45 years. The average length of employment is 11-20 years with undergraduate degree educational background, married with 1-2 children. Average monthly income is between 9,000-15,000 baht per month with own accommodation. The insured persons have better perception on social security old age benefits than retirement welfare of enterprises and public welfare for the elderly (apart from the social security fund) respectively. In addition, the planning for retirement of insured persons in social security system showed that the overall level of planning was moderate. The highest average of the plans is for health, with the

lowest average for the economy. In addition, the insured persons' general information i.e. age, education level, income per month, employment pattern and current housing pattern is in correspondence with retirement planning with statistical significance at the 0.05 level.

The recommendations from this study are that the Social Security Office and related agencies should have a policy in promoting better perception and raising awareness among insured persons on the importance of planning for retirement in all areas to achieve the suitable plan after retirement. With the campaign to promote and support the recognition of the right to receive and know the plan for retirement in all aspects, the insured persons are able to live happily after retirement.

Keywords: Planning, Retirement, Persons in Social Security System

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถสำเร็จลุล่วงได้อันเนื่องมาจากความเมตตากรุณา และการให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์จากคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ กิตติยา นรามาศ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ สุรางค์รัตน์ วศินารมณั ที่ให้ความกรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า มาเป็นกรรมการและที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม โดยเฉพาะ รองศาสตราจารย์ เล็ก สมบัติ กรรมการและที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่คอยแนะนำ ให้คำปรึกษา แก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างดียิ่งมาโดยตลอด ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ ณ สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานคร พื้นที่ 6 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ สละเวลาในการตอบแบบสอบถาม เพื่อนร่วมงานในสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 ทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจและช่วยจัดเก็บแบบสอบถาม เจ้าหน้าที่โครงการทุกท่านที่ให้คำปรึกษาและคอยช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ มาโดยตลอด จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีตลอดระยะเวลาการศึกษา และขอขอบพระคุณคนสำคัญของผู้ศึกษานั้นคือ ครอบครัวอันเป็นที่รัก แม่ คุณอา และพี่โอฟีสาวที่แสนดี ที่คอยสนับสนุน และเป็นกำลังใจสำคัญตลอดมา ขอขอบคุณ พี่นิต พี่แหง่ แสน พี่โอบอ พี่นุช พี่ตาล และพี่ๆ น้องๆ ส.ส.ม. รุ่น 1 ทุกคน และบุคคลที่ไม่ได้กล่าวถึง ที่คอยเป็นกำลังใจและช่วยเหลือให้แก่งันเสมอ

ท้ายที่สุด ขอขอบคุณสำนักงานประกันสังคมที่สนับสนุนทุนการศึกษา เพื่อเสริมสร้างบุคลากรให้มีความรู้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานประกันสังคม และงานวิจัยอื่นๆ ที่มีความคล้ายคลึงกัน หากมีความบกพร่องประการใด ผู้ศึกษาขออภัยและขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

นางสาวสุนตรา อีร์เสนี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญตาราง	(14)
สารบัญภาพ	(19)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 มุมเหตุจูงใจในการศึกษา	8
1.3 วัตถุประสงค์ในการศึกษา	12
1.4 ขอบเขตการศึกษา	13
1.5 นิยามศัพท์	13
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ	14
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันสังคมกรณีชราภาพ	15
2.1.1 พระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558	15
2.1.2 การประกันสังคมกรณีชราภาพ	16
2.1.3 ความหมายของการประกันสังคมกรณีชราภาพ	19
2.1.4 วัตถุประสงค์ของการประกันสังคมกรณีชราภาพ	20
2.1.5 เงื่อนไขการเกิดสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพ	20

2.1.6 สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับกรณีชราภาพ	21
2.1.6.1 กรณีบำเหน็จชราภาพ (จ่ายเป็นเงินก้อน)	21
2.1.6.2 กรณีบำนาญชราภาพ	21
2.2 แนวคิดผู้สูงอายุ	22
2.2.1 ความหมายของผู้สูงอายุ	23
2.2.2 การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ	25
2.2.3 ปัญหาในภาพรวมของผู้สูงอายุ	27
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของผู้สูงอายุ	28
2.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	28
2.3.2 นโยบายรัฐบาลด้านผู้สูงอายุ	30
2.3.3 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2553)	31
2.3.4 แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552	33
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเกษียณอายุ	35
2.4.1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการเกษียณอายุ	35
2.4.2 ผลกระทบของการเกษียณอายุ	37
2.4.3 สิ่งที่จะต้องพิจารณาก่อนจะเกษียณ	40
2.4.4 สวัสดิการภายหลังเกษียณ	41
2.4.4.1 ค่าชดเชยตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน	41
2.4.4.2 กองทุนประกันสังคม	42
2.4.4.3 กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ	42
2.5 แนวคิดการวางแผนเพื่อการเกษียณ	43
2.5.1 การวางแผนก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ	44
2.5.1.1 การวางแผนด้านสุขภาพ	44
2.5.1.2 การวางแผนด้านที่อยู่อาศัย	46
2.5.1.3 การวางแผนด้านเศรษฐกิจ	47
2.5.1.4 การวางแผนด้านวิถีชีวิตหรือสังคม	49
2.5.2 ประโยชน์ของการวางแผนก่อนการเกษียณอายุ	50
2.5.2.1 ประโยชน์ด้านจิตใจ	50
2.5.2.2 ประโยชน์ด้านร่างกาย	50

2.5.2.3	ประโยชน์ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว	50
2.5.2.4	ประโยชน์ด้านสังคม	51
2.6	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้	51
2.6.1	ความหมายของการรับรู้	51
2.6.2	ประเภทของการรับรู้	53
2.6.3	องค์ประกอบของการรับรู้	54
2.6.4	กระบวนการรับรู้	54
2.6.5	การเลือกการรับรู้	56
2.6.6	ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้	57
2.7	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	59
2.7.1	การรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพ สวัสดิการเพื่อการเกษียณของ สถานประกอบการ และสวัสดิการของผู้สูงอายุ	59
2.7.2	การวางแผนเพื่อการเกษียณในด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม	62
2.8	กรอบแนวคิดในการศึกษา	66
บทที่ 3	ระเบียบวิธีการศึกษา	67
3.1	วิธีการศึกษา	67
3.2	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	67
3.3	หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกประชากร (Subject Recruitment)	68
3.4	หลักเกณฑ์ในการคัดออกประชากร (Exclusion Criteria)	68
3.5	หลักเกณฑ์การถอนอาสาสมัครออกจากการวิจัย	69
3.6	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	69
3.7	การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	70
3.8	การเก็บรวบรวมข้อมูล	70
3.9	การวิเคราะห์ข้อมูล	71
3.10	จริยธรรมในการศึกษาค้นคว้า	73
3.11	การนำเสนอข้อมูล	73

บทที่ 4 ผลการศึกษาและการอภิปรายผล	74
4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกันตน	74
4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้ประกันตน	78
4.2.1 การรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม	78
4.2.2 การรับรู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ	81
4.2.3 การรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11	82
4.2.4 สรุปรภาพรวมการรับรู้ของผู้ประกันตน	85
4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน	86
4.3.1 การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ	86
4.3.1.1 ด้านร่างกาย	86
4.3.1.2 ด้านจิตใจ	89
4.3.2 การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านที่อยู่อาศัย	92
4.3.3 การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านเศรษฐกิจ	94
4.3.4 การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสังคม	97
4.4 การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร	100
4.4.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของผู้ประกันตนกับ การรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม	100
4.4.1.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานการณ์เป็นผู้ประกันตน กับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	100
4.4.1.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการรับรู้ของ ผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	101
4.4.1.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับการรับรู้ของ ผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	102
4.4.1.4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาการปฏิบัติงานกับ การรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	103
4.4.1.5 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับการรับรู้ ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	104

4.4.1.6 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพการสมรสกับ การรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	105
4.4.1.7 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรกับการรับรู้ของ ผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	106
4.4.1.8 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการรับรู้ ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	107
4.4.1.9 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะการจ้างงานปัจจุบัน กับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	108
4.4.1.10 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยใน ปัจจุบันกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมใน ภาพรวม	109
4.4.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของ ผู้ประกันตนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบ ประกันสังคมในภาพรวม	110
4.4.2.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานการณ์เป็น ผู้ประกันตนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนใน ระบบประกันสังคมในภาพรวม	110
4.4.2.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการวางแผน เพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	111
4.4.2.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับการวางแผน เพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	112
4.4.2.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะเวลา การปฏิบัติงานกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนใน ระบบประกันสังคมในภาพรวม	114
4.4.2.5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับ การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ในภาพรวม	115
4.4.2.6 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพการ สมรสกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบ ประกันสังคมในภาพรวม	117

4.4.2.7 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรกับ การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ในภาพรวม	118
4.4.2.8 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเดือนกับ การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ในภาพรวม	119
4.4.2.9 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะการจ้าง งานปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนใน ระบบประกันสังคมในภาพรวม	121
4.4.2.10 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัย ในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน ในระบบประกันสังคมในภาพรวม	123
4.4.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของ ผู้ประกันตนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบ ประกันสังคมในแต่ละด้าน	125
4.4.3.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานะการเป็น ผู้ประกันตนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนใน ระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	125
4.4.3.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการวางแผน เพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	127
4.4.3.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับการวางแผน เพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	127
4.4.3.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาการ ปฏิบัติงานกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบ ประกันสังคมในแต่ละด้าน	131
4.4.3.5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับ การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ในแต่ละด้าน	133

	(12)
4.4.3.6 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพการ สมรสกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบ ประกันสังคมในแต่ละด้าน	139
4.4.3.7 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรกับ การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ในแต่ละด้าน	141
4.4.3.8 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเดือนกับ การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ในแต่ละด้าน	143
4.4.3.9 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะการจ้าง งานปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนใน ระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	147
4.4.3.10 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะ ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของ ผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	151
4.4.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการรับรู้กับการวางแผน เพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	155
4.5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ประกันตน	156
4.5.1 สำนักงานประกันสังคม	156
4.5.2 ภาครัฐ	156
4.5.3 สถานประกอบการ	157
4.5.4 ผู้ประกันตน	157
4.6 การอภิปรายผลการศึกษา	158
4.6.1 การรับรู้ของผู้ประกันตนเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพและ สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ	158
4.6.2 การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน	163
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	170
5.1 สรุปผลการศึกษา	170

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	170
5.1.2 การรับรู้ของผู้ประกันตน	170
5.1.3 การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน	171
5.1.4 การทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปร	172
5.1.4.1 การศึกษาระหว่างข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามกับการรับรู้ ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม	172
5.1.4.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของ ผู้ตอบแบบสอบถามกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของ ผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	173
5.1.5 สรุปภาพรวมจากข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง	173
5.2 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา	174
5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	175
5.2.2 ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ	175
5.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป	176
รายการอ้างอิง	177
ภาคผนวก	187
ประวัติผู้เขียน	196

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	จำนวนการใช้บริการของผู้ประกันตนกรณีชราภาพ ปี 2551-2559	6
1.2	รายงานสรุปการใช้บริการผู้ประกันตนของผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ ณ สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 ระหว่าง 1/1/59-31/12/59	10
1.3	รายงานสรุปจำนวนการวินิจฉัยกรณีบ้านาณชราภาพของสำนักงานประกันสังคม กรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 ปี 2557-2559	11
4.1	จำนวน และร้อยละ จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ประกันตน	76
4.2	จำนวน และร้อยละของระดับการรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม	78
4.3	จำนวน และร้อยละของผู้ประกันตนต่อการรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม	79
4.4	จำนวน และร้อยละของระดับการรับรู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ	81
4.5	จำนวน และร้อยละของผู้ประกันตนต่อการรับรู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ	82
4.6	จำนวน และร้อยละของระดับการรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11	83
4.7	จำนวน และร้อยละของผู้ประกันตนต่อการรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11	84
4.8	จำนวน และร้อยละของระดับการรับรู้ของผู้ประกันตนในภาพรวม	86
4.9	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ประกันตน จำแนกตามระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพทางด้านร่างกาย	88
4.10	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ประกันตน จำแนกตามระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพทางด้านจิตใจ	91
4.11	สรุปภาพรวมของระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ	92
4.12	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ประกันตน จำแนกตามระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านที่อยู่อาศัย	93

4.13	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ประกันตน จำแนกตามระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านเศรษฐกิจ	96
4.14	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ประกันตน จำแนกตามระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสังคม	99
4.15	สรุปภาพรวมของระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณ	100
4.16	จำนวน และร้อยละ จำแนกตามสถานะการเป็นผู้ประกันตนกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	101
4.17	จำนวน และร้อยละ จำแนกตามเพศกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	102
4.18	จำนวน และร้อยละ จำแนกตามอายุกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	103
4.19	จำนวน และร้อยละ จำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงานกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	104
4.20	จำนวน และร้อยละ จำแนกตามระดับการศึกษากับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	105
4.21	จำนวน และร้อยละ จำแนกตามสถานภาพการสมรสกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	106
4.22	จำนวน และร้อยละ จำแนกตามจำนวนบุตรกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	107
4.23	จำนวน และร้อยละ จำแนกตามรายได้ต่อเดือนกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	108
4.24	จำนวน และร้อยละ จำแนกตามลักษณะการจ้างงานปัจจุบันในปัจจุบันกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	109
4.25	จำนวน และร้อยละ จำแนกตามลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	110
4.26	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างสถานะการเป็นผู้ประกันตนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	111
4.27	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานะการเป็นผู้ประกันตนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	111

4.28	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างเพศกับการวางแผนเพื่อ การเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	112
4.29	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างอายุกับการวางแผนเพื่อ การเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	113
4.30	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับ การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	113
4.31	การเปรียบเทียบรายคู่ของอายุกับการวางแผนเพื่อการเกษียณในภาพรวม	113
4.32	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างระยะเวลาการปฏิบัติงานกับ การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	114
4.33	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะเวลา การปฏิบัติงานกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบ ประกันสังคมในภาพรวม	115
4.34	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างระดับการศึกษากับการวางแผน เพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	116
4.35	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับ การศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ในภาพรวม	116
4.36	การเปรียบเทียบรายคู่ของระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ในภาพรวม	117
4.37	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างสถานภาพการสมรสกับ การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	118
4.38	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพ การสมรสกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ในภาพรวม	118
4.39	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างจำนวนบุตรกับการวางแผนเพื่อ การเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	119
4.40	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตร กับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	119
4.41	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อ การเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	120

4.42	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ในภาพรวม	121
4.43	การเปรียบเทียบรายคู่ของรายได้ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณใน ภาพรวม	121
4.44	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างลักษณะการจ้างงานปัจจุบันกับ การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	122
4.45	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะ การจ้างงานปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบ ประกันสังคมในภาพรวม	122
4.46	การเปรียบเทียบรายคู่ของลักษณะการจ้างงานปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อ การเกษียณในภาพรวม	123
4.47	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับ การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	124
4.48	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะ ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบ ประกันสังคมในภาพรวม	124
4.49	การเปรียบเทียบรายคู่ของลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อ การเกษียณในภาพรวม	124
4.50	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างสถานการณ์เป็นผู้ประกันตนกับ การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	125
4.51	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานะ การเป็นผู้ประกันตนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบ ประกันสังคมในแต่ละด้าน	126
4.52	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างเพศกับการวางแผนเพื่อ การเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	127
4.53	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างอายุกับการวางแผนเพื่อ การเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	129
4.54	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับ การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	130

4.55	การเปรียบเทียบรายคู่ของอายุกับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ	130
4.56	การเปรียบเทียบรายคู่ของอายุกับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสังคม	131
4.57	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างระยะเวลาการปฏิบัติงานกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	131
4.58	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาการปฏิบัติงานกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	133
4.59	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	135
4.60	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	137
4.61	การเปรียบเทียบรายคู่ของระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ	137
4.62	การเปรียบเทียบรายคู่ของระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านที่อยู่อาศัย	138
4.63	การเปรียบเทียบรายคู่ของระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านเศรษฐกิจ	138
4.64	การเปรียบเทียบรายคู่ของระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสังคม	139
4.65	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างสถานภาพการสมรสกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	139
4.66	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพการสมรสกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	140
4.67	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างจำนวนบุตรกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	142
4.68	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	143

4.69	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างรายได้ต่อเนื่องกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	145
4.70	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเนื่องกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	146
4.71	การเปรียบเทียบรายค่าของรายได้ต่อเนื่องกับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ	147
4.72	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างลักษณะการจ้างงานปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	149
4.73	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะการจ้างงานปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	150
4.74	การเปรียบเทียบรายค่าของลักษณะการจ้างงานปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านที่อยู่อาศัย	150
4.75	การเปรียบเทียบรายค่าของลักษณะการจ้างงานปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านเศรษฐกิจ	151
4.76	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	152
4.77	การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน	154
4.78	การเปรียบเทียบรายค่าของลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ	154
4.79	การเปรียบเทียบรายค่าของลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านที่อยู่อาศัย	155
4.80	จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างการรับรู้กับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม	155

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงสำคัญที่กำลังจะเกิดขึ้นในวงกว้างและคาดว่าจะส่งผลต่อไปในอนาคต ซึ่งผลกระทบเหล่านี้มักครอบคลุมหลากหลายมิติและมีหลายระดับ ตั้งแต่การดำรงชีวิตของประชากร ไปจนถึงผลรวมในระดับประเทศ แนวโน้มเหล่านี้มักไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นแค่ชั่วคราวแล้วเลือนหายไป เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนานหลายปี และหนึ่งใน Mega Trends ที่สำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร

ในสังคมโลกปัจจุบัน โครงสร้างประชากรที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” (Aging Society) สหประชาชาติได้ทำการคาดการณ์ว่าประชากรโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 6,070.6 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2543 เป็น 7,851.4 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2568 ในจำนวนนี้ประชากรวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) จะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 10 ในปี พ.ศ. 2543 เป็นร้อยละ 15 ในขณะที่ประชากรวัยเด็ก (อายุ 0-14 ปี) จะมีจำนวนลดลง จากร้อยละ 30.1 เหลือเพียงร้อยละ 24.2 (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) ตัวเลขดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า โครงสร้างประชากรโลกกำลังเปลี่ยนจากภาวะที่มีประชากรวัยเด็กในสัดส่วนสูง กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุซึ่งจะเป็นแนวโน้มที่ต่อเนื่องไปในอนาคต

องค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วโลกไว้ว่า “ผู้สูงอายุ” หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป (สครินท์ เกรย์ และคณะ, 2556, น. 6) และพบว่า ในปี 2047 จะเป็นครั้งแรกของโลกที่จำนวนประชากรอายุ 60 ปี มีมากกว่าประชากรเด็ก และโครงสร้างทางสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมแห่งผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรโลกที่คนเกิดน้อยลงและอายุยืนมากขึ้น อันเนื่องมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้ประชาชนมีรายได้ และมีความเป็นอยู่ที่ดีเพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งมีการพัฒนาทางการแพทย์และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การดูแลสุขภาพ รวมถึงการบริโภคอาหารอย่างถูกต้อง ส่งผลให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น อัตราการตายลดลง ทำให้ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น จึงทำให้ประชากรทั่วโลกจะมีอายุเฉลี่ยยืนยาวขึ้นอย่างน้อย 9 ปี และประชากรทั่วโลกที่มีอายุมากกว่า 65 ปี จะมีจำนวน 2 พันกว่าล้านคน คิดเป็นสัดส่วนได้ 1 ใน 5 หรือร้อยละ 20 ของประชากรทั้งโลก ซึ่งในแต่ละประเทศจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแตกต่างกันออกไป (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2557)

ประเทศไทย เป็นประเทศหนึ่งที่มีจำนวนและสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและเห็นได้ชัด จากการศึกษาที่สำนักงานสถิติแห่งชาติได้จัดทำการศึกษาสำรวจประชากรสูงอายุมาแล้ว 5 ครั้ง ครั้งแรกเริ่มดำเนินการสำรวจเมื่อปี 2537, ปี 2545, ปี 2550, ปี 2554 และสุดท้ายเมื่อปี 2557 พบว่า มีผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 6.8 ของประชากรทั้งประเทศ ปี 2545, 2550 และ 2554 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.4, 10.7 และ 12.2 ตามลำดับ และในปี 2557 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 14.9 ซึ่งเป็นผลจากการการที่ประเทศไทยประสบผลสำเร็จในนโยบายด้านประชากรและการวางแผนครอบครัว ทำให้อัตราการเกิดลดลงอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งความก้าวหน้าทางการแพทย์ สาธารณสุขและเทคโนโลยี ทำให้ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น มีการศึกษา ทักษะและความรู้ที่ดีขึ้น ผลของความสำเร็จดังกล่าว ภาวะเจริญพันธุ์และอัตราประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้โครงสร้างประชากรของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไป เป็นโครงสร้างแบบผู้สูงอายุ หรืออาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) จึงส่งผลกระทบต่อสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ทำให้ต้องมีการจัดระบบการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาวให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งเรื่องการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัด การจัดสรรสวัสดิการที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ การบริการทางการแพทย์ที่จำเป็นในระยะยาว รวมทั้งการออมเงินขณะอยู่ในวัยทำงานเพื่อสามารถเลี้ยงดูตนเองได้ยามเกษียณอายุ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) และได้มีการคาดการณ์ว่าใน พ.ศ. 2583 จะมีประชากรสูงอายุวัยปลายหรือผู้มีอายุ 80 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นอีกเท่าตัว ซึ่งเพิ่มเร็วกว่าผู้สูงอายุกลุ่มอื่น ด้วยความจริงที่ว่าคนยิ่งมีอายุมากขึ้นก็ยังมีโอกาสเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย และความพิการหรือช่วยเหลือตัวเองไม่ได้เพิ่มมากขึ้น จึงพอจะเห็นภาพได้ว่า ในอนาคตเมื่อสังคมไทยสูงวัยมากขึ้น ความต้องการการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุก็จะเพิ่มสูงขึ้นเป็นเงาตามตัว (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย และ มหาวิทยาลัยมหิดล, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2558, น. 25)

ดังนั้น ผู้ที่อยู่ในวัยทำงานและกำลังจะเกษียณอายุ จะเป็นผู้ที่ก้าวเข้าสู่วัยสูงอายุพร้อมกันด้วย ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการดำเนินชีวิตถ้ามีการเกษียณอายุเกิดขึ้น จะมีผลกระทบต่อตนเองเกิดขึ้นทั้งทางด้านสังคม จะมีการถูกลดบทบาทความสำคัญและสถานภาพในการทำงานในสังคม ซึ่งเกิดจากการพ้นสภาพในตำแหน่งหน้าที่การงาน ได้รับการยอมรับจากสังคมลดน้อยลงมีโอกาสพบปะ สังสรรค์ สมาคมและกิจกรรมการมีส่วนร่วมกับบุคคลอื่นลดลง ส่งผลต่อด้านสุขภาพทำให้ตนเองรู้สึกวิตกกังวล จิตใจหดหู่ เหงา ว้าเหว่ สับสน คิดเล็กคิดน้อย รู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า ร่างกายเสื่อมโทรมเจ็บป่วยง่ายซึ่งนำไปสู่การที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จึงทำให้มีปัญหาด้านสุขภาพเกิดขึ้น ด้านการใช้เวลาจะมีเวลาว่างเพิ่มมากขึ้น ถ้าหากไม่ได้มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าจะทำอะไรที่เหน้อย่างไร จะเกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่มีประโยชน์ไร้ค่า รวมถึงด้านที่อยู่อาศัย

ยังไม่มีบ้านเป็นของตนเอง หรือสภาพของบ้านไม่เหมาะกับสภาพร่างกายทรุดโทรม ขาดความปลอดภัย เนื่องจากมีการก่อสร้างมานานมาแล้ว และด้านเศรษฐกิจการไม่มีงานทำส่งผลให้ขาดรายได้ แม้จะว่าจะได้รับบำเหน็จหรือบำนาญจากสวัสดิการต่างๆ แต่รายได้ที่ได้รับก็ลดลงมากทำให้ขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิตภายหลังเกษียณ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เกษียณอายุยังส่งผลไปถึงครอบครัวและสังคมอีกด้วย ด้านครอบครัวต้องรับภาระดูแลผู้เกษียณอายุอันเกิดจากวัยสูงอายุ ที่มีสุขภาพร่างกายเสื่อมลงและจิตใจเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดปัญหาการปรับตัวระหว่างผู้เกษียณอายุกับบุคคลในครอบครัว ซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวด้วย ส่วนทางด้านสังคม รัฐต้องรับภาระดูแลผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้หรือทางครอบครัวไม่สามารถดูแลได้ในอนาคตจะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น สิ่งที่สำคัญที่จะช่วยแก้ไขสิ่งที่จะเกิดขึ้นเหล่านี้ได้ คือ ผู้ที่จะเกษียณอายุนั้นเองที่จะต้องมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าเพื่อที่จะใช้ชีวิตภายหลังเกษียณไว้อย่างเหมาะสม (บรรลุ ศิริพานิช, 2551, น. 3-4)

การวางแผนเพื่อการเกษียณถือเป็นการเตรียมความพร้อมในการใช้ชีวิตอย่างหนึ่ง เป็นการคิดและการวางแผนต่างๆ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องริเริ่มตั้งแต่อยู่ในวัยทำงาน เนื่องจากเป็นสิ่งที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องและมีการวางแผนไว้อย่างรัดกุมและมีความเคยชิน การวางแผนเพื่อการเกษียณจะเป็นประโยชน์ในการช่วยลดปัญหาของผู้เกษียณทำให้มีการปรับตัวต่อสิ่งที่เปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้และมีความสุขในการใช้ชีวิตหลังเกษียณหรือยามสูงอายุ รัฐบาลได้ตระหนักและให้ความสำคัญมาเป็นเวลานานแล้ว เห็นได้จากการจัดตั้งสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุขึ้นเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2496 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การอุปการะผู้สูงอายุที่ไร้ญาติ ไม่มีที่พึ่งพิง รวมทั้งได้มีการจัดบริการในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น การจัดตั้งศูนย์บริการผู้สูงอายุ โครงการกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ ในชุมชน เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นต้น และใน พ.ศ. 2545 ได้เริ่มจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติเกิดขึ้น ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์หลักในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ โดยมีการกำหนดนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุให้มากขึ้นเพื่อที่จะได้เพียงพอและสอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคม และในปัจจุบันได้มีการใช้แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ผู้สูงวัยเป็นหลักชัยของสังคม” พร้อมทั้งได้กำหนดสิทธิและสวัสดิการผู้สูงอายุ โดยจัดให้สำหรับบุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย มีสิทธิและสวัสดิการผู้สูงอายุให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เกี่ยวกับ “สิทธิผู้สูงอายุ” ตามมาตรา 11 ให้มีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนต่อสิทธิและผู้สูงอายุทั่วไปกับผู้สูงอายุ อันได้แก่ การบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข บริการด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ การได้รับลดหย่อนด้านค่าโดยสารยานพาหนะ และอำนวยความสะดวกในการเดินทาง บริการด้านท่องเที่ยว บริการด้านกีฬาและนันทนาการ บริการด้าน

พิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน หอจดหมายเหตุ หอศิลป์ ศาสนาและวัฒนธรรม การหักลดหย่อนภาษีเงินได้ การจัดบริการที่อยู่อาศัยกับผู้สูงอายุที่ประสบความเดือดร้อนและมีความจำเป็นได้รับการช่วยเหลือ สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การสงเคราะห์การจัดการศพตามประเพณี สวัสดิการผู้สูงอายุที่ถูกทารุณกรรม และบริการการให้กู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพประเภทรายกลุ่ม (ระพีพรรณ คำหอม, 2557, น. 262)

และจากภายใต้การบริหารราชการแผ่นดินคนปัจจุบันโดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับผู้สูงอายุเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจากคำแถลงนโยบายของ คณะรัฐมนตรี ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 และหนึ่งในนโยบายทั้ง 11 ด้าน จะเห็นได้ว่า รัฐบาลมีนโยบายด้านสังคมในการ “ลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้าง โอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ” โดยรัฐบาลได้คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร การมีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จึงได้กำหนดนโยบายไว้ 3 เรื่องด้วยกัน คือ 1) สนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคง ปลอดภัย และมีศักดิ์ศรี เช่น การพัฒนาเครื่องมือ เทคโนโลยีให้ผู้สูงอายุได้อยู่อย่างปลอดภัย การส่งเสริมองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นให้เข้ามาดูแล การออกแบบก่อนสร้าง อาคารที่พัก ให้เกื้อกูลเหมาะสมกับการดำเนินชีวิต เป็นต้น 2) การเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ จัดระบบสาธารณสุขให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าไป ใช้บริการอย่างสะดวกและง่ายขึ้น และ 3) ส่งเสริมประกันรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืน โดยผู้สูงอายุ บางท่านที่อายุครบ 60 ปีแล้ว แต่ยังมีศักยภาพในการทำงานและบางคนมีความสามารถในงาน เฉพาะทาง จึงจะมีการแก้ไขกฎหมายให้มีความสอดคล้อง (สยามรัฐ, 2558)

ดังนั้น กระทรวงแรงงาน เป็นกระทรวงหนึ่งที่มีบทบาทในการดำเนินงานขับเคลื่อน นโยบายของรัฐบาล ภายใต้แผนกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ ตั้งแต่ปี 2559 เช่น ในส่วนของการส่งเสริม การประกอบอาชีพและการทำงานให้กับผู้สูงอายุ โดยมีการนำร่องในเรื่องการจัดตั้งศูนย์บริการจัดหางาน ผู้สูงอายุและการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ มีการปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการทำงานของผู้สูงอายุ โดยมี พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในส่วนของการกำหนดอัตราค่าจ้างผู้สูงอายุและการแก้ไขให้ การเกษียณอายุเป็นการเลิกจ้างและขยายอายุในการมีสิทธิรับบำนาญชราภาพ นอกจากการจ้างงาน ยังมีการส่งเสริมการมีงานทำกับผู้สูงอายุ โดยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะสนับสนุนเพื่อสร้าง ความตระหนักในคุณค่าของแรงงานสูงอายุ ตลอดจนช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้แก่แรงงานไทยด้วย (รัฐบาลไทย, 2559) จากผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประชากรผู้มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป 55.83 ล้านคน โดยเป็นผู้ที่อยู่ในวัยกำลังแรงงานหรือผู้ที่พร้อมจะทำงาน 38.38 ล้านคน ซึ่งผู้ที่อยู่ในวัยกำลังแรงงานเหล่านี้เป็น บุคคลที่อยู่ในระบบประกันสังคม

การประกันสังคม เป็นส่วนหนึ่งของสวัสดิการของภาครัฐที่มีให้กับประชากรบางส่วน ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในวัยกำลังแรงงานและอยู่ในระบบประกันสังคม ในที่นี้จะหมายถึง ผู้ประกันตน โดยมี สำนักงานประกันสังคมเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงแรงงาน ได้ถูกจัดตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ซึ่งมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองและให้หลักประกันแก่ผู้ประกันตน 7 กรณี ได้แก่ เจ็บป่วย ทูพพลภาพ ตายที่ไม่เนื่องจากการทำงาน ชราภาพ สงเคราะห์บุตรและว่างงาน โดยพระราชบัญญัติฉบับสุดท้ายมีการแก้ไขเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2558 เป็นฉบับที่ 4 เพื่อเพิ่มสิทธิประโยชน์ให้กับผู้ประกันตนให้ดียิ่งขึ้นตรงตามความต้องการซึ่งปัจจุบันผู้ที่อยู่ในระบบประกันสังคม มีอยู่จำนวน 14,466,517 คน แบ่งเป็นผู้ประกันตนภาคสมัครใจ (มาตรา 33) จำนวน 10,733,498 คน ผู้ประกันตนภาคสมัครใจ (มาตรา 39) จำนวน 1,356,883 คน และผู้ประกันตนภาคสมัครใจ (มาตรา 40) จำนวน 2,376,136 คน (สำนักงานประกันสังคม, 2560) โดยผู้ประกันตนเหล่านี้กำลังจะเป็นผู้สูงอายุ อย่างเต็มตัวในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการที่จะเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ สำนักงานประกันสังคมจึงได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์สำนักงานประกันสังคม ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2558-2562) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ไว้ว่า การสร้างการรับรู้และความเข้าใจ ในคุณค่าของการประกันสังคม และการประกันสังคมกรณีชราภาพ เป็นมาตรการหนึ่งที่มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อลูกจ้างผู้ประกันตนที่สูงอายุ เพราะเป็นหลักประกันว่าจะไม่ถูกทอดทิ้งยามชราภาพ สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมคุณภาพชีวิตหรือเป็นหลักประกันความมั่นคงในการทำงานของบุคคลยามเกษียณอายุ ซึ่งสำนักงานประกันสังคมได้กำหนดขึ้นเพื่อให้ผลประโยชน์แก่ผู้ประกันตนในระยะยาว ผู้ประกันตนที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่อยู่ในขอบข่ายความคุ้มครองในกรณีชราภาพ ซึ่งผู้ประกันตนจะมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพในรูปแบบเบี้ยเลี้ยงชีพรายเดือนที่จ่ายให้เป็นประจำตลอดชีวิต เรียกว่า “บำนาญชราภาพ” และจ่ายให้เป็นเงินก้อนเพียงครั้งเดียว เรียกว่า “บำเหน็จชราภาพ” (ลัดดาวัลย์ เกตุแก้ว, 2558, น. 162) ซึ่งกฎหมายประกันสังคมกรณีชราภาพและสงเคราะห์บุตรมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม 2541 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ผู้ประกันตนเหล่านี้เมื่อ “สิ้นสุดการทำงาน” ตั้งแต่อายุ 55 ปีขึ้นไป จะมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเงินในการดำรงชีพยามเกษียณอายุหรือยามชรา ในบั้นปลายชีวิตต่อไป โดยผู้ประกันตนที่ส่งเงินสมทบน้อยกว่า 180 เดือน จะได้รับเป็นเงินก้อนหรือเรียกตามภาษาในกฎหมาย คือ “บำเหน็จชราภาพ” โดยจะได้รับในส่วนเงินสมทบที่สะสมมาทั้งหมดของตนเองและนายจ้างพร้อมดอกเบี้ย หากสะสมเงินสมทบไม่ถึง 12 เดือน จะได้รับในส่วนเงินสมทบในส่วนของตนเองคืนเท่านั้น แต่ถ้าผู้ประกันตนมีการส่งเงินสมทบครบ 180 เดือน หรือเป็นระยะเวลา

15 ปี จะได้รับเป็นเงินรายเดือนหรือเรียกตามภาษาในกฎหมาย คือ “บำนาญชราภาพ” ซึ่งการรับเงินทั้งสองอย่างจะขึ้นอยู่กับฐานค่าจ้างของผู้ประกันตนแต่ละคน ทำให้ได้รับเงินไม่เท่ากัน

นับตั้งแต่เดือนธันวาคม 2541 หลังจากที่ได้เริ่มเก็บเงินสมทบกรณีชราภาพ จำนวนการใช้บริการของผู้ประกันตนกรณีชราภาพ ตั้งแต่ปี 2551-พฤศจิกายน 2559 จำนวน 1,494,196 คน โดยเป็นการใช้บริการของผู้ประกันตนกรณีบำเหน็จชราภาพและกรณีบำนาญชราภาพ จำนวน 1,417,286 คน และ 76,910 คน ตามลำดับ (สำนักงานประกันสังคม, กองวิจัยและพัฒนา, 2560) ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1

จำนวนการใช้บริการของผู้ประกันตนกรณีชราภาพ ปี 2551-2559

เดือน/ปี	กรณีบำเหน็จชราภาพ (ราย)	กรณีบำนาญชราภาพ (ราย)
ปี 2551	89,519	-
ปี 2552	98,035	-
ปี 2553	114,268	-
ปี 2554	153,217	-
ปี 2555	139,544	-
ปี 2556	175,228	-
ปี 2557	307,644	21,739
ปี 2558	112,780	47,490
ปี 2559	239,555	76,910

หมายเหตุ. จาก จำนวนสถานประกอบการและสาขา/นายจ้างและผู้ประกันตน/ลูกจ้าง จำแนกรายจังหวัด ณ กุมภาพันธ์ 2560, โดย สำนักงานประกันสังคม, กองวิจัยและพัฒนา, 2560.

ตามตารางที่ 1.1 จะเห็นได้ว่า มีจำนวนการใช้บริการของผู้ประกันตนกรณีบำเหน็จชราภาพเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนในปี 2557 กรณีบำเหน็จชราภาพเริ่มลดลง เนื่องจากมีผู้ประกันตนอยู่ในเกณฑ์ที่มีสิทธิขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีบำนาญชราภาพ และเพิ่มขึ้นต่อในปี 2559 ประกอบกับผู้ประกันตนที่ได้รับบำนาญชราภาพมีจำนวนเพิ่มขึ้นเกือบอีกหนึ่งเท่าด้วย และเงินที่ผู้ประกันตนจะได้รับขึ้นอยู่กับฐานค่าจ้างและจำนวนงวดของการส่งเงินสมทบ ซึ่งถ้าผู้ประกันตนคนใด

ยุติการทำงาน โดยในเดือนธันวาคม 2556 เป็นเดือนแรกที่มีผู้ประกันตนจะได้รับประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพเป็น “บำนาญชราภาพ” ณ ปัจจุบันขั้นต่ำที่ได้รับเงินต่อเดือน ถ้าเทียบจากผู้ประกันตนตามมาตรา 39 คือ เดือนละ 960 บาท ส่วนสูงสุดถ้าเทียบจากผู้ประกันตนที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการได้รับอยู่ที่เดือนละ 3,450 บาท ซึ่งคนในกลุ่มนี้จะต้องนำเงินที่ได้รับดังกล่าวไปเลี้ยงชีพ

จากสถานการณ์ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด การวางแผนก่อนการเกษียณอายุเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาปัญหาของผู้สูงอายุที่พ้นสภาพการเป็นพนักงาน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางบทบาทอย่างกะทันหันของผู้สูงอายุจะมีผลต่อสภาวะทางจิตใจเป็นอย่างมากซึ่งหากมีการเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจไว้แล้ว ผู้ที่จะก้าวเข้าสู่วัยเกษียณอายุย่อมมีความมั่นใจในการดำเนินชีวิตภายหลังเกษียณมากขึ้น (กฤษณา มยุระสุวรรณ, 2556, น. 1) เพื่อให้บุคคลในวัยทำงานเข้าสู่การเกษียณอายุอย่างมีคุณภาพ สู่เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาประเทศและการมุ่งให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี สามารถพึ่งตนเองได้และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การหันมาให้ความสำคัญในการวางแผนเพื่อการเกษียณในด้านต่างๆ ย่อมส่งผลให้บุคคลนั้นเข้าสู่การเกษียณอายุอย่างมีความสุข มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีสุขภาพที่ดี และมีการเตรียมการทางสังคมที่ดี (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2549, น. 111) ดังนั้นควรจะตระหนักถึงความจำเป็นของการวางแผนเพื่อการเกษียณทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านที่อยู่อาศัยและด้านสังคม ซึ่งการวางแผนเพื่อการเกษียณนับเป็นการเตรียมความพร้อมอย่างหนึ่งเพื่อให้ได้มาซึ่งความสุขในบั้นปลายชีวิตในช่วงหลังเกษียณอายุ และเป็นการป้องกัน แก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นเมื่อหลังเกษียณอายุให้สามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งจากผลการวิจัยส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นไปที่การใช้ชีวิตภายหลังการเกษียณอายุเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในเรื่องสุขภาพ การทำงาน หลักประกันรายได้ การดำเนินชีวิต ตลอดจนปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังเกษียณอายุ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางสุขภาพ ปัญหาทางเศรษฐกิจที่ผู้เกษียณอายุมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตเนื่องจากขาดการออม ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะเห็นว่า ปัญหาต่างๆ เหล่านี้เป็นผลพวงมาจากวิธีการดำเนินชีวิตของคนเมื่ออยู่ในวัยก่อนเกษียณอายุทั้งสิ้น (ทัศนีย์ ดาวเรือง, 2555, น. 4)

นอกจากสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพของกองทุนประกันสังคมที่มนุษย์เงินเดือนจะได้ไว้ใช้ยามหลังเกษียณ และเพื่อช่วยให้การใช้ชีวิตหลังก้าวออกจากงานไม่ลำบาก องค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ได้เล็งเห็นถึงความจำเป็น บางหน่วยงานจึงมีสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อย่างอื่นไว้ให้กับพนักงานเพื่อไว้ใช้สำหรับใช้จ่ายในวัยเกษียณ จึงมีการจัดตั้งกองทุนและสวัสดิการต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เงินชดเชยเมื่อออกจากงาน เป็นต้น เพื่อบรรเทาภาระทางการเงินที่จะเกิดขึ้นในเวลาที่ไม่มียาได้ประจำ และด้วยในปัจจุบันสภาวะการณเศรษฐกิจจำนวนมาก

เงินค่าครองชีพไม่สามารถเพียงพอต่อการใช้ชีวิตประจำวันได้ จึงเป็นความเสี่ยงถ้าหากว่าผู้ประกันตน จะมาหวังเรื่องเงินบำนาญชราภาพ เงินจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพหรือเงินชดเชยเมื่อออกจากงาน ไว้เลี้ยงชีพยามเกษียณอายุ จึงเป็นเรื่องที่ผู้ประกันตนจะต้องมีการวางแผน ซึ่งหากไม่มีการวางแผน หรือการเตรียมการไว้ล่วงหน้าอาจจะทำให้หลังเกษียณจะมีการปรับตัวให้เข้าสภาพแวดล้อม ที่เปลี่ยนแปลงที่อยู่รอบตัวได้ยากและลำบาก ซึ่งการเตรียมพร้อมสังคมสูงวัยเริ่มได้ตั้งแต่การเกิดที่มี คุณภาพ มีการวางแผนชีวิต วางแผนครอบครัว ปรับแนวความคิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขไม่แบ่งแยก คนชรา คนพิการ คนด้อยโอกาส ที่สำคัญต้องดูแลสุขภาพและส่งเสริมบทบาทชุมชนในการช่วยดูแล ผู้สูงวัยในชุมชน อย่างไรก็ตามสังคมสูงวัยเป็นเหมือนสงครามหรือวิกฤตที่คนไทยต้องประสบ ฉะนั้น ทุกภาคส่วนต้องมาช่วยกัน (วิพรรณ ประจวบเหมาะ, ม.ป.ป., อ้างถึงใน ประชาชาติธุรกิจ, 2558)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดนั้น สิ่งที่สำคัญในการวางแผนเพื่อการเกษียณ นั่นคือ ตัวเราเอง ดังนั้น บุคคลที่จะเป็นผู้เกษียณจะต้องมีการวางแผนตั้งแต่ระยะที่มีงานทำก่อนพ้นวัยทำงาน เพื่อให้สามารถดำรงชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้อย่างมีความสุขยามเกษียณ เพราะ การเริ่มต้นในการวางแผนที่ตนเองนั้นย่อมเป็นการสร้างความรับผิดชอบต่อตนเอง ลดภาระต่อ ครอบครัวและสังคมเมื่อยามที่ตนเองเกษียณ ดังนั้นการวางแผนเพื่อการเกษียณจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เป็นอย่างมาก เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ สังคมในประเทศมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด ผู้ศึกษาจึงให้ ความสนใจกับการวางแผนในด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัยด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมของ ผู้ประกันตนก่อนการเกษียณอายุ เป็นเรื่องที่สำคัญที่ควรจะต้องศึกษาไว้เพื่อเป็นแบบแผนให้แก่ ผู้ประกันตนมีความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 ซึ่งมีเป้าหมายในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยการ ดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้และมีหลักประกันที่มั่นคง และเพื่อให้ประชากรทุกคน ตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมการ และมีการเตรียมความพร้อมหรือการวางแผนเพื่อการเป็น ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ

1.2 มุมเหตุจูงใจในการศึกษา

ถ้าแบ่งช่วงชีวิตของคนตามช่วงตามช่วงอายุ 20 ปีแรก ตั้งแต่เกิดเป็นวัยเรียน หลังจากนั้น เป็นวัยทำงาน เคยถามตัวเองกันไหมว่าเราจะทำงานไปจนถึงอายุเท่าไรและคิดที่จะเลิกทำงาน ภายใน 5-10 ปีข้างหน้าหรือไม่ ซึ่งเหตุผลที่จะเลิกทำงานก็แล้วแต่บุคคล เช่น ฐานะการเงินเพียงพอ แล้ว มีปัญหาสุขภาพ หรือเบื่องานที่ทำ แต่ก่อนที่เราจะเลิกทำงาน เราก็ต้องวางแผนล่วงหน้าเพื่อให้ ชีวิตหลังเลิกทำงานมีความสุขสบายตามที่เราต้องการ วิธีที่ง่ายที่สุดในการวางแผน คือ เรียนรู้จาก

คนที่เกษียณไปแล้ว ว่าพวกเขาประสบความสำเร็จกับแผนเกษียณของตัวเองแค่ไหน จากผลสำรวจของ Fidelity Investment (n.p., อ้างถึงใน อติกานต์ พานิชเกษม, 2560) ที่สอบถามคนอเมริกันซึ่งเกษียณไปไม่นาน พบว่า คนที่เกษียณแล้วถึงกว่าร้อยละ 57 คิดว่าพวกเขาน่าจะเตรียมตัวกับแผนเกษียณให้มากกว่านี้ เนื่องจากการใช้ชีวิตหลังเกษียณต้องมีการเตรียมตัวล่วงหน้า ต้องเริ่มให้เร็ว คิดให้รอบคอบ แล้วทำตามทีวางแผนไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อให้ชีวิตหลังเกษียณเป็นไปอย่างที่เราต้องการ สำหรับประเทศไทยได้มีสำรวจของคณะกรรมการปฏิรูประบบรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย สภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ระบุว่า คนไทย ร้อยละ 90 ขาดการเตรียมตัวเพื่อการใช้ชีวิตวัยชรา สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคตทั้งการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพของผู้สูงวัยเอง ตลอดจนศักยภาพของประเทศ ดังนั้น การเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุเริ่มได้ตั้งแต่การเกิดที่มีคุณภาพ มีการวางแผนชีวิต วางแผนครอบครัว ปรับแนวคิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขไม่แบ่งแยกคนชรา คนพิการ คนด้อยโอกาส ที่สำคัญต้องดูแลสุขภาพและส่งเสริมบทบาทชุมชนในการช่วยดูแลผู้สูงวัยในชุมชน (ประชาชาติธุรกิจ, 2558) และจากผลการศึกษา “คุณค่าผู้สูงอายุ: ภาพสะท้อนมุมมองจากคนสองวัย” โดยสำรวจจากวัยนักเรียนและวัยทำงานต่อผู้สูงอายุวัยต้นและผู้สูงอายุวัยปลาย ผลการศึกษาในส่วนของความคิดเห็นต่อการเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มวัยทำงานที่มีอายุระหว่าง 40-49 ปี มีสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มวัยนักเรียนที่เกี่ยวกับเรื่องการเตรียมพร้อมก่อนเข้าวัยสูงอายุ อันเนื่องมาจากวัยทำงานมีโอกาสรับรู้หรือเข้าถึงข่าวสารข้อมูล ที่ทำให้เข้าใจสถานการณ์ด้านสังคมและเศรษฐกิจที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนรับรู้ถึงสิทธิและสวัสดิการต่างๆ ที่ภาครัฐจัดให้แก่ผู้สูงอายุมากกว่าวัยนักเรียน (กาญจนา ตั้งชลทิพย์ และคณะ, 2553, อ้างถึงใน สุชาติ ทวีสิทธิ์ และ สวรัย บุญยฆานนท์, 2553, น. 41)

สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 เป็นหน่วยงานที่ให้บริการผู้ประกันตนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบสถานประกอบการที่ตั้งอยู่ในเขตตลิ่งชัน เขตทวีวัฒนา เขตบางแค เขตภาษีเจริญ และเขตหนองแขม โดยสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 มีบทบาทหน้าที่ให้บริการผู้ประกันตนที่มายื่นเรื่องขอรับประโยชน์ทดแทน ณ สำนักงานประกันสังคม จากสถิติในเดือนกันยายน 2560 พบว่า สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 มีผู้ประกันตน จำนวน 206,501 คน แยกเป็นผู้ประกันตนภาคบังคับ (มาตรา 33) จำนวน 145,853 คน ผู้ประกันตนภาคสมัครใจ (มาตรา 39) จำนวน 27,067 คน และผู้ประกันตนภาคสมัครใจ (มาตรา 40) จำนวน 33,581 คน (ข้อมูล ณ กันยายน 2560) แต่ถึงแม้ว่าผู้ประกันตนจะไม่ได้อยู่ในเขตรับผิดชอบกับที่นี้ก็ตาม สามารถติดต่อขอใช้บริการและมายื่นเรื่องขอรับประโยชน์ทดแทนได้ เพราะสำนักงานประกันสังคมสามารถให้ผู้ประกันตนมาติดต่อและยื่นเรื่องขอรับประโยชน์ทดแทนได้ทั่วประเทศแล้วแต่ความสะดวกของแต่ละคน ดังตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2

รายงานสรุปการใช้บริการผู้ประกันตนของผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ ณ สำนักงานประกันสังคม กรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 ระหว่าง 1/1/59-31/12/59

เดือน	เจ็บป่วย	คลอดบุตร - สงเคราะห์บุตร	ทุพพลภาพ- ใต้	ตาย	ชราภาพ	ว่างงาน
มกราคม	1,432	590	84	105	611	141
กุมภาพันธ์	1,547	679	72	101	500	174
มีนาคม	1,616	657	86	140	492	194
เมษายน	1,263	545	67	109	361	121
พฤษภาคม	1,587	654	84	146	433	165
มิถุนายน	1,540	702	71	115	470	281
กรกฎาคม	1,356	623	62	104	370	435
สิงหาคม	1,540	721	80	179	655	394
กันยายน	1,694	622	47	171	699	436
ตุลาคม	1,504	622	58	116	554	226
พฤศจิกายน	1,611	590	80	115	480	4
ธันวาคม	2,763	596	77	136	542	11
รวม	19,453	7,601	868	1,537	6,167	2,583

หมายเหตุ. จาก รายงานสรุปการใช้บริการผู้ประกันตนของผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ ณ สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 ระหว่าง 1/1/59-31/12/59, โดย สำนักงานประกันสังคม กรุงเทพมหานครพื้นที่ 6, 2560.

และจำนวนผู้มาใช้บริการพร้อมทั้งยื่นเรื่องขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีบ้านานูชราภาพ ระหว่างปี 2557-2559 มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ตามตารางที่ 1.3 และในจำนวนนี้สำนักงานประกันสังคม กรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 มีรายงานการจ่ายเงินประโยชน์ทดแทนกรณีบ้านานูชราภาพทั่วประเทศ ผ่านธนาคาร (โดยระบบที่สำนักงานใหญ่) วินิจฉัยให้ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับเงินบ้านานูชราภาพต่ำสุด อยู่ที่ 720 บาท และได้รับเงินบ้านานูชราภาพสูงสุดอยู่ที่ 3,450 บาท ซึ่งไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ในชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 1.3

รายงานสรุปจำนวนการวินิจฉัยกรณีบ้านาณูชราภาพของสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานคร
พื้นที่ 6 ปี 2557-2559

ปี	มีสิทธิ	ไม่มีสิทธิ	รวมจำนวนราย
ปี 2557	489	31	520
ปี 2558	549	14	563
ปี 2559	645	15	660

หมายเหตุ. จาก รายงานสรุปจำนวนการวินิจฉัยกรณีบ้านาณูชราภาพของสำนักงานประกันสังคม
กรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 ปี 2557-2559, โดย สำนักงานประกันสังคม, สำนักสิทธิประโยชน์, 2560.

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรมีผลให้ผู้ประกันตน
มาขึ้นเรื่องขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีบ้านาณูชราภาพเพิ่มมากขึ้นในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา โดยดูจาก
ตารางที่ 1.3 และจากเงินที่ได้รับคงไม่เพียงพอต่อการดำรงอยู่ในชีวิต อันเนื่องมาจากเศรษฐกิจ
ในปัจจุบัน ค่าครองชีพในการดำรงอยู่ค่อนข้างสูง ประกอบกับ สภาพร่างกายและจิตใจของผู้
ผู้ประกันตนจะมีความเสื่อมโทรมเนื่องจากการทำงานที่ค่อนข้างหนักที่ผ่านมามาตลอดช่วงเวลา
ที่ประกอบอาชีพ จึงทำให้ต้องเข้ารับการรักษาพยาบาลตลอดเวลาเกษียณอายุ พร้อมทั้ง
มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อครอบครัว บางคนไม่มีครอบครัวไม่มีลูกไม่มีหลาน ต้องอยู่ตัวคนเดียว
ไม่มีใครดูแล จึงต้องพึ่งสังคมรอบข้างอาจจะเป็นเพื่อนของตนเอง เพื่อนบ้าน หรือสถานรับดูแล
ยามสูงอายุ อีกทั้งขณะทำงานยังขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิของตนเองที่พึงจะได้รับยามเกษียณอายุ
ที่ทางสถานประกอบมิให้ หรือบางที่อาจจะไม่มีก็ได้ อาจจะมีแต่การประกันสังคมกรณีชราภาพเท่านั้น
สิ่งต่างๆ เหล่านี้จึงทำให้ผู้ประกันตนจะต้องมีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยเกษียณอายุซึ่งเป็นสิ่งที่
สำคัญมาก ถ้ามีเตรียมความพร้อมตั้งแต่แรก เมื่อก้าวเข้าสู่วัยสูงอายุจะได้มีการดำรงชีวิตอย่างมี
ความสุขและมีคุณภาพ ไม่เป็นภาระต่อลูก หลาน สังคม รวมถึงภาครัฐ จึงจำเป็นต้องมีการวางแผน
ในเรื่องของการออมเงิน การดำรงชีวิตยามสูงอายุ และสุขภาพร่างกายไว้เป็นอย่างดี เพราะผู้สูงอายุ
ในอนาคตจะต้องเป็นคนที่สามารถดูแลและพึ่งพาตนเองได้ และเป็นที่พักพิงให้กับลูกหลาน รวมถึง
จะต้องมีส่วนร่วมในการทำคุณประโยชน์ให้กับทางสังคม ชุมชน แต่ถ้าเราไม่รู้จักวางแผนในการเตรียม
ความพร้อมไว้จะทำให้ไม่สามารถปรับตัวและก้าวเข้าสู่ผู้สูงอายุได้อย่างมีความสุขและมั่นคงได้

จากกระแสพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส ในหลวงรัชกาลที่ 9 มีใจความตอนหนึ่งว่า คนเราต้องเตรียมตัวเพื่อที่จะเผชิญปัญหาต่างๆ ในชีวิต แต่การเตรียมตัวนั้นก็ต้องมีความรู้ประกอบด้วย มีการฝึกนิสัยใจคอของตนให้สามารถฟันฝ่าอุปสรรคได้ด้วย สิ่งที่สำคัญในการฟันฝ่าอุปสรรค คือ ต้องรู้จักตัวเอง รู้ว่าตัวกำลังทำอะไร รู้ว่าต้องการอะไร . . .

วิถีชีวิตมนุษย์นั้น จะให้มีแต่ความปรกติสุขอย่างเดียวไม่ได้ จะต้องมีทุกข์ มีภัย มีอุปสรรค ผ่านเข้ามาด้วยเสมอ ยากที่จะหลีกเลี่ยงพ้น ข้อสำคัญอยู่ที่ทุกๆ คนจะต้องเตรียมกาย เตรียมใจและเตรียมการไว้ให้พร้อมทุกเวลา เพื่อเผชิญและแก้ไขความไม่ปรกติเดือดร้อนทั้งนั้นด้วยความไม่ประมาท ด้วยเหตุผล ด้วยหลักวิชา และด้วยสามัคคีธรรม จึงจะผ่อนหนักให้เป็นเบา และกลับร้ายให้กลายเป็นดีได้

ผู้ศึกษาในฐานะเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 ที่มีหน้าที่วินิจฉัยสิทธิประโยชน์ให้แก่ผู้ประกันตนที่เข้ามาติดต่อใช้บริการ ได้เล็งเห็นความสำคัญต่อการวางแผนเพื่อการเกษียณ จึงมีความสนใจเกี่ยวกับผู้ประกันตนถึงแม้ว่ายังไม่สูงอายุก็ตาม ได้มีความคิดเห็นและมีการวางแผนเพื่อการเกษียณอย่างไร ทั้งทางด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย และผู้ประกันตนมีการรับรู้หรือทราบถึงการสนับสนุนของหน่วยงานเกี่ยวกับสวัสดิการเพื่อการเกษียณที่มีให้แก่ตนเองหรือไม่ จึงอยากทราบว่า ผู้ประกันตนมีการวางแผนเพื่อการเกษียณอย่างไร และในสถานประกอบการต่างๆ นั้น มีการวางแผนสำหรับการเกษียณอายุของผู้ประกันตนอย่างไร ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะเป็นข้อมูลสำคัญในการสะท้อนการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน ยามเข้าสู่วัยสูงอายุ และผลจากการวิจัยดังกล่าวจะเป็นข้อมูลที่สำคัญที่สามารถให้สำนักงานประกันสังคมหรือหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างความพร้อมพัฒนาและสนับสนุนให้กับผู้ประกันตนได้ในอนาคต

1.3 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ของผู้ประกันตนเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพและสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุที่พึงได้รับ
2. เพื่อศึกษาการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในด้านสุขภาพ ที่อยู่อาศัย เศรษฐกิจ และสังคม

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบ ประกันสังคม ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษา 2 ส่วน ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาเป็นการศึกษาการรับรู้ของผู้ประกันตนเกี่ยวกับ สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ และสวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11 และศึกษาการวางแผน เพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในด้านสุขภาพ ที่อยู่อาศัย เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งนี้เพื่อเป็น การวางแผนเพื่อเกษียณของผู้ประกันตนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการ ประกันสังคมกรณีชราภาพ แนวคิดผู้สูงอายุ แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุ แนวคิดเกี่ยวกับ การเกษียณอายุ แนวคิดการวางแผนเพื่อการเกษียณ และแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ขอบเขตด้านประชากร ศึกษาผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ ณ สำนักงานประกันสังคม กรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 ที่มีอายุระหว่าง 40-60 ปี

1.5 นิยามศัพท์

ผู้ประกันตน หมายถึง ลูกจ้างที่จ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมที่ทำงานอยู่ใน สถานประกอบการ หรือบุคคลที่จ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมโดยสมัครใจภายหลังที่ลาออก จากงาน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ หมายถึง การเตรียมความพร้อมของผู้ประกันตนก่อนที่ ยุติการทำงานหรือเกษียณอายุ เพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตภายหลังเกษียณอายุได้อย่างมีความสุขและมี คุณภาพชีวิตที่ดีในสังคม รวมถึงเป็นการลดภาระของครอบครัวและของภาครัฐที่จะต้องเสียค่าใช้จ่าย ในการดูแลตนเองยามเกษียณอายุเพราะการวางแผนเป็นการป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นทาง ด้านต่างๆ ประกอบด้วย

1. การวางแผนด้านสุขภาพ หมายถึง การวางแผนต่อการเปลี่ยนแปลงจากความเสื่อมถอย ของสมรรถภาพร่างกาย ในการดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง ใส่ใจในเรื่องอาหาร การตรวจสุขภาพ การออกกำลังกาย และการวางแผนต่อการเปลี่ยนแปลงของจิตใจ ด้านอารมณ์และความรู้สึกต่อ การเสื่อมถอยของร่างกาย ความหดหู่ทางจิตใจ การสูญเสียในสิ่งต่างๆ เพื่อสามารถปรับตัวภายหลัง เกษียณอายุให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงและมีสุขภาพจิตที่ดี

2. การวางแผนด้านที่อยู่อาศัย หมายถึง การวางแผนให้มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง เหมาะกับสภาพร่างกายของตน และศึกษาสภาพที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมของสถานสงเคราะห์ คนชราถ้าหากมีความจำเป็นต้องอยู่คนเดียว ภายหลังเกษียณอายุ

3. การวางแผนด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การวางแผนต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ที่ครอบคลุมเกี่ยวกับรายรับและรายจ่าย การมีอาชีพเสริมหรือการหารายได้จากทรัพย์สินของตนเอง ที่มีอยู่ การมีเงินออมหรือเงินสำรองไว้ใช้จ่ายฉุกเฉินภายหลังเกษียณอายุ

4. การวางแผนด้านสังคม หมายถึง การวางแผนในการมีส่วนร่วมในสังคม การเข้าร่วม ชมรม สมาคม หรือกลุ่มต่างๆ การมีเพื่อนต่างวัย เพื่อนคุย เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สนใจและรับรู้ สิ่งใหม่ๆ ในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ภายหลังเกษียณอายุ

การรับรู้ หมายถึง การที่ผู้ประกันตนที่ได้รับทราบถึงสวัสดิการที่จะได้รับภายหลังเกษียณอายุ ประกอบด้วย สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ และสวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการรับรู้ของผู้ประกันตนเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพและสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุที่พึงได้รับ

2. ทำให้ทราบถึงการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในด้านสุขภาพ ที่อยู่อาศัย เศรษฐกิจ และสังคม

3. เพื่อเป็นแนวทางในวางแผนการดำเนินการสร้างการเตรียมพร้อมเพื่อการเกษียณอายุ สำหรับผู้ประกันตน และสร้างความตระหนักให้ผู้ประกันตนหันมาเริ่มวางแผนเพื่อการเกษียณอายุ มากยิ่งขึ้นทั้งในด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย และสังคม

4. เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อการส่งเสริม สนับสนุน หรือพัฒนาการสร้าง การรับรู้ ความเข้าใจ สวัสดิการที่ได้รับจากสำนักงานประกันสังคมเมื่อเกษียณ หรือเมื่อชราภาพ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ประกันตนสามารถเข้าใจ เข้าถึง ได้อย่างรวดเร็ว สะดวก และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อย่างทั่วถึง

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ เพื่อศึกษาการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบ ประกันสังคมจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็น แนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันสังคมกรณีชราภาพ
- 2.2 แนวคิดผู้สูงอายุ
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุ
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเกษียณอายุ
- 2.5 แนวคิดการวางแผนเพื่อการเกษียณ
- 2.6 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.8 กรอบแนวคิดในการศึกษา

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันสังคมกรณีชราภาพ

การประกันสังคมมีหลักการที่สำคัญ คือ การให้ความคุ้มครองที่สังคมจัดให้แก่ผู้ที่เป็น สมาชิก โดยอาศัยมาตรการภาครัฐเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนทางสังคมและเศรษฐกิจ เมื่อเกิด ประสบปัญหาในด้านรายได้ที่ลดลงหรือขาดรายได้ หรือการมีรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการเจ็บป่วย คลอดบุตร ทูพพลภาพ ชราภาพ ตาย ว่างงาน สงเคราะห์ครอบครัว รวมถึงการประกันอุบัติเหตุจาก การทำงานและโรคที่เกิดอันเนื่องมาจากทำงาน

2.1.1 พระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

ในประเทศไทยการประกันสังคมเกิดขึ้นโดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักงานประกันสังคม ภายใต้กระทรวงแรงงาน มีพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และ พระราชกฤษฎีกาการประกันสังคมเป็นกฎหมายรองรับ โดยเริ่มมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2533 เริ่มแรกครอบคลุมสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 20 คนขึ้นไป ต่อมาในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2545 ได้ปรับให้ครอบคลุมถึงสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป เข้ามาอยู่ ในระบบประกันสังคม พร้อมทั้งสถานประกอบการมีหน้าที่ส่งเงินสมทบเข้าระบบประกันสังคม

ทุกเดือน พร้อมหักเงินค่าจ้างของลูกจ้างมาสมทบเข้าสู่ระบบประกันสังคม รวมถึงรัฐบาลมีหน้าที่จ่ายเงินสมทบเข้าสู่ระบบส่วนหนึ่ง โดยลูกจ้างที่อยู่ในระบบประกันสังคมจะเรียกว่า “ผู้ประกันตน” จะแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 คือ ผู้ที่เป็นลูกจ้างในสถานประกอบการ เรียกว่า “ผู้ประกันตนตามมาตรา 33” จะได้รับความคุ้มครอง 7 กรณี ได้แก่ กรณีเจ็บป่วย/อุบัติเหตุ กรณีทุพพลภาพ กรณีเสียชีวิต กรณีคลอดบุตร กรณีสงเคราะห์บุตร กรณีชราภาพ และกรณีว่างงาน

ต้องเป็น “ลูกจ้าง” หมายความว่า ผู้ซึ่งทำงานให้นายจ้างโดยรับค่าจ้าง นอกจากนั้นกฎหมายประกันสังคมได้กำหนดยกเว้นลูกจ้างในกิจการบางประเภทไว้ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 อันได้แก่

1) ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ ของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น

2) นักเรียน นักเรียนพยาบาล นิสิตหรือนักศึกษา ซึ่งเป็นลูกจ้างของโรงเรียน สถานพยาบาล วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยนั้น

3) ลูกจ้างของรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

4) กิจการหรือลูกจ้างอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ลูกจ้างนั้นมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ และไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์ ดังนั้น ลูกจ้างที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี จะไม่มีสิทธิได้เป็นผู้ประกันตนจนกว่าลูกจ้างนั้นจะมีอายุครบ 15 ปี และถ้าลูกจ้างมีอายุมากกว่า 60 ปีบริบูรณ์ ในวันที่เข้าเป็นลูกจ้าง ก็จะไม่มีความเป็นลูกจ้างเช่นกัน เว้นแต่ ลูกจ้างที่เป็นผู้ประกันตนอยู่แล้ว แต่เมื่อมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ ก็ยังคงเป็นผู้ประกันตนต่อไป

ประเภทที่ 2 คือ ผู้ที่สมัครใจเป็นผู้ประกันตน ภายหลังสิ้นสภาพการเป็นลูกจ้าง ไม่เกิน 6 เดือน เรียกว่า “ผู้ประกันตนตามมาตรา 39” ต้องเคยเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 และได้จ่ายเงินสมทบกองทุนประกันสังคมมาแล้วไม่น้อยกว่า 12 เดือน จะได้รับความคุ้มครอง 6 กรณี ได้แก่ กรณีเจ็บป่วย/อุบัติเหตุ กรณีทุพพลภาพ กรณีเสียชีวิต กรณีคลอดบุตร กรณีสงเคราะห์บุตร และกรณีชราภาพ

2.1.2 การประกันสังคมกรณีชราภาพ

การประกันสังคมกรณีชราภาพเป็นสิทธิประโยชน์ส่วนหนึ่งที่ผู้ประกันตนจะได้รับความคุ้มครองเมื่อยามเกษียณอายุ โดยเริ่มดำเนินการจัดเก็บเงินสมทบเพื่อการให้ประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ ตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม 2541 เป็นต้นไป และใช้บังคับเรื่อยมานับเป็นก้าวแรกของระบบการประกันสังคมกรณีชราภาพ เพื่อเป็นหลักประกันคุ้มครองรายได้ของผู้ประกันตนที่ได้ทำงานมาเป็นเวลานาน แต่ต้องสูญเสียรายได้ หรือรายได้ลดลงเพราะสมรรถภาพ หรือความสามารถ

ในการทำงานลดลงเนื่องจากความชราภาพ โดยการจัดให้มีเงินประโยชน์ทดแทนชราภาพเมื่อเกษียณอายุหรือสิ้นสภาพการเป็นผู้ประกันตน ซึ่งผู้ประกันตนที่จะมีสิทธิขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพนั้น จะต้องผ่านกระบวนการตามกฎหมาย

ในการให้ความคุ้มครองผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ได้กำหนดให้หมวด 2 (ด้านเงินสมทบ) และหมวด 7 (ด้านประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ) ดังนี้

มาตรา 46 ให้รัฐบาล นายจ้าง และผู้ประกันตน ตามมาตรา 33 ออกเงินสมทบเข้ากองทุนเพื่อการจ่ายประโยชน์ทดแทนกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีตายและกรณีคลอดบุตร ฝ่ายละเท่าๆ กัน ในกรณีสงเคราะห์บุตร กรณีชราภาพ และกรณีว่างงานตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวงแต่ต้องไม่เกินอัตราเงินสมทบท้ายพระราชบัญญัตินี้

สำหรับการประกันตามมาตรา 39 ให้รัฐบาล ผู้ประกันตน ออกเงินสมทบเข้ากองทุนโดยรัฐบาลออกหนึ่งเท่า และผู้ประกันตนออกสองเท่าของอัตราเงินสมทบที่แต่ละฝ่ายต้องออกตามที่กำหนดในวรรคหนึ่ง และวรรคสอง ฯลฯ

มาตรา 47 ทุกครั้งที่มีการจ่ายค่าจ้าง ให้นายจ้างหักค่าจ้างของผู้ประกันตนตามจำนวนที่ต้องนำส่งเป็นเงินสมทบในส่วนของผู้ประกันตนตามมาตรา 46 และเมื่อนายจ้างได้ดำเนินการดังกล่าวแล้ว ให้ถือว่าผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบแล้วตั้งแต่วันที่นายจ้างหักค่าจ้าง

มาตรา 54 ผู้ประกันตน หรือบุคคลตามมาตรา 73 มีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนจากกองทุน ดังต่อไปนี้

- (1) ประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตราย หรือเจ็บป่วย
- (2) ประโยชน์ทดแทนในกรณีคลอดบุตร
- (3) ประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพ
- (4) ประโยชน์ทดแทนในกรณีตาย
- (5) ประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตร
- (6) ประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ
- (7) ประโยชน์ทดแทนในกรณีว่างงาน ยกเว้น ผู้ประกันตนตามมาตรา 38

มาตรา 76 ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพต่อเมื่อผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบห้าปี ไม่ว่าระยะเวลา 15 ปี นั้น จะติดต่อกันหรือไม่ก็ตามและผู้ประกันตนนั้นต้องมีอายุครบห้าสิบห้าปีบริบูรณ์ขึ้นไป

มาตรา 77 ประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ ได้แก่

- (1) เงินเลี้ยงชีพรายเดือน เรียกว่า เงินบำนาญชราภาพ หรือ
- (2) เงินบำเหน็จที่จ่ายให้ครั้งเดียว เรียกว่า เงินบำเหน็จชราภาพ

หลักเกณฑ์ วิธีการ ระยะเวลา และอัตราการจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ ตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 77 ทวิ ในกรณีที่ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบเดือน ให้มีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพตั้งแต่เดือนถัดจากเดือนที่อายุครบห้าสิบห้าปีบริบูรณ์ เว้นแต่เมื่อมีอายุครบห้าสิบห้าปีบริบูรณ์และความเป็นผู้ประกันตนยังไม่สิ้นสุดลงตามมาตรา 38 หรือ มาตรา 41 ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับตั้งแต่เดือนถัดจากเดือนที่ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง

ในกรณีที่ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบไม่ครบหนึ่งร้อยแปดสิบเดือนและความเป็นผู้ประกันตนได้สิ้นสุดลงตามมาตรา 38 หรือมาตรา 41 ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ

มาตรา 77 ตรี ในกรณีที่บุคคลซึ่งได้รับเงินบำนาญชราภาพได้กลับเข้าเป็นผู้ประกันตนในกิจการจ่ายเงินบำนาญชราภาพของบุคคลดังกล่าวจนกว่าความเป็นผู้ประกันตนได้สิ้นสุดลงตามมาตรา 38 หรือมาตรา 41 แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงด้วยเหตุอื่นนอกจากถึงแก่ความตายให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพ

ในกรณีที่ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงเนื่องจากผู้ประกันตนถึงแก่ความตายให้ทายาทผู้มีสิทธิของผู้นั้นตามมาตรา 77 จัตวา มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ

มาตรา 77 จัตวา ในกรณีที่ผู้ประกันตนซึ่งมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพตามมาตรา 77 ทวิ ถึงแก่ความตายก่อนที่จะได้รับประโยชน์ทดแทน หรือผู้รับเงินบำนาญชราภาพถึงแก่ความตายภายในหกสิบเดือนนับแต่เดือนที่มีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพ ให้ทายาทของผู้นั้นซึ่งมีชีวิตอยู่ในวันที่ผู้ประกันตนหรือผู้รับเงินบำนาญชราภาพถึงแก่ความตายมีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ

ทายาทผู้มีสิทธิตามวรรคหนึ่ง ได้แก่

(1) บุตร ยกเว้นบุตรบุญธรรมหรือบุตรซึ่งได้ยกให้เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่น ให้ได้รับสองส่วน ถ้าผู้ประกันตนที่ตายมีบุตรตั้งแต่สามคนขึ้นไปให้ได้รับสามส่วน

(2) สามีหรือภริยาให้ได้รับหนึ่งส่วน

(3) บิดามารดา หรือบิดา หรือมารดาที่มีชีวิตอยู่ให้ได้รับหนึ่งส่วน

(4) บุคคลซึ่งผู้ประกันตนทำหนังสือระบุไว้เป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ ให้ได้รับหนึ่งส่วน

ในกรณีที่ไม่มีทายาทในอนุมาตราใด หรือทายาทนั้นได้ตายไปเสียก่อนให้แบ่งเงินตามมาตรา 77(2) ในระหว่างทายาทผู้มีสิทธิในอนุมาตราที่มีทายาทผู้มีสิทธิได้รับ

ในกรณีที่ไม่มีทายาทผู้มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพตามวรรคสอง ให้ทายาทของผู้ประกันตนหรือผู้รับเงินบำนาญชราภาพแล้วแต่กรณีดังต่อไปนี้ มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพตามลำดับ หากบุคคลลำดับใดมีจำนวนมากกว่าหนึ่งคนให้บุคคลลำดับนั้นได้รับส่วนแบ่งเท่ากัน

- (1) พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน
- (2) พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดา
- (3) ปู่ ย่า ตา ยาย
- (4) ลุง ป้า น้า อา

มาตรา 77 เบื้อง ในกรณีที่ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ตามมาตรา 71 และเงินบำนาญชราภาพในเวลาเดียวกัน ให้ผู้ประกันตนได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ตามมาตรา 71 และเงินบำเหน็จชราภาพแทน

ในกรณีที่ผู้ประกันตนได้รับเงินบำนาญชราภาพไปแล้ว และต่อมาเป็นผู้ทุพพลภาพภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 38 วรรคสอง ให้งดการจ่ายเงินบำนาญชราภาพและให้จ่ายเงินบำเหน็จชราภาพแทน ทั้งนี้ ให้หักเงินบำนาญชราภาพที่ได้รับไปแล้วก่อนการเป็นผู้ทุพพลภาพออกจากเงินบำเหน็จชราภาพที่ผู้นั้นมีสิทธิได้รับ แล้วนำเงินที่หักนั้นส่งเข้ากองทุน

ส่วนอัตราการออกเงินสมทบเป็นไปตามมาตรา 46 และบัญชีแนบท้ายตามพระราชบัญญัติได้กำหนดการจัดเก็บเงินสมทบ เพื่อจ่ายประโยชน์ทดแทนกรณีสงเคราะห์บุตรและชราภาพ โดยให้รัฐบาล นายจ้าง และผู้ประกันตนออกเงินสมทบเป็นอัตราร้อยละ 3 ของค่าจ้างของผู้ประกันตน รวมเป็นเงินสมทบทั้งหมดเป็นร้อยละ 9

มาตรา 104 ให้ดำเนินการจัดเก็บเงินสมทบเพื่อการให้ประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตราย หรือเจ็บป่วย ในกรณีทุพพลภาพ และในกรณีตายอันมิใช่เนื่องจากการทำงาน และในกรณีคลอดบุตร นับแต่วันที่ทบบัญญัติหมวด 2 ของลักษณะ 2 ไซ้บังคับ

การจัดเก็บเงินสมทบ เพื่อการให้ประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตรและกรณีชราภาพจะเริ่มดำเนินการเมื่อใดให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา แต่ทั้งนี้ต้องไม่ช้ากว่าวันที่ 31 ธันวาคม 2541

สำหรับการจัดเก็บเงินสมทบเพื่อการให้ประโยชน์ทดแทนในกรณีว่างงานจะเริ่มดำเนินการเมื่อใดให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

2.1.3 ความหมายของการประกันสังคมกรณีชราภาพ

การประกันกรณีชราภาพ หมายถึง การสร้างหลักประกัน หมายถึง การสร้างหลักประกันเพื่อคุ้มครองรายได้ของผู้ประกันตนที่ได้ทำงานมาเป็นเวลานาน และต้องสูญเสียรายได้

หรือรายได้ลดลงเพราะสมรรถภาพหรือความสามารถในการทำงานลดลงเนื่องจากความชรา ซึ่งเป็นเหตุแห่งความเดือดร้อนและกระทบกระเทือนรายได้ในการยังชีพ โดยการจัดให้มีบำนาญเลี้ยงชีพเพื่อจะได้ใช้ชีวิตบั้นปลายอย่างปกติสุข (อาร์ักษ์ พรหมณี และ นียดา เสนีย์มโนมัย, 2542, น. 6) ซึ่งสอดคล้องกับ การประกันกรณีชราภาพ อาจหมายถึง การสร้างหลักประกันเพื่อคุ้มครองรายได้ของผู้ประกันตนที่ได้ทำงานมาเป็นเวลานาน และต้องสูญเสียรายได้หรือรายได้ลดลงเพราะสมรรถภาพหรือความสามารถในการทำงานลดลงเนื่องจากความชรา ซึ่งเป็นเหตุแห่งความเดือดร้อนและกระทบกระเทือนรายได้ในการยังชีพ (ฐันดรศักดิ์ บวรนนท์กุล, 2550, น. 39)

2.1.4 วัตถุประสงค์ของการประกันสังคมกรณีชราภาพ

การประกันกรณีชราภาพที่ดี จะมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้
 ประการแรก เพื่อการออม (Savings) และความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ต้องเป็นมาตรการที่ทำให้ประชาชนมีการแบ่งปันรายได้ ส่วนหนึ่งที่ได้รับขณะที่มีรายได้จากการทำงานเพื่อเอาไว้ใช้จ่ายยามชรา และนำเงินรวมทั้งหมดที่ได้รับไปสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยมาตรการและวิธีการควรมีแนวทางที่ไม่บั่นทอนต่อการแข่งขันทางเศรษฐกิจทั้งภายในและต่างประเทศ

ประการที่สอง เพื่อการกระจายรายได้ (Income Distribution) หรือการถ่ายโอนทรัพยากรระหว่างกลุ่มชน อันเป็นการช่วยเหลือสนับสนุนข้ามกลุ่ม (Cross Subsidies) เช่น จากกลุ่มคนวัยทำงานไปสู่คนวัยชราที่รับบำนาญ หรือจากกลุ่มผู้มีรายได้สูงไปสู่กลุ่มผู้มีรายได้น้อย เป็นต้น

ประการที่สาม เพื่อหลักประกันรายได้ที่พอเพียง (Income Adequacy) ของผู้ที่พ้นวัยทำงานแล้วให้มีรายได้พอเลี้ยงตนเองโดยไม่เป็นภาระเดือดร้อนต่อครอบครัว หรือสังคมมากเกินไป

2.1.5 เงื่อนไขการเกิดสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพ

สำหรับประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. มีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ ยกเว้นผู้ประกันตนเป็นผู้ทุพพลภาพ หรือถึงแก่ความตาย
2. ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง หมายถึง สิ้นสภาพจากการทำงานหรือ สิ้นสภาพจากการสมัครประกันตนเองตามมาตรา 39

การพิจารณาวินิจฉัย ชั้นแรกจะต้องตรวจสอบอายุของผู้ประกันตนว่า อายุครบ 55 ปีบริบูรณ์แล้วหรือไม่ ถ้ายังไม่ครบ 55 ปีบริบูรณ์ ให้วินิจฉัยเป็นกรณีไม่มีสิทธิ แต่ถ้าครบ 55 ปีบริบูรณ์แล้ว ให้พิจารณาต่อไปว่าผู้ประกันตนรายนั้นสิ้นสุดการเป็นผู้ประกันตนแล้วหรือยัง กรณียังไม่สิ้นสุดการเป็นผู้ประกันตนยังไม่สามารถยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพได้ และ

ถ้าสิ้นสุดการเป็นผู้ประกันตนแล้ว ให้พิจารณาต่อไปว่าผู้ประกันตนได้ส่งเงินสมทบมาแล้วทั้งหมด กี่งวด เพื่อจะได้คำนวณในการจ่ายประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพต่อไป

2.1.6 สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับกรณีชราภาพ

2.1.6.1 กรณีบำเหน็จชราภาพ (จ่ายเป็นเงินก้อน)

1) ถ้าส่งเงินสมทบไม่ครบ 12 เดือน จะได้รับเงินบำเหน็จชราภาพเฉพาะ ในส่วนที่ผู้ประกันตนนำส่งเงินสมทบกรณีชราภาพ

2) ถ้าส่งเงินสมทบตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไป จะได้รับบำเหน็จชราภาพใน ส่วนเงินสมทบของนายจ้างและส่วนของผู้ประกันตน เพื่อการจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ พร้อมผลประโยชน์ตอบแทนตามอัตราที่สำนักงานประกันสังคมกำหนดในแต่ละปี

3) กรณีผู้รับเงินบำนาญชราภาพถึงแก่ความตายภายใน 60 เดือนนับแต่ เดือนที่มีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพ ให้จ่ายเงินบำเหน็จชราภาพคืนให้กับทายาทตามกฎหมาย เป็นจำนวน 10 เท่าของเงินบำนาญชราภาพรายเดือนที่ผู้ประกันตนได้รับคราวสุดท้ายก่อนถึง แก่ความตาย

4) กรณีผู้ประกันตนเป็นผู้ทุพพลภาพ ตามมติของคณะกรรมการ การแพทย์ของสำนักงานประกันสังคม มีสิทธิได้รับเงินเป็นบำเหน็จชราภาพ ก่อนที่ได้รับประโยชน์ ทดแทนกรณีทุพพลภาพเป็นรายเดือนต่อไป

5) กรณีผู้ประกันตนถึงแก่ความตายก่อนที่จะอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ หรือ ก่อนสิ้นสภาพการเป็นผู้ประกันตน ทายาทตามกฎหมายมีสิทธิได้รับเงินเป็นบำเหน็จชราภาพ

6) สำหรับผู้ประกันตนที่เป็นแรงงานต่างด้าวและส่งเงินสมทบครบ 180 เดือน ถ้ามีความประสงค์ไม่พำนักอยู่ในประเทศไทยหลังจากที่สิ้นสภาพการทำงาน สามารถรับเงิน เป็นบำเหน็จชราภาพ

2.1.6.2 กรณีบำนาญชราภาพ (จ่ายเป็นรายเดือนตลอดชีวิต) ส่งเงินสมทบตั้งแต่ 180 เดือนขึ้นไป

1) กรณีจ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 180 เดือน มีสิทธิได้รับ เงินบำนาญชราภาพเป็นรายเดือนในอัตราร้อยละ 20 ของค่าจ้างเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้ายที่ใช้เป็นฐาน ในการคำนวณเงินสมทบก่อนความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง

2) กรณีที่มีการจ่ายเงินสมทบเกิน 180 เดือน ให้ปรับเพิ่มในอัตราบำนาญ ชราภาพ ตามข้อ 2.1 ขึ้นอีกในอัตราร้อยละ 1.5 ต่อระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบทุก 12 เดือน สำหรับ ระยะเวลาที่จ่ายเงินสมทบเกินกว่า 180 เดือน

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจ่ายเงินสมทบรายเดือนกับกองทุนประกันสังคมนั้นมิได้สูญเปล่า เพราะนอกจากจะได้รับสิทธิประโยชน์ระหว่างการทำงานมากมายแล้ว เมื่อถึงวัยเกษียณและอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ หรือยามเป็นผู้ทุพพลภาพ หรือยามถึงแก่ชีวิตโดยให้ทายาทเป็นผู้ได้รับประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ เพื่อให้ผู้ประกันตนหรือผู้อยู่เบื้องหลังได้มีเงินออมชราภาพไว้เป็นหลักประกันหรือไม่เป็นภาระต่อสังคมต่อไป โดยขึ้นอยู่กับงวดระยะเวลาการส่งเงินสมทบจะได้เป็นบำเหน็จชราภาพ หรือบำนาญชราภาพ

ดังนั้น จึงทำให้เห็นว่า การประกันสังคมกรณีชราภาพ หมายถึง เงินสมทบรายเดือนที่สะสมไว้เป็นเงินออมได้รับตอนอายุ 55 ปีบริบูรณ์ และสิ้นสภาพการเป็นผู้ประกันตนมี 2 ประเภท คือ บำเหน็จชราภาพ และบำนาญชราภาพ ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การประกันสังคมกรณีชราภาพ เป็นการสร้างหลักประกันเพื่อคุ้มครองรายได้ของผู้ประกันตนที่ได้ทำงานมาเป็นเวลานานและต้องสูญเสียรายได้หรือรายได้ลดลงเพราะเกษียณอายุเนื่องจากข้อจำกัดในการทำงาน จึงทำให้กระทบต่อรายได้ในการยังชีพ ประกันสังคมจึงจัดให้มีเบี้ยบำเหน็จ บำนาญยังชีพส่วนหนึ่งเพื่อใช้ในยามเกษียณ

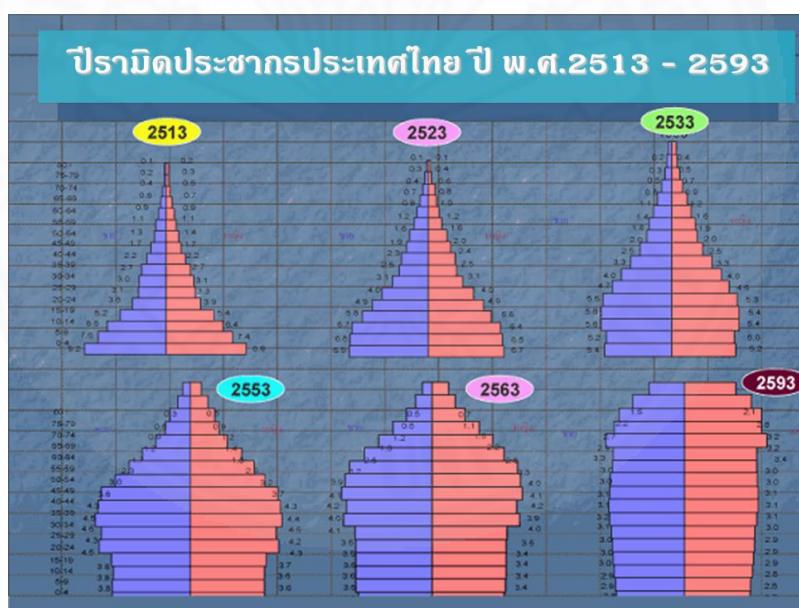
2.2 แนวคิดผู้สูงอายุ

ตั้งแต่ ปี 2548 ประเทศไทยได้กลายเป็นสังคมสูงอายุ เนื่องจากมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 10 ของประชากรสูงอายุและมีการคาดประมาณว่าในปี 2564 จะกลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 20 และปี 2574 จะเป็นสังคมสูงอายุระดับสุดยอด สัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 28 โดยในปี 2558 ประชากรไทยมีจำนวน 65.1 ล้านคน เป็นประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป 11 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 16 ของประชากรทั้งหมด

ผู้สูงอายุไทยเรียนจบประถมศึกษา ร้อยละ 79.3 จบมัธยมฯ และสูงกว่าประมาณ ร้อยละ 10 และผู้ที่ไม่เคยเข้าเรียน มีร้อยละ 9.5 สภาพสมรส ร้อยละ 64.61 โสด ร้อยละ 9.2 หม้าย/หย่า/แยก ร้อยละ 30.38 หากเทียบผู้สูงอายุไทยกับประเทศอื่นๆ ในกลุ่มอาเซียน ประเทศไทยมีสัดส่วนผู้สูงอายุเป็นอันดับ 2 ของประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยที่เข้าเกณฑ์เป็นสังคมสูงวัยแล้ว 3 ประเทศ คือ สิงคโปร์ มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 18 ประเทศไทยร้อยละ 16 และเวียดนาม ร้อยละ 10 ส่วนเมียนมา มาเลเซีย ร้อยละ 9 อินโดนีเซีย บรูไน ร้อยละ 8 กัมพูชา ฟิลิปปินส์ และติมอร์-เลสเต ร้อยละ 7 และลาว ร้อยละ 6 ส่วนประเทศที่มีสัดส่วนประชากรสูงอายุมากที่สุดในโลก คือ ญี่ปุ่น ร้อยละ 33

ในรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2558 ของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) ระบุสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ โดยในปี 2557 ผู้สูงอายุอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่า 1 ใน 3 ของผู้สูงอายุทั้งหมด หรือคิดเป็นร้อยละ 34.3 มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน คือ มีรายได้ต่ำกว่า 2,647 บาทต่อคนต่อเดือน หรือ 31,764 บาทต่อคนต่อปี มีแนวโน้มลดลง เพราะในปี 2545 ผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน ร้อยละ 46.5

ทั้งนี้ แหล่งรายได้หลักของผู้สูงอายุได้จากบุตรมากที่สุด ร้อยละ 37 การทำงาน ร้อยละ 34 เบี้ยยังชีพทางราชการ ร้อยละ 15 และเงินบำเหน็จ บำนาญ ร้อยละ 5 อย่างไรก็ตาม แหล่งรายได้หลักจากบุตรมีแนวโน้มลดลงอย่างมาก ปี 2550 ร้อยละ 52 ปี 2554 ร้อยละ 40 ขณะที่รายได้จากการทำงานแนวโน้มสูงขึ้น ปี 2550 ร้อยละ 29 ปี 2554 ร้อยละ 35 เมื่อแยกย่อยตามช่วงอายุ ในปี 2557 อายุ 60-64 ปี ยังทำงานอยู่ ร้อยละ 59 อายุ 65-69 ปี ร้อยละ 46 อายุ 70-74 ปี ร้อยละ 25 และอายุมากกว่า 75 ปี ร้อยละ 11 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, และ มหาวิทยาลัยมหิดล, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2559)

ภาพที่ 2.1 ปิรามิดประชากรประเทศไทย ปี พ.ศ. 2513-2593. จาก *Sex & Age Distribution of World Population* (pp. 784-785), โดย United Nation, 1998. N.P.

2.2.1 ความหมายของผู้สูงอายุ

ทางองค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ไม่ได้กำหนดคำนิยามเกี่ยวกับคำว่า “ผู้สูงอายุ” (Eldery) ไว้ตายตัว เพียงแต่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มประชากรที่มีอายุตามปีปฏิทิน ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นเกณฑ์อายุเริ่มต้นเหมือนของ

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ที่ใช้ในการกำหนดช่วงอายุของผู้สูงอายุ ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว (รสรินทร์ เกรย์ และคณะ, 2556, น. 6) สำหรับประเทศไทยมีการกำหนด คำนิยาม “ผู้สูงอายุ” ไว้อย่างเป็นทางการ ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 3 ได้ให้ความหมายของคำว่า ผู้สูงอายุ ไว้ว่า “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย” นอกจากนี้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ถึงแม้จะไม่ได้นิยามคำว่าผู้สูงอายุ คือ คนที่มีอายุเท่าใด แต่ได้มีระบุในมาตรา 53 ไว้ว่า “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ” อธิบายเป็นนัยว่าในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ผู้สูงอายุ คือ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์แล้ว แต่ทั้งนี้ผู้สูงอายุไม่ได้มีลักษณะเหมือนกันทุกอย่าง แต่จะมีความแตกต่างกันไปตาม อายุและภาวะสุขภาพ โดย บรรลุ ศิริพานิช (2538, น. 125) ได้แบ่งผู้สูงอายุออกเป็น 3 กลุ่ม ตามอายุ และภาวะสุขภาพต่างๆ ไป ดังนี้

1) ผู้สูงอายุระดับต้น มีอายุระหว่าง 60-70 ปี ระดับนี้สภาวะทางกายภาพ และ สรีระวิทยายังไม่เปลี่ยนแปลงไปมาก ยังสามารถช่วยเหลือตนเองได้เป็นส่วนใหญ่

2) ผู้สูงอายุระดับกลาง มีอายุระหว่าง 71-80 ปี ระดับนี้สภาวะทางกายภาพ และสรีระวิทยาเปลี่ยนแปลงไปแล้วเป็นส่วนใหญ่ ทำให้การช่วยเหลือตนเองบกพร่อง เริ่มต้องการ ความช่วยเหลือในบางอย่าง

3) ผู้สูงอายุระดับปลาย มีอายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป ระดับนี้สภาวะทางกายภาพ และสรีระวิทยาเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด บางคนมีความพิการ บางคนช่วยเหลือตนเองไม่ได้ บางอย่างจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น

นอกจากนี้ มัลลิกา มัติโก และคณะ (2542) ระบุว่า “ผู้สูงอายุ” คือ บุคคลที่มี อายุ 60 ปีขึ้นไป ที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง เป็นวัยที่ทำงานและกิจกรรมต่างๆ ได้พึ่งตนเองและ มีความสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ส่วน “คนแก่” คือ บุคคลที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป มีสภาพและบทบาท ที่ลดลงตามความสามารถของกำลังหรือความแข็งแรงของร่างกาย เป็นกลุ่มที่สังคมเริ่มทอดถอนจาก สภาพที่อำนาจทางเศรษฐกิจ และคำว่า “ชรา” คือ ผู้ที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป เป็นผู้ต้องพึ่งพาบุตรหลาน ในทุกๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ ธรรมนูญ พงศ์สุพัฒน์ (2550, น. 13) ให้ความหมายของคำว่า ผู้สูงอายุ ไว้ว่า บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นช่วงวัยสุดท้ายของชีวิต ซึ่งเกิดความเสื่อมถอยทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม การงานและเศรษฐกิจ และยังเป็นบุคคลที่ต้องการให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าและยอมรับ ในฐานะที่ยังให้การสนับสนุนทางสังคมได้

2.2.2 การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ

การเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุ เป็นไปตามกระบวนการเปลี่ยนแปลงของชีวิต มีอัตราการเปลี่ยนแปลงต่างกันทั้งในตัวบุคคลและสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้น ลักษณะการเปลี่ยนแปลงจะเป็นการลดอัตราความเจริญลงไปสู่ความเสื่อมถอยของร่างกายและจิตใจ และความเสื่อมจะเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ (เกษม ต้นติผลาชีวะ และ กุลยา ต้นติผลาชีวะ, 2528, น. 5) ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่อยู่ในวัยสุดท้ายของชีวิต และเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน โดย ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2544) กล่าวถึง สภาพด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุที่จะเปลี่ยนแปลงไป แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. สภาพทางด้านร่างกาย เมื่อก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ระบบในร่างกายของผู้สูงอายุ มีการเปลี่ยนแปลงอวัยวะต่างๆ ในร่างกายเปลี่ยนแปลงและไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ อัตราการเผาผลาญในร่างกายลดน้อยลง การเปลี่ยนแปลงของกล้ามเนื้อทำให้เหี่ยวลง การเปลี่ยนแปลงทางด้านโลหิต การเสื่อมของกระดูกและกล้ามเนื้อ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในระบบสมอง ระบบย่อยอาหาร การขับถ่ายและระบบอื่นๆ ของร่างกาย ทำให้ผู้สูงอายุรับเชื้อโรคและเกิดโรคร้ายไข้เจ็บได้ง่าย เกิดปัญหาแก่ผู้สูงอายุ ครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดการเจ็บป่วยในระยะเวลาที่ยาวนาน และภาวะทุพพลภาพทำให้เกิดปัญหาด้านค่าใช้จ่าย จิตใจและสังคมตามมา

2. สภาพทางด้านจิตใจ สภาพทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุ ส่วนหนึ่งเกิดจากการเสื่อมถอยของอวัยวะต่างๆ ความผิดปกติของระบบประสาทและสมอง ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของสมองและประสาทลดลง มีผลกระทบต่อระบบความทรงจำ เกิดอาการหลงลืม และความทรงจำย้อนกลับ สามารถจดจำเหตุการณ์ในอดีตได้ดีกว่าเหตุการณ์ในปัจจุบัน ทำให้ผู้สูงอายุเกิดการสนับสนุน

3. สภาพทางด้านสังคม ในอดีตผู้สูงอายุและครอบครัว ประกอบด้วย บุตร หลาน และบุคคลอื่นไม่น้อยกว่า 3 รุ่นอายุ อาศัยด้วยกันในลักษณะครอบครัวใหญ่ อันเป็นลักษณะครอบครัวขยาย ซึ่งสมาชิกทุกรุ่นมีความรักใคร่ และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน แต่ปัจจุบันโครงสร้างครอบครัวกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว ประกอบด้วย บิดา มารดา และบุตรเท่านั้น ทำให้กิจกรรมในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปบางครั้งต้องพึ่งพิงสถาบันจากภายนอก ในลักษณะการซื้อบริการ เช่น การเลี้ยงดูบุตร และการดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น

4. สภาพทางด้านเศรษฐกิจจากการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ เกิดความทันสมัยต่างๆ การเติบโตของชุมชนเมือง ส่งผลให้โครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป ผู้สูงอายุไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ส่งผลกระทบโดยตรงกับสภาพของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถหารายได้ จึงรู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ เกิดความว่าเหว ทั้งที่ผู้สูงอายุอาจมีความต้องการ

รายได้มากกว่าช่วงกลางคน เช่น เกิดปัญหาสุขภาพต้องใช้ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลมากขึ้น ต้องการคนดูแลเนื่องจากตนเองไม่แข็งแรง

นอกจากนี้ วิไลวรรณ ทองเจริญ (2545, น. 65-84) ได้กล่าวถึง วัยสูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทุกองค์ประกอบของมนุษย์ ดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย (Physiological Changes) ผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงแห่งความเสื่อมอย่างถดถอยลงทุกระบบของร่างกาย ผิวหนังบางลง เหี่ยวยุ่น ฉีกขาดง่าย การระบายความร้อนไม่ดี ผมนขนมีจำนวนลดลง การเคลื่อนไหวและความคิดเชื่องช้า สายตาเสื่อมมองไม่ชัด หูตึง การรับกลิ่นลดลง กล้ามเนื้ออ่อนแรง กระดูกเสื่อมระบบหัวใจและหลอดเลือดเสื่อมระบบภูมิคุ้มกันทำงานลดลง ระบบทางเดินหายใจเสื่อมลงทำให้เกิดโรคต่างๆ ได้ง่าย เช่น โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง โรคติดเชื้อต่างๆ ซึ่งความเสื่อมจะเกิดขึ้นกับบุคคลไม่เท่ากัน ขึ้นกับกรรมพันธุ์ เพศ อาชีพ การดูแลสุขภาพ อาหาร สิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัวผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสภาพร่างกายที่อ่อนแอ ความสามารถในการช่วยเหลือ หรือดูแลตนเองก็ลดลงไป เหล่านี้ล้วนชักนำไปสู่การเจ็บป่วยของผู้สูงอายุทั้งสิ้น

2) การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ (Psychological Changes) ผู้สูงอายุมักจะมีการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพไปตามความคิดเห็นของตน ซึ่งอาจเกิดจากการรับรู้ในเรื่องของอายุและการยอมรับของสังคม ซึ่งผู้สูงอายุมักรู้สึกว่าตนไม่เป็นที่ต้องการของผู้ที่อ่อนวัยกว่า จึงมักมีบุคลิกภาพใจน้อย อ่อนไหวง่าย รู้สึกไม่มั่นคง ไม่ปลอดภัย ข่างบ่น โกรธง่าย คิดถึงแต่ตนเอง การเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ความจำผู้สูงอายุจะมีการเรียนรู้ช้าลง มีความลำบากในเรื่องความจำระยะสั้น แต่การเรียกกลับซึ่งเป็นความจำระยะยาวยังคงสูงอยู่ ในด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผู้สูงอายุยังมีอยู่มาก ในด้านสติปัญญาผู้สูงอายุปกติ จะมีการเปลี่ยนแปลงด้านสติปัญญาเสื่อมถดถอยลงเพียงเล็กน้อยหรือไม่เปลี่ยนแปลงเลย

3) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Changes) เมื่อบุคคลเข้าสู่วัยสูงอายุภาระหน้าที่และบทบาททางสังคมจะลดลง เนื่องจากข้อจำกัดทางร่างกายและการเกษียณอายุ ทำให้ผู้สูงอายุห่างจากสังคมออกไป เพื่อนฝูงลดลง รายได้ลดลง แบบแผนการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงของประเทศ จากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะของครอบครัว จากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยว เป็นเหตุให้ผู้สูงอายุต้องอยู่ตามลำพังมากขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกเหงา โดดเดี่ยว อีกทั้งการสูญเสียเพื่อนฝูงและคู่ชีวิต ก็ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกโดดเดี่ยวมากขึ้น จะรู้สึกซึมเศร้า สิ้นหวัง ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพจิต

จากการที่ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลายด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบเสื่อมถดถอย ในด้านร่างกายจะมีความเสื่อมของอวัยวะต่างๆ

ประสิทธิภาพการทำงานจะลดลงนำไปสู่การเจ็บป่วย ด้านจิตใจจะมีการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพและการรับรู้ จนกระทั่งเกิดความรู้สึกใจน้อย อ่อนไหว ไม่มั่นคง ด้านสังคมมีการเปลี่ยนแปลงภาระหน้าที่และบทบาท ทำให้ผู้สูงอายุจะรู้สึกโดดเดี่ยวเกิดภาวะซึมเศร้าที่ตามมา การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้ผู้สูงอายุประสบปัญหาด้านการดำเนินวิถีชีวิต และเกิดความต้องการที่แตกต่างกันไป ดังนั้น เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุจำเป็นต้องตอบสนองให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุ

2.2.3 ปัญหาในภาพรวมของผู้สูงอายุ

จากการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ ทำให้เกิดปัญหาของผู้สูงอายุหลายด้านด้วยกัน โดย บรรลุ ศิริพานิช (2535) จึงได้สรุปปัญหาหลักๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ดังนี้

1) ปัญหาสุขภาพ สุขภาพร่างกายเป็นขบวนการต่อเนื่องของชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย การจะมาเร่งบำรุงสุขภาพเมื่อวัยสูงอายุเป็นเรื่องสายไปเสียแล้ว คนที่เมื่อเกิด-เด็ก-หนุ่มสาวจนถึงผู้ใหญ่ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง เมื่อสูงอายุก็มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงด้วย ในทางกลับกัน คนที่สุขภาพอ่อนแอเมื่อเด็ก เมื่อสูงอายุก็มีสุขภาพอ่อนแอด้วย ปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุปัจจุบัน จำเป็นต้องคำนึงถึง

1.1 การส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรงอยู่เสมอ

1.2 การป้องกันโรคไม่ให้เกิด

1.3 การตรวจ ดูแลรักษาแต่เนิ่นๆ

ทั้ง 3 ประการ เป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะคนสูงอายุมิถุมิด้านทานต่ำ สังขารทรุดโทรม ถ้าปล่อยให้เป็นโรคแม้แต่เป็นโรครักษาต่างๆ อัตราการตายก็สูงขึ้น ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องเรียนเรื่องสุขภาพให้มากขึ้น สนใจเรื่องโภชนาการ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ ทำจิตใจให้สงบจะช่วยให้แก้ปัญหาสุขภาพได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จรรยา เสียงเสนาะ (2527, น. 36) และ ยรรยง ศุภรัตน์ (2521, น. 23)

2) ปัญหาเศรษฐกิจและรายได้ ผู้สูงอายุเมื่ออายุมากขึ้นก็ต้องเกษียณอายุการทำงาน ทำให้ขาดรายได้ แม้การทำงานของตนเองไม่มีเกษียณอายุการงาน เช่น เกษตรกร สมรรถภาพจะต่ำลงทำให้รายได้ต่ำลง ถ้าหากผู้สูงอายุเป็นผู้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจดีมาก่อนและมีการเก็บหอมรอมริบไว้ใช้ในยามสูงอายุจะไม่มีปัญหา แต่ถ้าผู้สูงอายุมีสถานภาพทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่มีเงินเก็บยามแก่ชราจะเกิดปัญหา เพราะประเทศไทยยังไม่มีบำนาญให้ผู้สูงอายุเหมือนประเทศที่เจริญแล้ว หลายประเทศทางยุโรปและอเมริกา ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไทยมักได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากลูกหลาน ญาติพี่น้องตามประเพณีที่สืบต่อกันมาสำหรับผู้ที่มีเศรษฐกิจดีมาก บางทีก็มีปัญหาเรื่องการแบ่งทรัพย์สิน

3) ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยและผู้ดูแลยามแก่ชรามากและเป็นโรคเรื้อรัง เมื่อผู้สูงอายุมีอายุมากขึ้นจนถึงอายุ 80 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มักมีความพิการบางอย่าง จำเป็นต้องมีผู้ดูแล โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวของร่างกาย

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ไม่ได้ดูจากสภาพร่างกายเพราะบางคนจะมีรูปร่างเหี่ยวก่อนวัยอันควร เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ จะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมเสื่อมถอยอยู่ตลอดเวลา อันเกิดมาจากการท้อแท้ ผิดหวัง อยู่อย่างโดดเดี่ยว ซึ่งในแต่ละคนจะสามารถใช้ชีวิตในวัยสูงอายุได้อย่างมีความสุขหรือไม่ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์หรือการเตรียมความพร้อมที่สั่งสมมาทั้งชีวิต ดังนั้น ก่อนที่เราจะเข้าสู่วัยสูงอายุเราจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อม หรือวางแผนสำหรับยามเกษียณหรือยามสูงวัยไว้ตั้งแต่ล่วงหน้า

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของผู้สูงอายุ

ประเทศไทยมีความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร ที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ศักยภาพทางเศรษฐกิจ และสภาพทางสังคมในด้านต่างๆ เนื่องจากโครงสร้างประชากรของประเทศไทยกำลังจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ในปี พ.ศ. 2568 จึงมีการกำหนดกฎหมายและแผนต่างๆ ที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรในด้านที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ดังนี้

2.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2550 ได้ขยายสิทธิของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นจากรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช 2540 โดยกำหนดไว้ทั้งในด้านสิทธิเสรีภาพ แนวนโยบายพื้นฐาน สิทธิในการได้รับสวัสดิการจากภาครัฐ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังจะเห็นได้จาก

มาตรา 53 กล่าวว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรีและความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 80 กล่าวว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม คือ 1) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่น

ของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

มาตรา 84 กล่าวว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ คือ

4) จัดให้มีการออมเพื่อการดำรงชีพในยามชราแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างทั่วถึง

นอกจากนี้ นอกจากนี้ผู้แทนจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน องค์กรผู้สูงอายุต่างๆ ได้ร่วมมือกันจัดทำปฏิญญาผู้สูงอายุเพื่อถือปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้สูงอายุ ได้รับการคุ้มครองและการพิทักษ์สิทธิ จึงได้กำหนดสาระสำคัญไว้ ดังนี้ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2544, น. 50-52)

ข้อที่ 1 ผู้สูงอายุต้องได้รับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ได้รับการพิทักษ์สิทธิและคุ้มครองให้พ้นจากการถูกทอดทิ้งและละเมิดสิทธิโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้และผู้พิการที่สูงอายุ

ข้อที่ 2 ผู้สูงอายุควรอยู่กับครอบครัวโดยได้รับความเคารพ รัก ความเข้าใจ ความเอื้ออาทร การดูแลเอาใจใส่ การยอมรับ บทบาทของกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ข้อที่ 3 ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษาเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคมอันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้าน เพื่อสามารถปรับบทบาทของตนให้สมวัย

ข้อที่ 4 ผู้สูงอายุควรได้ถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ให้สังคม มีโอกาสได้ทำงานที่เหมาะสมกับวัยและตามความสมัครใจ โดยได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และเห็นชีวิตมีคุณค่า

ข้อที่ 5 ผู้สูงอายุควรได้เรียนรู้ในการดูแลสุขภาพพอนามัยของตนเอง ต้องมีหลักประกันและสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างครบวงจรโดยเท่าเทียมกัน รวมทั้งได้รับการดูแลจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตอย่างสงบตามศรัทธา

ข้อที่ 6 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่พึ่งพาตนเองได้ สามารถช่วยเหลือครอบครัวและชุมชน มีส่วนร่วมในสังคม เป็นแหล่งภูมิปัญญาของคนรุ่นหลัง มีการเข้าสังคม มีนันทนาการที่ดี และมีเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน

ข้อที่ 7 รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคมต้องกำหนดนโยบายและแผนหลักด้านผู้สูงอายุ ส่งเสริมและประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

ข้อที่ 8 รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคมต้อง ตรากฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ เพื่อเป็นหลักประกันและการบังคับใช้ในการพิทักษ์สิทธิ ค้ำครอง สวัสดิภาพและจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ

ข้อที่ 9 รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคมต้อง รมรงค์ปลูกฝังค่านิยมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุตามวัฒนธรรมไทยที่เน้นความกตัญญู กตเวทีและเอื้ออาทรต่อกัน

2.3.2 นโยบายรัฐบาลด้านผู้สูงอายุ

ในวันที่ 12 กันยายน 2557 คณะรัฐมนตรีมีคำสั่งแถลงนโยบายที่เกี่ยวข้องของ การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ ในด้านผู้สูงอายุไว้ดังนี้

เตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการมีงานหรือ กิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อสร้างสรรค์และไม่ก่อภาระต่อสังคมในอนาคต โดยจัดเตรียม ระบบการดูแลในบ้าน สถานพักฟื้นและโรงพยาบาล ที่เป็นความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว รวมทั้งพัฒนาระบบการเงิน การคลังสำหรับการดูแล ผู้สูงอายุ

ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต เพื่อไม่ก่อภาระ ต่อสังคมในอนาคต ผลการดำเนินงานของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์นโยบายข้อ 3 การลดความเหลื่อมล้ำ ของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ มีดังนี้

1) ดำเนินโครงการเสริมพลังภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้มีการนำประสบการณ์ ความสำเร็จของผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและพัฒนาสังคมด้วยภูมิปัญญา เช่น ส่งเสริมการทำงานสร้างอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ และส่งเสริมให้ชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุทุกจังหวัดมี การทำงานอย่างมีมาตรฐาน เป็นต้น

2) ดำเนินโครงการเสริมสร้างสังคมผู้สูงอายุไทยให้มีคุณภาพ โดยการสร้าง ภูมิคุ้มกันภัยทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ จัดประชุมสมัชชาผู้สูงอายุระดับชาติปี 2558 “สังคมสูงวัย จะสร้างพลังอย่างไรในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” จัดฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ ดำเนินโครงการเตรียมความพร้อมประชากรเพื่อวัยผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ จัดการศึกษาอบรมและ การศึกษาตามอัธยาศัยให้กับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง และจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริม อาชีพผู้สูงอายุ

และในวันที่ 8 พฤศจิกายน 2560 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบการรองรับสังคม ผู้สูงอายุ ให้มีความมั่นคงในการดำรงชีพเพิ่มมากขึ้น อันได้แก่

1) การจ้างงานผู้สูงอายุ โดยให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลสามารถหักรายจ่ายได้ 2 เท่าของรายจ่ายประเภทเงินเดือนและค่าจ้างสำหรับการจ้างบุคลากรผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป) ซึ่งมีอัตราค่าจ้างไม่เกิน 15,000 บาทต่อคนต่อเดือน โดยนายจ้างสามารถขอใช้สิทธิได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนลูกจ้างทั้งหมด ทั้งนี้ ลูกจ้างจะต้องไม่เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการ กรรมการ ผู้บริหาร หรือเคยเป็นผู้บริหารของกิจการมาก่อน

2) การสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Senior Complex) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้มีที่พักอาศัยที่ปลอดภัย มีอุปกรณ์ใช้สอยที่เหมาะสมและอยู่ในความดูแลของแพทย์และพยาบาล โดยให้กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน

3) สินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Reverse Mortgage: RM) มอบหมายให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจนำร่องเพื่อดำเนินการมาตรการสินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Reverse Mortgage) เพื่อให้ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป สามารถนำที่อยู่อาศัยที่ตนมีกรรมสิทธิ์และปลอดภาระหนี้มาเปลี่ยนเป็นรายได้ในการดำรงชีพเป็นรายเดือน

4) การบูรณาการระบบบำเหน็จบำนาญ โดยให้มีหลักการออมภาคบังคับสำหรับแรงงานในระบบที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เพื่อจัดตั้งกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ (กบช.) ที่มีอายุตั้งแต่ 15-60 ปี ครอบคลุมลูกจ้างเอกชน ลูกจ้างชั่วคราวในส่วนราชการ พนักงานราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ โดยให้มีการจ่ายเงินเข้ากองทุนจาก 2 ฝ่าย คือ ลูกจ้างและนายจ้าง ซึ่งลูกจ้างจะได้รับบำนาญหรือบำเหน็จเมื่ออายุครบ 60 ปี เพื่อให้แรงงานกลุ่มดังกล่าวมีรายได้เพียงพอในการดำรงชีวิตหลังเกษียณ โดยจะกำหนดให้ กบช. เปิดรับสมาชิกตั้งแต่ปี 2561 เป็นต้นไป

2.3.3 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2553)

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดสิทธิประโยชน์และสวัสดิการผู้สูงอายุไว้เป็นแนวทางปฏิบัติ โดยปรากฏในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ที่เป็นกฎหมายคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนทั้งในด้านสังคม สุขภาพ เศรษฐกิจรวมถึงการให้สิทธิในการได้รับการบริการสาธารณสุขและเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้แก่บุคคลที่มีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย โดยมุ่งหวังให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองและดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ได้กำหนด สิทธิผู้สูงอายุ ให้มีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่างๆ ตามมาตรา 11 ดังนี้ (กระทรวงการ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2547, น. 1-13)

1) ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้ โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นพิเศษ

2) ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการบริการด้านการศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

3) ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการบริการด้านการประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม

4) ผู้สูงอายุมีสิทธิในการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน

5) ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณสุขอื่น

6) ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตาม ความเหมาะสม

7) ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ

8) ผู้สูงอายุมีสิทธิในการได้รับการช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูก ทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง

9) ผู้สูงอายุมีสิทธิในการได้รับคำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องใน ทางคดี หรือในทางการแก้ไขปัญหาครอบครัว

10) ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการบริการการจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตาม ความจำเป็นอย่างทั่วถึง

11) ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม

12) ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี

13) ผู้สูงอายุมีสิทธิประการอื่นตามที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) ประกาศกำหนดการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนดังกล่าว ให้ดำเนินการให้โดยไม่คิดมูลค่า หรือโดยให้ส่วนลดเป็นกรณีพิเศษก็ได้แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรี ผู้รับผิดชอบประกาศกำหนด

นอกจากนี้ ผู้สูงอายุจะมีการได้สิทธิหรือประโยชน์ของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติ ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่ผู้สูงอายุได้รับตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น และให้จัดตั้งกองทุน เรียกว่า “กองทุนผู้สูงอายุ” เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครองการส่งเสริมและสนับสนุนผู้สูงอายุ อีกทั้งสำหรับกรณีมีผู้บริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่กองทุน ผู้บริจาคมีสิทธินำไปลดหย่อนในการเรียกเก็บ

ภาษีเงินได้ และในกรณีที่ผู้อุปการะเลี้ยงดูบุพการี ซึ่งเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ผู้นั้น จะได้รับการลดหย่อนภาษี ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ในประมวลรัษฎากร

2.3.4 แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1

พ.ศ. 2552

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) เป็นแผนยุทธศาสตร์หลักในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ได้มีการปรับแผนเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ผู้สูงอายุที่เปลี่ยนแปลงและสภาพปัญหาของผู้สูงอายุในปัจจุบัน ซึ่งกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ผู้สูงวัยเป็นหลักชัยของสังคม” โดย

1) ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี คือ มีสุขภาพที่ดีทั้งกายและจิต ครอบครัวมีความสุข สังคมเอื้ออาทร อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย มีหลักประกันที่มั่นคงได้รับสวัสดิการและการบริการที่เหมาะสม อยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีพึ่งตนเองได้ เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจและมีส่วนร่วมในครอบครัว ชุมชนและสังคม มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลและข่าวสารอย่างต่อเนื่อง

2) ครอบครัวและชุมชนเป็นสถาบันหลักที่มีความเข้มแข็ง สามารถให้การเกื้อหนุนแก่ผู้สูงอายุได้อย่างมีคุณภาพ

3) ระบบสวัสดิการและบริการ จะต้องสามารถรองรับผู้สูงอายุให้สามารถดำรงอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้อย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐาน

4) ทุกภาคส่วนจะต้องมีส่วนร่วมในระบบสวัสดิการและบริการให้แก่ผู้สูงอายุ โดยมีการกำกับดูแลเพื่อการคุ้มครองผู้สูงอายุในฐานะผู้บริโภค

5) ต้องมีการดำเนินการที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุที่ทุกข์ยากและต้องการการเกื้อกูลให้ดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างดีและต่อเนื่อง

โดยมีวัตถุประสงค์ของแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ดังนี้

1) เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้และมีหลักประกันที่มั่นคง

2) เพื่อสร้างจิตสำนึกให้สังคมไทยตระหนักถึงผู้สูงอายุในฐานะบุคคลที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวมและส่งเสริมให้คงคุณค่าไว้ให้นานที่สุด

3) เพื่อให้ประชากรทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมการ และมีการเตรียมความพร้อมเพื่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ

4) เพื่อให้ประชาชน ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ และเอกชนตระหนักและมีส่วนร่วมในการกิจด้านผู้สูงอายุ

5) เพื่อให้มีกรอบและแนวทางการปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุสำหรับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การบูรณาการด้านผู้สูงอายุ

และภายใต้แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ได้แบ่งยุทธศาสตร์ ออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1: ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย 3 มาตรการหลัก คือ

- 1) มาตรการ หลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ
- 2) มาตรการ การให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 3) มาตรการ การปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของ

ผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์ที่ 2: ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 6 มาตรการหลัก คือ

- 1) มาตรการ ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันการเจ็บป่วย และดูแลตนเองเบื้องต้น
- 2) มาตรการ ส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ
- 3) มาตรการ ส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ
- 4) มาตรการ สนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ
- 5) มาตรการ ส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ

6) มาตรการ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

ยุทธศาสตร์ที่ 3: ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 มาตรการหลัก คือ

- 1) มาตรการ คุ้มครองด้านรายได้
- 2) มาตรการ หลักประกันด้านสุขภาพ
- 3) มาตรการ ด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง
- 4) มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน

ยุทธศาสตร์ที่ 4: ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 2 มาตรการหลัก คือ

1) มาตรการ การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติ

2) มาตรการ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์ที่ 5: ยุทธศาสตร์ด้านการประมวล พัฒนา และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ประกอบด้วย 3 มาตรการหลัก คือ

1) มาตรการ สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ สำหรับการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาการบริการหรือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ

2) มาตรการ ดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

3) มาตรการพัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้ถูกต้องและทันสมัย โดยมีระบบฐานข้อมูลที่สำคัญด้านผู้สูงอายุที่ง่ายต่อการเข้าถึงและสืบค้น

จากแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของผู้สูงอายุทั้งหมด สรุปได้ว่า ประเทศไทยได้มีมาตรการรองรับสังคมผู้สูงอายุที่จะเกิดขึ้นภายในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า เป็นสิ่งที่จะช่วยสนับสนุนเพื่อให้ประชาชนที่เป็นผู้สูงอายุมีรายได้หลังเกษียณที่เพียงพอ มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและได้มีโอกาสทำงานต่อภายหลังที่ตนเองเกษียณ ซึ่งผู้ประกันตนที่อยู่ในระบบประกันสังคมสามารถใช้สิทธิเหล่านี้ได้ทั้งหมดเมื่อยามเกษียณ ซึ่งจะมีส่วนช่วยเสริมสร้างหลักประกันในชีวิตให้แก่ประชาชน ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และบรรเทาขบประมาณของภาครัฐด้านสวัสดิการชราภาพในระยะยาวที่จะเกิดขึ้นต่อไป

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเกษียณอายุ

2.4.1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการเกษียณอายุ

ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ระบุความหมายของคำว่า “เกษียณอายุ” ไว้ว่า การครบกำหนดอายุรับราชการ สิ้นกำหนดเวลารับราชการหรือทำงาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) หรือถ้าให้ความหมายของคำว่า “เกษียณ” โดย วิจิตร บุญยะทะ โหตระ (2537) ให้ความหมายไว้ว่า การยุติ การถดถอย การออกจากสังคม กลุ่มผู้ร่วมงานและชีวิตที่เดินตามเวลาของงาน และมีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับเกษียณอายุการทำงานไว้มากมาย มีดังนี้

กฤษยา ตันติผลาชีวะ (2524, น. 159) ให้ความหมายของคำว่า การเกษียณอายุไว้ว่า เกษียณหมายถึงสิ้นไป กำหนดค่าของอายุ ชิดชั้นของอายุ โดยการออกจากตำแหน่งทางสังคมหรือหน้าที่การงานตามอายุ โดยเกณฑ์การเกษียณอายุจะใช้แตกต่างกัน ตั้งแต่อายุ 60-65 ปี

บรรลุ ศิริพานิช (2550, น. 27) ให้ความหมายคำว่า เกษียณอายุการทำงาน หมายถึง การที่ต้องหยุดทำงานที่เคยทำอยู่ประจำ เพราะเหตุอายุครบกำหนดที่หน่วยงานนั้นกำหนดไว้หรือหยุดทำงานนั้นๆ เพราะร่างกายไม่เหมาะสม เช่น ราชการไทยกำหนดให้ข้าราชการครบกำหนดเกษียณอายุ เมื่ออายุครบ 60 ปี ถ้างานที่ทำเป็นงานของเอกชนก็อาจมีการกำหนดอายุไว้แตกต่างกันไปตามแต่ละองค์กรนั้นๆ จะกำหนดไว้ ซึ่งมักจะอนุโลมใช้เวลา 60 ปี ตามราชการเป็นส่วนมาก บางแห่งก็กำหนดไว้ 55 ปี อาชีพบางอาชีพเกษียณอายุการทำงานเมื่ออายุน้อย เพราะร่างกายหมดสภาพการประกอบอาชีพนั้นๆ ได้ เช่น นักมวย หรือนางแบบและนายแบบ พออายุเพียง 30 ปี ก็ต้องเกษียณอายุงาน นักมวยหรือนางแบบต้องไปหาอาชีพใหม่

กุลชลี เงามแสงธรรม (2551, น. 17) ได้กล่าวไว้ว่า การเกษียณอายุเป็นเหตุการณ์หรือกระบวนการทางสังคมในการประกอบอาชีพที่กำหนดให้บุคคลที่ได้รับการจ้างงานต้องหยุดทำงานที่เคยทำอยู่เป็นประจำ เพราะเหตุอายุครบกำหนดที่หน่วยงานนั้นกำหนดไว้และเข้าสู่ภาวะการเริ่มต้นชีวิตใหม่หลังจากการเกษียณอายุด้วยกิจกรรมอื่นๆ ตามความสนใจ เช่น ทำงานอดิเรก อาสาสมัคร เป็นต้น

สมฤดี ธีมกิตติคุณ (2550, น. 17) ได้ให้ความหมายของ การเกษียณอายุการทำงาน หมายถึง การสิ้นสุดกำหนดเวลาทำงานที่เคยทำอยู่ประจำ เมื่อมีอายุครบกำหนดตามที่แต่ละหน่วยงานได้กำหนดไว้ หรือเป็นการถดถอยออกจากสังคมกลุ่มผู้ร่วมงานเพื่อการปรับตัวหรือทำกิจกรรมอื่นๆ แทนงานประจำ

ทัศนีย์ ดาวเรือง (2555, น. 12) ได้ให้ความหมาย การเกษียณอายุ หมายถึง การออกจากตำแหน่งหน้าที่การงาน เมื่อมีอายุครบตามที่หน่วยงานได้กำหนดไว้ โดยการเกษียณอายุของข้าราชการไทย จะเกษียณอายุเมื่อมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ ซึ่งการจะก้าวเข้าสู่วัยเกษียณอายุได้อย่างมีความสุขนั้น ผู้เกษียณอายุควรได้มีการศึกษาและวางแผนในการจัดเตรียมชีวิตไว้ล่วงหน้าก่อนการเกษียณด้วย

วันชัย แก้วสุมาลี (2552, น. 24) ได้ให้ความหมายของ การเกษียณอายุการทำงาน หมายถึง การที่บุคคลเข้าสู่จรชีวิตหรือกระบวนการสังคมในการประกอบอาชีพที่กำหนดให้บุคคลที่ได้รับการจ้างงานต้องออกจากงานเมื่อถึงช่วงอายุที่กำหนดไว้ความรับผิดชอบต่ออาชีพและโอกาสในการทำงานในด้านต่างๆ จะลดต่ำลง โดยเกณฑ์การเกษียณอายุจะใช้แตกต่างกันตั้งแต่อายุ 60-65 ปี

Atchley (1994, pp. 210-211) ได้กล่าวว่า การเกษียณเป็นวงจรชีวิตในการประกอบอาชีพที่อยู่ในช่วงต่ำสุดของการจ้างงานความรับผิดชอบต่ออาชีพและโอกาสในการทำงานต่างๆ จะลดต่ำลง การเกษียณเป็นกระบวนการให้แต่ละบุคคลจัดเตรียมชีวิตเพื่อการเริ่มแสวงหาเพื่อการปรับตัวหรือแม้แต่การปลีกตัวออกจากสังคม นอกจากนี้การเกษียณอายุการทำงานเป็นกระบวนการที่บุคคลจะต้องพบกับการเปลี่ยนแปลง แบ่งออกเป็นระยะต่างๆ 6 ระยะ ดังนี้

1) ระยะก่อนการเกษียณ (Pre-retirement) แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ระยะก่อนการเกษียณนานๆ (Remote Phase) ผู้ที่จะเกษียณอายุยังไม่รู้สึกวิตกกังวลต่อการเกษียณ และระยะใกล้เกษียณ (Near Phase) ผู้ที่จะเกษียณอายุเริ่มวิตกกังวลที่จะต้องก้าวเข้าสู่บทบาทของผู้สูงอายุ โดยจะวิตกเกี่ยวกับรายได้สุขภาพ และการสูญเสียงาน ในระยะนี้หากบุคคลได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุก็จะไม่วิตกกังวลหรือมีความวิตกกังวลเพียงเล็กน้อย และจะมีทัศนคติที่ดีต่อการเกษียณอายุ

2) ระยะหลังเกษียณใหม่ๆ (Honeymoon Phase) ผู้เกษียณอายุจะมีความสุขที่ได้พักผ่อนจากการทำงาน รู้สึกหลุดพ้นจากหน้าที่ มีเวลาว่างที่เป็นอิสระ ได้ทำในสิ่งที่ต้องการ ระยะนี้แต่ละบุคคลจะอยู่ในช่วงเวลาที่แตกต่างกันไป อาจเป็น 1-5 ปี หรือน้อยกว่า 1 ปี ก็ได้

3) ระยะเริ่มเบื่อหน่าย (Disenchantment Phase) ผู้เกษียณอายุจะมีความเครียดสูง รู้สึกเหงา ขาดเพื่อน หงุดหงิดง่าย ไม่พอใจในสภาพทั่วไป ปรับตัวไม่ได้กับการเปลี่ยนแปลง

4) ระยะเริ่มปรับตัว (Reorientation Phase) เป็นระยะของการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงและสภาวะหลังเกษียณที่ต้องเผชิญต่างๆ

5) ระยะปรับตัวได้ (Stabilization Phase) เป็นระยะที่มีความเข้าใจในบทบาทของตน สามารถปรับตัวได้แล้ว และมีความเคยชินต่อการดำเนินชีวิตหลังเกษียณอายุ

6) ระยะสุดท้ายของชีวิต (Termination Phase) เป็นระยะที่ผู้เกษียณอายุต้องพึ่งพาผู้อื่น ไม่สามารถช่วยตนเองได้ ระยะนี้จะรวมไปถึงวาระสุดท้ายของการมีชีวิตด้วย

2.4.2 ผลกระทบของการเกษียณอายุ

การเกษียณก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้เกษียณในหลายๆ ด้าน ซึ่งล้วนแต่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้เกษียณและการดำเนินชีวิตอย่างมากมาย สิ่งกระทบเหล่านั้น (สุรกุล เจนอบรม, 2534, น. 63-64) ได้แก่

1) ผลกระทบด้านร่างกาย ผู้เกษียณเป็นผู้สูงอายุด้วย ดังนั้น เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ทำให้ต้องพบกับความเสี่ยงของอวัยวะต่างๆ อย่างมาก เช่น ระบบกระดูกเสื่อมลง ตามองไม่ชัด หูตึง ทำให้ผู้สูงอายุที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายไม่ได้ เกิดความไม่พึงพอใจต่อชีวิตและถ้าขาดความรู้ในการดูแลสุขภาพก็จะมีสุขภาพที่เสื่อมลงอย่างรวดเร็ว

2) ผลกระทบด้านจิตใจ เมื่อเกษียณต้องทำให้ผู้เกษียณถูกตีตราว่าเป็นผู้สูงอายุ ด้วยทำให้ผู้เกษียณถูกมองว่า ไม่มีความสามารถและเมื่อออกจากงานอำนาจที่เคยมีอยู่ก็หมดไป ไม่ต้องทำงานประจำ ทำให้มีเวลามากขึ้น สิ่งเหล่านี้ถ้าผู้เกษียณปรับตัวไม่ได้จะทำให้หงุดหงิด มีความซึมเศร้าคิดว่าตนหมดความหมายไม่มีคุณค่าขาดความพึงพอใจต่อสภาพชีวิตในปัจจุบัน สภาวะเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อผู้เกษียณอายุเป็นอย่างยิ่ง นอกจากผลกระทบอันเกิดจากการได้ออกจากงานแล้ว ผู้เกษียณอายุซึ่งได้ถูกเรียกว่าเป็นผู้สูงอายุได้รับผลกระทบในด้านอื่นอีก กล่าวคือ ในวัยนี้เป็นวัยซึ่งต้องพบกับการสูญเสียดังกล่าว ประกอบด้วย

2.1 การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก เนื่องจากเพื่อนบุคคลที่เป็นญาติสนิทหรือคู่ชีวิตต้องตายจากหรือแยกย้ายไปอยู่ที่อื่น ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกถูกพรากจากบุคคลอันเป็นที่รัก ก่อให้เกิดความซึมเศร้าได้ง่าย

2.2 การสูญเสียสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ เนื่องจากถึงวัยอันควรที่จะต้องออกจากการทำงานขณะเดียวกันความสัมพันธ์ทางสังคมก็ลดน้อยลง เนื่องจากหมดภาระติดต่อทางด้านธุรกิจการงานหรือหมดภาระหน้าที่รับผิดชอบทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกสูญเสียตำแหน่งหน้าที่ไร้คุณค่าไม่มีความหมายในชีวิต นอกจากนี้ยังมีผลให้ผู้สูงอายุขาดเพื่อน ขาดความผูกพันที่เคยมีต่อสังคม และขณะเดียวกันก็ทำให้ขาดรายได้หรือรายได้ลดน้อยลง ผลจากสิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้สูงอายุต้องพยายามปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

2.3 การสูญเสียสัมพันธภาพในครอบครัว เนื่องจากในวัยนี้บุตรธิดามักจะมีครอบครัวกันแล้ว และโดยเฉพาะลักษณะของสังคมปัจจุบันที่ครอบครัวมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยาย ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ซึ่งเป็นผู้สูงอายุกับบุตรหลานของตนลดลง บทบาททางด้านการให้คำปรึกษา และสั่งสอนจึงน้อยลงทำให้ผู้สูงอายุต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว เกิดความว่าเหวและรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีค่าน้อยลง

2.4 การไม่สามารถสนองความต้องการทางเพศ นับเป็นการสูญเสียทางจิตใจที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงทางสรีระเคมีของร่างกายทำให้ไม่สามารถสนองความต้องการทางเพศได้ ทั้งๆ ที่ยังมีความต้องการทางเพศอยู่

3) ผลกระทบด้านสังคม การเกษียณอายุงาน เป็นการถอนบทบาททางสังคม ภายนอก ทำให้ผู้เกษียณมีสังคมแต่ภายในบ้านขาดการพบปะกับเพื่อนร่วมงาน บทบาททางสังคมลดลง อำนาจต่างๆ ที่เคยมีหมดไปส่งผลให้ผู้เกษียณคิดว่าตนหมดคุณค่าขาดคนเคารพยกย่อง ก่อให้เกิดปัญหาทางจิตใจ มีความเหงา และว่าเหว ถ้าไม่มีบทบาทใหม่มาทดแทน จะทำให้เกิดความไม่พอใจต่อชีวิต

4) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ เมื่อออกจากงานรายได้ก็ลดลง รายได้พิเศษต่างๆ ก็หมดไป แต่ในขณะที่เดียวกันรายจ่ายก็เพิ่มขึ้น ต้องมีรายจ่ายเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่เสื่อมลง มากขึ้นจากเดิมทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ บรรลุ ศิริพานิช (2531, น. 90-92) ได้กล่าวถึง ผลกระทบจากการเกษียณอายุ แบ่งออกเป็นด้านๆ ไว้ว่า

1. ด้านจิตใจ ผู้เกษียณอายุที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเกษียณ และผู้ที่ไม่ได้วางแผนเตรียมตัวเตรียมใจมาก่อน มักจะมีความรู้สึกเวทนาตนเอง ซึมเศร้า หมัดอาลัยตายอยากในชีวิต อยู่แบบซังกะตายไปวันๆ กับลูกหลาน มีความรู้สึกขมขื่น

2. ด้านสังคม การเกษียณอายุเป็นการถอนบทบาททางสังคมภายนอก ทำให้ผู้เกษียณมีสังคมที่แคบลง ส่วนใหญ่เป็นสังคมเฉพาะในบ้าน ขาดการพบปะกับเพื่อนร่วมงานทำให้เกิดความรู้สึกเหงา และว่าเหว

3. ด้านการใช้เวลาว่าง การเกษียณอายุทำงานทำให้มีเวลาว่างวันละ 6-8 ชั่วโมง ผู้เกษียณที่ไม่ได้วางแผนเตรียมงานอดิเรกหรือหากิจกรรมต่างๆ ไว้ มักพบกับปัญหาการใช้เวลาว่างให้หมดไปในแต่ละวัน ซึ่งปัญหาต่างๆ นี้ มักพบในผู้เกษียณชายมากกว่าผู้เกษียณหญิง ทำให้เกิดความเครียดและเบื่อหน่ายได้

4. ด้านเศรษฐกิจ เมื่อเกษียณแล้วรายได้ต่างๆ จะลดน้อยลง เพราะเงินรายได้พิเศษ รายได้ประจำตำแหน่งต่างๆ จะสูญเสียไปพร้อมกับการเกษียณ จะเหลือเฉพาะจำนวนรายได้แน่นอนจากเงินบำนาญหรือบำเหน็จเท่านั้น ประกอบกับ ในปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอน ทำให้มีปัญหาเรื่องเงินเฟ้อมาก ดังนั้น ปัญหาด้านเศรษฐกิจจะมีผลกระทบต่อผู้เกษียณมาก เพราะผู้เกษียณมักจะมีรายจ่ายเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่เสื่อมโทรมลงของตนเองมากขึ้น

5. ด้านร่างกาย การเกษียณอายุทำงานเป็นการได้หยุดพักจากการทำงานที่เคยทำอยู่เป็นประจำเท่านั้น ผลกระทบด้านสุขภาพจึงไม่เห็นชัดเจน หากจะมีการเปลี่ยนแปลงทางกายบ้าง ก็มักจะเป็นผลสืบเนื่องจากผลกระทบกระเทือนทางด้านจิตใจมาก่อน

6. ผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับคู่ชีวิต และสมาชิกในครอบครัว เนื่องจากผู้เกษียณอายุมีเวลาอยู่บ้านมากขึ้น ทำให้มีโอกาสเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของครอบครัวมากขึ้น คู่ชีวิตหรือสมาชิกในครอบครัวอาจรู้สึกถูกรุกล้ำอาณาเขต เกิดอารมณ์หงุดหงิดและไม่สบายใจได้

2.4.3 สิ่งที่จะต้องพิจารณาก่อนจะเกษียณ

การวางแผนเกษียณ จะสามารถลำดับความสำคัญและสร้างกลยุทธ์ในการวางแผนเกษียณที่จะตอบโจทย์ตนเองที่ต้องการได้ ดังนั้นจึงต้องพิจารณาสิ่งเหล่านี้ก่อนที่จะเกษียณ (Fidelity Investment, อ้างถึงใน อติกานต์ พานิชเกษม, 2560)

1) รูปแบบการดำรงชีวิต จำเป็นต้องพิจารณาว่า ยังอยากทำงานและใช้ชีวิตแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไปเรื่อยๆ จนกว่าจะทำงานไม่ไหว หรือตั้งเป้าว่าในอนาคตจะมีเวลาว่างและเงินเหลือพอที่จะใช้ไปท่องเที่ยวยังสถานที่ต่างๆ หรือทำกิจกรรมที่อยากทำหลายอย่างหรือไม่

2) การกำหนดอายุที่ต้องการเกษียณ มีความจำเป็นสำหรับคนที่ไม่อยากทำงานไปตลอดชีวิต ซึ่งสำหรับคนไทยในกรณีทั่วไปส่วนใหญ่อยู่ที่ 60 ปี หรือถ้าต้องการเกษียณเร็วขึ้นกว่าเดิม (Early Retirement) อาจเกษียณที่อายุ 50 ปี และถ้าต้องการทำงานต่อไปอาจทำงานถึงอายุ 65 ปี หรือมากกว่านี้

3) การประเมินความเสี่ยงด้านการเงินที่จะเกิดขึ้นหลังเกษียณ มีปัจจัยที่จะทำให้เกิดความเสียหายหลายอย่าง ได้แก่

3.1 ถ้าอายุยืน เงินที่ต้องใช้ภายหลังเกษียณจะเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นระยะเวลาทำงานในการสะสมเงินไว้ใช้ยามเกษียณจะมีเวลานานขึ้น

3.2 เงินเฟ้อที่สูงขึ้น มีผลทำให้ค่าของเงินลดน้อยลงในอนาคต

3.3 การลงทุนในสินทรัพย์ต่างๆ มีผลต่อกระแสเงินสดในอนาคต การลงทุนในสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำในสัดส่วนที่มากจนเกินไปอาจทำให้ผลตอบแทนในอนาคตไม่สามารถชดเชยกับเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้นไปด้วย ทั้งนี้ เงินเฟ้อส่วนใหญ่จะเพิ่มขึ้นในอัตราที่เร็วกว่าผลตอบแทนจากการลงทุนในสินทรัพย์ความเสี่ยงต่ำ

3.4 การถอนเงินออกมาใช้อย่างต่อเนื่อง จะทำให้ทรัพย์สินที่สะสมไว้หมดเร็วกว่าที่กำหนดไว้

3.5 ค่าใช้จ่ายในการจ่ายค่ารักษาพยาบาล เพื่อดูแลสุขภาพมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น

4) การประมาณรายได้และค่าใช้จ่ายรวมถึงการลงทุนจากเงินออมที่มีอยู่ เพื่อจะได้ประมาณรายได้ที่ได้รับในยามเกษียณเพียงพอในการดำรงชีวิตต่อไปอีกกี่ปี ถ้าหากไม่พอใช้ จำเป็นต้องพิจารณาปรับวิธีการออมเงิน เพิ่มรายได้ ลดค่าใช้จ่าย หรือต้องทำงานต่อไปก่อน

5) สะสมเงินออมด้วยการลงทุนในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ โดยสนับสนุนให้ทุกคนสะสมเงินออมผ่านกองทุนสำรองเลี้ยงชีพให้เต็มที่ก่อนที่เกษียณอายุ เพราะการลงทุนในกองทุน

สำรองเลี้ยงชีพเป็นการออมระหว่างลูกจ้างและนายจ้างในจำนวนเงินที่เท่ากัน จึงเป็นวิธีการสะสมเงินออมที่ดีทางหนึ่ง

2.4.4 สวัสดิการภายหลังเกษียณ

2.4.4.1 ค่าชดเชยตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม เรื่อง การเกษียณอายุของลูกจ้าง และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2560 โดยมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 กันยายน 2560 โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีการเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการเกษียณอายุและการจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างกรณีเกษียณอายุ เพื่อเป็นการคุ้มครองลูกจ้างกรณีเกษียณอายุและเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย โดยได้เพิ่มมาตรา 118/1 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 (สมพร มโนดำรงธรรม, 2560) ดังนี้

มาตรา 118/1 การเกษียณอายุตามที่นายจ้างและลูกจ้างตกลงกันหรือตามที่นายจ้างกำหนดไว้ให้ถือว่าเป็นลูกจ้าง ตามมาตรา 118 วรรคสอง

ในกรณีที่มีได้มีการตกลงหรือกำหนดการเกษียณอายุไว้ หรือมีการตกลง หรือกำหนดการเกษียณอายุไว้เกินกว่าหกสิบปี ให้ลูกจ้างที่มีอายุครบหกสิบปีขึ้นไป มีสิทธิแสดงเจตนาเกษียณอายุได้ โดยให้แสดงเจตนาต่อนายจ้างและให้มีผลเมื่อครบสามสิบวันนับแต่วันแสดงเจตนาและให้นายจ้างจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างที่เกษียณอายุนั้น ตามมาตรา 118 วรรคหนึ่ง

โดยบทบัญญัติ 118/1 นั้น ได้มีการวางข้อกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า หากนายจ้างลูกจ้างมีการตกลงกันเรื่องการเกษียณอายุ ไม่ว่าจะตกลงกันโดยวาจาหรือระบุไว้ในสัญญาจ้าง หรือเป็นกรณีที่นายจ้าง เช่น บริษัทต่างๆ ได้มีการกำหนดเรื่องการเกษียณอายุไว้ในข้อบังคับการทำงานของบริษัท ให้ถือว่าการเกษียณอายุตามข้อตกลงหรือข้อกำหนดในข้อบังคับการทำงานนั้น เป็นการเลิกจ้างตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานและสวัสดิการสังคม ซึ่งมีผลให้นายจ้างต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างตามอายุงานของลูกจ้าง

ซึ่งค่าชดเชยจากการเกษียณอายุนั้น ลูกจ้างมีสิทธิได้รับในอัตราเดียวกับการเลิกจ้างในกรณีปกติ คือ จ่ายตามอายุงานของลูกจ้าง คือ อายุงาน 10 ปีขึ้นไป ได้รับการชดเชย 300 วัน หากทำงาน 6 ปี แต่ไม่ถึง 10 ปี ได้รับการชดเชย 240 วัน อายุงาน 3 ปี แต่ไม่ครบ 6 ปี จะได้รับค่าชดเชย 180 วัน อายุงาน 1 ปี แต่ไม่ครบ 3 ปี จะได้รับค่าชดเชย 90 วัน และอายุงาน 120 วัน แต่ไม่ถึง 1 ปี ได้รับค่าชดเชย 30 วัน

ถ้านายจ้างไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย นายจ้างจะได้รับโทษทางอาญา ทั้งโทษปรับไม่เกิน 100,000 บาท และโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ

2.4.4.2 กองทุนประกันสังคม

กองทุนประกันสังคม เป็นกองทุนที่ภาครัฐจัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นสวัสดิการสำหรับลูกจ้างที่ไม่ได้เป็นข้าราชการ ซึ่งเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33, 39 จะมีสิทธิได้รับบำเหน็จหรือบำนาญจากกองทุนประกันสังคม เพื่อเป็นเงินใช้จ่ายเมื่อเกษียณอายุ ทั้งนี้ ผู้ประกันตนจะได้รับสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพ ต่อเมื่อมีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ โดยจำนวนเงินที่ได้รับขึ้นอยู่กับระยะเวลาการนำส่งเงินสมทบนับตั้งแต่เดือนธันวาคม 2541 เรื่อยมา เงื่อนไขมีดังนี้

1. บำนาญชราภาพ มีการจ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 180 เดือน มีสิทธิได้รับเงินเป็นรายเดือน ในอัตราร้อยละ 20 ของค่าจ้างเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้าย ที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณเงินสมทบก่อนความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง แต่ถ้าจ่ายเงินสมทบมากกว่า 180 เดือน ให้ปรับเพิ่มอีก ในอัตราร้อยละ 1.5 ต่อระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบที่เพิ่มขึ้นทุก 12 เดือน

2. บำเหน็จชราภาพ มีการจ่ายเงินสมทบไม่ถึง 180 เดือน มีสิทธิได้รับเงินเป็นคราวเดียว (เงินก้อน) ในกรณีหากจ่ายเงินสมทบน้อยกว่า 12 เดือน จะมีสิทธิได้รับเงินเฉพาะในส่วนเงินสมทบของผู้ประกันตนที่นำส่งเงินสมทบในกรณีชราภาพ แต่ในกรณีที่จ่ายเงินสมทบตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไป จะมีสิทธิได้รับเงินในส่วนเงินสมทบของผู้ประกันตน นายจ้าง ที่นำส่งเงินสมทบในกรณีชราภาพ พร้อมผลประโยชน์ตอบแทน

2.4.4.3 กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

ผู้ที่เป็นพนักงานบริษัท จะมีโอกาสออมเงินผ่านกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ซึ่งเป็นการสมัครใจ โดยนายจ้างจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นสวัสดิการ โดยเงินของกองทุนจะมาจาก 2 ส่วน คือ ส่วนแรก คือ เงินที่ลูกจ้างจ่าย ที่เรียกว่า เงินสะสม โดยจ่ายในอัตราร้อยละ 2-15 ของเงินเดือน ส่วนที่สอง คือ เงินที่นายจ้างจ่าย ที่เรียกว่า เงินสมทบ ซึ่งนายจ้างต้องจ่ายเงินสมทบในอัตราไม่น้อยกว่าอัตราที่ลูกจ้างจ่ายเงินสะสม เมื่อลูกจ้างเกษียณอายุ มีสิทธิที่จะเลือกได้ว่า จะรับเงินครั้งเดียวแบบเงินบำเหน็จ หรือรับเงินเป็นรายงวดแบบเงินบำนาญ โดยจะได้รับเงินเมื่อเกษียณอายุ 55 ปีขึ้นไป ซึ่งจะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของแต่ละบริษัทด้วย โดยผลประโยชน์ที่จะได้รับจะประกอบไปด้วย เงินสะสมเงินสมทบ และผลประโยชน์ จึงนับได้ว่ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพเป็นแหล่งเงินออมที่สามารถแบ่งเบาภาระทางการเงินภายหลังเกษียณได้ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2558)

จากข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การเกษียณอายุ หมายถึง การที่บุคคลเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพที่กำหนดให้บุคคลต้องออกจากงานหรือไม่ได้รับการจ้างงานต่อเมื่อถึงช่วงอายุตามที่กฎหมายหรือหน่วยงานกำหนดไว้ ทำให้บุคคลนั้นจะต้องมีการปรับตัวต่อการเกษียณอายุที่บุคคลจะต้องเจอกับการไม่มีงานทำ สูญเสียรายได้ และจะมีผลกระทบหลายด้านทั้งทางด้านร่างกาย เกี่ยวกับการเสื่อมสภาพของอวัยวะต่างๆ ทางด้านจิตใจ ที่ถูกมองว่าเป็นผู้สูงอายุ

ไม่มีความสามารถในการทำงาน ญาติสนิทมิตรสหายต้องตายจาก อยู่อย่างโดดเดี่ยวและไม่สามารถสนองความต้องการทางเพศได้ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ส่งผลให้มีผลกระทบทางด้านสังคมและทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ

2.5 แนวคิดการวางแผนเพื่อการเกษียณ

การวางแผนเพื่อการเกษียณ เป็นการเตรียมการที่สำคัญมากต่อเป้าหมายการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุได้อย่างมีความสุข ส่งผลให้ผู้เกษียณอายุมีการปรับตัวต่อสิ่งที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี พึ่งพิงตนเองได้และเป็นผู้ประสบความสำเร็จในการเกษียณอายุ (ทัศนีย์ ดาวเรือง, 2555, น. 26) การเตรียมการก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุถือเป็นกิจกรรมการเตรียมเพื่อสร้างหลักประกันและสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุในอนาคต ซึ่งประกอบด้วย ด้านสุขภาพกายและจิตใจ ด้านที่พักอาศัย ด้านเศรษฐกิจ ด้านกิจกรรมและงานอดิเรก และด้านการมีส่วนร่วมในสังคม (คุณชลิ เजाแสงธรรม, 2551, น. 2) โดยการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุ ควรมีการเตรียมการ 2 ระยะด้วยกัน (Atchley, 1994, pp. 601-611) ดังนี้

1. ระยะไกล (Remote Phase) ระยะนี้การเกษียณอายุยังอยู่ห่างไกลจากบุคคลมาก การเตรียมตัวในระยะนี้สามารถเริ่มได้ตั้งแต่ตอนต้นก่อนวัยทำงาน หรือเริ่มเมื่อวัยทำงาน สิ่งที่จะเตรียมในระยะนี้ ได้แก่

1) การเงิน ซึ่งจำเป็นต้องมีการเตรียมในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มบุคคลที่ต้องการมีชีวิตอยู่ในสังคมชั้นสูง เหมือนวัยทำงาน จะต้องมีการวางแผนด้านการเงินที่ดี

2) การใช้เวลาว่าง ควรใช้เวลาว่างในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการต่างๆ ขณะเดียวกันควรแสวงหาความรู้ โดยเลือกและพัฒนาทักษะอยู่เสมอ ซึ่งอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในสมาคมหรือกลุ่มต่างๆ ได้ตั้งแต่ยังหนุ่มสาว เนื่องจากมีโอกาสและง่ายต่อการแสวงหามากกว่าวัยสูงอายุแล้ว

3) การดูแลรักษาสุขภาพ ควรจะมีการดูแลรักษาสุขภาพให้ดีตั้งแต่ยังหนุ่มสาว เพื่อที่จะส่งผลต่อการมีสุขภาพที่ดีในวัยเกษียณอายุ หากไม่ดูแลรักษาสุขภาพให้ดีตั้งแต่ยังหนุ่มสาว ก็ย่อมที่จะทำให้สุขภาพในวัยเกษียณไม่ดีตามไปด้วย

2. ระยะใกล้ (Near Phase) ระยะนี้บุคคลจะเริ่มวิตกกังวลต่อการเกษียณอายุที่กำลังใกล้เข้ามา ดังนั้นบุคคลควรเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

1) ด้านจิตใจ โดยจะต้องพยายามยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมที่กำหนดไว้และไม่วิตกกังวลกับการเกษียณจนเกินไป

2) ด้านทัศนคติต่อการเกษียณอายุ หากบุคคลได้มีการวางแผนการเกษียณอายุ ในระยะไกลมาอย่างดี ก็จะไม่เกิดทัศนคติในด้านลบต่อการเกษียณอายุ ดังนั้นการจัดโครงการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุก็จะสามารถช่วยในด้านจิตใจและพัฒนาทัศนคติได้แต่ไม่สามารถช่วยเหลือด้านการเงินแก่ผู้เกษียณอายุได้

2.5.1 การวางแผนก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ

การวางแผนก่อนการเกษียณอายุ จำเป็นต้องมีการวางแผนและการเตรียมตัวอย่างเหมาะสม โดยในการศึกษาคำนี้ก็จะศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน ในระบบประกันสังคม ซึ่งผู้ศึกษาจะศึกษาการวางแผนเพื่อการเกษียณ 4 ด้านด้วยกัน คือ ด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ทั้งนี้เนื่องจากการวางแผนเพื่อการเกษียณในด้านดังกล่าวนี้ ได้ครอบคลุมและมีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งการวางแผนเพื่อการเกษียณจะมีมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยของแต่ละบุคคล

2.5.1.1 การวางแผนด้านสุขภาพ

การวางแผนด้านสุขภาพ จะประกอบด้วย ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ โดยการวางแผนเป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีทำได้หลายวิธี สามารถกำหนดแนวทางการปฏิบัติในเรื่องการเตรียมตัวด้านสุขภาพ โดย กุณวลี เสงแสงธรรม (2551, น. 30-31) ได้ให้หลักปฏิบัติในการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย ไว้ดังนี้

1) ตรวจสุขภาพประจำปี ควรมีการตรวจวินิจฉัยสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง หรือทุก 6 เดือน โดยเฉพาะสุขภาพหัวใจ ตา การได้ยิน ฟัน และเท้า ถ้าเป็นผู้เกษียณที่มีฐานะ เศรษฐกิจดี อาจไปตรวจสุขภาพกับแพทย์ประจำตัวเพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างคนไข้กับแพทย์เพื่อสะดวกในการติดตามสุขภาพ

2) อาหารที่เป็นปัจจัยสำคัญของร่างกายจะต้องเป็นอาหารที่สะอาด ปลอดภัยได้รับครบถ้วนทั้ง 5 หมู่ ในทุกมื้ออาหารทั้ง 3 มื้อ และควรเป็นอาหารที่เหมาะสมแก่วัย ง่ายขึ้น ย่อยง่าย ไม่รับประทานอาหารที่รสจัดและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

3) ดื่มน้ำสะอาดอย่างน้อยวันละ 10 แก้ว โดยดื่มหลังตื่นนอนตอนเช้า สัก 3-5 แก้ว จะช่วยขับถ่ายปัสสาวะและขับล้างของเสียออกจากทางเดินปัสสาวะ นอกจากนี้ ควรดื่มน้ำก่อนอาหารและหลังอาหารอย่างน้อย 1 ชั่วโมง เพื่อให้ร่างกายย่อยอาหารได้เต็มที่

4) บริหารร่างกายและออกกำลังกายทุกอย่างสม่ำเสมอ วันละประมาณ 30 นาที โดยเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมกับวัยให้อวัยวะทุกส่วนได้เคลื่อนไหว ถ้ารู้สึกเหนื่อยควรพักผ่อนไม่ควรหักโหม จะส่งผลดีต่อสุขภาพทำให้อวัยวะทุกส่วนได้รับอาหารและออกซิเจนเพียงพอ

และมีการขยับถ่ายของเสียจากเซลล์ได้ดี ทำให้เซลล์ทุกส่วนแข็งแรงไม่เจ็บป่วยง่าย หรือสามารถฟื้นตัวจากอาการเจ็บป่วยได้อย่างรวดเร็ว

5) การนอนหลับเป็นการพักผ่อนที่ดีที่สุด ควรนอนหลับอย่างน้อย 8 ชั่วโมง เพื่อให้ร่างกายทุกส่วนได้พักผ่อนเพียงพอ ทำให้ร่างกายสดชื่นแจ่มใส พร้อมทั้งจะดำเนินชีวิตในวันต่อไปได้ และหลังจากเกิดการเจ็บป่วยและผ่านพ้นไปแล้วต้องพักผ่อนให้มากเพื่อให้ร่างกายได้ซ่อมแซมอย่างเต็มที่ถ้านอนไม่หลับควรหาสาเหตุว่ามีอะไรเป็นสิ่งที่รบกวน ซึ่งอาจจะเกิดจากกลิ่น เสียง แสง ความร้อน ความเย็น จิตใจไม่สงบ มีความวิตกกังวลสูง ถ้ารู้สาเหตุควรรีบแก้ไข

6) สร้างสุขนิสัยในการขยับถ่ายทั้งอุจจาระและปัสสาวะ เช่น อุจจาระทุกวัน ไม่มีอาการท้องผูกหรือท้องว่างหรือมีอาการปั่นป่วนในลำไส้ การปัสสาวะไม่ควรกลั้น และควรปัสสาวะได้โดยไม่ต้องเบ่ง มีสีและปริมาณอยู่ในระดับปกติ หากผิดปกติควรปรึกษาแพทย์ทันที

ส่วนการวางแผนด้านจิตใจ เป็นส่วนสำคัญที่สัมพันธ์กับร่างกาย ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตที่ดี การพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็น สมรรถภาพของร่างกายที่เสื่อมถอย การสูญเสียสมาชิกครอบครัว เพื่อน หรือคนรัก การต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว ไม่มีโอกาสได้ใช้ความสามารถในการทำงานด้วยต้องเกษียณอายุ หากเราพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นเหล่านี้ได้ด้วยการพยายามทำความเข้าใจ การยอมรับสภาพที่เกิดขึ้นจะช่วยสร้างความรู้สึภาคภูมิใจในตนเอง ไม่ท้อแท้สิ้นหวัง ทำให้สัมพันธ์ภาพในครอบครัวดีขึ้น สามารถนำความรู้ความสามารถและภูมิปัญญาที่มีอยู่มาสร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมได้ (ทัศนีย์ ดาวเรือง, 2555, น. 28) ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริประภา วัฒนาภิตติกุล (2552, น. 37) ได้กล่าวถึง การเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจเพื่อให้เข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพจิตที่ดี สามารถปฏิบัติได้ดังนี้

1) เข้าใจและยอมรับความเปลี่ยนแปลง ความไม่แน่นอนต่างๆ เกี่ยวกับสภาวะของตนเอง ครอบครัวและสังคม

2) ฝึกตน ฝึกจิต ให้อยู่ในหลักธรรม ไม่หลงอยู่ในลาภ ยศ สรรเสริญ ทำความดีเพื่อความดี ให้เกิดความภูมิใจ

3) ทำตนให้เป็นที่รักของคนทั่วไป ด้วยความเมตตากรุณา ซึ่งสามารถแสดงออกได้ด้วยกายวาจา โดยไม่หวังผลตอบแทนและเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่นจะสามารถทำให้เข้ากับบุคคลได้ทุกระดับ

4) ทำสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์ต่อครอบครัว สังคม และตนเอง เท่าที่กำลังกายจะอำนวย เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ เป็นที่เคารพของคนในครอบครัวและสังคม

5) ใช้จ่ายพอดีกับฐานะตนเอง จะทำให้มีความสุขโดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น

6) ทดแทนความเหงาและความว้าเหว่ด้วยการทำกิจกรรมหรืองานอดิเรก ที่ตนเองชอบ เช่น ดูโทรทัศน์ ฟังเพลง ดูแลต้นไม้ ประกอบอาหาร เป็นต้น

2.5.1.2 การวางแผนด้านที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัย เป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ ที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคน การเตรียมที่อยู่อาศัยควรจัดเตรียมให้พร้อมก่อนถึงวัยเกษียณอายุ และควรจัดเตรียมตั้งแต่วัยกลางคน เพราะถ้าหากจัดการเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุแล้ว อาจมีปัญหาบางอย่างซึ่งแก้ไขไม่ทันการณ์ได้ (บรรลุศิริพานิช, 2550) การวางแผนด้านที่อยู่อาศัยจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ผู้ที่อยู่ในวัยทำงานควรวางแผนเรื่องที่อยู่อาศัยไว้ล่วงหน้า เพื่อให้เกิดความพร้อมและความมั่นคงในวัยสูงอายุ สิ่งที่ต้องคำนึง (บรรลุศิริพานิช, 2550 และ บุญเทือง โพธิ์เจริญ, 2551) ได้แก่

1) ลักษณะการอยู่อาศัย ควรวางแผนล่วงหน้าว่าจะใช้ชีวิตหลังเกษียณอยู่กับใคร อยู่กับคู่สมรส อยู่กับลูกหลาน อยู่กับญาติพี่น้อง หรืออยู่ตามลำพังคนเดียว หากไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองต้องอาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น วัด สถานสงเคราะห์ทั้งของรัฐบาลและเอกชน ควรคำนึงถึงความสะดวกสบาย และการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ด้วย

2) สถานที่ตั้ง แหล่งที่อยู่อาศัย ควรมีความสะดวกในการเดินทาง อยู่ใกล้แหล่งชุมชน หากอาศัยอยู่ตามลำพังหรือกับคู่สมรสต้องสามารถติดต่อกับบุตรหลานหรือญาติสนิทได้สะดวก เมื่อต้องการความช่วยเหลือสามารถทำได้ง่าย

3) สภาพที่อยู่อาศัย ควรจัดบ้านและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายและข้อจำกัดของวัยสูงอายุ เพื่อลดอันตรายและอุบัติเหตุต่างๆ เช่น เป็นบ้านชั้นเดียว หรือมีห้องนอนอยู่บนชั้นล่างของบ้าน พื้นบ้านใช้วัสดุกันลื่น ห้องน้ำมีโถส้วมแบบนั่งและติดตั้งราวเกาะยึดเพื่อพยุงตัว ควรมีไฟฟ้าให้แสงสว่างเพียงพอ มีระบบตัดไฟช็อตและไฟฉุกเฉิน มีบริเวณบ้านที่สามารถทำสวน เลี้ยงสัตว์และทำกิจกรรมหย่อนใจเบาๆ ได้ ระยะห่างระหว่างภายในบ้านมาที่รั้วอยู่ในระยะที่สามารถเดินได้ง่าย เป็นต้น

โดยการเลือกผู้อยู่ร่วมในยามชรา นั้น ในสังคมไทยจะเป็นแบบใดแบบหนึ่ง (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2534, น. 78-94) ดังนี้

1) ถ้าเลือกอยู่คนเดียว ควรเลือกสถานที่ตั้งบ้านเรือนที่ง่ายต่อการติดต่อกับเพื่อนหรือญาติสนิท ควรอยู่ในแหล่งชุมชน มีความปลอดภัย และควรฝึกทักษะในการช่วยเหลือตนเองตั้งแต่วัยกลางคน ฝึกทักษะรู้จักคบค้าสมาคมกับผู้อื่น รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชีวิตก็จะมีความสุขตามสมควร

2) ถ้าเลือกที่จะอยู่กับคู่ชีวิตเพียงสองคน ซึ่งมักเป็นวัยชราที่ลูกหลานได้แยกครอบครัวออกไปหมดแล้ว หรือกรณีคนโสดที่เป็นพี่น้องกัน และส่วนมากมักเป็นเพศเดียวกัน การเลือกอยู่ร่วมกันจะเป็นเพื่อนคุยเพื่อนร่วมคิด และสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้

3) ถ้าเลือกที่จะอยู่กับลูกหลานที่เป็นโสด การเลือกอยู่แบบนี้เป็นที่นิยมของสังคมไทยเรา ส่วนมากเป็นลักษณะบุตรสาวอยู่ร่วมกับมารดา หรือมีผัวนั้นก็จะเป็นลักษณะญาติผู้ใหญ่ที่รับหลานไปอยู่ด้วย ปัญหาที่อาจพบได้ในกรณีการอยู่ร่วมกัน เช่นนี้คือ ลูกหลานที่อยู่ในกรณีนี้มักจะมีอายุเกิน 40 ปีขึ้นไปแล้ว ตำแหน่งหน้าที่ในการทำงานหรือทางสังคมก็มีความมั่นคงและมีความรับผิดชอบสูงขึ้น ดังนั้น ถ้าเกิดการขาดงานเพื่อมาคอยดูแลบิดามารดา หรือญาติผู้ใหญ่ที่มาอยู่ด้วย อาจทำให้เกิดการไม่พอใจ และเกิดอารมณ์เสียขุ่นมัวได้บ่อยครั้ง ผู้ชราหรือผู้เกษียณจะรู้สึกละอายใจและอาจกลายเป็นคนยอมลูกหลานไปทุกอย่าง

4) ถ้าเลือกที่จะอยู่กับครอบครัวของลูก ครอบครัวลักษณะนี้จะประกอบด้วย ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่และลูก ปัญหาที่พบในครอบครัวลักษณะนี้คือ พ่อกับแม่กับเขยหรือสะใภ้ ไม่สามารถปรับตัวเข้าหากันได้ ทำให้เกิดความบาดหมางหรือเกิดเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกันได้บ่อยครั้ง เช่น ความไม่พอใจในความไม่เป็นระเบียบของหลาน เป็นต้น และถ้ากรณีพ่อแม่ไปอาศัยพักพิงในบ้านลูก ผู้ชราจะมีความเกรงใจอยู่อย่างไม่มีสุขยิ่งขึ้นไป เพราะเกรงว่าตนเองจะทำให้ลูกหลานรำคาญและเป็นภาระแก่ลูกหลานมากไป

5) ถ้าเลือกที่อยู่อื่นๆ เช่น วัด สถานสงเคราะห์คนชราของรัฐ หรือสถานบริการดูแลคนชราของเอกชน สิ่งที่สำคัญ คือ ต้องพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับสวัสดิการต่างๆ ค่าใช้จ่าย ความสะดวกสบาย และความพึงพอใจ ดังนั้น ควรศึกษาข้อมูลรายละเอียดให้ชัดเจนก่อนการตัดสินใจ และถ้าสามารถทำได้ควรขอทดลองเข้าไปอาศัยอยู่ระยะหนึ่ง ก่อนที่จะตัดสินใจไปอยู่แบบถาวร เพราะการไปพักอาศัยในบ้านสงเคราะห์คนชรา จำเป็นต้องอาศัยการเตรียมตัวเตรียมใจอย่างยิ่ง เพราะการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยเป็นสิ่งที่คนชราปรับตัวได้ยาก

2.5.1.3 การวางแผนด้านเศรษฐกิจ

ผู้เกษียณอายุควรมีการเตรียมความพร้อมเรื่องทรัพย์สินเงินทองไว้ล่วงหน้า ตั้งแต่วัยกลางคน เพราะเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุแล้ว โอกาสที่จะหางานที่รายได้สูงเป็นไปได้ยาก การหวังพึ่งลูกหลานในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันเป็นเรื่องค่อนข้างลำบาก การมีฐานะการเงินที่มั่นคงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เกษียณอายุมีความสุขในบั้นปลายชีวิต ไม่เป็นภาระของลูกหลาน (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2545, น. 525) ผู้เกษียณอายุส่วนใหญ่มักวิตกกังวลในด้านรายได้ที่จะเพียงพอกับรายจ่าย รวมทั้งวิตกกังวลทางด้านสุขภาพร่างกาย ดังนั้น การมีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคงจะช่วย

ให้ผู้สูงอายุมีความสุขมากยิ่งขึ้น โดยมีวิธีการเตรียมตัวด้านรายรับและรายจ่ายไว้หลายแนวทางด้วยกัน (ทัศนีย์ ดาวเรือง, 2555, น. 29-30) ดังนี้

1) ทดลองฝึกใช้เงินภายในงบประมาณที่ควรได้รับภายหลังการเกษียณอายุ เป็นเวลาประมาณ 1 เดือน สํารวจดูทรัพย์สินที่มีอยู่แล้ววางแผนว่าจะจัดการอย่างไรให้เหมาะสม หลังจากเกษียณอายุ

2) เตรียมวิธีการลดรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือยภายหลังเกษียณอายุ และหา รายได้เพิ่มจากทรัพย์สินที่มีอยู่ เช่น นำเงินฝากไปฝากธนาคาร หรือให้เช่าสังหาริมทรัพย์ต่างๆ เพื่อ เพิ่มรายได้

3) เตรียมเงินสำรองสำหรับรายจ่ายจร เช่น ค่ารักษาพยาบาล เตรียมรับ กับปัญหาเงินเพื่อที่จะเกิดขึ้น ควรจะกันเงินส่วนหนึ่งไว้ใช้จ่ายฉุกเฉิน

4) เตรียมสะสมทรัพย์สินในรูปของการฝากสะสม การซื้อพันธบัตร การประกันชีวิต การประกันสุขภาพ การประกันอุบัติเหตุ เป็นต้น

สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ (2548, น. 103) ได้จัดทำคู่มือการอบรม การเตรียมความรู้เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ซึ่งได้ให้คำแนะนำขั้นตอนการมีเงินใช้อย่างเพียงพอในวัยสูงอายุ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ต้องมีเงินออมประมาณ 6 เท่าของค่าใช้จ่ายประจำเดือน เพื่อ เตรียมพร้อมสำหรับช่วงเวลาที่ต้องใช้เงินอย่างฉุกเฉิน

ขั้นที่ 2 จ่ายหนี้ที่มีอัตราดอกเบี้ยแพงที่สุดและหนี้ที่เกิดจากการใช้บัตรเครดิตก่อน

ขั้นที่ 3 ทำประกันชีวิตเพื่อป้องกันความเสี่ยง

ขั้นที่ 4 รวมออมทรัพย์กับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพต่างๆ สำหรับวัยเกษียณ หรือทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์

ขั้นที่ 5 ทำประกันสุขภาพและประกันอุบัติเหตุ

ขั้นที่ 6 นำเงินที่เหลือจาก 5 ขั้นแรก และจากค่าใช้จ่ายประจำไปลงทุน เพื่อให้รายได้เพิ่มสูงขึ้น

วิธีการเตรียมตัวด้านรายได้และรายจ่ายไว้ เพื่อให้มีฐานะเศรษฐกิจที่ มั่นคงและยั่งยืน ซึ่งจะช่วยให้หลังเกษียณมีความสุขมากยิ่งขึ้น (สุขใจ น้ำพุด, 2557) มีวิธีการดังนี้

1) ประเมินรายรับแต่ละเดือน และวิเคราะห์ถึงแหล่งที่มาของรายรับเพื่อ คาดคะเนจำนวนรายได้ที่จะเป็นรายได้ประจำหลังจากเกษียณอายุ กับรายได้พิเศษต่างๆ ที่จะสิ้นสุด ลงไปพร้อมกับการเกษียณอายุ

2) ประเมินรายจ่ายในแต่ละเดือน และวิเคราะห์ถึงแหล่งที่มาของรายจ่ายต่างๆ ทำเป็นงบประมาณออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรม จะเป็นรายเดือนหรือรายปีก็ได้

3) ควบคุมค่าใช้จ่ายในบ้านให้สมดุลกับรายได้ ถ้างบประมาณออกมาว่ารายจ่ายเกินรายรับ ก็ควรต้องหาทางเพิ่มรายได้ หรือมีเงินนั้นก็ควรตัดรายจ่ายลง

4) เตรียมหางานสำรอง ในกรณีที่ต้องหารายได้เพิ่ม ควรเตรียมไว้ตั้งแต่ยังดำรงตำแหน่งหน้าที่ในงานประจำอยู่

5) เตรียมสะสมเงินเพื่อสำรองไว้ใช้ยามเจ็บป่วย อุกฉิบหาย หรือเมื่อมีปัญหาทางเศรษฐกิจ ควรเริ่มต้นสะสมเป็นเวลาอย่างน้อย 10-15 ปี ก่อนการเกษียณอายุ โดยอาจจะสะสมในรูปอสังหาริมทรัพย์ การซื้อพันธบัตร การประกันชีวิตหรือการลงทุนกับกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ

2.5.1.4 การวางแผนด้านวิถีชีวิตหรือสังคม

ผู้สูงอายุจะถูกจัดให้อยู่กับบ้านมากขึ้นตามลำดับ บ้างอยู่แต่ในห้องเพราะทางเดินไม่สะดวก จึงได้แต่นั่งๆ นอนๆ ไม่มีโอกาสเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมบ่อยๆ มีกิจกรรมร่วมกับคนอื่นน้อยลง ขาดเพื่อนวัยเดียวกัน คู่ชีวิตก็ตายจากกัน เพื่อนที่เหลืออยู่ก็น้อยลงขาดการเยี่ยมเยียน เพราะต่างฝ่ายต่างก็มีอุปสรรคต่างๆ กัน คนในบ้านก็ออกไปประกอบอาชีพกันหมด ถ้าเป็นเช่นนี้จะทำให้ผู้สูงอายุห่อเหี่ยวลงทุกวัน (ศิริประภา วัฒนากิตติกุล, 2552, น. 37-38) จึงควรปฏิบัติดังนี้

1) ต้องมีเพื่อนต่างวัย เพื่อนพุด เพื่อนคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันผู้สูงอายุต้องทำตัวให้เป็นที่รักของคนทุกวัย โดยมีการขัดแย้งให้น้อยที่สุด ทั้งกาย วาจา ใจ ปรับตัวให้ทันกับสังคมในปัจจุบัน ไม่ยึดมั่นในความคิดดั้งเดิม ไม่ยึดถือ ในความเป็นตัวตนของตน แต่ต้องฟังความคิดเห็นของคนอื่นบ้าง จะทำให้อยู่ร่วมกับคนต่างวัยได้

2) สนใจรับรู้สิ่งใหม่ๆ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไม่รู้จบได้อย่างมีความสุข

3) ออกสังคมเป็นครั้งคราว เพื่อจะได้พุด คุย สังสรรค์กับคนอื่น เช่น ไปวัดปฏิบัติธรรม ไปทัศนศึกษาเพื่อเปลี่ยนสิ่งแวดล้อม

4) เข้าร่วมชมรมผู้สูงอายุที่อยู่ใกล้ที่สุด แต่ละชมรมมีจุดมุ่งหมายคล้ายๆ กัน คือ ต้องการส่งเสริมสุขภาพ เพื่อชะลอความเสื่อม และป้องกันความเจ็บไข้ หรือมีคลินิกเพื่อรักษาและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ และแต่ละชมรมจัดกิจกรรมต่างรูปแบบ ต่างเวลา เช่น บางแห่งจัดบริหารร่างกายทุกเช้า บางแห่งจัดทุกเย็น บางแห่งจัดเฉพาะประชุมวิชาการเพื่อเผยแพร่ความรู้ในการรักษาสุขภาพเดือนละครั้ง ผู้สูงอายุสามารถเลือกเข้าชมรมได้ตามความพอใจของตนเอง

2.5.2 ประโยชน์ของการวางแผนก่อนการเกษียณอายุ

การเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่เตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุและบุคคลรอบข้าง (สุรกุล เจนอบรม, 2534, น. 82-85) ดังนี้

2.5.2.1 ประโยชน์ด้านจิตใจ

เนื่องจากวัย 40 ปีขึ้นไป ถือว่าเป็นวัยใกล้เกษียณอายุในการทำงาน ซึ่งการปลดเกษียณทำให้แบบแผนการดำรงชีวิตเปลี่ยนไป อาจทำให้เกิดความเหงา ว้าเหว่ เบื่อหน่ายตัวเอง และอาจทำให้รู้สึกว่าคุณค่า การเตรียมตัวโดยหากิจกรรมอื่นทดแทน เช่น งานอดิเรกต่างๆ งานอาสาสมัคร อาชีพทดแทน การเล่นเกม จะช่วยให้ชีวิตมีความสนุกสนานมากกว่าที่ไม่ได้เตรียมกิจกรรมใหม่ไว้เลย ผู้เกษียณจะมีความเครียดทางจิตใจที่ต้องรับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป ขาดเพื่อน ขาดอำนาจหน้าที่ เกิดความเครียดจากการที่ไม่ได้ทำงาน ซึ่งการเตรียมตัวก่อนเกษียณจะช่วยลดความรุนแรงของภาวะวิกฤตจากการเกษียณ และช่วยปรับตัวภายหลังเกษียณ ถ้าบุคคลได้มีการเตรียมตัวไว้ล่วงหน้าและไม่คาดหวังอะไรจากสังคมมากเกินไป เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุก็จะไม่ประสบปัญหาการปรับตัวอย่างกะทันหัน ไม่ผิดหวังจนเกินไป

นอกจากนี้ การเตรียมตัวก่อนเกษียณจะช่วยให้ผู้ที่กำลังจะเกษียณมีทัศนคติที่ดีในทางบวก มีทัศนคติที่ดีและยอมรับการเกษียณ กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ สัมพันธภาพในครัวเรือน สถานภาพทางสุขภาพ การมีส่วนร่วมทางสังคม งานอดิเรก สภาพเศรษฐกิจ และสถานภาพทางการสมรส

2.5.2.2 ประโยชน์ด้านร่างกาย

ผู้ที่อยู่ในวัยกลางคน มักจะมีภาระหน้าที่การงานประจำมากมายจนทำให้บางคนละเลยต่อการดูแลสุขภาพ ทั้งๆ ที่วัยกลางคนเป็นวัยที่ร่างกายเริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อม ถ้าไม่สนใจดูแลจะยิ่งทำให้บุคคลแก่กว่าวัยและสุขภาพเสื่อมโทรมเร็วขึ้น บุคคลที่อยู่ในวัยสูงอายุจะเจ็บป่วยง่าย และถ้าปรับใจไม่ได้กับการปลดเกษียณ จะยิ่งทำให้มีโรคแทรกซ้อนทางใจมากมาย แต่ถ้ามีการเตรียมตัวเพื่อให้สุขภาพแข็งแรง เช่น การออกกำลังกายตามสมควรแก่วัย ดูแลเรื่องอาหารการกิน ควรมีสุขภาพดีทั้งกายและใจ การมีสุขภาพแข็งแรงจะส่งผลให้จิตใจมีความสุข ไม่ต้องคอยวิตกกังวลกับปัญหาสุขภาพของตนเอง

2.5.2.3 ประโยชน์ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว

ประโยชน์ด้านนี้เกิดได้ตั้งแต่การเตรียมตัวในวัยกลางคน เพราะวัยกลางคนนั้น ลูกหลานเติบโต แยกตัวออกไปมีครัวเรือนของตนเอง ทำให้สามีภรรยาใช้เวลาว่างที่จะเอาใจใส่กันมากขึ้น ถ้าทั้งสองฝ่ายสามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้ เช่น การทำงานอดิเรกร่วมกัน หรือแม้แต่แต่งบ้าน ซึ่งการแบ่งปันภาระรับผิดชอบระหว่างสามีภรรยาในกิจกรรมบ้านเรือนมีสาเหตุที่

ทำให้ชีวิตคู่ในวัยกลางคนประสบผลสำเร็จผู้เกษียณที่ได้มีการเตรียมตัวทำกิจกรรมร่วมกันหรือบุคคลในครอบครัวก็จะช่วยให้สัมพันธ์ภาพในครอบครัวอบอุ่นขึ้น

2.5.2.4 ประโยชน์ด้านสังคม

ผู้เกษียณที่ได้มีการวางแผนไว้พร้อม ว่าจะมีส่วนร่วมในสังคมอย่างไร จะช่วยสร้างสรรค์ความเจริญแก่สังคม เพราะผู้สูงอายุเป็นผู้มีประสบการณ์ สามารถจะช่วยให้สิ่งที่มีคุณประโยชน์แก่สังคม เช่น การเป็นสมาชิกในองค์การของชุมชน เป็นอาสาสมัคร นอกจากนี้ในธุรกิจเอกชนยังมีผู้สูงอายุร่วมเป็นกรรมการที่ปรึกษาในสหรัฐอเมริกา แคนาดา และฝรั่งเศส ได้ให้ผู้สูงอายุช่วยเหลือ โดยไม่ได้รับค่าจ้าง ซึ่งผู้สูงอายุมีความพึงพอใจ มีอายุยืนยาวขึ้น และสามารถทำประโยชน์แก่สังคมได้ด้วย จากการศึกษาบทบาทและคุณค่าผู้สูงอายุ

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การวางแผนเพื่อการเกษียณ เป็นการเตรียมความพร้อมที่จะต้องวางแผนก่อนที่เข้าสู่การเกษียณอายุหรือการยุติการทำงาน ไม่ว่าจะในด้านจิตใจ ร่างกาย รายรับและรายจ่าย สัมพันธ์ภาพกับคนในครอบครัวหรือสังคม ตลอดจนที่อยู่อาศัย สิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่บุคคลจะต้องให้ความสำคัญอย่างมากและมีการวางแผนไว้ภายในอนาคต

การวางแผนเพื่อการเกษียณ จะถือว่าเป็นการเตรียมความพร้อมของชีวิตก่อนที่ยุติการทำงาน เพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตภายหลังเกษียณอายุได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคม รวมถึงเป็นการลดภาระของครอบครัวและของภาครัฐที่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลตนเองยามเกษียณอายุเพราะการเตรียมความพร้อมเป็นการป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ สังคม และเศรษฐกิจที่จะส่งผลกระทบต่อครอบครัวและสังคมในภายภาคหน้าได้

2.6 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้

2.6.1 ความหมายของการรับรู้

การรับรู้ (Perception) เป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการติดต่อสื่อสารของมนุษย์ เพราะในชีวิตประจำวันของมนุษย์ทุกคนจะมีกระบวนการรับรู้เกิดขึ้นตลอดเวลา การรับรู้เป็นกระบวนการของการเลือก (Selection) การรวบรวมจัดระเบียบข้อมูล (Organization) การตีความ การแปลความ (Interpretation) จากการสัมผัสของมนุษย์ และการกำหนดภาพลักษณ์ของสิ่งเร้าจะช่วยสร้างการรับรู้ที่สำคัญของมนุษย์ (มัลลิกา คณานุกรณ์, 2547, น. 57) พื้นฐานของมนุษย์ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ความจำ ความคิดและประสบการณ์ทางความคิด ผ่านกระบวนการการคัดเลือก

(Selection) การจัดระเบียบ (Organization) และการตีความ (Interpretation) ข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับจากการสัมผัส (Sensation) ด้วยอวัยวะสัมผัสของร่างกายกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นสิ่งเร้าออกมาในรูปของความรู้สึก และส่งความรู้สึกผ่านไปยังสมองเพื่อตีความหมาย โดยอาศัยประสบการณ์เป็นเครื่องช่วยในการตีความและแปลความหมาย ทำให้บุคคลทราบว่าเป็นสิ่งเร้าหรือสิ่งแวดล้อมที่สัมผัสนั้นเป็นอะไร มีความหมายอย่างไร มีลักษณะอย่างไร อันเป็นการเกิดการรับรู้และส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล ต่อจากนั้นสมองจะเก็บบันทึกเป็นประสบการณ์สำหรับการแปลความหมายของความรู้สึกให้เกิดเป็นการรับรู้ในครั้งต่อไปอีก (วุฒิชัย อารักษ์โพชนงค์, 2554, น. 19) จากการกล่าวข้างต้นคำว่า “การรับรู้ (Perception)” มีผู้ให้นิยามไว้ต่างๆ กัน มีดังนี้

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการของการเลือก การรวบรวม จัดระบบ ข้อมูลและการตีความแปลความของการสัมผัสที่เกิดขึ้น ดังนั้นการรับรู้จึงจัดเป็นองค์ประกอบสำคัญของการติดต่อสื่อสารกันของมนุษย์ ถ้ามนุษย์เพียงแต่รับสัมผัส โดยไม่มีการตีความ ไม่มีการย่อยข้อมูล ไม่มีการคิดนึก ไตร่ตรองก็ย่อมไม่มีการสื่อสาร (วรลักษณ์ ธีราโมกษ์, 2541, น. 77)

การรับรู้ หมายถึง การที่บุคคลได้รับการถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้า จากนั้นบุคคลก็จะใช้ประสบการณ์เดิมในการตีความ ทำให้คนเกิดความรู้ ความคิด ความรู้สึก และนำไปสู่การแสดงออกหรือการตอบสนองตามมา (พรเพ็ญ เวชประสิทธิ์, 2553, น. 12)

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่มีสิ่งเร้าแวดล้อมมากระทบกับส่วนรับสัมผัส ทั้งห้าขึ้นอยู่กับความพร้อมที่จะรับรู้และได้ส่งกระแสไปยังสมองเพื่อแปรความหมายแต่จะมีผลยอมรับหรือไม่ มีแนวคิดบวกหรือลบ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ผ่านมาเพื่อเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ต่อไป การรับรู้และการเรียนรู้จึงมีความเกี่ยวข้องกัน กล่าวคือ ถ้าไม่มีการรับรู้การเรียนรู้ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ (กฤษณาเรศ พูลศิลป์, 2557, น. 26)

การรับรู้ หมายถึง การเกิดกระบวนการตีความข้อมูลต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัวเราที่มากกระทบกับประสาทสัมผัสต่างๆ ของคน และการแปลความหมายขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในอดีตและสภาพจิตใจในปัจจุบัน (ศศินันท์ พักคง, 2550, น. 31)

การรับรู้ หมายถึง การรู้สึกสัมผัสที่ได้รับการตีความให้เกิดความหมายแล้ว เช่น ในขณะนี้ เราอยู่ในภาวะการรับรู้ (Conscious) คือ สัมผัสตื่นอยู่ในทันใดนั้นเรารู้สึกได้ยินเสียงดังปังมาแต่ไกล (การรู้สึกสัมผัส-Sensation) แต่เราไม่รู้ความหมาย คือ ไม่รู้ว่าเป็นเสียงอะไร เราจึงยังไม่เกิดการรับรู้ แต่ครู่ต่อมามีคนบอกว่าเป็นเสียงระเบิดของยางรถยนต์ เราจึงเกิดการรู้ความหมายของการรู้สึกสัมผัสนั้น ดังนี้เรียกว่าเกิดการรับรู้ (วชิระ ชันหนองจอก, 2552)

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการซึ่งบุคคลจัดระเบียบและตีความ ความรู้สึกประทับใจของตนเองเพื่อให้ความหมายเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม แต่อย่างไรก็ตามการรับรู้ของ

คนๆ หนึ่ง สามารถตีความหมายให้แตกต่างจากความเป็นจริงได้อย่างมาก เช่น พนักงานทุกคนในองค์กรแห่งหนึ่งอาจรับรู้ว่าองค์กรของตนเป็นบริษัทที่ดีและรับผิดชอบต่อสังคม แต่ในความเป็นจริงอาจไม่เป็นดังที่รับรู้ก็เป็นได้ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2552, น. 116)

การรับรู้ หมายถึง การทำความเข้าใจและตีความต่อสิ่งเร้าจากสภาพแวดล้อมให้กลายเป็นสิ่งที่มีความหมาย โดยผู้รับรู้แต่ละคนอาจจะตีความหมายนั้นออกมาเหมือนกัน หรือแตกต่างกันก็ได้ (นลินี พานสายตา, 2555, น. 7)

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่ผ่านการตีความจากการจัดระเบียบข้อมูลต่างๆ หรือ การรับรู้ คือ กระบวนการจัดรวบรวมและตีความข้อมูลต่างๆ ที่ได้มา หรืออาจกล่าวอย่างง่ายที่สุดว่า การรับรู้ คือ การตีความของข้อมูลจากการรู้สึกหรือจากสิ่งเร้าต่างๆ ที่ได้สัมผัส เพื่อสร้างประสบการณ์ที่มีความสำคัญสำหรับผู้รับรู้ การรับรู้เป็นสิ่งที่ทำให้ปัจเจกบุคคลมีความแตกต่างกัน ไม่มีบุคคลใดที่มีการรับรู้เหมือนกับบุคคลอื่นเลยทีเดียว เพราะเมื่อบุคคลได้รับสิ่งเร้าหรือสิ่งที่รับรู้ก็จะประมวลสิ่งที่ได้รับรู้นั้น ขึ้นมาเป็นประสบการณ์ที่มีความหมายเฉพาะตัว (วลีรัตน์ ใจสูงเนิน, 2551, น. 34)

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการตีความหมายจากสิ่งที่เร้าสัมผัส เป็นที่รู้จักที่เข้าใจ โดยใช้ประสบการณ์เดิมช่วยในการแปลความหมาย ได้แก่ ความคิด ความรู้ และการกระทำที่ได้เคยปรากฏแก่ผู้นั้นมาแล้ว และการที่เราตีความหมายต่อสิ่งหนึ่งอย่างไรรู้นั้นขึ้นอยู่กับว่าเรารับรู้และตีความหมายให้เป็นอย่างไร เพราะแต่ละคนจะตีความหมายจากการรับรู้ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับของแต่ละคน และการเข้าใจความหมายของสิ่งที่เราเห็นแล้วเอามาขยายความ (อินทิรา จันทร์รัฐ, 2552, น. 37)

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่อินทรีย์หรือสิ่งมีชีวิตพยายามทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อมโดยผ่านทางประสาทสัมผัสกระบวนการนี้เริ่มต้นจากการใช้อวัยวะสัมผัสจากสิ่งเร้าและจัดระบบสิ่งเร้าใหม่ภายในระบบการคิดในสมอง ภายหลังจากนั้นจึงจะแปลความหมายว่าสิ่งเร้าที่รับสัมผัสเข้ามานั้นคืออะไร ขึ้นแปลความหมายนี้เป็นขั้นที่อินทรีย์จะใช้ประสบการณ์เก่าเป็นพื้นฐานของการแปลความหมาย (สิทธิโชค วรรณสันติกุล, 2546, น. 84)

2.6.2 ประเภทของการรับรู้

การรับรู้ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์, 2528, น. 228-239) มีดังนี้

1) การรับรู้ทางอารมณ์ หมายถึง การรับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ เช่น รู้สึกดีใจ เสียใจ ตื่นเต้น รัก เกลียด ชื่นชม เป็นต้น

- 2) การรับรู้ลักษณะของบุคคล ต้องอาศัยการแปลข้อมูล 3 ประการ คือ
  - 2.1 ลักษณะทางกายภาพ เช่น รูปร่าง หน้าตา ลักษณะแขนขา เท้า สีผิว
  - 2.2 พฤติกรรม เช่น การพูดคุย การยิ้ม การหัวเราะ การเดิน
  - 2.3 คำบอกเล่า เช่น คำบอกเล่าจากญาติพี่น้อง เพื่อน ผู้ใกล้ชิด
- 3) การรับรู้ภาพพจน์ของกลุ่มบุคคล หมายถึง มโนภาพ หรือมโนคติของสิ่งต่างๆ ตามที่บุคคลรับรู้เป็นภาพที่อยู่ในความคิด หรือจินตนาการของบุคคล และบุคคลสามารถบอกลักษณะของภาพเหล่านั้นให้ผู้อื่นทราบได้ด้วย

2.6.3 องค์ประกอบของการรับรู้

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล มีดังต่อไปนี้ (ลักขณา สรวิวัฒน์, 2549, น. 50)

1) ความตั้งใจ (Attention) คือ การเอาใจใส่ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังนั้น การรับรู้จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจของคน แยกได้ดังนี้

1.1 สิ่งเร้าภายนอก คุณสมบัติของสิ่งเร้าภายนอกที่ดึงดูดความตั้งใจหรือความสนใจ คือ สิ่งของที่มีขนาดใหญ่ ระดับความเข้มหรือความหนักเบาของสิ่งเร้า การกระทำซ้ำๆ การเคลื่อนที่หรือการเปลี่ยนระดับ การเคลื่อนย้ายไปมา การตัดกัน

1.2 สิ่งเร้าภายใน ได้แก่ ความสนใจ ความต้องการ หรือความหวัง แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1.2.1 ความสนใจชั่วขณะ (Momentary Interest) ได้แก่ ความสนใจที่มีอยู่ขณะนั้นๆ เช่น นักกีฬารอฟังเสียงสัญญาณ

1.2.2 ความสนใจที่ติดเป็นนิสัย (Habitual Interest) ได้แก่ ความสนใจเดิมที่บุคคลติดเป็นนิสัยคนที่มีความพร้อมที่จะเลือกสนใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความสนใจเดิมของตน

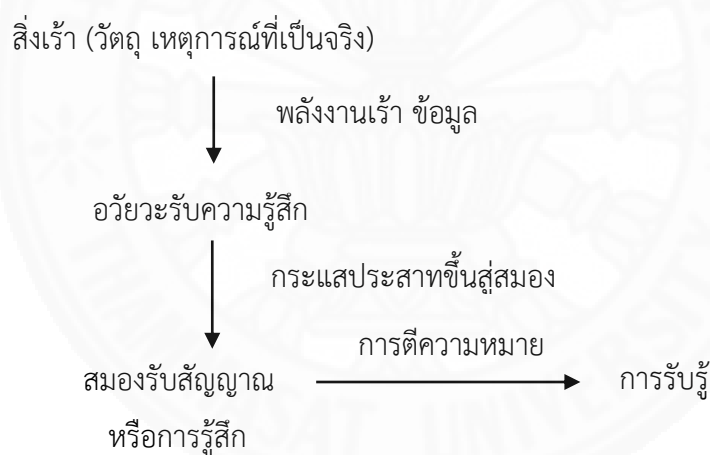
2) การเตรียมพร้อมที่จะรับ (Preparatory Set) หมายถึง สภาพของจิตใจที่สงบและแน่วแน่ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว การรับรู้พร้อมที่จะเกิดขึ้นได้

3) ความต้องการ หมายถึง สภาพจิตใจที่อยากได้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเมื่อเป็นความอยากได้การรับรู้ที่เกิดขึ้นก็จะมีประสิทธิภาพ

2.6.4 กระบวนการรับรู้

อวัยวะรับความรู้สึกมีหน้าที่รับข้อมูลที่อยู่รอบๆ ตัวเรา ส่งผ่านเส้นประสาทขึ้นสู่สมองข้อมูลจะอยู่ในรูปพลังงานต่างๆ เช่น ความร้อน แสง เสียง ฯลฯ อวัยวะรับความรู้สึกแต่ละชนิดจะรับพลังงานได้เฉพาะ เช่น ตารับเฉพาะแสง หูรับเฉพาะเสียง ผิวหนังรับเฉพาะอุณหภูมิ สัมผัส ฯลฯ ข้อมูลจะเร้าอวัยวะรับความรู้สึกให้แปรพลังงานเหล่านี้เป็นกระแสประสาทเดินทางขึ้นสู่สมอง

สมองจะเกิดการรู้สึก เช่น มองเห็น ได้ยิน ฯลฯ แต่จะเห็นอะไร ได้ยินอะไร นั่นคือ เกิดการรับรู้ขึ้น การรับรู้จึงเป็นขบวนการขั้นสูง ถ้าไม่มีการตีความออกมาก็ไม่เกิดการรับรู้ขึ้น การที่จะบอกว่าสิ่งที่เห็น คือ เด็ก นักเรียน เสียงดังเช่นนี้ คือ เครื่องบิน จะต้องมีประสบการณ์รู้จักสิ่งเหล่านี้มาก่อน ต้องรู้ว่า เด็กที่แต่งกายแบบนี้ ถือกระเป่าหรือสะพายเป้ คือ เด็กนักเรียน เสียงที่ดังก็ก้องอยู่บนท้องฟ้า คือ เสียงเครื่องบิน ถ้าวัดขึ้นตามลำดับคือการเคลื่อนไหวเข้ามา ถ้าวัดลงตามลำดับ คือ การเคลื่อนไหวออกไป การตีความสิ่งที่เรารู้สึกจึงต้องอาศัยประสบการณ์ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น คนเราเวลาที่โกรธจะไม่เกรงกลัวอะไรทั้งสิ้น ทำให้เราทำอะไรโดยปราศจากการยั้งคิดและเหตุผล ทั้งนี้เพราะการรับรู้ของเราตกอยู่ใต้อิทธิพลของความโกรธ ทำให้การรับรู้ผิดไปจากความเป็นจริง ดังคำพังเพยของไทยในเรื่องนี้ว่า เห็นช้างเท่าหมู การตีความนอกจากจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ อารมณ์แล้วยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อีก เช่น การเรียนรู้ แรงจูงใจ เจตคติ ฯลฯ นั่นคือ ปัจจัยทางจิตวิทยาเข้ามาเกี่ยวข้อง (จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ, 2547, น. 157) ขบวนการรับรู้จึงอาจแสดงด้วยแผนภูมิดังนี้

ภาพที่ 2.2 ขบวนการรับรู้. จาก จิตวิทยาทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 4) (น. 158), โดย จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ, 2547, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จากความหมายข้างต้นทำให้สามารถอธิบายการรับรู้ในรูปของกระบวนการ ดังที่ จำเนียร ช่วงโชติ (2515, น. 83) ได้กล่าวถึง กระบวนการรับรู้ว่า การรับรู้จะเกิดขึ้นต้องประกอบไปด้วย

1) การสัมผัส หรืออาการสัมผัส คนเรารู้สิ่งเร้าโดยทาง หู ตา จมูก ลิ้น และ ผิวกาย อวัยวะเหล่านี้เป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์สำคัญในการรับสัมผัสแล้วส่งต่อไปเป็นประสบการณ์ทางสมอง เพื่อให้เกิดการรับรู้ต่อไป

2) ชนิดและธรรมชาติของสิ่งเร้าและการรับรู้ ตามปกติบุคคลมักเกิดการรับรู้ได้โดยไม่ต้องสัมผัสสิ่งเร้าทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องมาจากประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจากการรับรู้และเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมสะสมกันเรื่อยมา จนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจได้ทันที แม้ว่าจะสัมผัสสิ่งเร้าเพียงบางส่วนหรือส่วนใดส่วนหนึ่งเท่านั้น นอกจากนี้การจัดระเบียบของสิ่งเร้า ทำให้มองเห็นภาพส่วนรวมได้ชัดเจน

3) การแปลความหมายของการสัมผัสกับการรับรู้มักดำเนินไปคู่กับการรับสัมผัสเสมอ ถ้าเราถูกเร้าด้วยสิ่งที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน เรามักแปลความหมายโดยเปรียบเทียบกับสิ่งที่เคยพบเห็นมาแล้ว

4) ประสบการณ์เดิมกับการรับรู้ ในการแปลความหมายหรือตีความหมายของความรู้สึกจากการสัมผัส เพื่อให้เป็นการรับรู้ในสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น บุคคลจำเป็นต้องใช้ประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิม หรือความชัดเจนที่เคยมีมาแต่หลัง

2.6.5 การเลือกการรับรู้

พลังงานที่อยู่รอบตัวเรา เราไม่สามารถรับรู้ได้ทั้งหมด จะรับรู้เฉพาะพลังงานที่อยู่เหนือระดับเทรชโฮลด์เท่านั้น และเฉพาะพลังงานที่อยู่เหนือระดับเทรชโฮลด์นี้ ก็มีมากมายเกินกว่าที่เราจะรับรู้ได้ในเวลาเดียวกัน อวัยวะรับความรู้สึกจึงจำเป็นต้องเลือกการรับรู้ (Selective Perception) การเลือกการรับรู้ขึ้นอยู่กับ (จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ, 2547, น. 216)

1) อวัยวะรับความรู้สึก คือ เกิดความคาดหวัง (Expectation) ว่าจะมีสิ่งเร้าเกิดขึ้น จึงเตรียมอวัยวะพร้อมที่จะรับรู้ (Perceptual Set) เช่น ตั้งใจมอง ตั้งใจฟังเสียง ตั้งใจดมกลิ่น ฯลฯ นักกรีฑาที่อยู่จุดเริ่มวิ่ง จะตั้งใจฟังสัญญาณเป็นอย่างดี คนที่ทำแหวนเพชรหล่นหาย ก็จะสอดสายสายตาหาเฉพาะสิ่งแวววาวคล้ายเพชร เป็นต้น

2) สิ่งเร้า สิ่งเร้าบางตัวเรียกร้องความสนใจและทำให้เกิดการรับรู้ได้ง่ายกว่าสิ่งเร้าอื่น คุณสมบัติที่ทำให้สิ่งเร้าบางตัวถูกเลือกรับรู้ มีดังต่อไปนี้

2.1 ความเปลี่ยนแปลงกะทันหัน เช่น คนคนหนึ่งเดินมาเรื่อยๆ บนถนน เราคงไม่สนใจเท่าไร แต่ถ้านั้นเดินอยู่แล้วเกิดกระโดดหลบอะไรบางอย่าง เราจะเกิดความสนใจขึ้นมาทันที

2.2 ความขัดแย้งหรือความแปลก ป้ายโฆษณาที่ใช้แสงไฟในเวลากลางคืน จะเรียกร้องความสนใจได้ดีกว่าป้ายเดียวกันนี้ในเวลากลางวัน ผับห้องเรียนที่เราเข้าไปนั่งเรียนทุกวัน ไม่มีใครสนใจ แต่ถ้าวันหนึ่งผับห้องเรียนนั้นเกิดมีรุโหว่ขึ้นมา รุโหว่นั้นก็จะเรียกร้องความสนใจทันที

2.3 ความแรงหรือความเข้ม สิ่งเร้าที่แรงกว่า เข้มกว่า จะเรียกร้องความสนใจได้ดีกว่า โฆษณาด้วยแสงนีออนย่อมเรียกร้องความสนใจได้ดีกว่าหลอดไฟธรรมดาและโฆษณาด้วย

สปอร์ตไลท์ย่อมเรียกร้องความสนใจได้ดีกว่าแสงนีออน ด้วยเหตุนี้เมื่อถึงช่วงโฆษณาจะเป็นวิทยุหรือทีวีก็ตาม เสียงจะดังขึ้นกว่าปกติ

2.4 ความซ้ำ ความซ้ำหลายๆ ครั้งจะเรียกร้องความสนใจได้เป็นอย่างดี เช่น คนที่ต้องการความช่วยเหลือจะตะโกนว่าช่วยด้วย เพียงคำเดียว ย่อมเรียกร้องความสนใจได้ไม่ดีเท่าตะโกนว่า ช่วยด้วยๆๆๆ ซ้ำหลายๆ ครั้ง

2.5 ความซับซ้อน สิ่งเร้าที่ยุ่งยากซับซ้อนจะเรียกร้องความสนใจได้ดีกว่า เพราะเราต้องใช้ความเอาใจใส่ ใช้สมาธิมาก ทำให้ความสนใจของเราพุ่งไปที่สิ่งเร้านั้นทั้งหมด ไม่เหลือไปยังสิ่งเร้าอื่นๆ ส่วนสิ่งเร้าที่ง่ายธรรมดา ไม่ต้องการความสนใจมาก ก็จะทำให้ความสนใจที่เหลือเบนไปสู่สิ่งเร้าอื่นได้

2.6.6 ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้

สิ่งเร้าเดียวกัน อาจจะทำให้คนสองคนรับรู้ต่างกัน ฉะนั้น การที่มนุษย์สามารถรับรู้สิ่งต่างๆ ได้ต้องอาศัยปัจจัยหลายๆ อย่าง การจะรับรู้ได้ดีมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล เช่น อวัยวะสัมผัส ความตั้งใจ ความสนใจในขณะนั้น และประสบการณ์ที่ผ่านมา เนื่องจากสิ่งเร้าที่จะกระตุ้นให้บุคคลเกิดการรับรู้มีอยู่มากมาย ดังนั้นการที่บุคคลจะเลือกรับรู้สิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งในขณะใดนั้น จะขึ้นอยู่กับสิ่งที่จะกล่าวดังต่อไปนี้ (กันยา สุวรรณแสง, 2532, น. 132)

1) อิทธิพลจากภายนอก ได้แก่ ความเข้มข้น ขนาดสิ่งเร้า การกระทำซ้ำๆ การกระทำสิ่งตรงกันข้ามและการเคลื่อนไหว เป็นต้น

2) อิทธิพลจากภายใน ได้แก่ แรงจูงใจ การคาดหวัง ในที่นี้ จะแบ่งสิ่งที่มีอิทธิพลหรือปัจจัยการรับรู้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้รับรู้ แบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ

2.1.1 ด้านกายภาพ หมายถึง อวัยวะสัมผัส ถ้าอวัยวะสัมผัสสมบูรณ์ก็จะรับรู้ได้ดี ถ้าหย่อนสมรรถภาพ เช่น หูตึง ตาเอียง เป็นหวัด ก็จะรับรู้ได้ไม่ดี

2.1.2 ด้านสติปัญญา คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้มีหลายประการ เช่น ความจำ อารมณ์ สติปัญญา ความพร้อม การสังเกตพิจารณา เป็นต้น อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้เดิม ซึ่งนักจิตวิทยาถือว่าการรับรู้เป็นสิ่งทีเลือกสรรอย่างมีนัยตั้งแต่การเลือกสัมผัสเลือกเอาเฉพาะที่ต้องการและแปลความให้เข้าใจตัวเอง

2.2 อิทธิพลของปัจจัยทางด้านจิตวิทยา มีดังนี้

2.2.1 ความรู้เดิม หมายถึง กระบวนการรับรู้ เมื่อสัมผัสแล้วต้องแปลเป็นสัญลักษณ์ โดยอาศัยความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเร้าที่เราจะรับรู้ ฉะนั้นหากไม่มีความรู้ในเรื่องเดิม

มาก่อนก็ย่อมจะทำให้การรับรู้ผิดไปจากความเป็นจริง เช่น จากประสบการณ์เดิม สภาพของจิตใจ อิทธิพลของสังคม เป็นต้น

2.2.2 ลักษณะของสิ่งเร้า หมายถึง คุณสมบัติของสิ่งเร้า ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่ทำให้คนเราเกิดความสนใจที่จะรับรู้ หรือทำให้การรับรู้ของคนเราเกิดความคลาดเคลื่อนไปจากความจริง เช่น ความใกล้ชิดกับสิ่งเร้า ความคล้ายคลึงกันของสิ่งเร้า ความต่อเนื่องกันของสิ่งเร้า และสภาพพื้นฐานของการรับรู้ เป็นต้น

ส่วน สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2524, น. 80) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ทางสังคม ว่ามีปัจจัยดังต่อไปนี้

1) ความต้องการของผู้รับรู้อเอง จะทำให้ผู้รับรู้ต่อสิ่งเร้าที่ส่งมาเป็นสิ่งที่สนองความต้องการของตัวเอง ความต้องการเป็นเหตุจูงใจให้เรารับรู้สิ่งที่ต้องการได้รวดเร็ว เช่น ขณะกำลังหิว เราจะรับรู้สิ่งที่เกี่ยวข้องกับอาหารได้เร็ว เราจะได้ยินเสียงกระดิ่งของรถขายก๋วยเตี๋ยว ชัดเจนกว่าเสียงอื่นๆ ที่เกิดในขณะเดียวกัน

2) ประสบการณ์ บุคคลทั่วไปมักจะตีความตามสิ่งที่ตัวเองสัมผัส ตามภูมิหลังของแต่ละคน

3) การเตรียมตัวไว้ก่อน การที่คนเรามีประสบการณ์และการเรียนรู้สิ่งใดมาก่อนทำให้เราเตรียมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้นในแนวเดียวกันที่เรารับรู้มา

4) บุคลิกภาพ บุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ เช่น บุคคลที่มีบุคลิกภาพแข็งกร้าว ยึดมั่น จะรับรู้ความเปลี่ยนแปลงของสิ่งเร้าได้ช้ากว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพยืดหยุ่น

5) ทักษะ ทักษะที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ถ้าคนเรามีทักษะที่ดีต่อใครคนใดคนหนึ่ง การกระทำของบุคคลนั้นจะถูกรับรู้ในทางที่ดีอยู่เสมอ

6) ตำแหน่งทางสังคม และบทบาททำให้คนเรารับรู้สิ่งต่างๆ ไม่เหมือนกัน

7) วัฒนธรรม เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้คนเรารับรู้อะไรแตกต่างกัน

8) สภาพทางอารมณ์ของผู้รับรู้อมีผลต่อการรับรู้

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การรับรู้ (Perception) หมายถึง กระบวนการที่อยู่ภายในตนเอง ให้ความหมายจากข้อมูลที่ได้รับ โดยเกิดจากการที่ประสาทสัมผัสต่างๆ มีสิ่งเร้ามากระทบ และส่งต่อไปยังสมอง ผ่านประสบการณ์และสภาพจิตใจของแต่ละบุคคล นำมาแปลเป็นความหมาย ทำให้การรับรู้ของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมที่จะแสดงออกเป็นความนึกคิด และแนวคิดของตนเอง

ถ้าหากมนุษย์มีการรับรู้ที่แตกต่างกัน พฤติกรรมของมนุษย์ก็จะแตกต่างกัน ทั้งทางด้านการสื่อสาร ทักษะคิด แนวคิดและการวางแผนในแต่ละเรื่อง ดังนั้นการรับรู้เกี่ยวกับ

การวางแผนเพื่อการเกษียณ จึงแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง อันเนื่องมาจากการสิ่งที่เกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และมาจากเพศ อายุ ประสบการณ์ ความสนใจและการสั่งสมของสังครอบข้าง จึงทำให้มีการรับรู้ที่แตกต่างกัน

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการรับรู้ของผู้ประกันตนเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพและสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ พร้อมทั้งศึกษาการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน โดยจะศึกษาถึงลักษณะการวางแผนหรือการเตรียมการอย่างเป็นองค์รวมในด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้ประกันตนที่กำลังเข้าสู่วัยสูงอายุได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้อย่างดี โดยมีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยสนับสนุนในการอธิบายให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ซึ่งได้กำหนดประเด็นต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ไว้ดังนี้

2.7.1 การรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพ สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ และสวัสดิการของผู้สูงอายุ

มีการศึกษาถึงการรับรู้สิทธิประโยชน์ของกองทุนประกันสังคมไว้ อย่างหลากหลาย ทั้งการศึกษาในส่วนการรับรู้สิทธิประโยชน์ กรณีเจ็บป่วย กรณีคลอดบุตร กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย กรณีสงเคราะห์บุตร กรณีว่างงาน และกรณีชราภาพ ซึ่งผลการศึกษาถึงการรับรู้สิทธิประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพของผู้ประกันตน ศึกษากรณีสำนักงานประกันสังคมเขตพื้นที่ 2 โดย ศศินันท์ พักคง (2550, น. 113-116) พบว่า ในภาพรวม ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้มากที่สุด คือ การรับรู้ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพมากที่สุด แต่เรื่องเงื่อนไขการเกิดสิทธิประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพอยู่ในระดับต่ำ โดยพบว่า ส่วนใหญ่จะมีปัญหาอุปสรรคในด้านข่าวสารที่ประชาสัมพันธ์มีเนื้อหาที่เป็นวิชาการมากเกินไป เนื้อหาคลุมเครือ ไม่ชัดเจนหรือใช้ภาษาที่เข้าใจยาก พร้อมทั้งในด้านของผู้ประกันตนไม่ค่อยได้ติดตามข่าวสาร การไม่ได้ให้ความสนใจที่จะรับรู้ข่าวสาร การขาดโอกาสที่จะซักถามหรือขาดความเชื่อมั่นในการให้การให้ข่าวสารของเจ้าหน้าที่ มีความคาดหวังว่าประกันสังคมมีมาตรฐานที่ดี เมื่อสูงอายุและมีสิทธิได้รับเงินจะแจ้งให้ทราบเมื่อถึงเวลา ตลอดจนการเห็นคุณค่าในสิทธิประโยชน์น้อยทำให้ไม่ติดตามรับรู้ข่าวสาร อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา เรื่อง การรับรู้สิทธิประโยชน์

กองทุนประกันสังคมของพนักงาน สังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา โดย อรทัย จันทวงศ์ (2555, น. 81) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีสถานภาพโสด ในภาพรวม การรับรู้สิทธิประโยชน์กองทุนประกันสังคมอยู่ในระดับมาก ปัญหาการรับรู้สิทธิประโยชน์กองทุนประกันสังคมของพนักงาน อยู่ในระดับน้อย

จากการศึกษาการรับรู้สวัสดิการของสถานประกอบการที่มีให้กับพนักงาน ในเรื่องขององค์กรแห่งความสุขสนับสนุนสุขภาวะองค์กรของ 2 องค์กร คือ บริษัท สงวนวงษ์ อุตสาหกรรม จำกัด และบริษัท เจเอส อุตสาหกรรม จำกัด ของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ (มส.ผส.) โดย ธีรธรรม วุฑฒิวัตรชัยแก้ว (2558, น. 44-45) พบว่า พนักงานมีความต้องการและความคาดหวังว่าจะมีการจ้างงานอย่างต่อเนื่อง เพราะส่วนใหญ่คิดว่า ถ้าตนเองอายุ 55 หรือ 60 ปี ยังสามารถทำงานได้ นอกจากนี้ยังไม่ต้องการที่จะเป็นภาระทั้งของสมาชิกในครอบครัวและองค์กร ดังนั้นจึงมีความต้องการให้องค์กรหางานและตำแหน่งงานให้เพียงพอกับพนักงานสูงอายุ นอกจากนี้ควรส่งเสริมการวางแผนชีวิตของพนักงานเพื่อให้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น เช่น การจัดอบรมการวางแผนชีวิตและการฝึกอาชีพให้แก่พนักงาน อีกทั้งส่วนใหญ่พนักงานจะได้รับการอบรมการออมเงิน และการต่อยอดจากผู้บริหารและหัวหน้างานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นภาครัฐควรให้การสนับสนุนด้วยการกระตุ้นให้องค์กรเพิ่มปริมาณงานและอัตราค่าจ้างของการจ้างงานพนักงานผู้สูงอายุ และจากการศึกษาความคิดเห็นของพนักงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เกี่ยวกับสิทธิและสวัสดิการของมหาวิทยาลัยของ สภากงักงาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2557, น. 38-39) ในด้านความพึงพอใจ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมหาวิทยาลัย และมีที่พักอาศัยให้ แต่ควรมีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่ที่พักอาศัยโดยอาจจะต้องมีการศึกษาสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย และแผนการพัฒนาของมหาวิทยาลัย เพื่อจะได้แนวทางใช้สำหรับการวางแผนสวัสดิการที่ที่พักอาศัยของมหาวิทยาลัยต่อไป ส่งในด้านแนวทางการพัฒนาสวัสดิการที่ที่พักอาศัย ซึ่งประกอบไปด้วย ที่พัก การเรียกเก็บค่าบำรุง และรถบริการรับส่งจากที่พักไปทำงานนั้น พบว่า ส่วนมากอยากให้มีการสร้างที่พักอาศัยเป็นแบบคอนโด ซึ่งเป็นการจัดสรรที่ดินได้อย่างมีคุณภาพ แต่มีผลเสียเรื่องการบดบังทัศนียภาพและเสียค่าใช้จ่ายในการสร้างเป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ ความรู้ความเข้าใจเรื่องกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเมื่อมีการปรับปรุงตามที่มีการแก้ไขพระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพครั้งล่าสุด (ฉบับที่ 4) ปี 2558 ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2558 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 9 พฤศจิกายน 2558 จากการศึกษาของ อรพรรณ วิทยาภรณ์ (2558, น. 120-122) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ อยู่ในระดับต่ำ และในขณะเดียวกันก็ได้พบว่า ไม่มีกลุ่มตัวอย่างรายใดที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมากที่สุด คือ ได้รับ

คะแนนรวมเต็ม 10 คะแนนเลย และหากพิจารณาถึงข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเข้าใจถูกต้องมากที่สุด นั่นคือ ในเรื่องการหักเงินสะสมและสมทบเพื่อส่งเข้ากองทุน รองลงมาในด้านของอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และด้านสิทธิประโยชน์ในการนำเงินสะสมมาลดหย่อนภาษี สอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง กองทุนสำรองเลี้ยงชีพของมหาวิทยาลัย: ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการตัดสินใจออมเงินผ่านกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ โดย ชัญญูการ สุวรรณิน (2557, น. 63-66) มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาลักษณะทางประชากรและการรับรู้เกี่ยวกับกองทุนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจออมเงินผ่านกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 34.72 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาโท อายุการทำงานเฉลี่ย 9 ปี 2 เดือน มีรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่าย เดือนละ 18,000-38,000 บาท พบว่า ในภาพรวม มีการรับรู้เกี่ยวกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจออมเงินผ่านกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ อยู่ในระดับใช่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการรับรู้เกี่ยวกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพอยู่ในระดับใช่ มีอยู่ 3 ด้าน ด้วยกัน คือ ด้านความเชื่อมั่นในกองทุน ด้านความพร้อมส่วนบุคคล และด้านความคาดหวังในผลประโยชน์ตอบแทนและสิทธิประโยชน์ (ตามลำดับ) ส่วนในเรื่องการรับรู้ในด้านการรับทราบนโยบายส่งเสริมกองทุนของผู้บริหารมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับไม่แน่ใจ

จากการศึกษาเรื่อง “การรับรู้สิทธิหรือสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ” (วิจิตรา วิเชียรชม, 2560, น. 44-45) เป็นการสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม ในเรื่องของอุปสรรคต่อการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุจะส่งผลกระทบต่อเกี่ยวกับสิทธิของผู้สูงอายุ พบว่า 1) ด้านการศึกษาอบรมหรือการได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต กฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุยังไม่ได้กำหนดให้มีการจัดสวัสดิการสังคมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมหรืออบรมความรู้ในการทำงานที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ และยังไม่ให้ความสำคัญต่อการประชาสัมพันธ์หรือจัดให้ผู้สูงอายุได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ยังไม่มีบทบัญญัติเพื่อรองรับต่อการแก้ปัญหากรณีที่ผู้สูงอายุมีปัญหาเกี่ยวกับความเหงาหรือซึมเศร้า 2) ด้านสุขภาพอนามัย ยังไม่ได้มีการกำหนดมาตรการการจัดสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัยแบบครบวงจรโดยยังขาดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างสุขภาพอนามัยหรือในเชิงป้องกันเพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพอนามัยดี และการบริการสาธารณสุขด้วยการให้การรักษาพยาบาลก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเพียงพอทั่วถึงและเป็นธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง 3) ด้านที่อยู่อาศัย การจัดสวัสดิการสังคมด้านการสงเคราะห์เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยยังไม่เพียงพอต่อความต้องการและความจำเป็นของผู้สูงอายุ รวมทั้งยังขาดบุคลากรที่มีคุณสมบัติเพื่อช่วยดูแลผู้สูงอายุด้วย 4) ด้านการทำงานและการมีรายได้ กฎหมายยังไม่ได้กำหนดมาตรการจัดสวัสดิการ

สังคมด้านการทำงานและการมีรายได้ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุอย่างแท้จริง อันทำให้ผู้สูงอายุต้องว่างงานและเกิดความเหงาดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และ 5) ด้านบริการทางสังคม ยังไม่มีการกำหนดอัตรามาตรฐานไว้ในกฎหมายดังกล่าว อันทำให้ฝ่ายบริหารกำหนดอัตราเองเป็นจำนวนน้อยเกินไป ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการครองชีพ อีกทั้งฝ่ายบริหารยังกำหนดให้ต้องมีการขึ้นทะเบียนอันเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงสิทธิของผู้สูงอายุ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนเพื่อการเกษียณในด้านต่างๆ ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม รวมถึงการรับรู้สิทธิประโยชน์ของกองทุนประกันสังคมสวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ และสิทธิของผู้สูงอายุ จะเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นอย่างเป็นองค์รวม เนื่องจากมีงานวิจัยค่อนข้างน้อยที่ได้ศึกษาถึงลักษณะการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน รวมถึงการรับรู้เรื่องสิทธิต่างๆ ตามที่กล่าวมา

2.7.2 การวางแผนเพื่อการเกษียณในด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

การวางแผนก่อนเข้าสู่วัยเกษียณหรือวัยสูงอายุ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงสอดคล้องกับการศึกษาของ กุณฑลี เงามแสงธรรม (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การเตรียมการเข้าสู่วัยสูงอายุที่มีศักยภาพของบุคลากรกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์” โดยศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมการเป็นผู้สูงอายุที่ยังประโยชน์ และการเตรียมเป็นผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ และการเตรียมการใช้ชีวิตหลังการเกษียณ พบว่า ได้มีการเตรียมการเป็นผู้สูงอายุในด้านสุขภาพมากที่สุด ส่วนใหญ่จะเลือกรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์และมีการออกกำลังกายสม่ำเสมอ รองลงมา เป็นการเตรียมการเป็นผู้สูงอายุในด้านการเงิน โดยให้ความสำคัญกับการลดรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือยมากที่สุดสำหรับการเตรียมการด้านที่อยู่ในระดับน้อย และสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่ได้มีส่วนหนึ่งทำการวิจัยเกี่ยวกับ เรื่อง “การเตรียมการของผู้ประกันตนเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ประกันตนในสำนักงานประกันสังคมเขตพื้นที่ 2” โดย กรรณิกา คำวงศ์ (2556, น. 127-128) โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกันตนต่อการเตรียมการเข้าสู่วัยสูงอายุในแง่คุณประโยชน์ต่อผู้ประกันตน และเพื่อศึกษาลักษณะการเตรียมการเข้าสู่วัยสูงอายุของผู้ประกันตน ซึ่งผลการศึกษาเรื่องนี้ ทำให้ผู้ศึกษาสามารถมองเห็นถึงการเตรียมความพร้อมของการเข้าสู่วัยสูงอายุถึงสามด้าน อันได้แก่ ความพร้อมด้านร่างกาย ความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจและความพร้อมทางด้านสังคม โดยการเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ และความพร้อมทางด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลางหรือปฏิบัติบ้างเป็นบางครั้ง ส่วนความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับน้อยหรือไม่เคยปฏิบัติเลย อีกทั้งยังพบว่า 1) การเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ

ผู้ประกันตนยังมีการดูแลสุขภาพโดยการปฏิบัติและเอาใจใส่ตัวเองอยู่เป็นประจำทุกวัน มีการไปพบแพทย์เพื่อตรวจสุขภาพประจำปี มีการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายให้ครบ 5 หมู่ เลือกรับประทานอาหารที่มีแคลเซียม เช่น เนื้อปลา เพื่อให้มีกระดูกที่แข็งแรง พร้อมทั้งมีการระมัดระวังในการรับประทานอาหารที่ก่อให้เกิดสารพิษสะสมในร่างกาย จากที่กล่าวมาเป็นสิ่งที่ผู้ประกันตนปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน รวมไปถึงมีการออกกำลังกายทุกวันๆ ละ 30 นาที สัปดาห์ละประมาณ 3-5 ครั้ง 2) การเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วัยสูงอายุด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลางหรือปฏิบัติบ้างเป็นบางครั้ง อีกทั้งยังพบว่า ผู้ประกันตนมีการเข้าร่วมโครงการฝึกทักษะอาชีพต่างๆ มีการเข้าวัดเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เช่น การปฏิบัติธรรม จะปฏิบัติบ้างเป็นบางครั้งหรือสัปดาห์ละประมาณ 3-5 วัน 3) การเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วัยสูงอายุด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับน้อยหรือไม่เคยปฏิบัติเลย อีกทั้งยังพบว่า ผู้ประกันตนมีการวางแผนทำรายได้ประจำเก็บไว้ใช้อีกส่วนหนึ่งเก็บไว้เพื่อชำระหนี้ และมีการคิดที่จะเปลี่ยนงานเพื่อให้มีความมั่นคงและมีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีการปฏิบัติบ้างเป็นบางครั้ง พร้อมทั้งมีการสะสมเงินออมโดยซื้อสลากออมสิน พันธบัตรรัฐบาล ที่ดิน ทอง และประกันชีวิต เพื่อไว้สำหรับซื้อบ้าน คอนโด อาคารพาณิชย์ ไว้เป็นของตนเองสำหรับพักอาศัยและทำกิจกรรมเมื่อถึงวัยเกษียณอายุ อยู่ในระดับน้อยหรือไม่เคยปฏิบัติเลย ส่วนปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะการได้รับค่าจ้างไม่คงที่ขึ้นอยู่กับความพอใจของนายจ้าง ค่าครองชีพที่สูงขึ้นในปัจจุบันทำให้ไม่สามารถเก็บออมเงินได้ และระดับการศึกษาเป็นข้อจำกัดในการเลือกประกอบอาชีพ

นอกจากนี้การศึกษาเรื่อง “การเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุ” ของเพ็ญประภา เบญจวรรณ (2558, น. 82-92) ที่พบว่า การเตรียมตัวเกษียณอายุ ถือว่าเป็นการวางแผนชีวิตอย่างหนึ่ง การเตรียมตัวจะช่วยลดความวิตกกังวล ช่วยทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุ สามารถปรับตัวต่อการดำรงชีวิตภายหลังเกษียณอายุได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งลดภาระของครอบครัวและของรัฐที่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้เกษียณอายุ เพราะการเตรียมตัวเป็นการป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชนและสังคมในอนาคตได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการวางแผนชีวิตก่อนการเกษียณอายุของพนักงานบริษัท A ของ กฤษณา มยุระสุวรรณ (2556, น. 57- 59) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการวางแผนชีวิตของพนักงานเมื่อเกษียณอายุ โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานบริษัท A มีอายุระหว่าง 45 ถึง 54 ปี จำนวน 60 คน ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีผู้ที่อยู่ในอุปการะ 1 คน มีรายได้ 20,001-40,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่ทำงานในระดับปฏิบัติการสายงานฝ่ายงานธุรการทั่วไป และมีอายุการทำงาน 16 ปี ถึง 20 ปี พบว่า ในด้านการวางแผนสุขภาพร่างกาย ให้ความสำคัญในด้านสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.23 มีความเอาใจใส่และ

การดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงและสดใสมือ มีการตรวจเช็คสุขภาพประจำปีหรือทุก 6 เดือน มีการเสริมสุขภาพโดยการหมั่นออกกำลังกายเป็นประจำ การบริหารร่างกาย การเดินเพื่อสุขภาพ การเล่นกีฬาประเภทต่างๆ จะทำให้ร่างกายแข็งแรง อวัยวะทุกส่วนมีการบริหารทำให้เส้นโลหิตมีการหมุนเวียนและโลหิตมีการสูบฉีดดีขึ้น มีการเตรียมความพร้อมด้านการโภชนาการที่ดีเลือกบริโภคแต่อาหารที่ดีมีประโยชน์จะสามารถชะลอความแก่ชราของร่างกายได้ การรับประทานวิตามินเพื่อเสริมสุขภาพจะช่วยทำให้ร่างกายได้รับสารอาหารเสริมที่ดี ในด้านที่อยู่อาศัย ถือว่าเป็นปัจจัยในลำดับต้นๆ ที่ถือว่ามีค่ามากในการดำรงชีวิตต่อไปภายหลังจากการเกษียณอายุ โดยกลุ่มตัวอย่างนี้ให้ความสำคัญในการวางแผนที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.10 มีลักษณะการวางแผนที่อยู่อาศัย ไว้ว่า ควรมีการหมั่นดูแลและบำรุงรักษาตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ภายในบ้านและทำการซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดีสามารถใช้ได้ตลอดเวลา มีการวางแผนการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยให้พร้อมก่อนที่จะเกษียณอายุ มีการวางแผนที่จะปรับปรุงที่พักอาศัยให้เกิดความสะดวกและปลอดภัย ภายเกษียณอายุ มีการศึกษาเรื่องสวัสดิการของรัฐด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในด้านการจัดการเงิน การวางแผนด้านการจัดการด้านการเงิน กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญการวางแผนก่อนการเกษียณอายุอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 1.99 โดยมีการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตเพื่อให้สอดคล้องกับรายได้ที่ลดลง มีการลดค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยโดยลดการซื้อของที่ไม่จำเป็น มีการวางแผนที่จะพยายามเร่งชำระหนี้สินให้หมดก่อนอายุเกษียณ และมีการวางแผนทำบัญชีเพื่อประเมินรายรับ-รายจ่ายประจำเดือน สุดท้ายการวางแผนในด้านการสังคม กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.69 มีการวางแผนในด้านอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในชีวิต มีการวางแผนเป็นสมาชิกชมรมต่างๆ ที่สนใจ ภายหลังเกษียณอายุ การพบปะสังสรรค์กับกลุ่มเพื่อนในอดีตปรึกษาหารือเรื่องการดำเนินชีวิตหลังเกษียณกับกลุ่มเพื่อน และมีการปรึกษาหารือเรื่องการดำเนินชีวิตหลังเกษียณกับกลุ่มเพื่อน

พร้อมทั้งศึกษาการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การเกษียณอายุที่มีคุณภาพของบุคลากรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ของ ทศนีย์ ดาวเรือง (2555, น. 129-133) เพื่อศึกษาลักษณะการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การเกษียณอายุที่มีคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม โดยกลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 50-59 ปี พบว่า การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การเกษียณอายุทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 97.9, 96.6 และ 99.1 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การเกษียณอายุด้านสังคมมากที่สุด โดยมีลักษณะการเตรียมความพร้อมในด้านการเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำแก่คนในครอบครัว ครอบครัวสามารถเป็นที่พึ่งพาทางด้านเศรษฐกิจและการให้กำลังใจ เตรียมเข้าร่วมกลุ่ม ชมรม หรือสมาคม เพื่อพบปะสังสรรค์กับบุคคลในกลุ่มวัยต่างๆ มีส่วนร่วมทำกิจกรรม

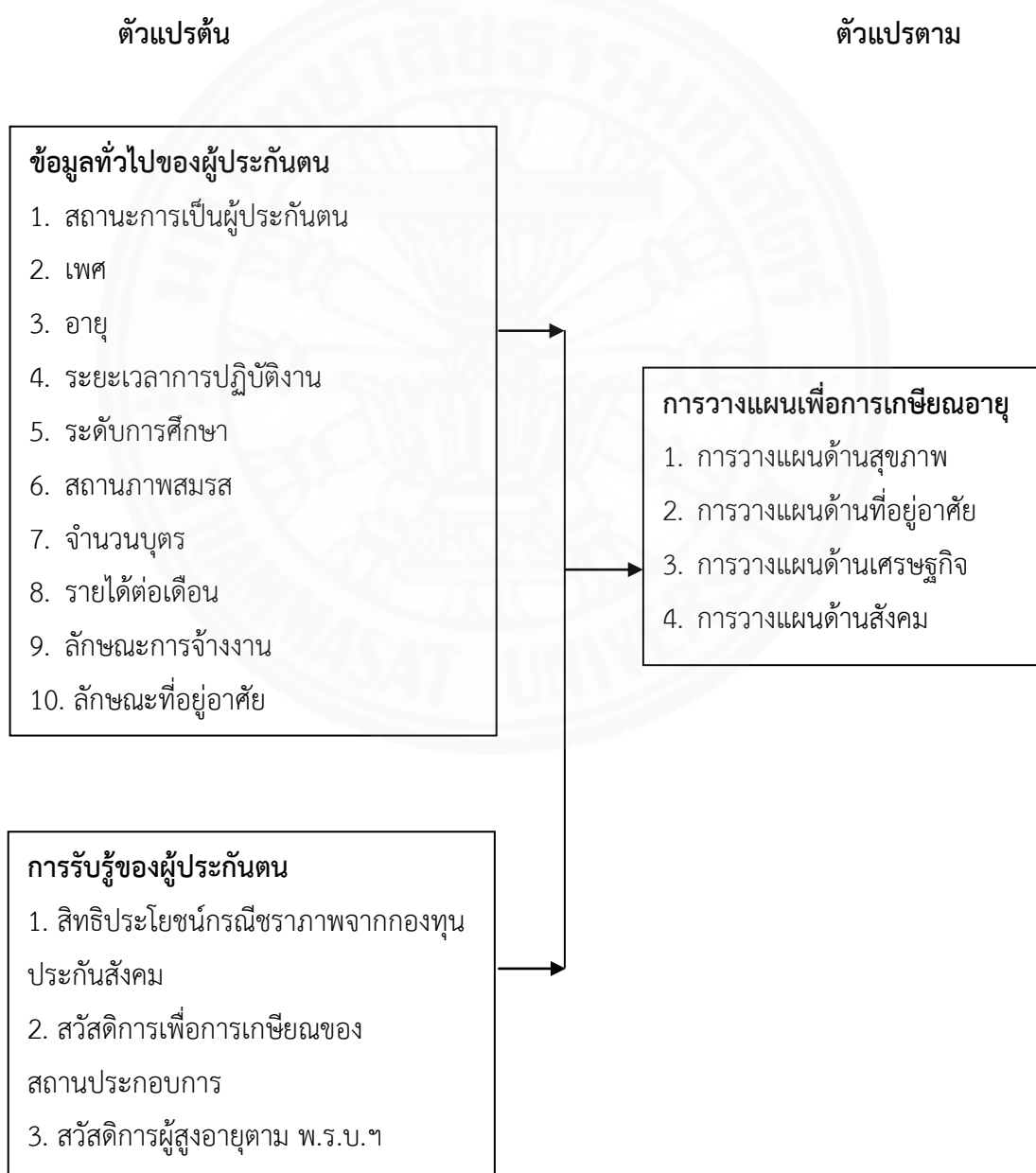
กับครอบครัวในโอกาสต่างๆ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับชุมชนในโอกาสต่างๆ และเตรียมรับข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน รองลงมาคือ การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การเกษียณอายุด้านสุขภาพ โดยมีลักษณะการเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย ได้แก่ การตรวจสุขภาพประจำปี การปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ภายหลังการตรวจสุขภาพประจำปีอย่างเคร่งครัด การระมัดระวังตนเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ การพักผ่อนอย่างเพียงพอหลังจากเกิดการเจ็บป่วย การรับประทานอาหารครบทั้ง 3 มื้อ และเลือกรับประทานอาหารในแต่ละวันครบทั้ง 5 หมู่ ในสัดส่วนที่พอเหมาะรวมถึงดื่มน้ำสะอาดวันอย่างน้อย 3-8 แก้ว ละเว้นอาหารรสจัด เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ชา กาแฟ การนอนหลับพักผ่อนวันละ 7-8 ชั่วโมง การออกกำลังกายอย่างน้อย 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ส่วนการเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจ ได้แก่ การปรับตัวให้พร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของหน้าที่การงาน การทำงานอดิเรกและการนั่งสมาธิอย่างน้อยวันละ 10-15 นาที อันดับสุดท้ายคือการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การเกษียณอายุด้านเศรษฐกิจ โดยมีการวางแผนการจัดการค่าใช้จ่ายภายหลังเกษียณอายุ การฝึกทดลองการใช้จ่ายที่จะได้รับภายหลังการเกษียณอายุ เตรียมวิธีการลดรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือยภายหลังการเกษียณอายุ เตรียมเงินสำรองสำหรับเป็นค่ารักษาพยาบาล สะสมทรัพย์สินในรูปแบบของการฝากสะสมทรัพย์กับธนาคาร หรือสหกรณ์ออมทรัพย์ การซื้อพันธบัตร สะสมเงินในรูปแบบของกลุ่มแชร์ ทำประกันชีวิตหรือประกันอุบัติเหตุ และเป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์เข้าร่วมกองทุนที่มีการออมแบบบังคับ เช่น กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ สำรองกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย แก้วสุมาลี (2552, น. 123-124) ศึกษาเรื่อง “ความเชื่อ ทศนคติ และพฤติกรรมเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการทำงานของบุคคลทำงานวัยผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยการศึกษาครั้งนี้ พบว่า 1) การเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ กลุ่มบุคคลที่มีทศนคติที่ดีมีความเชื่อต่อการเตรียมตัวก่อนอายุการทำงานมากกว่ากลุ่มบุคคลที่มีทศนคติที่ไม่ดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ทางด้านร่างกาย สามารถทำให้ร่างกายแข็งแรงสุขภาพดี เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับสุขภาพของตนเองได้ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สามารถป้องกันโรคร้ายไข้เจ็บที่จะเกิดขึ้นกับตนเองได้ และสามารถที่จะได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องของการดูแลสุขภาพของตนเอง ทางด้านจิตใจ สามารถทำให้ตนเองปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ ทำให้สุขภาพจิตและอารมณ์ดีขึ้น ทำให้สมาธิดีขึ้น ทำให้สุขภาพร่างกายสดชื่นแจ่มใส เป็นการยอมรับและเข้าใจตนเองและมีผลทำให้เข้าใจผู้อื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคมได้มากขึ้น 2) การเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานทางด้านทรัพย์สินเงินทอง กลุ่มบุคคลที่มีทศนคติที่ดีมีความเชื่อต่อการเตรียมตัวก่อนอายุการทำงานด้านทรัพย์สินเงินทองมากกว่ากลุ่มบุคคลที่มีทศนคติที่ไม่ดี ในเรื่องสามารถเตรียมความพร้อมและวางแผนในเรื่องของทรัพย์สินของตนเองในอนาคต ได้รับข้อมูลที่ดีในการใช้เป็นช่องทางในการจัดการบริหาร

ด้านการทำให้เกิดความสะดวกรสบายเมื่อก้าวสู่วัยชรา อีกทั้งยังสามารถจัดสรรเรื่องทรัพย์สินมรดกให้กับลูกหลานของตนได้

2.8. กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎี แนวคิด และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาสามารถนำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม” เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการเชิงสำรวจ (Survey Research) กับผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ ณ สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำผลทางสถิติที่ได้มาสรุปและอภิปรายผล ซึ่งมีวิธีดำเนินการศึกษา ดังนี้

3.1 วิธีการศึกษา

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา หนังสือ วารสาร บทความวิชาการ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และผลงานวิจัย และเอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลที่ได้จากทาง Website ต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการอ้างอิงประกอบการศึกษาให้สมบูรณ์และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อสร้างกรอบแนวคิดและแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือในการศึกษา

2. การศึกษาภาคสนาม (Field Study) เป็นการศึกษารวบรวมจากภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด คือ ผู้ประกันตนที่ใช้บริการ ณ สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 ซึ่งมีอายุระหว่าง 40 ถึง 60 ปี แล้วนำมาวิเคราะห์ทางสถิติ

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ประกันตนที่ใช้บริการ ณ สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 มีอายุระหว่าง 40-60 ปี โดยใช้ข้อมูลผู้ประกันตนที่ใช้บริการ ณ สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 เฉลี่ยรายเดือน 1,000 คน (ข้อมูล ณ เดือนมกราคม 2560)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกันตนที่ใช้บริการ ณ สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 ซึ่งมีอายุระหว่าง 40-60 ปี จำนวน 286 คน โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามหลักของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) กำหนดความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 5 หรือ 0.05 จะได้กลุ่มตัวอย่าง (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544, น. 127) ดังนี้

สูตร	n	$=$	$\frac{N}{1 + N (e)^2}$
	โดย n	$=$	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	$=$	ขนาดประชากรที่ต้องการศึกษา
	e	$=$	ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.05
แทนค่าในสูตร ดังนี้			
	n	$=$	$\frac{1,000}{1 + 1,000 (0.05)^2}$
	n	$=$	$285.71 \approx 286$

3.3 หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกประชากร (Subject Recruitment)

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) จากผู้ประกันตนที่ใช้บริการ ณ สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 ทุกๆ 3 คน จะถูกเลือกเป็นตัวอย่าง 1 คน โดยเริ่มต้นจากคนที่ 1 เรื่อยไปจนครบ จำนวน 286 คน

3.4 หลักเกณฑ์ในการคัดออกประชากร (Exclusion Criteria)

เนื่องจากสำนักงานประกันกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 มีผู้ประกันตนมาใช้บริการอย่างหลากหลาย ดังนั้น กลุ่มประชากรที่ไม่ถูกเลือก มีดังนี้

1. กลุ่มประชากรที่ไม่ใช่ผู้ประกันตนที่จ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการ หรือไม่ใช่บุคคลที่จ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมโดยสมัครใจ ภายหลังที่ลาออกจากงาน

2. กลุ่มประชากรที่อายุไม่ได้อยู่ระหว่าง 40-60 ปี

3. กลุ่มตัวอย่างมีความประสงค์ที่จะหยุดให้ข้อมูล หรือขอถอนตัว

4. กลุ่มตัวอย่างมีเหตุผลและความจำเป็นที่ไม่สามารถให้ข้อมูลได้ อันเนื่องมาจากเหตุผลส่วนบุคคล

3.5 หลักเกณฑ์การถอนอาสาสมัครออกจากการวิจัย

เกณฑ์การถอนอาสาสมัคร จะเกิดขึ้นเมื่อกลุ่มตัวอย่างมีความประสงค์ที่จะหยุดให้ข้อมูล หรือขอลถอนตัวออกจากการวิจัย

3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษารั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มประชากรที่เป็นผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ ณ สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานคร พื้นที่ 6 ที่อยู่ในช่วงอายุระหว่างปี 40-60 ปี เพื่อศึกษาการวางแผนเพื่อการเกษียณ โดยลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด (Closed-ended Questionnaires) และปลายเปิด (Open-ended Questionnaires) บางส่วน โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ศึกษาจากข้อมูลจากตำรา เอกสารและงานวิจัยต่างๆ นำมา ทบทวนวรรณกรรม หลังจากนั้นได้ทำการสร้างแบบสอบถาม โดยให้เนื้อหาของแบบสอบถามเป็นไปตาม กรอบแนวคิด และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษานี้ ซึ่งแบบสอบถาม 1 ชุด ประกอบไปด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ประกันตน ได้แก่ สถานะการเป็นผู้ประกันตน เพศ อายุ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน (ในสถานประกอบการ) ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนบุตร รายได้ต่อเดือน ลักษณะการจ้างงานปัจจุบัน ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน โดยลักษณะ ข้อคำถามมีตัวเลือกให้ตอบด้วยการทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่อง ( ) และเติมข้อความลงในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้ประกันตน ได้แก่ การรับรู้สิทธิประโยชน์ กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม การรับรู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ และการรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11 โดยลักษณะ ข้อคำถามเป็นการทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในตารางที่ตรงกับการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจะให้ เลือกตอบ มี 2 ตัวเลือก คือ รู้ และ ไม่รู้ โดยข้อที่ตอบรู้ ได้คะแนน 1 คะแนน ข้อที่ตอบไม่รู้ ได้คะแนน 0 คะแนน

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน ประกอบด้วย ด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม โดยลักษณะข้อคำถามเป็นการทำ เครื่องหมาย $\surd$ ลงในตารางที่ตรงกับการวางแผนผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งคำถามเป็นมาตรวัด ประเมินค่า 5 ระดับ ตามแบบของ Likert's Scale แบ่งระดับการให้คะแนนการวางแผนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คำตอบ	ค่าน้ำหนักคะแนน
มากที่สุด หมายถึง คิดแล้ว ปฏิบัติสม่ำเสมอ	5
มาก หมายถึง คิดแล้ว แต่ปฏิบัติบางครั้ง	4
ปานกลาง หมายถึง คิดแล้ว แต่ปฏิบัตินานๆ ครั้ง	3
น้อย หมายถึง คิดแล้ว แต่ไม่ปฏิบัติ	2
น้อยที่สุด หมายถึง ไม่คิด ไม่ปฏิบัติ	1

ส่วนที่ 4 เป็นข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม โดยมีตัวเลือกให้ตอบด้วยการทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่อง ( ) ที่ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด 5 เรื่อง

3.7 การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปตรวจสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อคำถามในแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การตรวจสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทั้ง 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบรายละเอียดทุกข้อคำถาม ให้มีความถูกต้องของเนื้อหา (Content) และนำข้อเสนอแนะที่ได้ มาปรับปรุง และแก้ไขในแบบสอบถาม เพื่อใช้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. การตรวจสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) หลังจากทำการตรวจสอบความเที่ยงตรง และปรับปรุงข้อคำถามในแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษาได้นำแบบทดสอบที่ได้ ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ประกันตนที่ใช้บริการ ณ สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 จำนวน 30 ชุด แล้วนำแบบสอบถามที่เก็บตัวอย่างได้ นำมาทดสอบวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) ผลการทดสอบในภาพรวมได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.958

3.8 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อสร้างเครื่องมือในการศึกษาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และสมบูรณ์แล้ว ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีแจกแบบสอบถาม ณ จุดประชาสัมพันธ์ ของสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 ให้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ อายุระหว่าง 40-60 ปี จำนวน 286 คน

โดยจะเก็บข้อมูลทุกวันให้ครบจำนวน ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการเก็บแบบสอบถามทั้งสิ้น 2 สัปดาห์ และนำแบบสอบถามที่ได้รับ นำกลับมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.9 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้ว จึงนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นั้น มาประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package to the Social Science: SPSS) โดยใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์หาค่าที่ต้องการ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกันตน ได้แก่ สถานะการเป็นผู้ประกันตน เพศ อายุ ระยะการปฏิบัติงาน ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร รายได้ต่อเดือน ลักษณะการจ้างงานปัจจุบัน และลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่

2.1 การวิเคราะห์การรับรู้ของผู้ประกันตน แบ่งออกเป็น การรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม การรับรู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ และการรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11 ในแต่ละข้อคำถาม ให้เลือกตอบ รู้ หรือ ไม่รู้ เกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

ตอบรู้ ให้คะแนนเท่ากับ 1

ตอบไม่รู้ ให้คะแนนเท่ากับ 0

เกณฑ์การแบ่งระดับการรับรู้ แบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่

- ระดับมาก คือ ได้คะแนนตั้งแต่ 80% ขึ้นไปของข้อคำถามทั้งหมดในส่วนนั้น

- ระดับน้อย คือ ได้คะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 79% ของข้อคำถามทั้งหมด

ในส่วนนั้น

ด้านสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม ข้อคำถามทั้งหมด 11 ข้อ แบ่งเป็น 2 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

9-11 คะแนน การรับรู้ระดับมาก

1-8 คะแนน การรับรู้ระดับน้อย

ด้านสวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ ข้อคำถามทั้งหมด 7 ข้อ แบ่งเป็น 2 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

6-7 คะแนน การรับรู้ระดับมาก

1-5 คะแนน การรับรู้ระดับน้อย

ด้านสวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11
ข้อคำถาม 14 ข้อ แบ่งเป็น 2 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

11-14 คะแนน การรับรู้ระดับมาก

1-10 คะแนน การรับรู้ระดับน้อย

ภาพรวมการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ข้อคำถาม 32 ข้อ
แบ่งเป็น 2 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

27-32 คะแนน การรับรู้ระดับมาก

1-26 คะแนน การรับรู้ระดับน้อย

2.2 การวิเคราะห์ระดับการวางแผน แบ่งออกเป็น การวางแผนด้านสุขภาพ
การวางแผนด้านที่อยู่อาศัย การวางแผนด้านเศรษฐกิจ และการวางแผนด้านสังคม โดยใช้ค่าเฉลี่ย
($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งนักศึกษาแบ่งตามมาตรวัด มีค่าคะแนน
5, 4, 3, 2, 1 ใช้มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ คือ ระดับการวางแผนมากที่สุด ระดับการวางแผนมาก
ระดับการวางแผนปานกลาง ระดับการวางแผนน้อย และระดับการวางแผนน้อยที่สุด การแปลผล
5 ระดับ โดยใช้สูตรการคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5-1}{5} \end{aligned}$$

$$\text{ดังนั้น ช่วงคะแนน} = 0.8$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแปลความหมายของระดับการวางแผน ได้ดังนี้
ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง ระดับการวางแผนมากที่สุด/ คิดแล้ว ปฏิบัติ

สม่ำเสมอ

ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง ระดับการวางแผนมาก/ คิดแล้ว แต่ปฏิบัติ

บางครั้ง

ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง ระดับการวางแผนปานกลาง/ คิดแล้ว แต่ปฏิบัติ

นานๆ ครั้ง

ค่าเฉลี่ย 1.80-2.60 หมายถึง ระดับการวางแผนน้อย/ คิดแล้ว แต่ไม่ปฏิบัติ

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง ระดับการวางแผนน้อยที่สุด/ ไม่คิด ไม่ปฏิบัติ

3. การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย

3.1 กรณีกลุ่มข้อมูล 2 กลุ่ม เป็นวิธีการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้ตัวสถิติทดสอบที (Statistic t-test) โดยก่อนการทดสอบด้วยตัวสถิติทดสอบนี้จะต้องนำค่าความแปรปรวน (Variance) ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มไปทดสอบ เพื่อสรุปว่าประชากรที่ทำการศึกษานั้นมีความแปรปรวนเท่ากันหรือไม่

3.2 กรณีกลุ่มข้อมูลมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยใช้ตัวสถิติทดสอบ F-test

3.10 จริยธรรมในการศึกษาค้นคว้า

เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นบุคคล ผู้ศึกษาจึงใช้หลักการปฏิบัติด้านจริยธรรมในกระบวนการศึกษาเพื่อปกป้องสิทธิผู้ให้ข้อมูลหลักปฏิบัติดังนี้

1. ขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล โดยการจัดทำหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Consent Form) โดยได้รับการบอกกล่าวและเต็มใจ เพื่อขอความยินยอมโดยปราศจากการบังคับ และมีการอธิบายให้ทราบถึงวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนจนถึงประโยชน์ที่จะได้รับ รวมถึงการให้สิทธิและความยินยอมของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งกลุ่มเป้าหมายมีสิทธิที่จะยกเลิกในการเข้าร่วมการศึกษาได้ตลอดเวลา

2. เครื่องมือแบบสอบถาม ไม่มีการระบุชื่อตัวบุคคลหรืออัตลักษณ์ของบุคคล จะเก็บเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ให้ข้อมูลเป็นความลับ และจะเปิดเผยได้เฉพาะในรูปที่เป็นสรุปผลการวิจัย การเปิดเผยข้อมูลเฉพาะกรณีจำเป็นด้วยเหตุผลทางวิชาการเท่านั้น

3. เมื่อมีการแปลผลการศึกษาและอภิปรายผล จนสามารถสรุปการศึกษาได้แล้ว แบบสอบถามจะถูกทำลายด้วยเครื่องย่อยกระดาษทันที

3.11 การนำเสนอข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะนำเสนอผลการศึกษา โดยลักษณะการพรรณนาข้อมูลทางสถิติ โดยการแสดงตารางและการอธิบาย โดยมุ่งสาระสำคัญจากแบบสอบถาม เชื่อมโยงแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการบรรยาย

บทที่ 4

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

ในการศึกษาเรื่อง “การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ของผู้ประกันตนเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพและสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ และเพื่อศึกษาการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในด้านสุขภาพ ที่อยู่อาศัย เศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีนำแบบสอบถาม (Questionnaire) ไปสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ ณ สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานคร พื้นที่ 6 โดยมีอายุระหว่าง 40-60 ปี ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 286 คน และได้นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ผลปรากฏว่า มีความสมบูรณ์ทั้งหมด ผู้ศึกษาจึงได้ทำการบันทึกข้อมูล และนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for The Social Science: SPSS) ซึ่งผลการศึกษา มีดังนี้

- 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกันตน
- 4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้ประกันตน
- 4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน
- 4.4 การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร
- 4.5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ประกันตน
- 4.6 การอภิปรายผลการศึกษา

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกันตน

การวิเคราะห์การศึกษาในส่วนของข้อมูลทั่วไปของผู้ประกันตน แบ่งออกเป็น สถานะการเป็นผู้ประกันตน เพศ อายุ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร รายได้ต่อเดือน ลักษณะการจ้างงานปัจจุบัน และลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน มีผลการศึกษาดังนี้

สถานะการเป็นผู้ประกันตน พบว่า ผู้ประกันตนส่วนใหญ่ ร้อยละ 72.03 เป็นผู้ประกันตนมาตรา 33 รองลงมา ร้อยละ 19.93 เป็นผู้ประกันตนมาตรา 39 และร้อยละ 8.04 เป็นผู้ประกันตนมาตรา 38 ตามลำดับ

เพศ พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 67.48 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 67.48 และร้อยละ 32.52 เป็นเพศชาย

อายุ พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 40.91 มีอายุระหว่าง 40-45 ปี รองลงมา ร้อยละ 24.47 มีอายุระหว่าง 46-50 ปี ร้อยละ 19.24 มีอายุระหว่าง 51-55 ปี และร้อยละ 15.39 มีอายุระหว่าง 56-60 ปี ตามลำดับ โดยผู้ประกันตนมีอายุเฉลี่ย 48.30 ปี

ระยะเวลาการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 37.41 มีระยะเวลาการปฏิบัติงานระหว่าง 11-20 ปี รองลงมา ร้อยละ 34.27 มีระยะเวลาการปฏิบัติงานต่ำกว่า 10 ปี ร้อยละ 23.78 มีระยะเวลาการปฏิบัติงานระหว่าง 21-30 ปี และร้อยละ 4.49 มีระยะเวลาการปฏิบัติงานตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป ตามลำดับ โดยผู้ประกันตนมีระยะเวลาการปฏิบัติงานเฉลี่ย 15.73 ปี

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 35.66 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมา ร้อยละ 23.78 จบการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 13.99 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 12.59 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 8.74 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. และร้อยละ 5.24 จบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ตามลำดับ

สถานภาพการสมรส พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 54.55 มีสถานภาพสมรส รองลงมา ร้อยละ 32.17 มีสถานภาพโสด และร้อยละ 13.29 มีสถานภาพหม้าย/ หย่าร้าง/ แยกกันอยู่ตามลำดับ

จำนวนบุตร พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 55.59 มีบุตร 1-2 คน รองลงมา ร้อยละ 38.11 ไม่มีบุตร ร้อยละ 5.94 มีบุตร 3-4 คน และร้อยละ 0.35 มีบุตร 5 คน ตามลำดับ โดยเฉลี่ยผู้ประกันตนมีบุตร 1.06 คน

รายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 31.12 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 9,000-15,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 25.87 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 15,001-25,000 บาท ร้อยละ 15.03 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 25,001-35,000 บาท ร้อยละ 11.19 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 9,000 บาท เท่ากับมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 45,001 บาทขึ้นไป และร้อยละ 5.59 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 35,001-45,000 บาท ตามลำดับ

ลักษณะการจ้างงานปัจจุบัน พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 63.29 เป็นลูกจ้างรายเดือน รองลงมา ร้อยละ 18.18 ประกอบอาชีพอิสระ ร้อยละ 13.64 เป็นลูกจ้างรายวัน/ ชั่วโมง และร้อยละ 4.90 เป็นลูกจ้างสัญญาจ้าง ตามลำดับ

ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 54.55 มีบ้านเป็นของตนเอง รองลงมา ร้อยละ 23.43 มีที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเช่า ร้อยละ 19.93 บ้านเป็นของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง และร้อยละ 2.10 มีที่พักที่อื่นๆ เช่น โรงงาน ตามลำดับ (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1

จำนวน และร้อยละ จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ประกันตน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานะการเป็นผู้ประกันตน		
มาตรา 33	206	72.03
มาตรา 38	23	8.04
มาตรา 39	57	19.93
เพศ		
ชาย	93	32.52
หญิง	193	67.48
อายุ		
40-45 ปี	117	40.91
46-50 ปี	70	24.47
51-55 ปี	55	19.24
56-60 ปี	44	15.39
Min = 40 Max = 60 Mean = 48.30		
ระยะเวลาการปฏิบัติงาน		
ต่ำกว่า 10 ปี	98	34.27
11-20 ปี	107	37.41
21-30 ปี	68	23.78
31 ปีขึ้นไป	13	4.49
Min = 1 Max = 39 Mean = 15.73		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	68	23.78
มัธยมศึกษาตอนต้น	40	13.99
มัธยมศึกษาตอนปลาย	36	12.59
อนุปริญญา/ ปวส.	25	8.74
ปริญญาตรี	102	35.66
สูงกว่าปริญญาตรี	15	5.24

ตารางที่ 4.1

จำนวน และร้อยละ จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ประกันตน (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานภาพการสมรส		
โสด	92	32.17
สมรส	156	54.55
หม้าย/ หย่าร้าง/ แยกกันอยู่	38	13.29
จำนวนบุตร		
ไม่มีบุตร	109	38.11
1-2 คน	159	55.59
3-4 คน	17	5.94
5 คน	1	0.35
Min = 0 Max = 5 Mean = 1.06		
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 9,000 บาท	32	11.19
9,001-15,000 บาท	89	31.12
15,001-25,000 บาท	74	25.87
25,001-35,000 บาท	43	15.03
35,001-45,000 บาท	16	5.59
ตั้งแต่ 45,000 บาทขึ้นไป	32	11.19
ลักษณะการจ้างงานปัจจุบัน		
ลูกจ้างรายเดือน	181	63.29
ลูกจ้างรายวัน/ ชั่วโมง	39	13.64
ลูกจ้างสัญญาจ้าง	14	4.90
ประกอบอาชีพอิสระ	52	18.18
ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน		
บ้านของตนเอง	156	54.55
บ้านพ่อแม่ ญาติพี่น้อง	57	19.93
บ้านเช่า	67	23.43
อื่นๆ (โรงงาน)	6	2.10
รวม	286	100.00

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้ประกันตน

ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้ประกันตน ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) การรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม 2) การรับรู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ 3) การรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ปรากฏผลการศึกษา มีดังนี้

4.2.1 การรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม

การรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพของผู้ประกันตน ประกอบด้วย ด้านเงื่อนไขการเกิดสิทธิกรณีบำนาญชราภาพ ด้านเงื่อนไขการเกิดสิทธิกรณีบำนาญชราภาพ ด้านประโยชน์ทดแทนกรณีบำนาญชราภาพ ด้านประโยชน์ทดแทนกรณีบำนาญชราภาพ และด้านทายาทตามกฎหมายของผู้ประกันตนกรณีชราภาพ ผลการศึกษา มีดังนี้

ภาพรวมการรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม พบว่า ผู้ประกันตนร้อยละ 25.87 มีการรับรู้ระดับมาก และร้อยละ 74.13 มีการรับรู้ระดับน้อย แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม อยู่ในระดับน้อย (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2

จำนวน และร้อยละของระดับการรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม

ระดับการรับรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับมาก (9-11 คะแนน)	74	25.87
ระดับน้อย (1-8 คะแนน)	212	74.13
รวม	286	100.00

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ประกันตนเกินกว่าร้อยละ 50 ที่มีการรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม มีดังนี้ ร้อยละ 83.22 มีการรับรู้เรื่องกรณีบำนาญชราภาพจะมีสิทธิได้รับต่อเมื่อมีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ และสิ้นสภาพการเป็นผู้ประกันตน รองลงมา ร้อยละ 69.58 มีการรับรู้เรื่องถ้าจ่ายเงินสมทบครบ 180 เดือน จะมีสิทธิได้รับเงินเป็นรายเดือนหรือ

เรียกว่า บำนาญชราภาพ ร้อยละ 62.24 มีการรับรู้เรื่องบุตรชอบด้วยกฎหมาย สามีหรือภรรยา บิดามารดาที่เสียชีวิตและบุคคลซึ่งผู้ประกันตนทำหนังสือระบุไว้เป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินบำนาญ เป็นทายาทตามกฎหมายของผู้ประกันตน ร้อยละ 57.34 มีการรับรู้เรื่องถ้าจ่ายเงินสมทบไม่ครบ 180 เดือน จะมีสิทธิได้รับเงินเป็นเงินก้อนครั้งเดียวหรือเรียกว่า บำนาญชราภาพ และร้อยละ 56.99 มีการรับรู้เรื่องกรณีกรณีบำนาญชราภาพสิ้นสภาพการเป็นผู้ประกันตนและอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ หรือเป็นผู้ทุพพลภาพหรือถึงแก่ความตาย ตามลำดับ

ผู้ประกันตนเกินกว่าร้อยละ 50 ที่ไม่รู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม มีดังนี้ ร้อยละ 63.64 ไม่รู้เรื่องถ้าผู้รับบำนาญชราภาพเสียชีวิตภายใน 60 เดือนนับตั้งแต่ที่ได้รับเงิน ทายาทมีสิทธิได้รับเงินเป็นบำนาญชราภาพ จำนวน 10 เท่าของเงินบำนาญที่ได้รับ รองลงมา ร้อยละ 62.24 ไม่รู้เรื่องบำนาญชราภาพ ถ้าจ่ายเงินสมทบต่ำกว่า 12 เดือน จะมีสิทธิได้รับเฉพาะในส่วนของตนเองที่ส่งเงินกรณีชราภาพไว้ ร้อยละ 59.79 ไม่รู้เรื่องบำนาญชราภาพถ้าจ่ายเงินสมทบเกิน 180 เดือน ให้ปรับจากเดิมเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 1.5 ต่อระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบทุก 12 เดือน ร้อยละ 59.09 ไม่รู้เรื่องบำนาญชราภาพ ถ้าจ่ายเงินสมทบตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไปจะมีสิทธิได้รับในส่วนที่ผู้ประกันตนและนายจ้างจ่ายเงินสมทบ พร้อมผลตอบแทน ร้อยละ 54.20 ไม่รู้เรื่องบำนาญชราภาพ คำนวณให้ในอัตราร้อยละ 20 ของค่าจ้างเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้ายก่อนความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง และร้อยละ 51.75 ไม่รู้เรื่องกรณีที่ไม่มีทายาทตามกฎหมาย จะจ่ายเงินบำนาญชราภาพให้ผู้มีสิทธิตามลำดับ ดังนี้ (1) พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน (2) พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดา (3) ปู่ ย่า ตา ยาย (4) หลง ป้า น้า อา ตามลำดับ (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3

จำนวน และร้อยละของผู้ประกันตนต่อการรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม

การรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม	รู้	ไม่รู้
	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)
ด้านเงื่อนไขการเกิดสิทธิกรณีบำนาญชราภาพ		
1. กรณีบำนาญชราภาพจะมีสิทธิได้รับต่อเมื่อมีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์และสิ้นสภาพการเป็นผู้ประกันตน	83.22 (238)	16.78 (48)
2. ถ้าจ่ายเงินสมทบครบ 180 เดือน จะมีสิทธิได้รับเงินเป็นรายเดือนหรือเรียกว่า บำนาญชราภาพ	69.58 (199)	30.42 (87)

ตารางที่ 4.3

จำนวน และร้อยละของผู้ประกันตนต่อการรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม (ต่อ)

การรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม	รู้	ไม่รู้
	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)
ด้านเงื่อนไขการเกิดสิทธิกรณีบำเหน็จชราภาพ		
1. กรณีบำเหน็จชราภาพสันสภาพการเป็นผู้ประกันตนและอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ หรือเป็นผู้ทุพพลภาพหรือถึงแก่ความตาย	56.99 (163)	43.01 (123)
2. ถ้าจ่ายเงินสมทบไม่ครบ 180 เดือน จะมีสิทธิได้รับเงินเป็นเงินก้อน ครั้งเดียว หรือเรียกว่า บำเหน็จชราภาพ	57.34 (164)	42.66 (122)
ด้านประโยชน์ทดแทนกรณีบำนาญชราภาพ		
1. บำนาญชราภาพ คำนวณให้ในอัตราร้อยละ 20 ของค่าจ้างเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้าย ก่อนความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง	45.80 (131)	54.20 (155)
2. บำนาญชราภาพ ถ้าจ่ายเงินสมทบเกิน 180 เดือน ให้ปรับจากเดิม เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 1.5 ต่อระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบทุก 12 เดือน	40.21 (115)	59.79 (171)
ด้านประโยชน์ทดแทนกรณีบำเหน็จชราภาพ		
1. บำเหน็จชราภาพ ถ้าจ่ายเงินสมทบต่ำกว่า 12 เดือน จะมีสิทธิได้รับ เฉพาะในส่วนของตนเองที่ส่งเงินกรณีชราภาพไว้	37.76 (108)	62.24 (178)
2. บำเหน็จชราภาพ ถ้าจ่ายเงินสมทบตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไป จะมีสิทธิได้รับ ในส่วนที่ผู้ประกันตนและนายจ้างจ่ายเงินสมทบ พร้อมผลตอบแทน	40.91 (117)	59.09 (169)
3. ถ้าผู้รับบำนาญชราภาพเสียชีวิตภายใน 60 เดือน นับตั้งแต่ที่ได้รับ เงิน ทายาทมีสิทธิได้รับเงินเป็นบำเหน็จชราภาพจำนวน 10 เท่าของ เงินบำนาญที่ได้รับ	36.36 (104)	63.64 (182)
ด้านทายาทตามกฎหมายของผู้ประกันตนกรณีชราภาพ		
1. บุตรชอบด้วยกฎหมาย สามเษภรรยา บิดามารดาที่มีชีวิต และบุคคล ซึ่งผู้ประกันตนทำหนังสือระบุไว้เป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จ เป็นทายาท ตามกฎหมายของผู้ประกันตน	62.24 (178)	37.76 (108)
2. กรณีที่ไม่มีทายาทตามกฎหมาย จะจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพให้ผู้มีสิทธิ ตามลำดับ ดังนี้ (1) พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน (2) พี่น้องร่วมบิดาหรือ ร่วมมารดา (3) ปู่ ย่า ตา ยาย (4) หลง ป้า น้า อา	48.25 (138)	51.75 (148)
รวม	52.60 (150)	47.40 (136)

4.2.2 การรับรู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ

การรับรู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ ประกอบด้วย ด้านความรู้ทั่วไปของสวัสดิการเพื่อการเกษียณในสถานประกอบการ ด้านสิทธิประโยชน์ที่พึงจะได้รับ หลังเกษียณตามนโยบายของบริษัท ผลการศึกษา มีดังนี้

ภาพรวมการรับรู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการภาพ พบว่า ผู้ประกันตนร้อยละ 18.53 มีการรับรู้ระดับมาก และร้อยละ 81.47 มีการรับรู้ระดับน้อย แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการรับรู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ อยู่ในระดับน้อย (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4

จำนวน และร้อยละของระดับการรับรู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ

ระดับการรับรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับมาก (6-7 คะแนน)	53	18.53
ระดับน้อย (1-5 คะแนน)	233	81.47
รวม	286	100.00

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ประกันตนเกินกว่าร้อยละ 50 ที่มีการรับรู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ มีดังนี้ ร้อยละ 52.80 มีการรับรู้เรื่องเงินชดเชยภายหลังเกษียณ ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละบริษัท รองลงมา ร้อยละ 50.70 มีการรับรู้เรื่องบริษัทมีนโยบายจ้างพนักงานภายหลังที่เกษียณอายุ โดยพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถของบุคคล

ผู้ประกันตนเกินกว่าร้อยละ 50 ที่ไม่รู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ มีดังนี้ ร้อยละ 68.53 ไม่รู้เรื่องที่นายจ้างไม่จำเป็นจะต้องจ่ายค่าชดเชยในการเกษียณอายุให้เพราะกฎหมายไม่ได้บังคับ รองลงมา ร้อยละ 55.94 ไม่รู้เรื่องที่บริษัทจะหักจากเงินเดือนที่พนักงานได้รับในแต่ละเดือนเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพในอัตราที่เท่ากันทุกเดือนตามแต่ที่ได้มีการตกลงกันไว้ ร้อยละ 55.59 ไม่รู้เรื่องกองทุนสำรองเลี้ยงชีพจะได้รับคืนเป็นเงินก้อนเมื่อลาออกหรือเกษียณอายุ ร้อยละ 54.90 ไม่รู้เรื่องที่บริษัทมีสวัสดิการให้กับพนักงานที่เกษียณอายุ และร้อยละ 53.85 ไม่รู้เรื่องที่บริษัทมีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพสำหรับพนักงาน โดยไม่มีการบังคับในการเข้าร่วมเป็นสมาชิก ตามลำดับ (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5

จำนวน และร้อยละของผู้ประกันตนต่อการรับรู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ

การรับรู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ	รู้	ไม่รู้
	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)
ด้านความรู้ทั่วไปของสวัสดิการเพื่อการเกษียณในสถานประกอบการ		
1. นายจ้างไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าชดเชยในการเกษียณอายุให้เพราะกฎหมายไม่ได้บังคับ	31.47 (90)	68.53 (196)
2. เงินชดเชยภายหลังเกษียณ ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละบริษัท	52.80 (151)	47.20 (135)
3. บริษัทมีสวัสดิการให้กับพนักงานที่เกษียณอายุ	45.10 (129)	54.90 (157)
ด้านสิทธิประโยชน์ที่พึงจะได้รับหลังเกษียณตามนโยบายของบริษัท		
1. บริษัทมีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพสำหรับพนักงาน โดยไม่มีการบังคับในการเข้าร่วมเป็นสมาชิก	46.15 (132)	53.85 (154)
2. บริษัทจะหักจากเงินเดือนที่พนักงานได้รับในแต่ละเดือนเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพในอัตราที่เท่ากันทุกเดือนแต่ที่ได้มีการตกลงกันไว้	44.06 (126)	55.94 (160)
3. กองทุนสำรองเลี้ยงชีพจะได้รับคืนเป็นเงินก้อนเมื่อลาออกหรือเกษียณอายุ	44.41 (127)	55.59 (159)
4. บริษัทมีนโยบายจ้างพนักงานภายหลังที่เกษียณอายุ โดยพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถของบุคคล	50.70 (145)	49.30 (141)
รวม	44.96 (129)	55.04 (157)

4.2.3 การรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11

ภาพรวมการรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุด้านพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11 พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 12.59 มีการรับรู้ระดับมาก และร้อยละ 87.41 มีการรับรู้

ระดับน้อย แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11 อยู่ในระดับน้อย (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6

จำนวน และร้อยละของระดับการรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11

ระดับการรับรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับมาก (11-14 คะแนน)	36	12.59
ระดับน้อย (1-10 คะแนน)	250	87.41
รวม	286	100.00

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ประกันตนเกินกว่าร้อยละ 50 ที่มีการรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11 มีดังนี้ ร้อยละ 75.17 มีการรับรู้เรื่องบุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และสัญชาติไทย สามารถใช้สวัสดิการผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุ มีสิทธิได้รับลดหย่อนค่าโดยสารประจำทางทุกประเภท เช่น รถไฟ เรือ เครื่องบิน รถไฟฟ้า เป็นต้น แต่จะต้องแสดงบัตรประชาชนก่อนซื้อตั๋วทุกครั้ง รองลงมา ร้อยละ 68.53 มีการรับรู้เรื่องผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนตลอดชีวิต จะต้องมียุติบัตรไทยและไม่ใช่ผู้ได้รับสวัสดิการจากหน่วยงานของภาครัฐ และร้อยละ 60.14 มีการรับรู้เรื่องผู้สูงอายุได้รับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและได้รับการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ให้บริการที่สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัยภายในสถานที่ต่างๆ เช่น ลิฟต์ ทางลาด สุขา ฯลฯ ตามลำดับ

ผู้ประกันตนเกินกว่าร้อยละ 50 ที่ไม่รู้สวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11 มีดังนี้ ร้อยละ 86.01 ไม่รู้เรื่องผู้สูงอายุมีสิทธิกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพโดยไม่มีดอกเบี้ย แต่ต้องชำระคืนภายใน 3 ปี รองลงมา ร้อยละ 77.62 ไม่รู้เรื่องผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมให้มีหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุทั้งในระบบและนอกระบบ ร้อยละ 70.28 ไม่รู้เรื่องผู้สูงอายุจะได้รับการช่วยเหลือพร้อมได้รับคำปรึกษาทางคดีหรือปัญหาครอบครัว ร้อยละ 68.53 ไม่รู้เรื่องผู้สูงอายุที่ยากจน หรือมีญาติแต่ฐานะยากจนไม่สามารถจัดงานศพได้ จะได้รับเงินช่วยเหลือยามเสียชีวิตรายละ 2,000 บาท ร้อยละ 68.18 ไม่รู้เรื่องผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการอบรมทักษะอาชีพ หรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม ร้อยละ 67.48 ไม่รู้เรื่องผู้สูงอายุที่ถูกทารุณกรรม มีสิทธิได้รับการบริการตรวจสุขภาพกายและจิต ร้อยละ 66.43 ไม่รู้เรื่องผู้สูงอายุจะได้รับการอุปการะถ้าไร้ญาติขาดมิตร

ไม่มีที่พักอาศัย ร้อยละ 59.79 ไม่รู้เรื่องผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมชมรมหรือกิจกรรมด้านกีฬา นันทนาการและถ่ายทอดภูมิปัญญาภายในชุมชน ร้อยละ 54.20 ไม่รู้เรื่องผู้สูงอายุมีสิทธิเข้าชมสถานที่ของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่น อุทยานแห่งชาติ สวนสัตว์ เป็นต้น และร้อยละ 53.15 ไม่รู้เรื่องมีช่องทางพิเศษสำหรับผู้สูงอายุให้ได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็ว ร้อยละ ตามลำดับ (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7

จำนวน และร้อยละของผู้ประกันตนต่อการรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11

การรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11	รู้	ไม่รู้
	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)
ด้านพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ตามมาตรา 11		
1. บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปและสัญชาติไทย สามารถใช้สวัสดิการผู้สูงอายุ	75.17 (215)	24.83 (71)
2. มีช่องทางพิเศษสำหรับผู้สูงอายุให้ได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็ว	46.85 (134)	53.15 (152)
3. ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมให้มีหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ทั้งในระบบและนอกระบบ	22.38 (64)	77.62 (222)
4. ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับบริการอบรมทักษะอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม	31.82 (91)	68.18 (195)
5. ผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมชมรมหรือกิจกรรมด้านกีฬานันทนาการและถ่ายทอดภูมิปัญญาภายในชุมชน	40.21 (115)	59.79 (171)
6. ผู้สูงอายุได้รับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและได้รับการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ให้ได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัยภายในสถานที่ต่างๆ เช่น ลิฟต์ ทางลาด สุขา ฯลฯ	60.14 (172)	39.86 (114)
7. ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับลดหย่อนค่าโดยสารประจำทางทุกประเภท เช่น รถไฟ เรือ เครื่องบิน รถไฟฟ้า เป็นต้น แต่จะต้องแสดงบัตรประชาชนก่อนซื้อตั๋วทุกครั้ง	75.17 (215)	24.83 (71)

ตารางที่ 4.7

จำนวน และร้อยละของผู้ประกันตนต่อการรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11 (ต่อ)

การรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11	รู้	ไม่รู้
	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)
8. ผู้สูงอายุมีสิทธิเข้าชมสถานที่ของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่น อุทยานแห่งชาติ สวนสัตว์ เป็นต้น	45.80 (131)	54.20 (155)
9. ผู้สูงอายุที่ถูกทารุณกรรม มีสิทธิได้รับการบริการตรวจสุขภาพกายและจิต	32.52 (93)	67.48 (193)
10. ผู้สูงอายุจะได้รับการช่วยเหลือพร้อมได้รับคำปรึกษาทางคดีหรือปัญหาครอบครัว	29.72 (85)	70.28 (201)
11. ผู้สูงอายุจะได้รับการอุปการะถ้าไร้ญาติขาดมิตร ไม่มีที่พำนักอาศัย	33.57 (96)	66.43 (190)
12. ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนตลอดชีวิตจะต้องมีสัญชาติไทยและไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการจากหน่วยงานของภาครัฐ	68.53 (196)	31.47 (90)
13. ผู้สูงอายุที่ยากจน หรือมีญาติแต่ฐานะยากจนไม่สามารถจ้างงานศพได้ จะได้รับเงินช่วยเหลือยามเสียชีวิตรายละ 2,000 บาท	31.47 (90)	68.53 (196)
14. ผู้สูงอายุมีสิทธิกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพโดยไม่มีดอกเบี้ย แต่ต้องชำระคืนภายใน 3 ปี	13.99 (40)	86.01 (246)
รวม	43.38 (124)	56.62 (162)

4.2.4 สรุปภาพรวมการรับรู้ของผู้ประกันตน

สรุปภาพรวมการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ประกอบด้วย การรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม การรับรู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ และการรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11

ผู้ประกันตน ร้อยละ 8.39 มีการรับรู้ระดับมาก และร้อยละ 91.61 มีการรับรู้ระดับน้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ประกันตนมีการรับรู้ อยู่ในระดับน้อย (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8

จำนวน และร้อยละของระดับการรับรู้ของผู้ประกันตนในภาพรวม

ระดับการรับรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับมาก (27-32 คะแนน)	24	8.39
ระดับน้อย (1-26 คะแนน)	262	91.61
รวม	286	100.00

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน

การวิเคราะห์การศึกษา ในส่วนของการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนที่อยู่ในระบบประกันสังคม ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนด้านสุขภาพ 2) การวางแผนด้านที่อยู่อาศัย 3) การวางแผนด้านเศรษฐกิจ 4) การวางแผนด้านสังคม โดยวัดระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ปรากฏผลการศึกษา มีดังนี้

4.3.1 การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ

จากการศึกษาระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ ประกอบด้วย ด้านร่างกายและด้านจิตใจ ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

4.3.1.1 ด้านร่างกาย มีประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) การตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 27.62 มีการตรวจสุขภาพอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 26.92 อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 23.43 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 13.29 อยู่ในระดับน้อย และร้อยละ 8.74 อยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.48 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการใส่ใจในการดูแลสุขภาพ โดยการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี อยู่ในระดับมาก

2) การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 40.91 มีการออกกำลังกายอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 31.12 อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 12.59 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 10.14 อยู่ในระดับน้อยที่สุด และร้อยละ 5.24 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อ

พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 2.72 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง อยู่ในระดับปานกลาง

3) การนอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอในแต่ละวัน พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 53.15 มีการนอนหลับอย่างเพียงพออยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 29.37 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 9.44 อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 5.24 อยู่ในระดับมากที่สุด และร้อยละ 2.80 อยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.25 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการนอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอในแต่ละวัน เพื่อช่วยให้ร่างกายมีสุขภาพดี ฟันฟูและซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอขณะนอนหลับ ช่วยให้ระบบต่างๆ ของร่างกายทำงานได้อย่างเป็นปกติ อยู่ในระดับปานกลาง

4) การรับประทานอาหารครบ 3 มื้อ ใน 1 วัน พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 36.71 มีการรับประทานอาหารให้ครบ 3 มื้อ อยู่ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 28.32 อยู่ในระดับมากที่สุดและปานกลาง ในร้อยละเท่ากัน ร้อยละ 4.90 อยู่ในระดับน้อย และร้อยละ 1.75 อยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.85 แสดงว่า ในแต่ละวันผู้ประกันตนมีการรับประทานอาหารให้ครบ 3 มื้อ อยู่ในระดับมาก

5) การหลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารจำพวกแป้ง ของหวาน น้ำตาล อาหารที่มีไขมันสูง พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 46.85 มีการหลีกเลี่ยงรับประทานอาหารจำพวกแป้ง ของหวาน น้ำตาล อาหารที่มีไขมันสูง อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 19.58 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 19.23 อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 8.39 อยู่ในระดับมากที่สุด และร้อยละ 5.94 อยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.05 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการหลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารจำพวกแป้ง ของหวาน น้ำตาล อาหารที่มีไขมันสูง หรืออาหารที่ไม่มีประโยชน์ เพื่อให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรคภัยต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง

6) การทานผักผลไม้ที่มีหลากหลายมากขึ้นทั้งผักสดและผักต้ม พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 40.56 มีการเลือกรับประทานผักผลไม้ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 33.57 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 15.38 อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 8.74 อยู่ในระดับน้อย และร้อยละ 1.75 อยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.52 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการเลือกรับประทานผักผลไม้ที่มีความหลากหลาย ทั้งผักสดและผักต้ม อยู่ในระดับมาก

7) การเลือกดื่มเครื่องดื่มที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 43.36 มีการเลือกเครื่องดื่มที่มีประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 31.12 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 12.94 อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 9.44 อยู่ในระดับน้อย และร้อยละ 3.15

อยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.41 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการเลือกดื่มเครื่องดื่มที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย อยู่ในระดับมาก

8) การหลีกเลี่ยง/งดการสูบบุหรี่ พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 63.99 มีการหลีกเลี่ยงหรืองดสูบบุหรี่ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 11.54 อยู่ในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 10.14 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 8.74 อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 5.59 อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 4.09 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการหลีกเลี่ยงหรืองดการสูบบุหรี่ เพื่อให้ร่างกายสุขภาพแข็งแรง อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ ทางด้านร่างกาย ในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีลักษณะการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ ทางด้านร่างกาย อยู่ในระดับ “มาก” และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ประกันตนมีลักษณะการวางแผนเพื่อการเกษียณอยู่ในระดับ “มาก” ได้แก่ ข้อ 1, 4, 6, 7 และ 8 และผู้ประกันตนมีลักษณะการวางแผนเพื่อการเกษียณอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ ข้อ 2, 3 และ 5 (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ประกันตน จำแนกตามระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพทางด้านร่างกาย

การวางแผน ด้านสุขภาพ	ระดับการวางแผน					$\bar{x}$	S.D.	การแปล ผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านร่างกาย								
1. การเข้ารับการตรวจ สุขภาพเป็นประจำทุกปี	27.62 (79)	23.43 (67)	26.92 (77)	13.29 (38)	8.74 (25)	3.48	1.264	มาก
2. การออกกำลังกาย อย่างสม่ำเสมอ	5.24 (15)	12.59 (36)	40.91 (117)	31.12 (89)	10.14 (29)	2.72	0.988	ปานกลาง
3. การนอนหลับพักผ่อน อย่างเพียงพอในแต่ละวัน	5.24 (15)	29.37 (84)	53.15 (152)	9.44 (27)	2.80 (8)	3.25	0.806	ปานกลาง
4. การรับประทานอาหาร ครบ 3 มื้อ ใน 1 วัน	28.32 (81)	36.71 (105)	28.32 (81)	4.90 (14)	1.75 (5)	3.85	0.949	มาก

ตารางที่ 4.9

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ประกันตน จำแนกตามระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพทางด้านร่างกาย (ต่อ)

การวางแผนด้านสุขภาพ	ระดับการวางแผน					$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
5. การหลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารจำพวกแป้ง ของหวาน น้ำตาล อาหารที่มีไขมันสูง	8.39 (24)	19.58 (56)	46.85 (134)	19.23 (55)	5.94 (17)	3.05	0.981	ปานกลาง
6. การทานผักผลไม้ที่มีหลากหลายมากขึ้น ทั้งผักสดและผักต้ม	15.38 (44)	33.57 (96)	40.56 (116)	8.74 (25)	1.75 (5)	3.52	0.916	มาก
7. การเลือกดื่มเครื่องดื่มที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ	12.94 (37)	31.12 (89)	43.36 (124)	9.44 (27)	3.15 (9)	3.41	0.939	มาก
8. การหลีกเลี่ยง/งดการสูบบุหรี่	63.99 (183)	10.14 (29)	8.74 (25)	5.59 (16)	11.54 (33)	4.09	1.410	มาก
รวม						3.42	0.617	มาก

4.3.1.2 ด้านจิตใจ มีประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) การทำจิตใจให้แจ่มใส และให้ความใส่ใจกับผู้คนและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 38.11 มีการทำจิตใจให้แจ่มใสและให้ความใส่ใจกับสิ่งรอบตัวอยู่ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 33.92 อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 24.13 อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 3.15 อยู่ในระดับน้อย และร้อยละ 0.70 อยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.82 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการทำจิตใจของตนเองให้แจ่มใส และให้ความใส่ใจกับบุคคลอื่นรวมถึงสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับมาก

2) การให้ความสำคัญกับคำสอนทางศาสนา และทำกิจกรรมทางศาสนา มากขึ้น พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 36.01 มีการให้ความสำคัญกับหลักคำสอนและร่วมทำกิจกรรมกับทางศาสนา อยู่ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 35.66 อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 21.33 อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 6.29 อยู่ในระดับน้อย และร้อยละ 0.70 อยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.71 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการให้ความสำคัญกับหลักคำสอนของศาสนา และร่วมทำกิจกรรมกับทางศาสนามากขึ้น เพื่อให้ตนเองมีเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ อยู่ในระดับมาก

3) การหันมามองโลกในแง่บวก และฝึกจิตใจให้สงบด้วยการนั่งสมาธิ พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 40.56 มีการมองโลกในแง่บวกและฝึกจิตใจให้มีสมาธิ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 27.97 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 16.08 อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 13.29 อยู่ในระดับน้อย และร้อยละ 2.10 อยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.43 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการหันมามองโลกในแง่บวก และฝึกจิตใจให้สงบด้วยการนั่งสมาธิ เพื่อเป็นการปรับสภาพจิตใจให้มีความสมดุล และมองทุกปัญหาที่มีหนทางแก้ไขได้ อยู่ในระดับมาก

4) การทำบุญอย่างสม่ำเสมอ พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 43.36 มีการทำบุญ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 27.97 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 18.88 อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 9.09 อยู่ในระดับน้อย และร้อยละ 0.70 อยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.55 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการทำบุญอย่างสม่ำเสมอ เพื่อขัดเกลาจิตใจและทำจิตใจให้ปลอดโปร่ง อยู่ในระดับมาก

5) การไปท่องเที่ยวกับลูกหลาน หรือหางานอดิเรกทำเป็นประจำ พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 43.71 มีการพาลูกหลานไปเที่ยวหรือหางานอดิเรกทำ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 25.52 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 14.69 อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 8.39 อยู่ในระดับมากที่สุด และร้อยละ 7.69 อยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.12 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการพาลูกหลานไปท่องเที่ยว หรือหางานอดิเรกทำเป็นประจำ เพื่อเพิ่มหรือสร้างคุณค่าทางจิตใจให้แก่ตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ ทางด้านจิตใจ ในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีลักษณะการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ ทางด้านจิตใจ อยู่ในระดับ “มาก” และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ประกันตนมีลักษณะการวางแผนเพื่อการเกษียณอยู่ในระดับ “มาก” ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, และ 4 และ

ผู้ประกันตนมีลักษณะการวางแผนเพื่อการเกษียณอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ ข้อ 5 (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ประกันตน จำแนกตามระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพทางด้านจิตใจ

การวางแผน ด้านสุขภาพ	ระดับการวางแผน					$\bar{x}$	S.D.	การแปล ผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
ด้านจิตใจ								
1. การทำจิตใจให้แจ่มใส และให้ความใส่ใจกับผู้คน และสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น	24.13 (69)	38.11 (109)	33.92 (97)	3.15 (9)	0.70 (2)	3.82	0.860	มาก
2. การให้ความสำคัญกับ คำสอนทางศาสนา และ ทำกิจกรรมทางศาสนา มากขึ้น	21.33 (61)	36.01 (103)	35.66 (102)	6.29 (18)	0.70 (2)	3.71	0.896	มาก
3. การหันมามองโลก ในแง่บวก และฝึกจิต ให้สงบด้วยการนั่งสมาธิ	16.08 (46)	27.97 (80)	40.56 (116)	13.29 (38)	2.10 (6)	3.43	0.980	มาก
4. การทำบุญอย่าง สม่ำเสมอ	18.88 (54)	27.97 (80)	43.36 (124)	9.09 (26)	0.70 (2)	3.55	0.923	มาก
5. การไปท่องเที่ยวกับ ลูกหลาน หรือทำงาน อดิเรกเป็นประจำ	8.39 (24)	25.52 (73)	43.71 (125)	14.69 (42)	7.69 (22)	3.12	1.017	ปานกลาง
รวม						3.53	0.701	มาก

สรุปในภาพรวม การวิเคราะห์ระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีลักษณะการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ อยู่ในระดับ “มาก” (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11

สรุปภาพรวมของระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ

การวางแผนด้านสุขภาพ	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
ด้านร่างกาย	3.42	0.617	มาก
ด้านจิตใจ	3.53	0.701	มาก
รวม	3.46	0.579	มาก

4.3.2 การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านที่อยู่อาศัย มีประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) การมีบ้านเป็นของตนเอง พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 44.41 วางแผนมีบ้านเป็นของตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 20.28 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 13.99 อยู่ในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 13.64 อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 7.69 อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.73 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการวางแผน มีบ้านเป็นของตนเอง อยู่ในระดับมาก

2) การจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายของตนเอง ยามสูงอายุ พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 36.36 มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายยามสูงอายุ อยู่ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 32.52 อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 15.03 อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 11.54 อยู่ในระดับน้อย และร้อยละ 4.55 อยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.46 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการเตรียมจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายของตนเองยามสูงอายุ อยู่ในระดับมาก

3) การศึกษาสภาพที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมของสถานสงเคราะห์คนชรา ทั้งภาครัฐและเอกชน พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 33.92 มีการศึกษาสภาพแวดล้อมของสถานสงเคราะห์คนชรา อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 25.87 อยู่ในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 17.83 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 16.78 อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 5.59 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 2.60 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการศึกษาสภาพที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมของสถานสงเคราะห์คนชราทั้งภาครัฐและเอกชน อยู่ในระดับน้อย

4) การมีบุคคลที่จะใช้ชีวิตร่วมอยู่ด้วยภายหลังเกษียณ พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 35.66 มีการเตรียมบุคคลที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 25.87 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 13.99 อยู่ในระดับมากที่สุดและน้อยอยู่ในร้อยละที่เท่ากัน ร้อยละ 10.49 อยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.25 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการวางแผนในการเตรียมบุคคลที่จะใช้ชีวิตร่วมอยู่ด้วยภายหลังเกษียณ อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านที่อยู่อาศัย ในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีลักษณะการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านที่อยู่อาศัย อยู่ในระดับ “ปานกลาง” และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ประกันตนมีลักษณะการวางแผนเพื่อการเกษียณอยู่ในระดับ “มาก” ได้แก่ ข้อ 1 และ 2 และผู้ประกันตนมีลักษณะการวางแผนเพื่อการเกษียณอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ ข้อ 4 นอกจากนี้ผู้ประกันตนมีลักษณะการวางแผนเพื่อการเกษียณอยู่ในระดับ “น้อย” ได้แก่ ข้อ 3 (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ประกันตน จำแนกตามระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านที่อยู่อาศัย

การวางแผน ด้านที่อยู่อาศัย	ระดับการวางแผน					$\bar{x}$	S.D.	การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. การมีบ้านเป็นของตนเอง	44.41 (127)	20.28 (58)	13.64 (39)	7.69 (22)	13.99 (40)	3.73	1.443	มาก
2. การจัดสภาพแวดล้อม ภายในบ้านให้เหมาะสมกับ สภาพร่างกายของตนเอง ยามสูงอายุ	15.03 (43)	36.36 (104)	32.52 (93)	11.54 (33)	4.55 (13)	3.46	1.028	มาก
3. การศึกษาสภาพ ที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม ของสถานสงเคราะห์ คนชราทั้งภาครัฐและ เอกชน	5.59 (16)	17.83 (51)	33.92 (97)	16.78 (48)	25.87 (74)	2.60	1.206	น้อย

ตารางที่ 4.12

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ประกันตน จำแนกตามระดับการวางแผนเพื่อ
การเกษียณด้านที่อยู่อาศัย (ต่อ)

การวางแผน ด้านที่อยู่อาศัย	ระดับการวางแผน					$\bar{x}$	S.D.	การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
4. การมีบุคคลที่จะใช้ ชีวิตร่วมอยู่ด้วยภายหลัง เกษียณ	13.99 (40)	25.87 (74)	35.66 (102)	13.99 (40)	10.49 (30)	3.19	1.160	ปาน กลาง
รวม						3.25	0.914	ปาน กลาง

4.3.3 การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านเศรษฐกิจ มีประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) การประมาณการอายุที่คาดว่าจะอยู่ในช่วงเกษียณอายุไปจนถึงสิ้นอายุขัย พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 41.61 มีการประมาณอายุ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 27.27 อยู่ใน ระดับมาก ร้อยละ 12.94 อยู่ในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 9.44 อยู่ในระดับน้อย และร้อยละ 8.39 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.15 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการประมาณการของอายุที่คาดว่าจะอยู่ในช่วงเกษียณอายุไปจนถึงสิ้นอายุขัย อยู่ใน ระดับปานกลาง

2) การกำหนดเป้าหมายการดำเนินชีวิตที่ต้องการเมื่อเกษียณอายุ พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 39.16 มีการกำหนดเป้าหมายในชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 35.66 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 10.14 อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 8.74 อยู่ในระดับน้อย และ ร้อยละ 6.29 อยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.35 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการกำหนดเป้าหมาย การดำเนินชีวิตที่ต้องการเมื่อเกษียณอายุ อยู่ใน ระดับปานกลาง

3) การประมาณการค่าใช้จ่ายที่ต้องการสำหรับการเกษียณอายุ พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 36.01 มีการประมาณค่าใช้จ่าย อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 32.17 อยู่ในระดับ มาก ร้อยละ 12.59 อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 10.84 อยู่ในระดับน้อย และร้อยละ 8.39 อยู่ใน ระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.30 แสดงว่า

ผู้ประกันตนมีการประมาณการค่าใช้จ่ายที่ต้องการไว้ใช้ภายหลังจากเกษียณอายุ อยู่ในระดับปานกลาง

4) การเตรียมเงินออมประมาณ 6 เท่าของค่าใช้จ่ายประจำเดือน สำหรับช่วงเวลาที่ต้องใช้เงินอย่างฉุกเฉิน พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 39.51 มีการเตรียมเงินออม อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 20.98 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 19.58 อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 10.49 อยู่ในระดับน้อยที่สุด และร้อยละ 9.44 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 2.99 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการเตรียมเงินออมประมาณ 6 เท่าของค่าใช้จ่ายประจำเดือน อยู่ในระดับปานกลาง

5) การจ่ายหนี้ที่มีอัตราดอกเบี้ยแพงที่สุดและหนี้ที่เกิดจากการใช้บัตรเครดิตก่อน พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 25.17 มีการชำระหนี้บัตรเครดิต อยู่ในระดับน้อยที่สุด รองลงมา ร้อยละ 21.33 อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 20.63 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 18.88 อยู่ในระดับมากที่สุด และร้อยละ 13.99 อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 2.94 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการเตรียมการจ่ายหนี้ที่มีอัตราดอกเบี้ยแพงที่สุดและหนี้ที่เกิดจากการใช้บัตรเครดิตก่อนอย่างอื่น อยู่ในระดับปานกลาง

6) การทำประกันชีวิตเพื่อป้องกันความเสี่ยง พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 26.92 มีการทำประกันชีวิต อยู่ในระดับน้อยที่สุด รองลงมา ร้อยละ 24.13 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 23.08 อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 12.24 อยู่ในระดับน้อย และร้อยละ 13.64 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 2.85 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการทำประกันชีวิตเพื่อป้องกันความเสี่ยงในชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง

7) การร่วมออมทรัพย์กับกองทุนหรือทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์สำหรับวัยเกษียณ พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 27.27 มีการออมทรัพย์ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 25.52 อยู่ในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 19.58 อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 17.83 อยู่ในระดับมาก และร้อยละ 9.79 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 2.67 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการร่วมออมทรัพย์กับกองทุนหรือทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์สำหรับวัยเกษียณ อยู่ในระดับปานกลาง

8) การลงทุนเพื่อให้รายได้เพิ่มสูงขึ้น พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 27.97 มีการลงทุน อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 26.92 อยู่ในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 23.43 อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 14.34 อยู่ในระดับมาก และร้อยละ 7.34 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 2.52 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการลงทุนเพื่อหารายได้ให้เพิ่มสูงขึ้น อยู่ในระดับน้อย

เมื่อพิจารณาระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านเศรษฐกิจ ในภาพรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีลักษณะการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับ “ปานกลาง” และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ประกันตนมีลักษณะการวางแผนเพื่อการเกษียณอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6 และ 7 และผู้ประกันตนมีลักษณะการวางแผนเพื่อการเกษียณอยู่ในระดับ “น้อย” ได้แก่ ข้อ 8 (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ประกันตน จำแนกตามระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านเศรษฐกิจ

การวางแผนด้านเศรษฐกิจ	ระดับการวางแผน					$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. การประมาณการอายุที่คาดว่าจะอยู่ในช่วงเกษียณอายุไปจนถึงอายุขัย	8.39 (24)	27.27 (78)	41.61 (119)	9.79 (28)	12.94 (37)	3.15	1.571	ปานกลาง
2. การกำหนดเป้าหมายการดำเนินชีวิตที่ต้องการเมื่อเกษียณอายุ	10.14 (29)	35.66 (102)	39.16 (112)	8.74 (25)	6.29 (18)	3.35	0.992	ปานกลาง
3. การประมาณการค่าใช้จ่ายที่ต้องการสำหรับการเกษียณอายุ	12.59 (36)	32.17 (92)	36.01 (103)	10.84 (31)	8.39 (24)	3.30	1.089	ปานกลาง
4. การเตรียมเงินออมประมาณ 6 เท่าของค่าใช้จ่ายประจำเดือนสำหรับช่วงเวลาที่ต้องใช้เงินอย่างฉุกเฉิน	9.44 (27)	20.98 (60)	39.51 (113)	19.58 (56)	10.49 (30)	2.99	1.099	ปานกลาง

ตารางที่ 4.13

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ประกันตน จำแนกตามระดับการวางแผนเพื่อ
การเกษียณด้านเศรษฐกิจ (ต่อ)

การวางแผน ด้านเศรษฐกิจ	ระดับการวางแผน					$\bar{x}$	S.D.	การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
5. การจ่ายหนี้ที่มีอัตรา ดอกเบี้ยแพงที่สุดและ หนี้ที่เกิดจากการใช้ บัตรเครดิตก่อน	18.88 (54)	20.63 (59)	21.33 (61)	13.99 (40)	25.17 (72)	2.94	1.453	ปานกลาง
6. การทำประกันชีวิต เพื่อป้องกันความเสี่ยง	13.64 (39)	24.13 (69)	23.08 (66)	12.24 (35)	26.92 (77)	2.85	1.404	ปานกลาง
7. การร่วมออมทรัพย์กับ กองทุนหรือทำประกัน ชีวิตแบบสะสมทรัพย์ สำหรับวัยเกษียณ	9.79 (28)	17.83 (51)	27.27 (78)	19.58 (56)	25.52 (73)	2.67	1.297	ปานกลาง
8. การลงทุนเพื่อให้ รายได้เพิ่มสูงขึ้น	7.34 (21)	14.34 (41)	27.97 (80)	23.43 (67)	26.92 (77)	2.52	1.233	น้อย
รวม						2.97	0.824	ปานกลาง

4.3.4 การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสังคม มีประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) การสามารถพูดคุย สนทนา กับผู้คนที่หลากหลายได้อย่างมีความสุข พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 42.31 มีการสนทนากับบุคคลอื่น อยู่ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 31.47 อยู่ใน ระดับปานกลาง ร้อยละ 20.63 อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 3.50 อยู่ในระดับน้อย และร้อยละ 2.10 อยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.76 แสดงว่า ผู้ประกันตนสามารถพูดคุย สนทนา กับผู้คนที่หลากหลายได้อย่างมีความสุข อยู่ในระดับมาก

2) การสามารถเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงได้ พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 45.80 มีการเรียนรู้และปรับตัว อยู่ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 31.82 อยู่ในระดับ ปานกลาง ร้อยละ 13.64 อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 5.59 อยู่ในระดับน้อย และร้อยละ 3.15 อยู่ใน

ระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.61 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีความสามารถเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงได้ อยู่ในระดับมาก

3) การติดตามข่าวสารด้านสุขภาพ โลก สังคม และนำมาพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น อย่างสม่ำเสมอ พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 44.41 มีการติดตามข่าวสาร อยู่ในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 33.22 อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 15.73 อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 5.59 อยู่ในระดับน้อย และร้อยละ 1.05 อยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.68 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการติดตามข่าวสารด้านสุขภาพ โลก สังคม และนำมาพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก

4) การพบปะสังสรรค์กับครอบครัว เพื่อน เป็นประจำ เช่น ไปวัด ไปท่องเที่ยว พบว่า ผู้ประกันตนส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.41 มีการสังสรรค์ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 33.57 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 15.03 อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 9.79 อยู่ในระดับน้อย และร้อยละ 4.20 อยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 3.45 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีการพบปะสังสรรค์กับครอบครัว เพื่อน เป็นประจำ เช่น ไปวัด ไปท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก

5) การมีกลุ่มชมรม สมาคม ที่เป็นสมาชิกอยู่ และยังคงอยู่ถึงเกษียณแล้วก็ตาม พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 36.71 มีการเข้าสมาคม อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 23.43 อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 18.18 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 16.78 อยู่ในระดับน้อยที่สุด และ ร้อยละ 4.90 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการวางแผนโดยรวม มีค่าเท่ากับ 2.71 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีกลุ่มชมรม สมาคม ที่เป็นสมาชิกอยู่ และยังคงอยู่ถึงเกษียณแล้วก็ตาม อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสังคม ในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 แสดงว่า ผู้ประกันตนมีลักษณะการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสังคมอยู่ในระดับ “มาก” และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ประกันตนมีลักษณะการวางแผนเพื่อการเกษียณ อยู่ในระดับ “มาก” ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, และ 4 และผู้ประกันตนมีลักษณะการวางแผนเพื่อการเกษียณ อยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ ข้อ 5 (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ประกันตน จำแนกตามระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสังคม

การวางแผน ด้านสังคม	ระดับการวางแผน					$\bar{x}$	S.D.	การ แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. การสามารถพูดคุย สนทนา กับผู้คนที่ หลากหลายได้อย่างมี ความสุข	20.63 (59)	42.31 (121)	31.47 (90)	3.50 (10)	2.10 (6)	3.76	0.891	มาก
2. การสามารถเรียนรู้และ ปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยี เปลี่ยนแปลงได้	13.64 (39)	45.80 (131)	31.82 (91)	5.59 (16)	3.15 (9)	3.61	0.902	มาก
3. การติดตามข่าวสาร ด้านสุขภาพ โลกสังคมและ นำมาพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น อย่างสม่ำเสมอ	15.73 (45)	44.41 (127)	33.22 (95)	5.59 (16)	1.05 (3)	3.68	0.842	มาก
4. การพบปะสังสรรค์ กับครอบครัว เพื่อน เป็นประจำ เช่น ไปวัด ไปท่องเที่ยว	15.03 (43)	33.57 (96)	37.41 (107)	9.79 (28)	4.20 (12)	3.45	1.000	มาก
5. การมีกลุ่มชมรม สมาคม ที่เป็นสมาชิกอยู่ และยังคง อยู่ถึงเกษียณแล้วก็ตาม	4.90 (14)	18.18 (52)	36.71 (105)	23.43 (67)	16.78 (48)	2.71	1.097	ปาน กลาง
รวม						3.44	0.742	มาก

สรุปภาพรวม ผลการวิเคราะห์ระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน ในระบบประกันสังคม ประกอบด้วย ด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

เมื่อพิจารณาในภาพรวม ระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนอยู่ในระดับ “ปานกลาง” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ประกันตนมีระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ ด้านสังคม ด้านที่อยู่อาศัย และด้านเศรษฐกิจ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.46, 3.44, 3.25 และ 2.97 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15

สรุปภาพรวมของระดับการวางแผนเพื่อการเกษียณ

การวางแผน เพื่อการเกษียณ	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
ด้านสุขภาพ	3.46	0.579	มาก
- ทางร่างกาย	3.42	0.617	มาก
- ทางจิตใจ	3.53	0.701	มาก
ด้านที่อยู่อาศัย	3.25	0.914	ปานกลาง
ด้านเศรษฐกิจ	2.97	0.824	ปานกลาง
ด้านสังคม	3.44	0.742	มาก
รวม	3.18	0.568	ปานกลาง

4.4 การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร

4.4.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของผู้ประกันตนกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม

4.4.1.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานะการเป็นผู้ประกันตนกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานะการเป็นผู้ประกันตนกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 9.2 เป็นผู้ประกันตนมาตรา 33 มีระดับการรับรู้มากกว่าผู้ประกันตนมาตรา 39 และผู้ประกันตนมาตรา 38 ร้อยละ 7.0 และ 4.3 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16

จำนวน และร้อยละ จำแนกตามสถานะการเป็นผู้ประกันตนกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

สถานะการเป็นผู้ประกันตน	ระดับการรับรู้		รวม
	ระดับมาก	ระดับน้อย	
	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)
มาตรา 33	9.2 (19)	90.8 (187)	100.0 (206)
มาตรา 38	4.3 (1)	95.7 (22)	100.0 (23)
มาตรา 39	7.0 (4)	93.0 (53)	100.0 (57)
รวม	8.4 (24)	91.6 (262)	100.0 (286)

4.4.1.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม พบว่า ผู้ประกันตนเพศชาย ร้อยละ 10.8 มีระดับการรับรู้มากกว่าเป็นเพศหญิง ซึ่งมีร้อยละ 7.3 (ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.17

จำนวน และร้อยละ จำแนกตามเพศกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

เพศ	ระดับการรับรู้		รวม
	ระดับมาก	ระดับน้อย	
	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)
ชาย	10.8 (10)	89.2 (83)	100.0 (93)
หญิง	7.3 (14)	92.7 (179)	100.0 (193)
รวม	8.4 (24)	91.6 (262)	100.0 (286)

4.4.1.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 12.9 มีอายุระหว่าง 40-45 ปี มีระดับการรับรู้มากกว่าผู้มีอายุระหว่าง 46-50 ปี ผู้มีอายุระหว่าง 56-60 ปี และผู้มีอายุระหว่าง 51-55 ปี ร้อยละ 8.6, 6.8, 0.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18

จำนวน และร้อยละ จำแนกตามอายุกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

อายุ	ระดับการรับรู้		รวม
	ระดับมาก	ระดับน้อย	
	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)
40-45 ปี	12.8 (15)	87.2 (102)	100.0 (117)
46-50 ปี	8.6 (6)	91.4 (64)	100.0 (70)
51-55 ปี	0.0 (0)	100.0 (55)	100.0 (55)
56-60 ปี	6.8 (3)	93.2 (41)	100.0 (44)
รวม	8.4 (24)	91.6 (262)	100.0 (286)

4.4.1.4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาการปฏิบัติงานกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาการปฏิบัติงานกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 12.2 เป็นผู้ที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานต่ำกว่า 10 ปี มีระดับการรับรู้มากกว่าผู้ที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานระหว่าง 11-20 ปี ผู้มีระยะเวลาการปฏิบัติงานระหว่าง 21-20 ปี และผู้ที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป ร้อยละ 7.5 และ 5.9 และ 0.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.19

จำนวน และร้อยละ จำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงานกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ระยะเวลาการปฏิบัติงาน	ระดับการรับรู้		รวม
	ระดับมาก	ระดับน้อย	
	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)
ต่ำกว่า 10 ปี	12.2 (12)	87.8 (86)	100.0 (98)
11-20 ปี	7.5 (8)	92.5 (99)	100.0 (107)
21-30 ปี	5.9 (4)	94.1 (64)	100.0 (68)
31 ปีขึ้นไป	0.0 (0)	100.0 (13)	100.0 (13)
รวม	8.4 (24)	91.6 (262)	100.0 (286)

4.4.1.5 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 14.7 เป็นผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีระดับการรับรู้มากกว่าผู้มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. ผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ ตอนปลาย และผู้มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 12.0, 5.9, 2.6 และ 0.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20

จำนวน และร้อยละ จำแนกตามระดับการศึกษากับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม
ในภาพรวม

ระดับการศึกษา	ระดับการรับรู้		รวม
	ระดับมาก	ระดับน้อย	
	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)
ประถมศึกษา	5.9 (4)	94.1 (64)	100.0 (68)
มัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย	2.6 (2)	97.4 (74)	100.0 (76)
อนุปริญญา/ ปวส.	12.0 (3)	88.0 (22)	100.0 (25)
ปริญญาตรี	14.7 (15)	85.3 (87)	100.0 (102)
สูงกว่าปริญญาตรี	0.0 (0)	100.0 (15)	100.0 (15)
รวม	8.4 (24)	91.6 (262)	100.0 (286)

4.4.1.6 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพการสมรสกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพการสมรสกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม พบว่า ผู้ประกันตนที่เป็นโสด ร้อยละ 10.9 มีระดับการรับรู้มากกว่าผู้มีสถานภาพสมรส และผู้มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ ร้อยละ 8.3 และ 2.6 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21

จำนวน และร้อยละ จำแนกตามสถานภาพการสมรสกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

สถานภาพการสมรส	ระดับการรับรู้		รวม
	ระดับมาก	ระดับน้อย	
	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)
โสด	10.9 (10)	89.1 (82)	100.0 (92)
สมรส	8.3 (13)	91.7 (143)	100.0 (156)
หม้าย/ หย่าร้าง/ แยกกันอยู่	2.6 (1)	97.4 (37)	100.0 (38)
รวม	8.4 (24)	91.6 (262)	100.0 (286)

4.4.1.7 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 11.1 เป็นผู้ไม่มีบุตรและผู้มีบุตรตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป มีระดับการรับรู้มากกว่าผู้มีบุตร 1-2 คน ร้อยละ 6.3 (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.22

จำนวน และร้อยละ จำแนกตามจำนวนบุตรกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม
ในภาพรวม

จำนวนบุตร	ระดับการรับรู้		รวม
	ระดับมาก	ระดับน้อย	
	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)
ไม่มีบุตร	11.1 (12)	88.9 (96)	100.0 (108)
1-2 คน	6.3 (10)	93.8 (150)	100.0 (160)
ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	11.1 (2)	88.9 (16)	100.0 (18)
รวม	8.4 (24)	91.6 (262)	100.0 (286)

4.4.1.8 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 13.5 เป็นผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 15,001-25,000 บาท มีระดับการรับรู้มากกว่าผู้มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 45,000 บาทขึ้นไป ผู้มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 9,001-15,000 บาท ผู้มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 25,001-35,000 บาท ผู้มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 35,001-45,000 บาท และผู้มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 9,000 บาท ร้อยละ 9.4, 7.9, 7.0, 6.3 และ 0.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.23)

ตารางที่ 4.23

จำนวน และร้อยละ จำแนกตามรายได้ต่อเดือนกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม
ในภาพรวม

รายได้ต่อเดือน	ระดับการรับรู้		รวม
	ระดับมาก	ระดับน้อย	
	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)
ต่ำกว่า 9,000 บาท	0.00 (0)	100.0 (32)	100.0 (32)
9,001-15,000 บาท	7.9 (7)	92.1 (82)	100.0 (89)
15,001-25,000 บาท	13.5 (10)	86.5 (64)	100.0 (74)
25,001-35,000 บาท	7.0 (3)	93.0 (40)	100.0 (43)
35,001-45,000 บาท	6.3 (1)	93.8 (15)	100.0 (16)
ตั้งแต่ 45,000 บาทขึ้นไป	9.4 (3)	90.6 (29)	100.0 (32)
รวม	8.4 (24)	91.6 (262)	100.0 (286)

4.4.1.9 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะการจ้างงานปัจจุบันกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะการจ้างงานปัจจุบันกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 9.9 เป็นลูกจ้างรายเดือนมีระดับการรับรู้มากกว่าผู้ประกอบอาชีพอิสระ ลูกจ้างรายวัน/ ชั่วโมง และลูกจ้างสัญญาจ้าง ร้อยละ 7.7, 5.1 และ 0.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.24)

ตารางที่ 4.24

จำนวน และร้อยละ จำแนกตามลักษณะการจ้างงานปัจจุบันในปัจจุบันกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ลักษณะการจ้างงานปัจจุบัน	ระดับการรับรู้		รวม
	ระดับมาก	ระดับน้อย	
	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)
ลูกจ้างรายเดือน	9.9 (18)	90.1 (163)	100.0 (181)
ลูกจ้างรายวัน/ ชั่วโมง	5.1 (2)	94.9 (37)	100.0 (39)
ลูกจ้างสัญญาจ้าง	0.0 (0)	100.0 (14)	100.0 (14)
ประกอบอาชีพอิสระ	7.7 (4)	92.3 (48)	100.0 (52)
รวม	8.4 (24)	91.6 (262)	100.0 (286)

4.4.1.10 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม พบว่า ผู้ประกันตน ร้อยละ 14.0 อาศัยอยู่บ้านพ่อแม่ ญาติพี่น้อง มีระดับการรับรู้มากกว่าอาศัยบ้านของตนเอง อาศัยอยู่บ้านเช่า และอาศัยที่อื่น เช่น โรงงาน ร้อยละ 7.7, 6.0 และ 0.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.25)

ตารางที่ 4.25

จำนวน และร้อยละ จำแนกตามลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน	ระดับการรับรู้		รวม
	ระดับมาก	ระดับน้อย	
	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)
บ้านของตนเอง	7.7 (12)	92.3 (144)	100.0 (156)
บ้านพ่อแม่ ญาติพี่น้อง	14.0 (8)	86.0 (49)	100.0 (57)
บ้านเช่า	6.0 (4)	94.0 (63)	100.0 (67)
อื่นๆ เช่น โรงงาน	0.0 (4)	100.0 (6)	100.0 (6)
รวม	8.4 (24)	91.6 (262)	100.0 (286)

4.4.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของผู้ประกันตนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

4.4.2.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานะการเป็นผู้ประกันตนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานะการเป็นผู้ประกันตนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม จำแนกตามสถานะการเป็นผู้ประกันตน ปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีค่าเฉลี่ยระดับการวางแผนในภาพรวมสูงสุด ค่าเฉลี่ย 3.20 เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 รองลงมาค่าเฉลี่ย 3.16 เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 38 และค่าเฉลี่ย 3.10 เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบความมีนัยสำคัญ โดยการหาค่า F-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานะ

การเป็นผู้ประกันตนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม ปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีสถานะการเป็นผู้ประกันตนที่ต่างกัน มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.519$) (ตารางที่ 4.26-4.27)

ตารางที่ 4.26

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างสถานะการเป็นผู้ประกันตนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

สถานะการเป็นผู้ประกันตน	N	$\bar{x}$	S.D.
มาตรา 33	206	3.20	0.567
มาตรา 38	23	3.16	0.512
มาตรา 39	57	3.10	0.596
รวม	286	3.18	0.568

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.27

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานะการเป็นผู้ประกันตนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	0.43	2	0.213	0.658	0.519
ภายในกลุ่ม	91.48	283	0.323		
รวม	91.91	285			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.2.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม จำแนกตามเพศ ปรากฏว่า

ผู้ประกันตนเพศหญิงค่าเฉลี่ย 3.19 สูงกว่าเพศชาย ที่ค่าเฉลี่ย 3.14 แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกันตนที่มีเพศที่ต่างกัน มีการวางแผนเพื่อการเกษียณที่ไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 4.28)

ตารางที่ 4.28

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างเพศกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

เพศ	N	$\bar{x}$	S.D.	t	P
ชาย	93	3.14	0.580	0.585	0.445
หญิง	193	3.19	0.563		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.2.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม จำแนกตามอายุ ปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีค่าเฉลี่ยระดับการวางแผนในภาพรวมสูงสุด ค่าเฉลี่ย 3.28 มีอายุระหว่าง 40-45 ปี รองลงมาค่าเฉลี่ย 3.16 มีอายุระหว่าง 56-60 ปี มีค่าเฉลี่ย 3.14 อายุระหว่าง 46-50 ปี และมีค่าเฉลี่ย 3.01 อายุระหว่าง 51-55 ปี ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบความมีนัยสำคัญ โดยการหาค่า F-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม ปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีอายุที่ต่างกัน มีการวางแผนเพื่อการเกษียณที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.026$) เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีอายุระหว่าง 40-45 ปี มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ สูงกว่า ผู้ประกันตนที่มีอายุระหว่าง 51-55 ปี โดยมีค่าเฉลี่ย 3.28 และ 3.01 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.29-4.31)

ตารางที่ 4.29

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างอายุกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

อายุ	N	$\bar{x}$	S.D.
40-45 ปี	117	3.28	0.569
46-50 ปี	70	3.14	0.533
51-55 ปี	55	3.01	0.632
56-60 ปี	44	3.16	0.487
รวม	286	3.18	0.568

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.30

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2.96	3	0.986	3.126	0.026*
ภายในกลุ่ม	88.95	282	0.315		
รวม	91.91	285			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.31

การเปรียบเทียบรายคู่ของอายุกับการวางแผนเพื่อการเกษียณในภาพรวม

อายุ	$\bar{x}$	40-45 ปี	46-50 ปี	51-55 ปี	56-60 ปี
40-45 ปี	3.28	-	0.145	0.272*	0.128
46-50 ปี	3.14		-	0.126	-0.017
51-55 ปี	3.01			-	-0.144
56-60 ปี	3.16				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.2.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาการปฏิบัติงานกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาการปฏิบัติงานกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม จำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน ปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีค่าเฉลี่ยระดับการวางแผนในภาพรวม สูงสุด ค่าเฉลี่ย 3.26 มีระยะเวลาการปฏิบัติงานตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป รองลงมาค่าเฉลี่ย 3.24 มีระยะเวลาการปฏิบัติงานระหว่าง 21-30 ปี ค่าเฉลี่ย 3.16 มีระยะเวลาการปฏิบัติงานต่ำกว่า 10 ปี และค่าเฉลี่ย 3.14 มีระยะเวลาการปฏิบัติงานระหว่าง 11-20 ปี ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบความมีนัยสำคัญ โดยการหาค่า F-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาการปฏิบัติงานกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม ปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานที่ต่างกัน มีการวางแผนเพื่อการเกษียณไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.652$) (ตารางที่ 4.32-4.33)

ตารางที่ 4.32

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างระยะเวลาการปฏิบัติงานกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ระยะเวลาการปฏิบัติงาน	N	$\bar{x}$	S.D.
ต่ำกว่า 10 ปี	98	3.16	0.578
11-20 ปี	107	3.14	0.565
21-30 ปี	68	3.24	0.564
31 ปีขึ้นไป	13	3.26	0.568
รวม	286	3.18	0.568

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.33

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาการปฏิบัติงานกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	0.53	3	0.176	0.544	0.652
ภายในกลุ่ม	91.38	282	0.324		
รวม	91.91	285			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.2.5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา ปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีค่าเฉลี่ยระดับการวางแผนในภาพรวมสูงสุด ค่าเฉลี่ย 3.42 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. เท่ากับจบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี รองลงมาค่าเฉลี่ย 3.38 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ค่าเฉลี่ย 3.03 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ ปลาย/ ปวช. และค่าเฉลี่ย 2.89 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบความมีนัยสำคัญ โดยการหาค่า F-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม ปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีการวางแผนเพื่อการเกษียณที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.000$) เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ สูงกว่า ผู้ประกันตนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ย 3.42 และ 2.89 ตามลำดับ ผู้ประกันตนที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ สูงกว่า ผู้ประกันตนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ย 3.38 และ 2.89 ตามลำดับ ผู้ประกันตนที่จบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ สูงกว่า ผู้ประกันตนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ย 3.42 และ 2.89 ตามลำดับ ผู้ประกันตนที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ สูงกว่า ผู้ประกันตนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ ปลาย/ ปวช.

โดยมีค่าเฉลี่ย 3.42 และ 3.03 ตามลำดับ และผู้ประกันตนที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ สูงกว่า ผู้ประกันตนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ ปลาย /ปวช. โดยมีค่าเฉลี่ย 3.38 และ 3.03 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.34-4.36)

ตารางที่ 4.34

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ระดับการศึกษา	N	$\bar{x}$	S.D.
ประถมศึกษา	68	2.89	0.528
มัธยมศึกษาตอนต้น /ปลาย/ปวช.	76	3.03	0.588
อนุปริญญา/ปวส.	25	3.42	0.460
ปริญญาตรี	102	3.38	0.485
สูงกว่าปริญญาตรี	15	3.42	0.592
รวม	286	3.18	0.568

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.35

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	13.56	4	3.389	12.156	0.000*
ภายในกลุ่ม	78.35	281	0.279		
รวม	91.91	285			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.36

การเปรียบเทียบรายคู่ของระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณในภาพรวม

ระดับการศึกษา	$\bar{x}$	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น/ปลาย/ปวช.	อนุปริญญา/ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
ประถมศึกษา	2.89	-	-0.142	-0.532*	-0.484*	-0.533*
มัธยมศึกษาตอนต้น/ปลาย/ปวช.	3.03		-	-0.390*	-0.342*	-0.391
อนุปริญญา/ปวส.	3.42			-	0.049	0.000
ปริญญาตรี	3.38				-	-0.049
สูงกว่าปริญญาตรี	3.42					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.2.6 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพการสมรสกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพการสมรสกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม จำแนกตามสถานภาพการสมรส ปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีค่าเฉลี่ยระดับการวางแผนในภาพรวมสูงสุด ค่าเฉลี่ย 3.20 มีสถานภาพสมรส รองลงมาค่าเฉลี่ย 3.19 มีสถานภาพโสด และค่าเฉลี่ย 3.04 มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง/ แยกกันอยู่ ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบความมีนัยสำคัญ โดยการหาค่า F-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพการสมรสกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม ปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีสถานภาพการสมรสที่ต่างกัน มีการวางแผนเพื่อการเกษียณไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P=0.270) (ตารางที่ 4.37-4.38)

ตารางที่ 4.37

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างสถานภาพการสมรสกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

สถานภาพการสมรส	N	$\bar{x}$	S.D.
โสด	92	3.19	0.587
สมรส	156	3.20	0.555
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	38	3.04	0.568
รวม	286	3.18	0.568

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.38

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพการสมรสกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	0.85	2	0.423	1.315	0.270
ภายในกลุ่ม	91.06	283	0.322		
รวม	91.91	285			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.2.7 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม จำแนกตามจำนวนบุตรปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีค่าเฉลี่ยระดับการวางแผนในภาพรวมสูงสุด มีค่าเฉลี่ย 3.20 ไม่มีบุตร รองลงมาค่าเฉลี่ย 3.18 บุตรจำนวน 1-2 คน และค่าเฉลี่ย 3.00 บุตรตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบความมีนัยสำคัญ โดยการหาค่า F-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม ปรากฏว่า ผู้ประกันตน

ที่มีจำนวนบุตรที่ต่างกัน มีการวางแผนเพื่อการเกษียณไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.390$) (ตารางที่ 4.39-4.40)

ตารางที่ 4.39

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างจำนวนบุตรกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

จำนวนบุตร	N	$\bar{x}$	S.D.
ไม่มีบุตร	108	3.20	0.552
1-2 คน	160	3.18	0.582
ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	18	3.00	0.530
รวม	286	3.18	0.568

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.40

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	0.61	2	0.305	0.945	0.390
ภายในกลุ่ม	91.30	283	0.323		
รวม	91.91	285			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.2.8 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีค่าเฉลี่ยระดับการวางแผนในภาพรวมสูงสุด ค่าเฉลี่ย 3.44 รายได้ต่อเดือน ตั้งแต่ 45,000 บาทขึ้นไป รองลงมาค่าเฉลี่ย 3.34 รายได้ต่อเดือนระหว่าง 35,001-45,000 บาท

ค่าเฉลี่ย 3.29 รายได้ต่อเดือนระหว่าง 15,001-25,000 บาท ค่าเฉลี่ย 3.19 รายได้ต่อเดือนระหว่าง 25,001-35,000 บาท ค่าเฉลี่ย 3.06 รายได้ต่อเดือนระหว่าง 9,001-15,000 บาท และค่าเฉลี่ย 2.88 รายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 9,000 บาทขึ้นไป ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบความมีนัยสำคัญ โดยการหาค่า F-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม ปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน มีการวางแผนเพื่อการเกษียณที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.000$) เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 15,001-25,000 บาท มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ สูงกว่าผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 9,000 บาท โดยมีค่าเฉลี่ย 3.29 และ 2.88 ตามลำดับ ผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 45,000 บาทขึ้นไป มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ สูงกว่าผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 9,000 บาท โดยมีค่าเฉลี่ย 3.44 และ 2.88 ตามลำดับ และผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 45,000 บาทขึ้นไป มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ สูงกว่าผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 9,001-15,000 บาท โดยมีค่าเฉลี่ย 3.44 และ 3.06 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.41-4.43)

ตารางที่ 4.41

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

รายได้ต่อเดือน	N	$\bar{x}$	S.D.
ต่ำกว่า 9,000 บาท	32	2.88	0.590
9,001-15,000 บาท	89	3.06	0.556
15,001-25,000 บาท	74	3.29	0.557
25,001-35,000 บาท	43	3.19	0.490
35,001-45,000 บาท	16	3.34	0.330
ตั้งแต่ 45,000 บาทขึ้นไป	32	3.44	0.578
รวม	286	3.18	0.568

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.42

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	7.53	5	1.506	4.998	0.000*
ภายในกลุ่ม	84.38	280	0.301		
รวม	91.91	285			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.43

การเปรียบเทียบรายค่าของรายได้ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณในภาพรวม

รายได้ต่อเดือน	$\bar{x}$	ต่ำกว่า 9,000	9,001- 15,000	15,001- 25,000	25,001- 35,000	35,001- 45,000	ตั้งแต่ 45,000
ต่ำกว่า 9,000 บาท	2.88	-	-0.176	-0.404*	-0.301	-0.451	-0.557*
9,001-15,000 บาท	3.06		-	-0.229	-0.125	-0.275	-0.382*
15,001-25,000 บาท	3.29			-	0.103	-0.047	-0.153
25,001-35,000 บาท	3.19				-	-0.150	-0.256
35,001-45,000 บาท	3.34					-	-0.106
ตั้งแต่ 45,000 บาทขึ้นไป	3.44						-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.2.9 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะการจ้างงานปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะการจ้างปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม จำแนกตามลักษณะการจ้างปัจจุบัน ปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีค่าเฉลี่ยระดับการวางแผนในภาพรวมสูงสุด ค่าเฉลี่ย 3.54 เป็นลูกจ้างสัญญาจ้าง รองลงมาค่าเฉลี่ย 3.22 เป็นลูกจ้างรายเดือน มีค่าเฉลี่ย 3.15 ประกอบอาชีพอิสระ และมีค่าเฉลี่ย 2.89 เป็นลูกจ้างรายวัน/ ชั่วโมง ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบความมีนัยสำคัญ โดยการหาค่า F-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างลักษณะการจ้างงานปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม ปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีลักษณะการจ้างงานปัจจุบันที่ต่างกัน มีการวางแผนเพื่อการเกษียณที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.001$) เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่เป็นลูกจ้างรายเดือน มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ สูงกว่า ผู้ประกันตนที่เป็นลูกจ้างรายวัน/ ชั่วโมง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.22 และ 2.89 ตามลำดับ และผู้ประกันตนที่เป็นลูกจ้างสัญญาจ้าง มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ สูงกว่า ผู้ประกันตนที่เป็นลูกจ้างรายวัน/ ชั่วโมง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.54 และ 2.89 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.44-4.46)

ตารางที่ 4.44

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างลักษณะการจ้างงานปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ลักษณะการจ้างงานปัจจุบัน	N	$\bar{x}$	S.D.
ลูกจ้างรายเดือน	181	3.22	0.530
ลูกจ้างรายวัน/ชั่วโมง	39	2.89	0.624
ลูกจ้างสัญญาจ้าง	14	3.54	0.508
ประกอบอาชีพอิสระ	52	3.15	0.590
รวม	286	3.18	0.568

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.45

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะการจ้างงานปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	5.43	3	1.811	5.907	0.001*
ภายในกลุ่ม	86.47	282	0.307		
รวม	91.91	285			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.46

การเปรียบเทียบรายคู่ของลักษณะการจ้างงานปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณในภาพรวม

ลักษณะการจ้างงาน ปัจจุบัน	$\bar{x}$	ลูกจ้าง รายเดือน	ลูกจ้างรายวัน/ ชั่วโมง	ลูกจ้างสัญญาจ้าง	อื่นๆ
ลูกจ้างรายเดือน	3.22	-	0.330*	-0.319	0.073
ลูกจ้างรายวัน/ ชั่วโมง	2.89		-	-0.649*	-0.257
ลูกจ้างสัญญาจ้าง	3.54			-	0.392
ประกอบอาชีพอิสระ	3.15				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.2.10 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม จำแนกตามลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีค่าเฉลี่ยระดับการวางแผนในภาพรวมสูงสุด ค่าเฉลี่ย 3.30 มีบ้านเป็นของตนเอง รองลงมาค่าเฉลี่ย 3.08 อาศัยบ้านพ่อแม่ ญาติพี่น้อง ค่าเฉลี่ย 3.00 อาศัยบ้านเช่า และค่าเฉลี่ย 2.76 อาศัยที่อื่นๆ เช่น อาศัยโรงงาน ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบความมีนัยสำคัญ โดยการหาค่า F-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม ปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันที่ต่างกัน มีการวางแผนเพื่อการเกษียณที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.000$) เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่อาศัยบ้านของตนเอง มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ สูงกว่าผู้ประกันตนที่อาศัยบ้านเช่า โดยมีค่าเฉลี่ย 3.30 และ 3.00 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.47-4.49)

ตารางที่ 4.47

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน	N	$\bar{x}$	S.D.
บ้านของตนเอง	156	3.30	0.511
บ้านของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง	57	3.08	0.543
บ้านเช่า	67	3.00	0.631
อื่นๆ	6	2.76	0.704
รวม	286	3.18	0.568

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.48

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	6.14	3	2.045	6.724	0.000*
ภายในกลุ่ม	85.77	282	0.304		
รวม	91.91	285			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.49

การเปรียบเทียบรายคู่ของลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณในภาพรวม

ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน	$\bar{x}$	บ้านของตนเอง	บ้านของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง	บ้านเช่า	อื่นๆ
บ้านของตนเอง	3.30	-	0.226	0.300*	0.548
บ้านของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง	3.08		-	0.074	0.322
บ้านเช่า	3.00			-	0.248
อื่นๆ	2.76				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของผู้ประกันตนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

4.4.3.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานะการเป็นผู้ประกันตนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานะการเป็นผู้ประกันตนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ทางด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม จำแนกตามสถานะการเป็นผู้ประกันตน ปรากฏว่าการวางแผนเพื่อการเกษียณไม่มีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกันตนที่มีสถานะการเป็นผู้ประกันตนที่ต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 4.50-4.51)

ตารางที่ 4.50

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างสถานะการเป็นผู้ประกันตนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	สถานะการเป็นผู้ประกันตน	N	$\bar{x}$	S.D.
ด้านสุขภาพ	มาตรา 33	206	3.49	0.576
	มาตรา 38	23	3.41	0.586
	มาตรา 39	57	3.37	0.584
	รวม	286	3.46	0.579
ด้านที่อยู่อาศัย	มาตรา 33	206	3.25	0.891
	มาตรา 38	23	3.33	0.890
	มาตรา 39	57	3.21	1.015
	รวม	286	3.25	0.914
ด้านเศรษฐกิจ	มาตรา 33	206	3.00	0.808
	มาตรา 38	23	2.98	0.727
	มาตรา 39	57	2.88	0.921
	รวม	286	2.97	0.824

ตารางที่ 4.50

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างสถานการณ์เป็นผู้ประกันตนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน (ต่อ)

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	สถานะการเป็นผู้ประกันตน	N	$\bar{x}$	S.D.
ด้านสังคม	มาตรา 33	206	3.43	0.745
	มาตรา 38	23	3.37	0.839
	มาตรา 39	57	3.51	0.697
	รวม	286	3.44	0.742

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.51

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานะการเป็นผู้ประกันตนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านสุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	0.81	2	0.406	1.212	0.299
	ภายในกลุ่ม	94.72	283	0.335		
	รวม	95.53	285			
ด้านที่อยู่อาศัย	ระหว่างกลุ่ม	0.24	2	0.120	0.142	0.867
	ภายในกลุ่ม	238.01	283	0.841		
	รวม	238.25	285			
ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	0.61	2	0.303	0.445	0.642
	ภายในกลุ่ม	192.81	283	0.681		
	รวม	193.42	285			
ด้านสังคม	ระหว่างกลุ่ม	0.40	2	0.201	0.364	0.695
	ภายในกลุ่ม	156.50	283	0.553		
	รวม	156.90	285			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.3.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ทางด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม จำแนกตามเพศ ปรากฏว่า การวางแผนเพื่อการเกษียณไม่มีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกันตนที่มีเพศที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 4.52)

ตารางที่ 4.52

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างเพศกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	เพศ	N	$\bar{x}$	S.D.	t	P
ด้านสุขภาพ	ชาย	93	3.40	0.612	-1.315	0.365
	หญิง	193	3.49	0.561		
ด้านที่อยู่อาศัย	ชาย	93	3.27	0.889	0.252	0.540
	หญิง	193	3.24	0.928		
ด้านเศรษฐกิจ	ชาย	93	2.94	0.772	-0.508	0.242
	หญิง	193	2.99	0.849		
ด้านสังคม	ชาย	93	3.41	0.735	-0.481	0.634
	หญิง	193	3.46	0.747		
รวม	ชาย	93	3.14	0.580	-0.765	0.409
	หญิง	193	3.19	0.563		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.3.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ทางด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ

และด้านสังคม จำแนกตามอายุ ปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีอายุที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสุขภาพ และด้านสังคม แตกต่างกัน ส่วนการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านที่อยู่อาศัย และด้านเศรษฐกิจ ไม่แตกต่างกัน

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบความมีนัยสำคัญ โดยการหาค่า F-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม พบว่า

1. การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสุขภาพ พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.011$) ซึ่งแสดงว่า ผู้ประกันตนที่มีอายุที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ แตกต่างกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีอายุระหว่าง 40-45 ปี มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสุขภาพ สูงกว่า ผู้ประกันตนที่มีอายุระหว่าง 51-55 ปี โดยมีค่าเฉลี่ย 3.59 และ 3.32 ตามลำดับ

2. การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านที่อยู่อาศัย พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.648$) ซึ่งแสดงว่า ผู้ประกันตนที่มีอายุที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านที่อยู่อาศัย ไม่แตกต่างกัน โดยผู้ประกันตนที่มีอายุระหว่าง 56-60 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.35 ขณะที่อายุระหว่าง 51-55 ปี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากับ 3.16 มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 3.25

3. การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านที่เศรษฐกิจ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.063$) ซึ่งแสดงว่า ผู้ประกันตนที่มีอายุที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านเศรษฐกิจ ไม่แตกต่างกัน โดยผู้ประกันตนที่มีอายุระหว่าง 56-60 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.08 ขณะที่อายุระหว่าง 51-55 ปี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากับ 2.72 มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 2.97

4. การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสังคม พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.008$) ซึ่งแสดงว่า ผู้ประกันตนที่มีอายุที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสังคม แตกต่างกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีอายุระหว่าง 40-45 ปี มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสังคม สูงกว่า ผู้ประกันตนที่มีอายุระหว่าง 51-55 ปี โดยมีค่าเฉลี่ย 3.61 และ 3.23 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.53-4.56)

ตารางที่ 4.53

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างอายุกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	อายุ	N	$\bar{x}$	S.D.
ด้านสุขภาพ	40-45 ปี	117	3.59	0.577
	46-50 ปี	70	3.43	0.494
	51-55 ปี	55	3.32	0.629
	56-60 ปี	44	3.36	0.590
	รวม	286	3.46	0.579
ด้านที่อยู่อาศัย	40-45 ปี	117	3.29	0.909
	46-50 ปี	70	3.18	0.918
	51-55 ปี	55	3.16	1.059
	56-60 ปี	44	3.35	0.722
	รวม	286	3.25	0.914
ด้านเศรษฐกิจ	40-45 ปี	117	3.06	0.828
	46-50 ปี	70	2.95	0.790
	51-55 ปี	55	2.72	0.879
	56-60 ปี	44	3.08	0.751
	รวม	286	2.97	0.824
ด้านสังคม	40-45 ปี	117	3.61	0.690
	46-50 ปี	70	3.36	0.672
	51-55 ปี	55	3.23	0.897
	56-60 ปี	44	3.39	0.693
	รวม	286	3.44	0.742

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.54

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านสุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	3.66	3	1.221	3.749	0.011*
	ภายในกลุ่ม	91.87	282	0.326		
	รวม	95.53	285			
ด้านที่อยู่อาศัย	ระหว่างกลุ่ม	1.39	3	0.463	0.551	0.648
	ภายในกลุ่ม	236.86	282	0.840		
	รวม	238.25	285			
ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	4.94	3	1.648	2.465	0.063
	ภายในกลุ่ม	188.48	282	0.668		
	รวม	193.42	285			
ด้านสังคม	ระหว่างกลุ่ม	6.48	3	2.158	4.046	0.008*
	ภายในกลุ่ม	150.43	282	0.533		
	รวม	156.90	285			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.55

การเปรียบเทียบรายค่าของอายุกับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ

อายุ	$\bar{x}$	40-45 ปี	46-50 ปี	51-55 ปี	56-60 ปี
40-45 ปี	3.59	-	0.160	0.275*	0.233
46-50 ปี	3.43		-	0.115	0.073
51-55 ปี	3.32			-	-0.042
56-60 ปี	3.36				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.56

การเปรียบเทียบรายคู่ของอายุกับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสังคม

อายุ	$\bar{x}$	40-45 ปี	46-50 ปี	51-55 ปี	56-60 ปี
40-45 ปี	3.61	-	0.257	0.381*	0.223
46-50 ปี	3.36		-	0.124	-0.034
51-55 ปี	3.23			-	-0.158
56-60 ปี	3.39				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.3.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาการปฏิบัติงานกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาการปฏิบัติงานกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ทางด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม จำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน ปรากฏว่าการวางแผนเพื่อการเกษียณไม่มีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกันตนที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 4.57-4.58)

ตารางที่ 4.57

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างระยะเวลาการปฏิบัติงานกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	ระยะเวลาการปฏิบัติงาน	N	$\bar{x}$	S.D.
ด้านสุขภาพ	ต่ำกว่า 10 ปี	98	3.44	0.616
	11-20 ปี	107	3.48	0.592
	21-30 ปี	68	3.48	0.523
	31 ปีขึ้นไป	13	3.38	0.499
	รวม	286	3.46	0.579

ตารางที่ 4.57

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างระยะเวลาการปฏิบัติงานกับการวางแผนเพื่อการเกษียณเพื่อ
การเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน (ต่อ)

การวางแผน เพื่อการเกษียณ	ระยะเวลา การปฏิบัติงาน	N	$\bar{x}$	S.D.
ด้านที่อยู่อาศัย	ต่ำกว่า 10 ปี	98	3.19	0.947
	11-20 ปี	107	3.17	0.943
	21-30 ปี	68	3.38	0.810
	31 ปีขึ้นไป	13	3.63	0.870
	รวม	286	3.25	0.914
ด้านเศรษฐกิจ	ต่ำกว่า 10 ปี	98	2.96	0.829
	11-20 ปี	107	2.87	0.777
	21-30 ปี	68	3.12	0.885
	31 ปีขึ้นไป	13	3.15	0.779
	รวม	286	2.97	0.824
ด้านสังคม	ต่ำกว่า 10 ปี	98	3.41	0.821
	11-20 ปี	107	3.41	0.680
	21-30 ปี	68	3.53	0.706
	31 ปีขึ้นไป	13	3.54	0.834
	รวม	286	3.44	0.742

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.58

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาการปฏิบัติงานกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านสุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	0.17	3	0.058	0.171	0.916
	ภายในกลุ่ม	95.36	282	0.338		
	รวม	95.53	285			
ด้านที่อยู่อาศัย	ระหว่างกลุ่ม	4.02	3	1.339	1.612	0.187
	ภายในกลุ่ม	234.23	282	0.831		
	รวม	238.25	285			
ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	3.05	3	1.016	1.506	0.213
	ภายในกลุ่ม	190.37	282	0.675		
	รวม	193.42	285			
ด้านสังคม	ระหว่างกลุ่ม	0.82	3	0.274	0.495	0.686
	ภายในกลุ่ม	156.08	282	0.553		
	รวม	156.90	285			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.3.5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ทางด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม จำแนกตามระดับการศึกษา ปรากฏว่า การวางแผนเพื่อการเกษียณมีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกันตนที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณในแต่ละด้านแตกต่างกัน

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบความมีนัยสำคัญ โดยการหาค่า F-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม พบว่า

ผลปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านเศรษฐกิจ สูงกว่าผู้ประกันตนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ย 3.25 และ 2.67 ตามลำดับ และ ผู้ประกันตนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านเศรษฐกิจ สูงกว่า ผู้ประกันตนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น/ปลาย/ปวช. โดยมีค่าเฉลี่ย 3.25 และ 2.77 ตามลำดับ

4. การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสังคม พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.000$) ซึ่งแสดงว่า ผู้ประกันตนที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสังคม แตกต่างกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช. มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสังคม สูงกว่า ผู้ประกันตนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ย 3.63 และ 3.09 ตามลำดับ และ ผู้ประกันตนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสังคม สูงกว่า ผู้ประกันตนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ย 3.68 และ 3.09 ตามลำดับ นอกจากนี้ ผู้ประกันตนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสังคม สูงกว่า ผู้ประกันตนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ย 3.81 และ 3.09 ตามลำดับ และ ผู้ประกันตนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสังคม สูงกว่า ผู้ประกันตนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น/ปลาย/ปวช. โดยมีค่าเฉลี่ย 3.68 และ 3.31 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.59-4.64)

ตารางที่ 4.59

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	ระดับการศึกษา	N	$\bar{x}$	S.D.
ด้านสุขภาพ	ประถมศึกษา	68	3.20	0.565
	มัธยมศึกษาตอนต้น /ปลาย/ปวช.	76	3.30	0.595
	อนุปริญญา/ปวส.	25	3.70	0.472
	ปริญญาตรี	102	3.64	0.503
	สูงกว่าปริญญาตรี	15	3.80	0.526
	รวม	286	3.46	0.579

ตารางที่ 4.59

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน (ต่อ)

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	ระดับการศึกษา	N	$\bar{x}$	S.D.
ด้านที่อยู่อาศัย	ประถมศึกษา	68	2.90	1.000
	มัธยมศึกษาตอนต้น /ปลาย/ปวช.	76	3.19	0.934
	อนุปริญญา/ปวส.	25	3.64	0.681
	ปริญญาตรี	102	3.42	0.782
	สูงกว่าปริญญาตรี	15	3.28	1.114
	รวม	286	3.25	0.914
ด้านเศรษฐกิจ	ประถมศึกษา	68	2.67	0.795
	มัธยมศึกษาตอนต้น /ปลาย/ปวช.	76	2.77	0.807
	อนุปริญญา/ปวส.	25	3.20	0.812
	ปริญญาตรี	102	3.25	0.740
	สูงกว่าปริญญาตรี	15	3.13	0.938
	รวม	286	2.97	0.824
ด้านสังคม	ประถมศึกษา	68	3.09	0.768
	มัธยมศึกษาตอนต้น /ปลาย/ปวช.	76	3.31	0.767
	อนุปริญญา/ปวส.	25	3.63	0.624
	ปริญญาตรี	102	3.68	0.617
	สูงกว่าปริญญาตรี	15	3.81	0.707
	รวม	286	3.44	0.742

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.60

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านสุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	12.90	4	3.223	10.961	0.000*
	ภายในกลุ่ม	82.64	281	0.294		
	รวม	95.53	285			
ด้านที่อยู่อาศัย	ระหว่างกลุ่ม	15.47	4	3.867	4.878	0.001*
	ภายในกลุ่ม	222.78	281	0.793		
	รวม	238.25	285			
ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	18.80	4	4.699	7.562	0.000*
	ภายในกลุ่ม	174.62	281	0.621		
	รวม	193.42	285			
ด้านสังคม	ระหว่างกลุ่ม	18.50	4	4.624	9.388	0.000*
	ภายในกลุ่ม	138.41	281	0.493		
	รวม	156.90	285			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.61

การเปรียบเทียบรายค่าของระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ

ระดับการศึกษา	$\bar{x}$	ประณมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น/ปลาย/ปวช.	อนุปริญญา/ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
ประณมศึกษา	3.20	-	-0.101	-0.498*	-0.439*	-0.596*
มัธยมศึกษาตอนต้น /ปลาย/ปวช.	3.30		-	-0.397*	-0.338*	-0.495*
อนุปริญญา/ปวส.	3.70			-	0.590	-0.098
ปริญญาตรี	3.64				-	-0.157
สูงกว่าปริญญาตรี	3.80					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.62

การเปรียบเทียบรายคู่ของระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านที่อยู่อาศัย

ระดับการศึกษา	$\bar{x}$	ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น/ ปลาย/ปวช.	อนุปริญญา/ ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
ประถมศึกษา	2.90	-	-0.294	-0.743*	-0.522*	-0.386
มัธยมศึกษาตอนต้น /ปลาย/ปวช.	3.19		-	-0.449	-0.228	-0.093
อนุปริญญา/ปวส.	3.64			-	0.221	0.357
ปริญญาตรี	3.42				-	0.136
สูงกว่าปริญญาตรี	3.28					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.63

การเปรียบเทียบรายคู่ของระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านเศรษฐกิจ

ระดับการศึกษา	$\bar{x}$	ประถม ศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น/ ปลาย/ปวช.	อนุปริญญา/ ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
ประถมศึกษา	2.67	-	-0.104	-0.535	-0.580*	-0.468
มัธยมศึกษาตอนต้น /ปลาย/ปวช.	2.77		-	-0.430	-0.475*	-0.364
อนุปริญญา/ปวส.	3.20			-	-0.045	0.067
ปริญญาตรี	3.25				-	0.112
สูงกว่าปริญญาตรี	3.13					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.64

การเปรียบเทียบรายคู่ของระดับการศึกษากับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสังคม

ระดับการศึกษา	$\bar{x}$	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น/ปลาย/ปวช.	อนุปริญญา/ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
ประถมศึกษา	3.09	-	-0.222	-0.544*	-0.590*	-0.725*
มัธยมศึกษาตอนต้น /ปลาย/ปวช.	3.31		-	-0.321	-0.368*	-0.503
อนุปริญญา/ปวส.	3.63			-	-0.046	-0.181
ปริญญาตรี	3.68				-	-0.135
สูงกว่าปริญญาตรี	3.81					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.3.6 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพการสมรสกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพการสมรสกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ทางด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม จำแนกตามสถานภาพการสมรส ปรากฏว่า การวางแผนเพื่อการเกษียณไม่มีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกันตนที่มีสถานภาพการสมรสที่ต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 4.41-4.42)

ตารางที่ 4.65

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างสถานภาพการสมรสกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	สถานภาพการสมรส	N	$\bar{x}$	S.D.
ด้านสุขภาพ	โสด	92	3.48	0.562
	สมรส	156	3.48	0.575
	หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	38	3.36	0.638
	รวม	286	3.46	0.579

ตารางที่ 4.65

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างสถานภาพการสมรสกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน (ต่อ)

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	สถานภาพการสมรส	N	$\bar{x}$	S.D.
ด้านที่อยู่อาศัย	โสด	92	3.16	0.960
	สมรส	156	3.36	0.855
	หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	38	3.00	0.988
	รวม	286	3.25	0.914
ด้านเศรษฐกิจ	โสด	92	2.99	0.840
	สมรส	156	3.00	0.836
	หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	38	2.82	0.736
	รวม	286	2.97	0.824
ด้านสังคม	โสด	92	3.51	0.708
	สมรส	156	3.45	0.755
	หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	38	3.26	0.761
	รวม	286	3.44	0.742

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.66

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพการสมรสกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านสุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	0.49	2	0.245	0.731	0.482
	ภายในกลุ่ม	95.04	283	0.336		
	รวม	95.53	285			

ตารางที่ 4.66

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพการสมรสกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน (ต่อ)

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านที่อยู่อาศัย	ระหว่างกลุ่ม	4.91	2	2.455	2.977	0.053
	ภายในกลุ่ม	233.34	283	0.825		
	รวม	238.25	285			
ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	0.98	2	0.491	0.722	0.487
	ภายในกลุ่ม	192.44	283	0.680		
	รวม	193.42	285			
ด้านสังคม	ระหว่างกลุ่ม	1.63	2	0.816	1.486	0.228
	ภายในกลุ่ม	155.27	283	0.549		
	รวม	156.90	285			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.3.7 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ทางด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม จำแนกตามจำนวนบุตร ปรากฏว่า การวางแผนเพื่อการเกษียณไม่มี ความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกันตนที่มีจำนวนบุตรที่ต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 4.67-4.68)

ตารางที่ 4.67

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างจำนวนบุตรกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	จำนวนบุตร	N	$\bar{x}$	S.D.
ด้านสุขภาพ	ไม่มีบุตร	108	3.48	0.567
	1-2 คน	160	3.46	0.587
	ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	18	3.34	0.592
	รวม	286	3.46	0.579
ด้านที่อยู่อาศัย	ไม่มีบุตร	108	3.26	0.887
	1-2 คน	160	3.26	0.934
	ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	18	3.04	0.924
	รวม	286	3.25	0.914
ด้านเศรษฐกิจ	ไม่มีบุตร	108	2.99	0.775
	1-2 คน	160	2.97	0.828
	ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	18	2.86	1.087
	รวม	286	2.97	0.824
ด้านสังคม	ไม่มีบุตร	108	3.49	0.710
	1-2 คน	160	3.44	0.762
	ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	18	3.17	0.723
	รวม	286	3.44	0.742

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.68

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านสุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	0.30	2	0.150	0.447	0.640
	ภายในกลุ่ม	95.23	283	0.337		
	รวม	95.53	285			
ด้านที่อยู่อาศัย	ระหว่างกลุ่ม	0.81	2	0.403	0.480	0.619
	ภายในกลุ่ม	237.44	283	0.839		
	รวม	238.25	285			
ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	0.25	2	0.127	0.187	0.830
	ภายในกลุ่ม	193.16	283	0.683		
	รวม	193.42	285			
ด้านสังคม	ระหว่างกลุ่ม	1.66	2	0.831	1.515	0.222
	ภายในกลุ่ม	155.24	283	0.549		
	รวม	156.90	285			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.3.8 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ทางด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือนที่ต่างกักัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม แตกต่างกัน ส่วนการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านที่อยู่อาศัย ไม่แตกต่างกัน

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบความมีนัยสำคัญ โดยการหาค่า F-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม พบว่า

1. การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสุขภาพ พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.000$) ซึ่งแสดงว่า ผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสุขภาพ แตกต่างกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 15,001-25,000 บาท มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสุขภาพ สูงกว่า ผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 9,000 บาท โดยมีค่าเฉลี่ย 3.57 และ 3.17 ตามลำดับ นอกจากนี้ ผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 45,000 บาทขึ้นไป มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสุขภาพ สูงกว่า ผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 9,000 บาท โดยมีค่าเฉลี่ย 3.76 และ 3.17 ตามลำดับ

2. การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านที่อยู่อาศัย พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.062$) ซึ่งแสดงว่า ผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านที่อยู่อาศัย ไม่แตกต่างกัน โดยผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือน 35,001-45,000 บาท มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.55 ขณะที่รายได้ต่อเดือนที่ต่ำกว่า 9,000 บาท มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากับ 3.03 มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 3.25

3. การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.003$) ซึ่งแสดงว่า ผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านเศรษฐกิจ แตกต่างกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏว่า รายได้ต่อเดือน กับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านเศรษฐกิจ ไม่มีคู่ใดมีความแตกต่าง โดยผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 45,000 บาทขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.26 ขณะที่รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 9,000 บาท มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากับ 2.60 มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 2.97

4. การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสังคม พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.011$) ซึ่งแสดงว่า ผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสังคม แตกต่างกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏว่า รายได้ต่อเดือน กับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสังคม ไม่มีคู่ใดมีความแตกต่าง โดยผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 35,001-45,000 บาท มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.73 ขณะที่รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 9,000 บาท มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากับ 2.14 มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 3.44 (ตารางที่ 4.69-4.71)

ตารางที่ 4.69

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	รายได้ต่อเดือน	N	$\bar{x}$	S.D.
ด้านสุขภาพ	ต่ำกว่า 9,000 บาท	32	3.17	0.594
	9,001-15,000 บาท	89	3.37	0.610
	15,001-25,000 บาท	74	3.57	0.557
	25,001-35,000 บาท	43	3.42	0.469
	35,001-45,000 บาท	16	3.59	0.384
	ตั้งแต่ 45,000 บาทขึ้นไป	32	3.76	0.570
	รวม	286	3.46	0.579
ด้านที่อยู่อาศัย	ต่ำกว่า 9,000 บาท	32	3.03	1.143
	9,001-15,000 บาท	89	3.06	0.961
	15,001-25,000 บาท	74	3.35	0.902
	25,001-35,000 บาท	43	3.36	0.770
	35,001-45,000 บาท	16	3.55	0.640
	ตั้งแต่ 45,000 บาทขึ้นไป	32	3.44	0.749
	รวม	286	3.25	0.914
ด้านเศรษฐกิจ	ต่ำกว่า 9,000 บาท	32	2.60	0.787
	9,001-15,000 บาท	89	2.81	0.779
	15,001-25,000 บาท	74	3.14	0.887
	25,001-35,000 บาท	43	3.05	0.764
	35,001-45,000 บาท	16	3.07	0.631
	ตั้งแต่ 45,000 บาทขึ้นไป	32	3.26	0.825
	รวม	286	2.97	0.824

ตารางที่ 4.69

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน (ต่อ)

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	รายได้ต่อเดือน	N	$\bar{x}$	S.D.
ด้านสังคม	ต่ำกว่า 9,000 บาท	32	3.14	0.745
	9,001-15,000 บาท	89	3.35	0.809
	15,001-25,000 บาท	74	3.56	0.681
	25,001-35,000 บาท	43	3.36	0.780
	35,001-45,000 บาท	16	3.73	0.357
	ตั้งแต่ 45,000 บาทขึ้นไป	32	3.68	0.640
	รวม	286	3.44	0.742

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.70

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านสุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	7.66	5	1.533	4.885	0.000*
	ภายในกลุ่ม	87.87	280	0.314		
	รวม	95.53	285			
ด้านที่อยู่อาศัย	ระหว่างกลุ่ม	8.74	5	1.749	2.133	0.062
	ภายในกลุ่ม	229.50	280	0.820		
	รวม	238.25	285			
ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	11.77	5	2.355	3.630	0.003*
	ภายในกลุ่ม	181.65	280	0.649		
	รวม	193.42	285			

ตารางที่ 4.70

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน (ต่อ)

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านสังคม	ระหว่างกลุ่ม	8.05	5	1.611	3.030	0.011*
	ภายในกลุ่ม	148.85	280	0.532		
	รวม	156.90	285			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.71

การเปรียบเทียบรายค่าของรายได้ต่อเดือนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ

รายได้ต่อเดือน	$\bar{x}$	ต่ำกว่า 9,000	9,001-15,000	15,001-25,000	25,001-35,000	35,001-45,000	ตั้งแต่ 45,000
ต่ำกว่า 9,000 บาท	3.17	-	-0.200	-0.401*	-0.249	-0.418	-0.596*
9,001-15,000 บาท	3.37		-	-0.201	-0.049	-0.218	-0.396
15,001-25,000 บาท	3.57			-	0.153	-0.017	-0.195
25,001-35,000 บาท	3.42				-	-0.170	-0.348
35,001-45,000 บาท	3.59					-	-0.178
ตั้งแต่ 45,000 บาท	3.76						-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.3.9 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะการจ้างงานปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะการจ้างงานปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ทางด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม จำแนกตามลักษณะการจ้างงานปัจจุบัน ปรากฏว่าผู้ประกันตนที่มีลักษณะการจ้างงานปัจจุบันที่ต่างกันไป จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณ

ด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย และด้านเศรษฐกิจ แตกต่างกัน ส่วนการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบความมีนัยสำคัญ โดยการหาค่า F-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะการจ้างงาน ปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม พบว่า

1. การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะการจ้างงาน ปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสุขภาพ พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.024$) ซึ่งแสดงว่า ผู้ประกันตนที่มีลักษณะการจ้างงานปัจจุบันที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสุขภาพ แตกต่างกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเซฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏว่า ลักษณะการจ้างงาน กับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสุขภาพ ไม่มีคู่ใด มีความแตกต่าง โดยผู้ประกันตนที่เป็นลูกจ้างสัญญาจ้าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.73 ขณะผู้ประกันตนที่เป็นลูกจ้างรายวัน/ชั่วโมง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากับ 3.25 มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 3.46

2. การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะการจ้างงาน ปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านที่อยู่อาศัย พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.005$) ซึ่งแสดงว่า ผู้ประกันตนที่มีลักษณะการจ้างงานปัจจุบันที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านที่อยู่อาศัย แตกต่างกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเซฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่เป็นลูกจ้างรายเดือน มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านที่อยู่อาศัย สูงกว่า ผู้ประกันตนที่เป็นลูกจ้างรายวัน/ชั่วโมง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.29 และ 2.84 ตามลำดับ นอกจากนี้ ผู้ประกันตนที่เป็นลูกจ้างสัญญาจ้าง มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านที่อยู่อาศัย สูงกว่า ผู้ประกันตนที่เป็นลูกจ้างรายวัน/ชั่วโมง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.77 และ 2.84 ตามลำดับ

3. การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะการจ้างงาน ปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.001$) ซึ่งแสดงว่า ผู้ประกันตนที่มีลักษณะการจ้างงานปัจจุบันที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านเศรษฐกิจ แตกต่างกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเซฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่เป็นลูกจ้างรายเดือน มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านเศรษฐกิจ สูงกว่า ผู้ประกันตนที่มีเป็นลูกจ้างรายวัน/ชั่วโมง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.03 และ 2.53 ตามลำดับ นอกจากนี้ ผู้ประกันตนที่เป็นลูกจ้างสัญญาจ้าง มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านเศรษฐกิจ สูงกว่า ผู้ประกันตนที่เป็นลูกจ้างรายวัน/ชั่วโมง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.45 และ 2.53 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.72-4.75)

4. การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะการจ้างงาน ปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสังคม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.103$) ซึ่งแสดงว่า ผู้ประกันตนที่มีลักษณะการจ้างงานปัจจุบันที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน โดยผู้ประกันตนที่เป็นลูกจ้างสัญญาจ้าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.76 ขณะที่ผู้ประกันตนที่เป็นลูกจ้างรายวัน/ชั่วโมง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากับ 3.22 มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 3.44

ตารางที่ 4.72

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างลักษณะการจ้างงานปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

การวางแผน เพื่อการเกษียณ	ลักษณะการจ้างงานปัจจุบัน	N	$\bar{x}$	S.D.
ด้านสุขภาพ	ลูกจ้างรายเดือน	181	3.50	0.544
	ลูกจ้างรายวัน/ชั่วโมง	39	3.25	0.685
	ลูกจ้างสัญญาจ้าง	14	3.73	0.571
	ประกอบอาชีพอิสระ	52	3.42	0.578
	รวม	286	3.46	0.579
ด้านที่อยู่อาศัย	ลูกจ้างรายเดือน	181	3.29	0.851
	ลูกจ้างรายวัน/ชั่วโมง	39	2.84	1.027
	ลูกจ้างสัญญาจ้าง	14	3.77	0.676
	ประกอบอาชีพอิสระ	52	3.26	1.003
	รวม	286	3.25	0.914
ด้านเศรษฐกิจ	ลูกจ้างรายเดือน	181	3.03	0.789
	ลูกจ้างรายวัน/ชั่วโมง	39	2.53	0.760
	ลูกจ้างสัญญาจ้าง	14	3.45	0.623
	ประกอบอาชีพอิสระ	52	2.96	0.919
	รวม	286	2.97	0.824
ด้านสังคม	ลูกจ้างรายเดือน	181	3.46	0.731
	ลูกจ้างรายวัน/ชั่วโมง	39	3.22	0.805
	ลูกจ้างสัญญาจ้าง	14	3.76	0.556
	ประกอบอาชีพอิสระ	52	3.46	0.749
	รวม	286	3.44	0.742

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.73

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะการจ้างงานปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านสุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	3.14	3	1.046	3.194	0.024*
	ภายในกลุ่ม	92.39	282	0.328		
	รวม	95.53	285			
ด้านที่อยู่อาศัย	ระหว่างกลุ่ม	10.60	3	3.532	4.375	0.005*
	ภายในกลุ่ม	227.65	282	0.907		
	รวม	238.25	285			
ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	11.26	3	3.755	5.813	0.001*
	ภายในกลุ่ม	182.16	282	0.646		
	รวม	193.42	285			
ด้านสังคม	ระหว่างกลุ่ม	3.40	3	1.132	2.079	0.103
	ภายในกลุ่ม	153.51	282	0.544		
	รวม	156.90	285			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.74

การเปรียบเทียบรายค่าของลักษณะการจ้างงานปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านที่อยู่อาศัย

ลักษณะการจ้างงานปัจจุบัน	$\bar{x}$	ลูกจ้างรายเดือน	ลูกจ้างรายวัน/ ชั่วโมง	ลูกจ้างสัญญาจ้าง	อื่นๆ
ลูกจ้างรายเดือน	3.29	-	0.449*	-0.479	0.242
ลูกจ้างรายวัน/ ชั่วโมง	2.84		-	-0.928*	-0.425
ลูกจ้างสัญญาจ้าง	3.77			-	0.503
ประกอบอาชีพอิสระ	3.26				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.75

การเปรียบเทียบรายคู่ของลักษณะการจ้างงานปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านเศรษฐกิจ

ลักษณะการจ้างงานปัจจุบัน	$\bar{x}$	ลูกจ้าง รายเดือน	ลูกจ้างรายวัน/ ชั่วโมง	ลูกจ้าง สัญญาจ้าง	อื่นๆ
ลูกจ้างรายเดือน	3.03	-	0.497*	-0.414	0.076
ลูกจ้างรายวัน/ ชั่วโมง	2.53		-	-0.911*	-0.422
ลูกจ้างสัญญาจ้าง	3.45			-	0.490
ประกอบอาชีพอิสระ	2.96				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.3.10 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ทางด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม จำแนกตามลักษณะที่อยู่อาศัยปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย และด้านสังคม แตกต่างกัน ส่วนการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านเศรษฐกิจ ไม่แตกต่างกัน

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบความมีนัยสำคัญ โดยการหาค่า F-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม พบว่า

1. การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยกับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสุขภาพ พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.014$) ซึ่งแสดงว่า ผู้ประกันตนที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสุขภาพ แตกต่างกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีบ้านเป็นของตนเอง มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสุขภาพ สูงกว่าผู้ประกันตนที่มีที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเช่า โดยมีค่าเฉลี่ย 3.55 และ 3.32 ตามลำดับ

2. การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยกับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านที่อยู่อาศัย พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.000$) ซึ่งแสดงว่า ผู้ประกันตนที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผน

เพื่อการเกษียณ ด้านที่อยู่อาศัย แตกต่างกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏว่า ผู้ประกันตนที่มีบ้านเป็นของตนเอง มีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านที่อยู่อาศัย สูงกว่า ผู้ประกันตนที่อาศัยบ้านของพ่อแม่ญาติพี่น้อง อาศัยบ้านเช่า และผู้ประกันตนที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยอื่นๆ เช่น อาศัยโรงงาน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.57, 2.98, 2.82 และ 2.13 ตามลำดับ

3. การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยกับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.063$) ซึ่งแสดงว่า ผู้ประกันตนที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านเศรษฐกิจ ไม่แตกต่างกัน โดยผู้ประกันตนที่มีบ้านเป็นของตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.09 ขณะที่ผู้ประกันตนที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยอื่นๆ เช่น อาศัยที่โรงงาน เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากับ 2.75 มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 2.97

4. การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยกับการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสังคม พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.023$) ซึ่งแสดงว่า ผู้ประกันตนที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณ ด้านสังคม แตกต่างกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏว่า ลักษณะที่อยู่อาศัยกับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสังคม ไม่มีคู่ใดมีความแตกต่าง โดยผู้ประกันตนที่มีบ้านเป็นของตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.56 ขณะที่อาศัยอยู่ที่อื่นๆ เช่น อาศัยโรงงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากับ 2.93 มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 3.44 (ตารางที่ 4.76-4.79)

ตารางที่ 4.76

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน	N	$\bar{x}$	S.D.
ด้านสุขภาพ	บ้านของตนเอง	156	3.55	0.535
	บ้านของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง	57	3.44	0.548
	บ้านเช่า	67	3.32	0.657
	อื่นๆ	6	3.08	0.674
	รวม	286	3.46	0.579

ตารางที่ 4.76

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณเพื่อ
การเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน (ต่อ)

การวางแผน เพื่อการเกษียณ	ลักษณะที่อยู่อาศัย ในปัจจุบัน	N	$\bar{x}$	S.D.
ด้านที่อยู่อาศัย	บ้านของตนเอง	156	3.57	0.743
	บ้านของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง	57	2.98	0.919
	บ้านเช่า	67	2.82	0.930
	อื่นๆ	6	2.13	1.272
	รวม	286	3.25	0.914
ด้านเศรษฐกิจ	บ้านของตนเอง	156	3.09	0.816
	บ้านของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง	57	2.83	0.736
	บ้านเช่า	67	2.84	0.881
	อื่นๆ	6	2.75	0.848
	รวม	286	2.97	0.824
ด้านสังคม	บ้านของตนเอง	156	3.56	0.689
	บ้านของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง	57	3.34	0.745
	บ้านเช่า	67	3.32	0.819
	อื่นๆ	6	2.93	0.755
	รวม	286	3.44	0.742

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.77

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านสุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	3.52	3	1.174	3.597	0.014*
	ภายในกลุ่ม	92.01	282	0.326		
	รวม	95.53	285			
ด้านที่อยู่อาศัย	ระหว่างกลุ่ม	40.17	3	13.389	19.062	0.000*
	ภายในกลุ่ม	198.08	282	0.702		
	รวม	238.25	285			
ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	4.93	3	1.644	2.460	0.063
	ภายในกลุ่ม	188.49	282	0.668		
	รวม	193.42	285			
ด้านสังคม	ระหว่างกลุ่ม	5.19	3	1.729	3.213	0.023*
	ภายในกลุ่ม	151.72	282	0.538		
	รวม	156.90	285			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.78

การเปรียบเทียบรายค่าของลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ

ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน	$\bar{x}$	บ้านของตนเอง	บ้านของพ่อแม่ญาติพี่น้อง	บ้านเช่า	อื่นๆ
บ้านของตนเอง	3.55	-	0.111	0.233*	0.471
บ้านของพ่อแม่ญาติพี่น้อง	3.44		-	0.122	0.360
บ้านเช่า	3.32			-	0.239
อื่นๆ	3.08				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.79

การเปรียบเทียบรายคู่ของลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันกับการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านที่อยู่อาศัย

ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน	$\bar{x}$	บ้านของตนเอง	บ้านของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง	บ้านเช่า	อื่นๆ
บ้านของตนเอง	3.57	-	0.592*	0.750*	1.446*
บ้านของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง	2.98		-	0.157	0.853
บ้านเช่า	2.82			-	0.696
อื่นๆ	2.13				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการรับรู้กับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการรับรู้กับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ในภาพรวม เมื่อจำแนกตามระดับการรับรู้ พบว่าการวางแผนเพื่อการเกษียณไม่มีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกันตนที่มีระดับการรับรู้ที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 4.80)

ตารางที่ 4.80

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างการรับรู้กับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	ระดับการรับรู้	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
ด้านสุขภาพ	ระดับมาก	24	3.69	0.486	2.049	0.242
	ระดับน้อย	262	3.44	0.583		
ด้านที่อยู่อาศัย	ระดับมาก	24	3.65	0.603	2.251	0.054
	ระดับน้อย	262	3.21	0.930		
ด้านเศรษฐกิจ	ระดับมาก	24	3.30	0.763	2.068	0.546
	ระดับน้อย	262	2.94	0.824		

ตารางที่ 4.80

จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างการรับรู้กับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในภาพรวม (ต่อ)

การวางแผนเพื่อการเกษียณ	ระดับการรับรู้	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
ด้านสังคม	ระดับมาก	24	3.75	0.566	2.128	0.087
	ระดับน้อย	262	3.42	0.751		
รวม	ระดับมาก	24	3.46	0.487	2.591	0.242
	ระดับน้อย	262	3.15	0.568		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ประกันตน

จากการเก็บแบบสอบถาม 286 ชุด สามารถสรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ประกันตน เกี่ยวกับการวางแผนเพื่อการเกษียณ โดยแบ่งผู้เกี่ยวข้องออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

4.5.1 สำนักงานประกันสังคม

1) ผู้ประกันตน ร้อยละ 76.57 มีความคิดเห็นเห็นว่า สำนักงานประกันสังคม ควรมีการจ่ายสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพให้กับผู้ประกันตน ในการดำรงชีวิตในอัตราที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ

2) ผู้ประกันตน ร้อยละ 64.34 มีความคิดเห็นเห็นว่า สำนักงานประกันสังคม ควรมีการจัดอบรม ด้านสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพอย่างทั่วถึง ให้กับลูกจ้างในสถานประกอบการโดยตรง

3) ผู้ประกันตน ร้อยละ 58.39 มีความคิดเห็นเห็นว่า สำนักงานประกันสังคม ควรมีการทบทวน การให้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพในรูปแบบอื่นๆ นอกจากผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน

4.5.2 ภาครัฐ

1) ผู้ประกันตน ร้อยละ 45.10 มีความคิดเห็นเห็นว่า ภาครัฐ ควรจะมีแผนรองรับ/แนวทางปฏิบัติของสถานประกอบการเพื่อการเกษียณของลูกจ้างที่ชัดเจน

2) ผู้ประกันตน ร้อยละ 40.56 มีความคิดเห็นเห็นว่า ภาครัฐ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกจ้างมีการพัฒนาทักษะและความสามารถ (เพิ่มเติม) ทางอาชีพก่อนและหลังเกษียณ

3) ผู้ประกันตน ร้อยละ 30.42 มีความคิดเห็นว่า ภาครัฐ ควรจัดตั้งหน่วยงาน หรือองค์กรที่ชัดเจนที่มีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาในการวางแผนเพื่อการเกษียณของลูกจ้างให้ครอบคลุมทุกๆ ด้าน

4.5.3 สถานประกอบการ

1) ผู้ประกันตน ร้อยละ 42.66 มีความคิดเห็นว่า สถานประกอบการ ควรมีการอบรมอาชีพเพิ่มเติม (พิเศษ) เสริมทักษะและความสามารถในการประกอบอาชีพอื่นเพื่อรองรับการเกษียณ

2) ผู้ประกันตน ร้อยละ 31.82 มีความคิดเห็นว่า สถานประกอบการ ควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงความจำเป็น และแนวทางในการวางแผนชีวิตก่อนเกษียณ

3) ผู้ประกันตน ร้อยละ 31.47 มีความคิดเห็นว่า สถานประกอบการ ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานภายใน/ภายนอก ที่คอยให้คำปรึกษาและวางแผนเพื่อการเกษียณของลูกจ้างในด้านต่างๆ

4.5.4 ผู้ประกันตน

1) ผู้ประกันตน ร้อยละ 41.96 มีความคิดเห็นว่า ผู้ประกันตนควรมีการเตรียมการวางแผนการใช้ชีวิตเพื่อการเกษียณก่อนอายุ 40 ปี

2) ผู้ประกันตน ร้อยละ 34.27 มีความคิดเห็นว่า ผู้ประกันตนควรพัฒนาทักษะ (เพิ่มเติม) ความสามารถในการทำงาน เพื่อเป็นการเตรียมการวางแผนทางด้านอาชีพก่อนที่จะเกษียณ

นอกจากนี้ ผู้ประกันตน ร้อยละ 3.85 มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ว่า ภาครัฐและสำนักงานประกันสังคม ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ทางสื่อโฆษณาต่างๆ เกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุหรือสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพที่จะได้รับ ให้มีความรู้ในด้านสิทธิของตนเองให้มากขึ้น เพราะคนส่วนใหญ่ยังไม่ทราบว่าตนเองจะได้รับสิทธิอะไรบ้างในยามที่ตนเองเกษียณอายุหรือในยามสูงอายุ และภาครัฐควรจัดตั้งศูนย์หรือหน่วยงานที่รองรับให้ผู้สูงอายุเข้าไปประกอบอาชีพหรืองานอดิเรก เพื่อให้มีรายได้เกิดขึ้นไว้ใช้จ่ายยามเกษียณอายุ เพื่อสามารถดำรงชีพได้ตามภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน อีกทั้ง สำนักงานประกันสังคมควรให้สิทธิผู้ประกันตนเลือกในการรับเงินสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพ (บำนาญชราภาพหรือบำนาญชราภาพ) สำหรับผู้ประกันตนที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานเกิน 15 ปี เพราะเนื่องจากบางคนอยากได้เงินก้อนนำไปใช้ลงทุนค้าขายหลังเกษียณอายุแล้ว

4.6 การอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม” ทำให้ทราบถึงการรับรู้ของผู้ประกันตนเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพ และสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ และการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ ณ สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 ที่มีอายุระหว่าง 40-60 ปี จำนวน 286 คน จากผลการศึกษาที่ได้ สามารถนำมาอภิปรายผลการศึกษาในประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.6.1 การรับรู้ของผู้ประกันตนเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพและสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ

จากการศึกษา ทำให้ทราบว่า “การรับรู้” ของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้รับ หรือประสบการณ์ที่ผ่านมา จึงนำไปสู่การแปลความหมายที่สามารถเข้าใจกันได้ จากที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร (2544, น. 1) ได้กล่าวถึง พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ของราชการเป็นกฎหมายที่รองรับสิทธิการรับรู้ของประชาชน โดยได้กำหนดสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ และกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อรองรับและคุ้มครองสิทธิของประชาชนไปพร้อมกัน เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของรัฐ เพื่อรับรองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ และเพื่อข้อมูลข่าวสารของราชการเกือบทั้งหมดหรือส่วนใหญ่ จะต้องสามารถเปิดเผยได้ การศึกษาครั้งนี้ จึงมีความต้องการที่จะศึกษาถึงการรับรู้ของผู้ประกันตน ก่อนที่จะเกษียณอายุ โดยข้อความได้แบ่งเป็นสามส่วน ได้แก่ การรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม การรับรู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ และการรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11 จากการศึกษา พบว่า ผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ ณ สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 ในภาพรวม มีการรับรู้ในระดับน้อย โดยมีการรับรู้ในด้านสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคมมากกว่าด้านสวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ และด้านสวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11 ตามลำดับ ซึ่งอาจเป็นเพราะ ในแต่ละเดือนผู้ประกันตนมีหน้าที่จ่ายเงินสมทบเข้าสู่ระบบประกันสังคม โดยจ่ายผ่านทางสถานประกอบการที่ตนเองทำอยู่หรือจ่ายเงินสมทบด้วยตนเองในกรณีเป็นผู้ประกันตนภาคสมัครใจ (มาตรา 39) จึงอาจเป็นสาเหตุให้ผู้ประกันตนสนใจและรับรู้ในสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพซึ่งเป็นสิทธิที่พึงจะได้รับยามที่ตนเองเกษียณอายุจากทาง

สำนักงานประกันสังคมมากที่สุด ในด้านสวัสดิการสวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11 มีการรับรู้ที่น้อยที่สุด อาจเป็นเพราะ ผู้ประกันตนไม่มีหน้าที่จ่ายเงินโดยตรง จึงไม่รับรู้ข่าวสารในสิทธิที่ตนเองควรจะได้รับภายหลังที่ตนเองจะเกษียณอายุ อาจจะไม่เห็นถึงความสำคัญทำให้ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ เพราะเป็นเรื่องไกลตัว

จากการรับรู้ทั้ง 3 ด้าน มีผู้ประกันตนเกินกว่าร้อยละ 80 ที่รับรู้เพียงเรื่องเดียว คือ กรณีบำนาญชราภาพจะมีสิทธิได้รับต่อเมื่อมีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ และสิ้นสภาพการเป็นผู้ประกันตน ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้ประกันตนทราบว่าเงินชราภาพที่สะสมไว้ในแต่ละเดือนกับทางสำนักงานประกันสังคม โดยสำนักงานประกันสังคมจะจ่ายเงินให้แก่ผู้ประกันตนยามเกษียณอายุงาน คล้ายกับเงินบำเหน็จ บำนาญของข้าราชการ ซึ่งจะได้รับยามเกษียณอายุเช่นเดียวกัน เพื่อเป็นหลักประกันหรือเงินออมมีไว้ใช้จ่ายในวัยเกษียณเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่คนส่วนใหญ่มีความต้องการ และอีกสิ่งหนึ่งกรณีบำนาญชราภาพของกองทุนประกันสังคม ผู้ประกันตนเริ่มมีสิทธิที่ได้รับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2557 เรื่อยมาซึ่งก่อนหน้านี้ได้รับแต่บำเหน็จชราภาพหรือเป็นเงินก้อน จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ประกันตนมีการรับรู้มากที่สุดในเรื่องดังกล่าว

เมื่อจำแนกผลการศึกษารายด้าน พบว่า การรับรู้ด้านสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพ จากกองทุนประกันสังคม ผู้ประกันตนมีการรับรู้อยู่ในระดับน้อย และผู้ประกันตนเกินกว่าร้อยละ 50 ตอบว่าไม่รู้อีกมากที่สุดคือ กรณีผู้รับบำนาญชราภาพเสียชีวิตภายใน 60 เดือนนับตั้งแต่วันที่ได้รับเงิน ทายาทมีสิทธิได้รับเงินเป็นบำเหน็จชราภาพจำนวน 10 เท่าของเงินบำนาญที่ได้รับ ร้อยละ 63.64 รองลงมา คือ กรณีบำเหน็จชราภาพถ้าจ่ายเงินสมทบต่ำกว่า 12 เดือน จะมีสิทธิได้รับเฉพาะในส่วน ของตนเองที่ส่งเงินกรณีชราภาพไว้ ร้อยละ 62.24 และกรณีบำนาญชราภาพถ้าจ่ายเงินสมทบเกิน 180 เดือน ให้ปรับจากเดิมเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 1.5 ต่อระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบทุก 12 เดือน ร้อยละ 59.79 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ถ้าเป็นข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สลับซับซ้อน ในการที่จะได้รับสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพ ผู้ประกันตนยังมีการรับรู้ที่น้อย อาจจะเป็นเนื่องมาจากเป็น รายละเอียดที่เข้าใจได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศศินันท์ พักคง (2550, น. 113-116) ที่ศึกษา “การรับทราบสิทธิประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ ศึกษากรณีสำนักงานประกันสังคมเขตพื้นที่ 2” พบว่า ผู้ประกันตนจะมีระดับการรับรู้ที่น้อย ในเรื่องสิทธิประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพในการรับรู้ ขั้นที่สูงขึ้นไป ไม่ว่าจะเป็นเงื่อนไขการเกิดสิทธิ การคำนวณเงินบำนาญรายเดือน ผู้ประกันตนจะมีการรับรู้ที่น้อย อันเนื่องมาจากมีรายละเอียดปลีกย่อยที่ซับซ้อน อีกทั้งมีข้อกำหนดไว้ หลายประการ จึงทำให้เข้าใจยาก และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ กฤษณาเรศ พูลศิลป์ (2557, น. 80) ที่ศึกษา “การรับรู้เกี่ยวกับกองทุนประกันสังคม กรณีชราภาพของผู้ประกันตนในจังหวัดชลบุรี” ในด้านการรับรู้เงื่อนไขและสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเพราะ

ยังไม่เคยใช้สิทธิกรณีนี้ เห็นว่าอีกนานกว่าจะได้รับสิทธิประโยชน์ ต่างกับสิทธิกรณีอื่นผู้ประกันตน มีโอกาสได้ใช้สิทธิหลายครั้ง จึงทำให้เกิดการรับรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา แต่กรณีชราภาพมีโอกาสใช้สิทธิได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ อรรถัย จันทวงศ์ (2555, น. 81) ศึกษา “การรับรู้สิทธิประโยชน์กองทุนประกันสังคมของพนักงาน สังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา” พบว่า ในภาพรวม มีปัญหาการรับรู้สิทธิประโยชน์กองทุนประกันสังคมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งอาจเกิดจากประชากรที่ศึกษาเป็นเพียงพนักงานที่อยู่ในสำนักงานอธิการบดีเพียงแห่งเดียว และมีระดับการศึกษาสูง โดยมีจำนวนประชากร 179 คน และจบการศึกษาระดับปริญญาตรีถึง 159 คน จึงทำให้พบปัญหาการรับรู้สิทธิประโยชน์กองทุนประกันสังคมอยู่ในระดับน้อย

การรับรู้ด้านสวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ ผู้ประกันตนมีการรับรู้อยู่ในระดับน้อย และผู้ประกันตนเกินกว่าร้อยละ 50 ตอบว่าไม่รู้มากที่สุด คือ นายจ้าง ไม่จำเป็นจะต้องจ่ายค่าชดเชยในการเกษียณอายุให้เพราะกฎหมายไม่ได้บังคับ ร้อยละ 68.53 รองลงมา คือ บริษัทจะหักจากเงินเดือนที่พนักงานได้รับในแต่ละเดือนเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพในอัตราที่เท่ากันทุกเดือนตามแต่ที่ได้มีการตกลงกันไว้ ร้อยละ 55.94 และกองทุนสำรองเลี้ยงชีพจะได้รับคืนเป็นเงินก้อนเมื่อลาออกหรือเกษียณอายุ ร้อยละ 55.59 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ประกันตนมีการรับรู้คลาดเคลื่อนมาโดยตลอดว่าเงินที่นายจ้างจ่ายให้ภายหลังที่เกษียณอายุเป็นค่าชดเชยสำหรับการเกษียณอายุ ซึ่งกฎหมายไม่ได้มีเป็นข้อกำหนดเอาไว้ว่า ถ้าเกษียณอายุนายจ้างจำเป็นต้องจ่ายเงินเกษียณให้แก่ลูกจ้าง แต่ได้มีการปรับปรุงบทบัญญัติการแก้ไขเพิ่มเติมของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2560 เกี่ยวกับการเกษียณอายุและการจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างที่เกษียณอายุ โดยเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2560 เป็นต้นมา เพื่อคุ้มครองลูกจ้างกรณีเกษียณอายุ และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย โดยให้การเกษียณอายุตามที่นายจ้างและลูกจ้างตกลงกันหรือตามที่นายจ้างกำหนดไว้ให้ถือว่าเป็นการเลิกจ้าง จึงบังคับให้นายจ้างจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างที่เกษียณอายุด้วย เหตุผลดังกล่าวจึงเป็นสาเหตุที่ผู้ประกันตนรับรู้อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิศวญา ศรีทอง (2552, น. 27) ที่ศึกษา “สภาพการทำงานและความต้องการสวัสดิการของแรงงานรับเหมาช่วงภายใต้กรอบพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551” พบว่า ส่วนใหญ่ลูกจ้างรับเหมาช่วงจะไม่ทราบสิทธิในการรับทราบสิทธิในการรับสวัสดิการถึงร้อยละ 98.3 และยิ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อรรถพรณ วิทยาภรณ์ (2558, น. 121-123) ที่ศึกษากลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพพนักงานงานบริษัทเอกชน และอยู่ในธุรกิจการเงินและการธนาคาร และธุรกิจหลักทรัพย์ ซึ่งโดยส่วนใหญ่มีระยะเวลาการทำงานไม่เกิน 10 ปี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 8.0 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และยิ่งพบอีกว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 19.80 คิดว่าตนเองต้องส่งเงินเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

เพียงเพราะเป็นข้อกำหนดของบริษัท ซึ่งอาจจะเกิดจากระยะเวลาที่ทำงานตั้งแต่เริ่มต้นค่อนข้างน้อย เพราะมีพนักงานเข้าใหม่ อาจจะมีความรู้ในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพไม่มากเท่าที่ควร รวมถึงอาจไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์ในด้านการลงทุนที่เพียงพอ

การรับรู้ด้านสวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11 ผู้ประกันตนมีการรับรู้อยู่ในระดับน้อย และผู้ประกันตนเกินกว่าร้อยละ 50 ตอบว่าไม่รู้มากที่สุด คือ ผู้สูงอายุมีสิทธิกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพโดยไม่มีดอกเบี้ย แต่ต้องชำระคืนภายใน 3 ปี ร้อยละ 86.01 รองลงมา คือ ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมให้มีหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุทั้งในระบบและนอกระบบ ร้อยละ 77.62 และผู้สูงอายุจะได้รับการช่วยเหลือพร้อมได้รับคำปรึกษาทางคดีหรือปัญหาครอบครัว ร้อยละ 70.28 ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้ประกันตนส่วนใหญ่มีอายุ 40-45 ปี โดยระยะเวลาการทำงานยังอีกนานกว่าจะเกษียณอายุ การสนใจหรือการรับรู้ข่าวสารในสวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11 ภายหลังเกษียณที่ภาครัฐจะมอบให้เป็นเรื่องไกลตัว จึงทำให้ผู้ประกันตนยังไม่เห็นถึงความสำคัญทำให้ไม่มีการรับรู้และไม่สามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ จึงทำให้มีการรับรู้อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุริยา แป้นสุขา (2550, น. 78) ส่วนใหญ่มีระดับการเข้าถึงบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 อยู่ในระดับน้อย ซึ่งจะแตกต่างจากบุคคลที่อยู่ในวัยเกษียณหรือผู้สูงอายุแล้วจะมีการรับรู้ในระดับมาก โดยจากการศึกษาของ พัทรี มนจิตร (2552, น. 93-94) ที่ศึกษา “ความรู้ของผู้สูงอายุเกี่ยวกับสิทธิของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เฉพาะมาตรา 11” ในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 70-79 ปี มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เฉพาะมาตรา 11 มีความรู้ในระดับสูง พบว่า ผู้สูงอายุมีความรู้เกี่ยวกับมาตรา 11 ในด้านการจัดที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงสูงกว่าความรู้ด้านอื่นๆ รองลงมา ด้านการได้รับคำแนะนำปรึกษา ด้านการช่วยเหลือค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม ซึ่งในอันดับ 1 และอันดับ 3 แสดงให้เห็นถึงความรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีปัญหาความยากจนและการสงเคราะห์ด้านปัจจัย 4 มากกว่าความรู้ในด้านอื่นๆ

จากการเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปของผู้ประกันตน อันได้แก่ สถานะการเป็นผู้ประกันตน เพศ อายุ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร รายได้ต่อเดือน ลักษณะการจ้างงานปัจจุบัน และลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน กับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ทำให้ทราบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่พบว่า ผู้ประกันตนที่มีอายุระหว่าง 51-55 ปี มีระยะเวลาการปฏิบัติงานตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 9,000 บาท เป็นลูกจ้างสัญญาจ้าง และอาศัยที่โรงงานอยู่ มีการรับรู้อยู่ใน

ระดับน้อยทั้งหมด อีกทั้งเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการรับรู้กับการวางแผนเพื่อการเกษียณ โดยภาพรวม พบว่า ระดับการวางแผนไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกันตนที่แตกต่างกัน ต่างมีระดับการรับรู้ไม่แตกต่างกันโดยมีการรับรู้อยู่ในระดับน้อย และถึงแม้มีระดับการรับรู้ที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกันตนที่มีอายุมากหรือมีระยะเวลาการปฏิบัติงานมานาน แม้กระทั่งการศึกษาที่อยู่ในระดับสูง ไม่ได้เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้มีการรับรู้มาก อีกทั้งบุคคลที่มีรายได้น้อยและยังไม่มีบ้านเป็นของตนเอง จะมีผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิที่จะได้รับของตนเองเป็นอย่างมาก

และจากผลการศึกษา การที่ผู้ประกันตนมีการรับรู้อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน อาจเกิดจากการประชาสัมพันธ์ที่ไม่น่าสนใจ หรือดึงดูดความสนใจ จากประสบการณ์การทำงานของผู้ศึกษา ได้มีโอกาสไปบรรยายเรื่องสิทธิประโยชน์ของกองทุนประกันสังคมให้กับผู้ประกันตนในสถานประกอบการให้ได้รับทราบถึงสิทธิที่จะได้รับ โดยส่วนใหญ่ผู้ประกันตนจะไม่กล้าซักถามขณะที่บรรยาย แต่จะมีการซักถามหลังจากบรรยายเสร็จ จึงทำให้ผู้ศึกษาไม่แน่ใจว่าผู้ประกันตนทุกคนจะมีการรับรู้ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับหรือไม่ ดังนั้น สำนักงานประกันสังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์ เสริมสร้าง และสร้างการรับรู้ให้กับผู้ประกันตนขณะที่ยังทำงานอยู่ในสถานประกอบการเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพ สวัสดิการที่พึงได้รับภายหลังเกษียณจากทางสถานประกอบการ หรือแม้กระทั่งสวัสดิการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติฯ โดยการจัดอบรมเฉพาะสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพอย่างละเอียดให้แก่ฝ่ายบุคคล เพื่อที่ฝ่ายบุคคลเมื่อมีความเข้าใจแล้วจะสามารถดำเนินการให้คำแนะนำกับทางลูกจ้างที่อยู่ในสถานประกอบการได้ หรือการจัดหน่วยเคลื่อนที่ไปยังแหล่งชุมชน หมู่บ้าน ฯลฯ เพื่อให้เข้าถึงผู้ประกันตนมากที่สุด เพราะถ้าผู้ประกันตนมีการรับรู้และเข้าใจดีแล้วขณะที่ยังทำงานอยู่ เมื่อลาออกจากงานหรือมาสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 ต่อ จะมีความเข้าใจในรายละเอียดอย่างดีและชัดเจนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้ประกันตนยังขาดการรับรู้ในสิทธิที่ตนเองจะได้รับ อีกทั้งยังมีรายละเอียดปลีกย่อยและข้อกฎหมายต่างๆ ที่กำหนดไว้หลายประการ ทำให้ผู้ประกันตนเข้าใจผิดหรือเข้าใจคลาดเคลื่อน จึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานประกันสังคม กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน หรือกรมกิจการผู้สูงอายุ เข้าไปให้คำแนะนำและเป็นพี่เลี้ยง ให้กับผู้ประกันตนที่อยู่ในสถานประกอบการอย่างทั่วถึง ครอบคลุมทุกๆ ด้าน นอกจากจะมีการรับรู้ในเรื่องสิทธิประโยชน์แล้ว จะส่งผลทำให้ผู้ประกันตนสามารถวางแผนก่อนที่จะเกษียณอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.6.2 การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ โดยจะมีการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ที่จะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตภายหลังที่เกษียณอายุ ทำให้ผู้เกษียณอายุจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับการดำเนินชีวิตภายหลังเกษียณ อาจจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการที่จะดำเนินชีวิตให้ได้อยู่อย่างเป็นสุข (สุรกุล เจนอบรม, 2534, น. 51) สิ่งต่างๆ เหล่านี้ จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนหรือการเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณ โดย Atchley (1994, pp. 601-611) กล่าวโดยสรุปไว้ว่า การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ ควรเริ่มตั้งแต่ตอนต้นก่อนวัยทำงานหรือเมื่อเริ่มทำงานแล้ว ซึ่งจะเป็นการเตรียมการวางแผนทางการเงินในระยะยาวได้ดี มีโอกาสและง่ายต่อการแสวงหาความรู้ในสิ่งใหม่ๆ ได้ดี และควรจะมีการดูแลรักษาสุขภาพร่างกายเพื่อที่จะส่งผลต่อการมีสุขภาพที่ดีในวัยเกษียณอายุ

การศึกษาครั้งนี้ จึงได้มีการกำหนดการวางแผนเพื่อการเกษียณไว้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม โดยผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า ผู้ประกันตนส่วนใหญ่มีการวางแผนเพื่อการเกษียณอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาถึงการวางแผนเพื่อการเกษียณรายด้าน พบว่า ด้านสุขภาพ ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก และด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ประกันตนส่วนใหญ่เป็นผู้ประกันตนมาตรา 33 ซึ่งเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการที่เข้าสู่ระบบประกันสังคม และสำนักงานประกันสังคม ได้มีประสานงานกับสถานประกอบการต่างๆ ให้เข้าร่วมโครงการตรวจสุขภาพประจำปีกับทางสำนักงานประกันสังคม โดยมีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่เข้าไปตรวจสุขภาพ และแพทย์ได้มีการแนะนำถึงการดูแลอาหารการกินที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ ซึ่งมีส่วนในการให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพของผู้ประกันตน อีกทั้งรัฐบาลมีนโยบายในการพัฒนาสุขภาพ เป็นระบบสุขภาพเชิงรุกที่มุ่งส่งเสริมสุขภาพดีของประชาชน ควบคู่กับการมีหลักประกันที่อุ่นใจในการเข้าถึงบริการสุขภาพที่เอื้ออาทรและมีคุณภาพเมื่อจำเป็น โดยสังคมทุกภาคส่วน ทุกระดับ มีศักยภาพและมีส่วนร่วมในการสร้างและจัดการพัฒนาสุขภาพ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ อังคณา วิจิต (2558, น. 111) ที่ศึกษาการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของพนักงานการเคหะแห่งชาติ: กรณีศึกษาพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานใหญ่ โดยส่วนใหญ่ พนักงานการเคหะแห่งชาติเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 45-49 ปี มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในระดับน้อยกว่าหรือเท่ากับ 32,000 ตำแหน่งงานเป็นพนักงานบริหารทั่วไป และมีระยะเวลาก่อนเกษียณ 10-17 ปี พบว่า มีการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ทฤษฎี ชวนไชยสิทธิ์ และคณะ (2555, น. 153) ที่ศึกษารูปแบบการเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุงานกรณีศึกษาครูโรงเรียนเอกชนจังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สถานภาพสมรส

เกือบทั้งหมดจบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีระยะเวลาประกอบอาชีพครุระหว่าง 11-20 ปี พบว่า ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับการศึกษาของ เบญจรัตน์ เรื่องคำพจน์ (2557, น. 102) ที่ศึกษาการวางแผนเพื่อสร้างหลักประกันภายหลังการเกษียณอายุของข้าราชการสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ลักษณะการวางแผนเพื่อสร้างหลักประกันภายหลังการเกษียณอายุ อยู่ในระดับปานกลางหรือคิดจะทำแต่ยังไม่ทำตอนนี้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ปราโมทย์ บุญเมือง (2558, น. 68) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องทางการเงินและการวางแผนเพื่อเกษียณอายุของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลมีความคิดตระหนักเรื่องเกษียณอายุอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

เมื่อศึกษาการวางแผนเพื่อการเกษียณรายด้าน พบว่า ผู้ประกันตนมีการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านสังคม ด้านที่อยู่อาศัย และด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้อาจจะพิจารณาถึงการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ ณ สำนักงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 ในแต่ละด้าน ตามลำดับ ดังนี้

1. ด้านสุขภาพ จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้ประกันตนมีการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ อยู่ในระดับมาก ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ประกันตนส่วนใหญ่เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 มีการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปีในสถานประกอบการ และเห็นว่าเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับตนเองเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ บรรลุศิริพานิช (2535), จรรยา เสียงเสนาะ (2527, น. 36) และ ยรรยง ศุภรัตน์ (2521, น. 23) ที่ได้กล่าวไว้โดยสรุปว่า สุขภาพร่างกายเป็นขบวนการต่อเนื่องของชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย การจะมาเร่งบำรุงสุขภาพเมื่อวัยสูงอายุเป็นเรื่องที่สายเกินไป คนที่เมื่อตั้งแต่แรกเกิดจนถึงผู้ใหญ่ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงเมื่อสูงอายุก็มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงด้วย ในทางกลับกันคนที่สุขภาพอ่อนแอเมื่อเด็ก ยามสูงอายุก็มีสุขภาพอ่อนแอไปด้วย จึงจำเป็นต้องส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรงอยู่เสมอ ป้องกันโรคไม่ให้เกิด และการตรวจดูแลรักษาแต่เนิ่นๆ เป็นสิ่งที่สำคัญ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรกุล เจนอบรม (2534, น. 70) กล่าวไว้ว่า ผู้เกษียณอายุที่ไม่ได้เตรียมตัวไว้ล่วงหน้า มักจะประสบปัญหาความตึงเครียดทางจิตใจมาก เพราะเป็นความสูญเสียมากที่สุดอย่างหนึ่งในชีวิต และผู้ที่ปรับตัวเข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้จะมีอารมณ์รุนแรง หงุดหงิด ว้าวุ่น เศร้า เบื่อหน่าย ซึ่งสภาพจิตที่กล่าวนี้จะส่งผลถึงความเจ็บป่วยด้านร่างกาย โดยผู้ประกันตนส่วนใหญ่มีการหลีกเลี่ยง/ งดการสูบบุหรี่มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากรัฐบาลมีการรณรงค์งดการสูบบุหรี่ตามที่สาธารณะต่างๆ และมีการสร้างค่านิยมที่ไม่ให้สูบบุหรี่ รองลงมาการรับประทานอาหารครบ 3 มื้อ

ใน 1 วัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 และการทานผักผลไม้ที่มีหลากหลายมากขึ้นทั้งผักสดและผักต้ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 สำหรับด้านจิตใจ ผู้ประกันตนส่วนใหญ่จะทำจิตใจให้แจ่มใสและให้ความใส่ใจกับผู้คนและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 รองลงมาการให้ความสำคัญกับคำสอนทางศาสนา และทำกิจกรรมทางศาสนาเพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 และการทำบุญอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 ผลการศึกษาครั้งนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ กรรณิการ์ คำวงศ์ (2556, น. 126-127) ที่ศึกษาการเตรียมการเข้าสู่วัยสูงอายุของผู้ประกันตน ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ประกันตนในสำนักงานประกันสังคมเขตพื้นที่ 2 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ตำแหน่งพนักงานธุรการ และมีรายได้ต่อเดือนๆ ละ 6,501-8,200 บาท พบว่า ผู้ประกันตนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการเตรียมการเข้าสู่วัยสูงอายุด้านสุขภาพอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของ เบญจรัตน์ เรื่องคำพัฒนา (2557, น. 155) ที่พบว่าข้าราชการสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีการวางแผนเพื่อสร้างหลักประกันภายหลังการเกษียณอายุด้านสุขภาพ อยู่ในระดับมาก หรือคิดและกำลังจะทำ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ทศนีย์ ดาวเรือง (2555, น. 130) ที่ศึกษาการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การเกษียณอายุที่มีคุณภาพของบุคลากรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การเกษียณอายุด้านสุขภาพ อยู่ในระดับสูง โดยกลุ่มตัวอย่างมีการพักผ่อนอย่างเพียงพอหลังจากเกิดอาการเจ็บป่วย

2. ด้านสังคม จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้ประกันตนมีการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสังคม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจาก ผู้ประกันตนส่วนใหญ่อยู่ในช่วงของวัยทำงาน โดยมีอายุระหว่าง 40-45 ปี ยังมีการพบปะสังสรรค์เพื่อนอยู่เสมอ และสังคมในปัจจุบันเป็นสังคมที่มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องค่อนข้างสูง จึงทำให้สามารถติดตามข่าวสารในด้านต่างๆ และเรียนรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่ตนเองสนใจ ดังนั้นจากเหตุผลต่างๆ ดังกล่าว น่าจะมีส่วนส่งเสริมให้กลุ่มตัวอย่าง ได้มีการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสังคมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Atchey (2004) ได้กล่าวว่า การเกษียณเป็นวงจรชีวิตในการประกอบอาชีพที่อยู่ในช่วงต่ำสุดของการจ้างงานความรับผิดชอบต่ออาชีพและโอกาสในการทำงานต่างๆ จะลดต่ำลง การเกษียณเป็นกระบวนการให้แต่ละบุคคลจัดเตรียมชีวิตเพื่อการเริ่มแสวงหา เพื่อการปรับตัวหรือแม้แต่การปลีกตัวออกจากสังคม โดยผู้ประกันตนส่วนใหญ่มีความสามารถพูดคุยสนทนากับผู้คนที่หลากหลายได้อย่างมีความสุข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 รองลงมาผู้ประกันตนมีการติดตามข่าวสารด้านสุขภาพ โลก สังคม และนำมาพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้นสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 และมีความสามารถเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 โดยมีกลุ่มชมรม สมาคม ที่เป็นสมาชิกอยู่ และยังคงอยู่ถึงท่านเกษียณแล้วก็ตามน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 ผลการศึกษาครั้งนี้

ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ทศนีย์ ดาวเรือง (2555, น. 132) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะ การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การเกษียณอายุด้านสังคมอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ของ พรพิมล เสาะตัน (2552, น. 94-95) ที่ศึกษาการเตรียมการก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุของประชากร ในจังหวัดปราจีนบุรี โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ส่วนใหญ่ยังอยู่กับคู่สมรส มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่เฉลี่ยประมาณ 2 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าการเตรียมการก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุด้านการทำกิจกรรมหรือการมีส่วนร่วมทางสังคม มีถึงร้อยละ 85 ที่คิดและเตรียมเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา อย่างเช่น การทำบุญ ตักบาตร ฟังเทศน์ ฟังธรรม ฯลฯ อีกทั้งการศึกษาของ อรรถ ดิพนิจ (2556, น. 50) จากการศึกษาความต้องการการเตรียมพร้อม ด้านสุขภาพก่อนการเกษียณอายุราชการของข้าราชการพลเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความต้องการการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุราชการของข้าราชการพลเรือนด้านสังคม อยู่ในระดับมาก

3. ด้านที่อยู่อาศัย จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้ประกันตนมีการวางแผนเพื่อ การเกษียณด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้ประกันตนส่วนใหญ่มีการวางแผน มีบ้านเป็นของตนเอง มีการจัดบริเวณภายในบ้านให้มีความคล่องตัวขึ้นยามสูงอายุเท่านั้น สอดคล้อง กับแนวคิดของ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2534, น. 78-94) ที่กล่าวว่า การเตรียมที่อยู่อาศัย ควรจัดเตรียมก่อน ถึงวัยเกษียณ โดยเตรียมตั้งแต่วัยกลางคน ซึ่งจะทำได้ง่ายกว่า อันเนื่องมาจาก ยังมีความสามารถใน เลือกรื้อหรือแสวงหาทรัพย์สินมาใช้จ่ายในการเตรียมที่อยู่อาศัย โดยผู้ประกันตนส่วนใหญ่ มีการวางแผนมีบ้านเป็นของตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 การจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้เหมาะ กับการพรางกายของตนเองยามสูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 การมีบุคคลที่จะใช้ชีวิตร่วมอยู่ด้วย ภายหลังเกษียณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 และการศึกษาสภาพที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมของ สถานสงเคราะห์คนชราทั้งภาครัฐและเอกชนน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.60 ผลการศึกษาครั้งนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ เบนจรัตน์ เรืองคำพัฒน์ (2557, น. 155) ที่พบว่า ข้าราชการสังกัด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีการวางแผนเพื่อ สร้างหลักประกันภายหลังการเกษียณอายุด้านสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง หรือคิดจะทำแต่ยังไม่ทำตอนนี้ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ นลินี ทิพย์วงศ์ (2558, น. 69) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตและการเตรียม ความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุของพยาบาลวิชาชีพ ณ โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า พยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่ มีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุด้านที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับ ปานกลาง และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ กฤษณา มยุระสุวรรณ (2556, น. 58) ที่ศึกษา การวางแผนก่อนการเกษียณอายุของพนักงานบริษัท A พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการวางแผน ชีวิตก่อนเกษียณอายุด้านที่อยู่อาศัย ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จะมีการวางแผนการจัดเตรียม

ที่อยู่อาศัยให้พร้อมก่อนจะเกษียณอายุ ให้เกิดความสะดวกและปลอดภัย ตลอดจนศึกษาเรื่องสวัสดิการของรัฐด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

4. ด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้ประกันตนมีการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้ประกันตนส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนๆ ละ 9,000-15,000 บาท มีสถานภาพสมรสและมีบุตรประมาณ 1-2 คน มีความจำเป็นต้องรับผิดชอบต่อครอบครัว จึงทำให้ไม่มีทุนทรัพย์ในการลงทุนเนื่องจากต้องใช้ทุนสูง ทำให้มีการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิต และวางแผนรายรับและรายจ่ายพิจารณาอย่างถี่ถ้วนมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ สุขใจ น้ำพุต (2557) ได้กล่าวถึง การเตรียมตัวด้านรายได้และรายจ่ายไว้เพื่อให้มีฐานะเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืนภายหลังเกษียณ โดยการประเมินรายรับ รายจ่ายและควบคุมค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน เตรียมหางานสำรองหรือสะสมเงินสำรองไว้ใช้ยามเจ็บป่วย โดยการซื้อพันธบัตรหรือประกันชีวิต โดยผู้ประกันตนมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินชีวิตที่ต้องการเมื่อเกษียณอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 การประมาณการค่าใช้จ่ายที่ต้องการสำหรับการเกษียณอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 การประมาณการอายุที่คาดว่าจะอยู่ในช่วงเกษียณอายุไปจนถึงสิ้นอายุขัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 และผู้ประกันตนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการลงทุนเพื่อให้รายได้เพิ่มสูงขึ้นอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อังคณา วิจิต (2558, น.106) พบว่า พนักงานการเคหะแห่งชาติที่ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานใหญ่ มีการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุด้านการเงินอยู่ในระดับปานกลาง โดยจะมีการเตรียมสะสมเงินไว้ใช้จ่ายภายหลังเกษียณเป็นจำนวนที่เพียงพอ มีการประเมินรายรับ-รายจ่าย มีการเตรียมสะสมทรัพย์ในรูปแบบต่างๆ รวมถึงลดรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือย และยังคงสอดคล้องกับการศึกษาของ เบญจรัตน์ เรื่องคำพัฒนา (2557, น. 155) ที่พบว่าข้าราชการสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีการวางแผนเพื่อสร้างหลักประกันภายหลังการเกษียณอายุด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง หรือคิดจะทำแต่ยังไม่ทำตอนนี้ และยังคงสอดคล้องกับการศึกษาของ ฐาปณี ไตรทอง (2555, น. 100) จากการศึกษาการวางแผนทางการเงินวัยเกษียณอายุของบุคลากรในมหาวิทยาลัยรามคำแหง บุคลากรส่วนใหญ่ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 27,398.86 บาท โดยมีอายุงานเฉลี่ย 22.90 บาท พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเตรียมการหลังเกษียณอายุ ทั้งทางด้าน การเตรียมการของแหล่งที่มาของรายได้ การเตรียมการของการประเมินสถานะทางการเงิน และการเตรียมการของอาชีพสำรอง อยู่ในระดับปานกลาง

จากผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของผู้ประกันตนกับการวางแผนเพื่อการเกษียณในภาพรวม พบว่า อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ลักษณะการทำงาน

และลักษณะที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ จะพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ดังนี้ ในด้านสุขภาพ ผู้ประกันตนที่มีอายุระหว่าง 40-45 ปี มีการวางแผนเพื่อการเกษียณมากกว่าผู้ที่มีอายุระหว่าง 51-55 ปี ผู้ประกันตนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น/ ปลาย/ ปวช. จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณน้อยกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. ระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี ผู้ประกันตนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 9,000 บาท จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 15,001-25,000 บาท และผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 45,000 บาทขึ้นไป และผู้ประกันตนที่มีบ้านเป็นของตนเอง มีการวางแผนเพื่อการเกษียณมากกว่าผู้ที่อาศัยบ้านเช่าอยู่ ในด้านสังคม ผู้ประกันตนที่มีอายุระหว่าง 40-45 ปี มีการวางแผนเพื่อการเกษียณมากกว่าผู้ที่มีอายุระหว่าง 51-55 ปี ผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณน้อยกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. ระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี ในด้านที่อยู่อาศัย ผู้ประกันตนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณน้อยกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. และระดับปริญญาตรี ผู้ประกันตนที่เป็นลูกจ้างรายเดือนและลูกจ้างสัญญาจ้าง มีการวางแผนเพื่อการเกษียณมากกว่าผู้ที่เป็นลูกจ้างรายวัน/ รายชั่วโมง ผู้ประกันตนที่มีบ้านเป็นของตนเอง มีการวางแผนเพื่อการเกษียณมากกว่าผู้ที่อาศัยบ้านของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง บ้านเช่า และอาศัยที่อื่นๆ เช่น อาศัยโรงงาน ในด้านเศรษฐกิจ ผู้ประกันตนที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณมากกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และระดับอนุปริญญา/ ปวส. ผู้ประกันตนที่เป็นลูกจ้างรายเดือนและลูกจ้างสัญญาจ้าง มีการวางแผนเพื่อการเกษียณมากกว่าผู้ที่เป็นลูกจ้างรายวัน/ รายชั่วโมง

และจากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการศึกษา พบว่า สำนักงานประกันสังคม ควรมีการจัดอบรมด้านสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพอย่างทั่วถึงให้กับลูกจ้างในสถานประกอบการ โดยตรง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า สำนักงานประกันสังคมยังขาดการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ข้อมูลสื่อสารทางโทรทัศน์ ทางสื่อออนไลน์ แผ่นพับหรือป้ายโฆษณาที่ติดตามสถานประกอบการ ที่ทำให้ผู้ประกันตนเข้าใจในรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ผลการศึกษาเรื่องการรับรู้ของผู้ประกันตนอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น สำนักงานประกันสังคมควรจัดอบรม หัวหน้างาน ฝ่ายบุคคล หรือนายจ้างของสถานประกอบการ ให้มีความรู้ความเข้าใจทราบถึงสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพอย่างถูกต้อง เพื่อที่จะได้ถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างการรับรู้ให้กับเพื่อนร่วมงานหรือลูกจ้างในสถานประกอบการต่อไป อีกทั้งภาครัฐและสถานประกอบการ ควรสนับสนุนเสริมสร้าง และสนับสนุนทักษะอาชีพให้กับผู้ประกันตน เพื่อให้ผู้ประกันตนจะได้มีอาชีพก่อนและหลังเกษียณ เนื่องจาก ผู้ประกันตนขาดการวางแผนการลงทุนเพื่อให้รายได้

เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ผลการศึกษาวางแผนเพื่อการเกษียณด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น สำนักงานประกันสังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริม และเสริมสร้างการรับรู้ พร้อมทั้งวางแผนหรือเตรียมความพร้อมให้กับผู้ประกันตน ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขต่อไป

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม” เพื่อศึกษาการรับรู้ของผู้ประกันตนเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพและสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ และเพื่อศึกษาการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 286 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package to the Social Science: SPSS) ในการแจกแจงความถี่ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้สถิติวิเคราะห์ในการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร ด้วยการหาค่า t-test, F-test และความแปรปรวนทางเดียว ซึ่งผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย สถานะการเป็นผู้ประกันตน เพศ อายุ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร รายได้ต่อเดือน ลักษณะการจ้างงาน และลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในสถานะการเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 40-45 ปี ส่วนมากมีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 11-20 ปี จบการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี โดยมากมีสถานภาพสมรส มีจำนวนบุตร 1-2 คน มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 9,000-15,000 บาท ทั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างรายเดือน มีบ้านเป็นของตนเอง

5.1.2 การรับรู้ของผู้ประกันตน

การรับรู้ของผู้ประกันตน ประกอบด้วย การรับรู้ 3 ด้าน คือ การรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม การรับรู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ และการรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุของภาครัฐ (นอกเหนือประกันสังคม) จากการศึกษาพบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ของผู้ประกันตนในระดับน้อยทั้ง 3 ด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้มากที่สุดใน

3 ประเด็นแรก คือ กรณีบำนาญชราภาพจะมีสิทธิได้รับต่อเมื่อมีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ และสิ้นสภาพการเป็นผู้ประกันตน รองลงมา ถ้าจ่ายเงินสมทบครบ 180 เดือน จะมีสิทธิได้รับเงินเป็นรายเดือน หรือเรียกว่า บำนาญชราภาพ และบุตรชอบด้วยกฎหมาย สามีหรือภรรยา บิดามารดาที่มีชีวิต และบุคคลซึ่งผู้ประกันตนทำหนังสือระบุไว้เป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินบำนาญ เป็นทายาทตามกฎหมายของผู้ประกันตน ด้านการรับรู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้มากที่สุด 3 ประเด็นแรก คือ เงินชดเชยภายหลังเกษียณขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละบริษัท รองลงมา บริษัทมีนโยบายจ้างพนักงานภายหลังที่เกษียณอายุโดยพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถ ของบุคคล และบริษัทมีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพสำหรับพนักงานโดยไม่มีการบังคับในการเข้าร่วมเป็นสมาชิก และด้านการรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุของภาครัฐ (นอกเหนือประกันสังคม) ในภาพรวมการรับรู้ของผู้ประกันตนในด้านนี้ อยู่ในระดับน้อย จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้มากที่สุด 3 ประเด็นแรก คือ บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และสัญชาติไทย สามารถใช้สวัสดิการผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับลดหย่อนค่าโดยสารประจำทางทุกประเภท เช่น รถไฟ เรือ เครื่องบิน รถไฟฟ้า เป็นต้น แต่จะต้องแสดงบัตรประชาชนก่อนซื้อตั๋วทุกครั้ง มีการรับรู้ที่เท่ากัน รองลงมา ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนตลอดชีวิต จะต้องมีสัญชาติไทยและไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการจากหน่วยงานของภาครัฐ และผู้สูงอายุได้รับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและได้รับการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ให้ได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัยภายในสถานที่ต่างๆ เช่น ลิฟต์ ทางลาด สุขา ฯลฯ

ทั้งนี้ จากการศึกษาการรับรู้ของผู้ประกันตนทั้งหมด มีอยู่หนึ่งประเด็นที่มีการรับรู้มากที่สุด นั่นคือ กรณีบำนาญชราภาพจะมีสิทธิได้รับต่อเมื่อมีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ และสิ้นสภาพการเป็นผู้ประกันตน

5.1.3 การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน

การวางแผนเพื่อการเกษียณ หมายถึง การเตรียมความพร้อมของผู้ประกันตน ก่อนที่ยุติการทำงานหรือเกษียณอายุ เพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตภายหลังเกษียณอายุได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคม รวมถึงเป็นการลดภาระของครอบครัวและของภาครัฐที่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลตนเองยามเกษียณอายุเพราะการวางแผนเป็นการป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นทางด้านต่างๆ โดยการศึกษาครั้งนี้ ครอบคลุมการวางแผนเพื่อการเกษียณ 5 ด้าน ได้แก่ การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านที่อยู่อาศัย การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านเศรษฐกิจ และการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสังคม ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวมของการวางแผนเพื่อการเกษียณอยู่ในระดับปานกลาง และสามารถเรียงลำดับการให้ความสำคัญในการวางแผนเพื่อการเกษียณได้ ดังนี้

1. การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ ในภาพรวมการวางแผนของผู้ประกันตน ด้านนี้ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการวางแผนมากที่สุดใน 3 ประเด็นแรก ทางด้านร่างกาย คือ ในเรื่องการหลีกเลี่ยง/ งดการสูบบุหรี่ รongลงมา ในเรื่อง การรับประทานอาหารครบ 3 มื้อ ใน 1 วัน และในเรื่องการทำงานผักผลไม้ที่มีหลากหลายมากขึ้น ทั้งผักสดและผักต้ม สำหรับทางด้านจิตใจ คือ ในเรื่องการทำจิตใจให้แจ่มใสและให้ความใส่ใจกับผู้คน และสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น รongลงมา การให้ความสำคัญกับคำสอนทางศาสนาและทำกิจกรรม ทางศาสนามากขึ้น และในเรื่องการทำบุญอย่างสม่ำเสมอ

2. การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสังคม ในภาพรวมการวางแผนของผู้ประกันตน ในด้านนี้ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการวางแผนมากที่สุดใน 3 ประเด็นแรก คือ ในเรื่องความสามารถพูดคุยสนทนา กับผู้คนที่หลากหลายได้อย่างมีความสุข รongลงมา ในเรื่องการติดตามข่าวสารด้านสุขภาพ โลกสังคมและนำมาพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น อย่างสม่ำเสมอ และในเรื่องการสามารถเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงได้

3. การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านที่อยู่อาศัย ในภาพรวมการวางแผนของผู้ประกันตนในด้านนี้ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการวางแผนมากที่สุดใน 3 ประเด็นแรก คือ ในเรื่องการมีบ้านเป็นของตนเอง รongลงมา ในเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้เหมาะกับสภาพร่างกายของตนเองยามสูงอายุ และในเรื่องการมี บุคคลที่จะใช้ชีวิตร่วมอยู่ด้วยภายหลังเกษียณ

4. การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านเศรษฐกิจ ในภาพรวมการวางแผนของผู้ประกันตนในด้านนี้ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการวางแผนมากที่สุดใน 3 ประเด็นแรก คือ ในเรื่องการกำหนดเป้าหมายการดำเนินชีวิตที่ต้องการ เมื่อเกษียณอายุ รongลงมา ในเรื่องการประมาณการค่าใช้จ่ายที่ต้องการสำหรับการเกษียณอายุ และ ในเรื่องการประมาณการอายุที่คาดว่าจะอยู่ในช่วงเกษียณอายุไปจนถึงสิ้นอายุขัย

5.1.4 การทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปร

5.1.4.1 การศึกษาความสัมพันธ์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามกับการรับรู้ของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม พบว่า ข้อมูลทั่วไปที่แตกต่างกัน ระดับการรับรู้ของผู้ประกันตนไม่แตกต่างกันโดยอยู่ในระดับน้อย

5.1.4.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมในแต่ละด้าน

ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปร ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน ผลการทดสอบความแตกต่าง สรุปได้ดังนี้

1. การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ลักษณะการจ้างงานและลักษณะที่อยู่อาศัยปัจจุบันที่แตกต่างกัน มีผลต่อการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ ในขณะที่ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะการเป็นผู้ประกันตน เพศ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน สถานภาพการสมรส และจำนวนบุตรที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ

2. การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านที่อยู่อาศัย กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา ลักษณะการจ้างงาน และลักษณะที่อยู่อาศัยปัจจุบันที่แตกต่างกัน มีผลต่อการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านที่อยู่อาศัย ในขณะที่ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะการเป็นผู้ประกันตน เพศ อายุ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านที่อยู่อาศัย

3. การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และลักษณะการจ้างงานปัจจุบันที่แตกต่างกัน มีผลต่อการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านเศรษฐกิจ ในขณะที่ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะการเป็นผู้ประกันตน เพศ อายุ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร และลักษณะที่อยู่อาศัยปัจจุบันที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านเศรษฐกิจ

4. การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสังคม กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และลักษณะที่อยู่อาศัยปัจจุบันที่แตกต่างกัน มีผลต่อการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสังคม ในขณะที่ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะการเป็นผู้ประกันตน เพศ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร และลักษณะการจ้างงานปัจจุบันที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสังคม

5.1.5 สรุปภาพรวมจากข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง

สามารถสรุปผลภาพรวมจากข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างต่อการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม โดยแบ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนในการวางแผนได้ดังนี้

1. ภาครัฐ ควรให้ความสำคัญและมีนโยบายอย่างชัดเจน ในเรื่องการเกษียณอายุ ของลูกจ้าง เพื่อให้สถานประกอบการทุกแห่งปฏิบัติตามเป็นไปในแนวทางเดียวกัน นอกจากนี้ ภาครัฐ ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกจ้างมีการพัฒนาทักษะและความสามารถในการประกอบอาชีพ เพิ่มเติม เพื่อสร้างเสริมโอกาสในการทำงานก่อนและภายหลังเกษียณอายุ รวมถึงการจัดตั้งหน่วยงาน ศูนย์หรือองค์กรที่ชัดเจน เพื่อมีหน้าที่ให้คำปรึกษาในการวางแผนเพื่อการเกษียณของลูกจ้างที่ทำงาน อยู่ในสถานประกอบการ โดยมีความครอบคลุมในทุกด้าน ก่อนที่ลูกจ้างจะเกษียณอายุ อีกทั้ง ควรมี การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสวัสดิการของผู้สูงอายุให้ลูกจ้างในสถานประกอบการได้รับทราบสิทธิของ ตนเอง ภายหลังที่เกษียณอายุ

2. สำนักงานประกันสังคม ควรมีการทบทวนกฎหมาย ในการพิจารณาจ่าย สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพให้แก่ผู้ประกันตนในอัตราที่เหมาะสม นอกเหนือจากผลตอบแทนที่เป็น ตัวเงิน อาจจะอยู่ในรูปแบบเงินกรณีชราภาพให้แก่ผู้ประกันตน เพื่อให้เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตกับ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อีกทั้ง ควรมีการประชาสัมพันธ์ การจัดอบรม ในด้านสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพให้แก่ลูกจ้างที่อยู่ในสถานประกอบการอย่างทั่วถึง

3. สถานประกอบการ ควรจัดอบรม ฝึกอาชีพเพิ่มเติม ที่นอกเหนือจาก การปฏิบัติงานในแต่ละวัน เพื่อเสริมสร้างทักษะและความสามารถในการประกอบอาชีพในด้านอื่นๆ เพื่อให้ลูกจ้างที่เกษียณอายุ มีรายได้รองรับการใช้จ่ายที่เกิดขึ้นภายหลังเกษียณ นอกจากนี้ ควรมี การประชาสัมพันธ์ หรือจัดให้มีเจ้าหน้าที่ภายในหรือภายนอกของสถานประกอบการ คอยให้ คำปรึกษาและแนะนำถึงความจำเป็น ในการวางแผนก่อนเกษียณอายุในด้านต่างๆ เพื่อเป็นแนวทาง ในการดำเนินชีวิตต่อไป

4. ผู้ประกันตน ควรให้ความสำคัญ ในการเตรียมการวางแผนการใช้ชีวิตเพื่อ การเกษียณ ก่อนอายุ 40 ปี ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ที่อยู่อาศัย สังคมและเศรษฐกิจ อีกทั้ง ควรเสริมสร้างพัฒนาทักษะ (เพิ่มเติม) ความสามารถในการทำงานของตนเอง เพื่อเป็นการเตรียม ความพร้อม ในการวางแผนทางด้านอาชีพก่อนที่จะเกษียณอายุต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการศึกษา “การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม” ผู้ศึกษาได้ประมวลผลการศึกษาที่ได้เป็นข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อการเกษียณ ของผู้ประกันตน ดังนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานประกันสังคม

1.1 ควรเสริมสร้างการรับรู้ และประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องให้แก่ผู้ประกันตนที่อยู่ทั้งในและนอกสถานประกอบการ เพื่อให้มีการรับรู้สามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับหลังจากที่เกษียณอายุ

1.2 ควรส่งเสริมและสนับสนุนในการวางแผนเพื่อการเกษียณให้แก่ผู้ประกันตนที่อยู่ทั้งในและนอกสถานประกอบการ โดยเฉพาะผู้ประกันตนที่อยู่ในสถานประกอบการ เพื่อก่อให้เกิดการรับรู้และรู้จักการวางแผนไว้ล่วงหน้า เพื่อความมั่นคงในการดำรงชีวิตภายหลังเกษียณ

2. ภาครัฐ

ควรกำหนดนโยบายเพื่อให้ผู้ประกันตนที่อยู่ในกองทุนประกันสังคม ได้ตื่นตัว และตระหนักถึงการวางแผนเพื่อการเกษียณในทุกๆ ด้าน เพื่อให้เกิดการวางแผน การยอมรับและสามารถปรับตัวได้ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ภายหลังจากเกษียณอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสม โดยการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ให้เข้าถึงสถานประกอบการแต่ละแห่ง เพื่อเป็นการวางแผนเพื่อให้ผู้ประกันตนมีชีวิตภายหลังเกษียณอย่างมีคุณภาพ ดังคำว่า มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ต่อไป

5.2.2 ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

1. สำนักงานประกันสังคม และ/หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมมือกันประชาสัมพันธ์ หรืออบรมความรู้ด้านสวัสดิการที่จะได้รับภายหลังเกษียณอายุ ให้แก่ผู้ประกันตนที่อยู่ในสถานประกอบการได้รับทราบ เพื่อเสริมสร้าง และสร้างการรับรู้ให้แก่ผู้ประกันตนให้ได้รับทราบถึงสิทธิที่ตนเองจะได้รับ และสามารถวางแผนก่อนที่ตนเองจะเกษียณอายุได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ประกันตนมีการรับรู้ รับทราบถึงสิทธิและนำไปสู่กระบวนการวางแผนชีวิตได้อย่างดีต่อไป

2. สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครทุกแห่งในระดับเขตพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีบรรณรักษ์ประชาสัมพันธ์ รวมถึงข่าวสาร และสิทธิประโยชน์ให้มากขึ้น ยิ่งกว่าเดิม เพื่อให้ได้รับทราบสิทธิอย่างทั่วถึง ผ่านช่องทางสื่อต่างๆ หรือการจัดให้มีเจ้าหน้าที่เคลื่อนที่เข้าไปประชาสัมพันธ์ตามชุมชน หมู่บ้าน เพื่อพบปะผู้ประกันตน เพราะบางรายอาจจะลาออกและจ่ายเงินสมทบด้วยตนเองมานานแล้ว เพื่อชี้แจงเสริมสร้างการรับรู้เรื่องสิทธิให้แก่ผู้ประกันตน และให้คำนึงถึงการวางแผนชีวิตในยามสูงอายุของตนเองได้อย่างดี

3. ภาครัฐ สถานประกอบการแต่ละแห่ง ควรมีการรณรงค์ให้ผู้ประกันตนมีทักษะในอาชีพเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นรายได้เสริมยามที่ตนเองเกษียณอายุ

4. จัดทำคู่มือ แผ่นพับสำหรับโฆษณา หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ทั้งกรณีชราภาพ และสวัสดิการต่างๆ ให้เป็นที่น่าสนใจและเข้าใจในรายละเอียดได้ง่าย เพื่อให้ผู้ประกันตนเกิดการรับรู้ได้ดียิ่งขึ้น

5. ควรจัดให้มีระบบการออมในรูปแบบต่างๆ ให้ผู้ประกันตน/ ประชาชนรู้จักการออม งานอดิเรก หรือการลงทุนจากสินทรัพย์ที่ตนเองมีอยู่ เพื่อให้มีเงินออมสะสมไว้ใช้ภายหลังเกษียณ

5.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ ณ สำนักงานประกันสังคม กรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 ซึ่งผู้ประกันตนที่อยู่ในส่วนความรับผิดชอบของพื้นที่อื่นๆ อาจจะมีการวางแผนเพื่อการเกษียณแตกต่างกันออกไป ดังนั้น หากจะมีการศึกษาวิจัยในโอกาสต่อไป อาจจะทำการศึกษาในพื้นที่/ จังหวัด/ สาขา ด้วย

2. ควรมีการศึกษารวบรวมแผนเพื่อการเกษียณในด้านอื่นๆ นอกเหนือจากผู้วิจัย เช่น ด้านการออม ด้านการใช้เวลา ด้านบุคคลที่จะอยู่ด้วย ฯลฯ

3. ควรมีการศึกษากับกลุ่มผู้ประกันตนที่พ้นสภาพจากระบบประกันสังคม ทั้งกรณีที่พ้นสภาพไปนานแล้ว กับกรณีที่ลาออกจากงานเมื่อเกษียณอายุและมีสิทธิได้รับบำเหน็จชราภาพ หรือบำนาญชราภาพ เพื่อศึกษาการรับรู้สิทธิประโยชน์ชราภาพของกองทุนประกันสังคม และสวัสดิการของผู้สูงอายุ

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความ

- กมลรัตน์ หล้าสุขงษ์. (2528). *สุขภาพจิตในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (ม.ป.ป). *รวมกฎหมายในภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2547). *พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546*. กรุงเทพฯ: เจเอสการพิมพ์.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). *พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546*.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2553). *แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เทพเพ็ญวานิสัย.
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). *การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2557*. กรุงเทพฯ: บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัลพับลิเคชั่น จำกัด.
- กระทรวงแรงงาน, สำนักงานประกันสังคม. (2558). *ยุทธศาสตร์สำนักงานประกันสังคม ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2562)*. กรุงเทพฯ: กองนโยบายและแผนงาน, กลุ่มงานนโยบายและแผน.
- กันยา สุวรรณแสง. (2542). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: อักษรพิทยา.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2524). *การพยาบาลผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญกิจ.
- เกษม ตันติผลาชีวะ, และ กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2528). *การรักษาสุขภาพในวัยสูงอายุ*. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- จำเนียร ช่วงโชติ. (2515). *จิตวิทยาการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ. (2547). *จิตวิทยาทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฐันนตรีศักดิ์ บวรนนทกุล. (2550). *รายการวิจัยเรื่อง แนวทางการขยายความคุ้มครองประกันสังคมแก่ผู้ประกันตนซึ่งมิใช่ลูกจ้าง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- ธีรธรรม วุฒิมิตรชัยแก้ว. (2558). *ศึกษาการจ้างงานแรงงานผู้สูงอายุในภาคเอกชน*. มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ (มส.ผส.).

- บรรลุ ศิริพานิช. (2531). *คู่มือเตรียมตัวเกษียณอายุการงาน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: พี.ที. เอ.เบสท์ ซัพพลาย จำกัด.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2535). *คู่มือเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการงาน*. กรุงเทพฯ: พี.ที.เอ.เบสท์ ซัพพลาย จำกัด.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2550). *คู่มือผู้สูงอายุ ฉบับเตรียมตัวก่อนสูงอายุ (เตรียมตัวก่อนเกษียณการงาน)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2551). *คู่มือผู้สูงอายุ: ฉบับเตรียมตัวก่อนสูงอายุ (เตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการงาน)*. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- บุญเทือง โพธิ์เจริญ. (2551). *แผนที่ชีวิตวัยเกษียณ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ฐานบุ๊ค.
- พรรณทิวา รุจิพร. (2544). *พัฒนาการของมนุษย์: ในจิตวิทยาเบื้องต้น*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, คณะศึกษาศาสตร์, ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, สภานักงาน. (2557). *สิทธิและสวัสดิการของพนักงานมหาวิทยาลัย*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, สภานักงาน, งานวิจัย.
- มัลลิกา คณานุรักษ์. (2547). *จิตวิทยาการสื่อสารของมนุษย์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- มัลลิกา มัติโก, ปรีชา อุบายคิน, สุรีย์ กาญจนวงศ์, และ วิณา ศิริสุข. (2542). *ร่วมพิธีร่ำไทร: สถานภาพและบทบาทในสังคมของผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: ศุภานิชการพิมพ์.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, และ มหาวิทยาลัยมหิดล, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2558). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2557*. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, และ มหาวิทยาลัยมหิดล, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2559). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2558*. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- รศรินทร์ เกรย์ และคณะ. (2556). *มนต์คนใหม่ของนิยามผู้สูงอายุ: มุมมองเชิงจิตวิทยาสังคม และสุขภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.
- ระพีพรรณ คำหอม. (2557). *สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- รุ่งโรจน์ พุ่มริ้ว. (2545). *สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุและบทบาทของสุขศึกษาในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: เจริญดีการพิมพ์.

- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2549). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วรลักษณ์ ฉีราโมกษ์. (2541). *จิตวิทยากับพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร พฤติกรรมการสื่อสาร หน่วยที่ 1-8* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิจิตร บุนนยะทะโหดระ. (2537). *คู่มือการเกษียณอายุ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- วิไลวรรณ ทองเจริญ. (2545). การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ สรีรวิทยา จิตสังคม และจิตวิญญาณ ในผู้สูงอายุ. ใน *จันทนา รณฤทธิชัย และ วิไลวรรณ ทองเจริญ (บรรณาธิการ), หลักการพยาบาลผู้สูงอายุ* (น. 65-84). กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2534). *จิตวิทยาวัยกลางคน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ เลิฟแอนด์ ลิฟเพรส.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2545). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย (เล่ม 2 วัยรุ่น-วัยสูงอายุ)* (พิมพ์ครั้งที่ 8 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2534). *จิตวิทยาพัฒนาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญผล.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2544). *สวัสดิการผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2549). *สวัสดิการผู้สูงอายุ (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: บริษัทมิสเตอร์ ก้อปปี (ประเทศไทย) จำกัด.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2552). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ. (2548). *คู่มือการอบรมการเตรียมความรู้เมื่อเข้าสู่ผู้สูงอายุ*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข, กรมการแพทย์, สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ.
- สมศรี กันธมาลา. (2529). *การส่งเสริมบทบาทของผู้เกษียณอายุให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร. (2544). *คู่มือประชาชน "สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสาร"* (พิมพ์ครั้งแรก มิถุนายน 2544). กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ, กลุ่มงานวิชาการ.
- สิทธิโชค วรรณุสันติกุล. (2524). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- สิทธิโชค วรรณุสันติกุล. (2546). *จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สุขใจ น้ำผุด. (2557). *กลยุทธ์การบริหารการเงินส่วนบุคคล* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุชาดา ทวีสิทธิ์, และ สวรัย บุนนยะมานนท์. (2553). *ประชากรและสังคม 2553 คุณค่าผู้สูงอายุในสายตาสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). *ระเบียบวิธีการวิจัยสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เฟื่องฟ้าพรินติ้ง.

สุรกุล เจนอบรม. (2534). *วิทยาการผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, ภาควิชาการศึกษาออกโรงเรียน.

บทความวารสาร

จรรยา เสียงเสนาะ. (2527). เพื่อความสุขในวัยสูงอายุ. *วารสารสุขศึกษา*, 7, 12.

บรรลุ ศิริพานิช. (2538). ผู้สูงอายุ: ภาวะของใคร. *วารสารสุขวิทยัฒรรมาธิราช*, 8, 125-126.

เพ็ญประภา เบญจวรรณ. (2558). การเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุ. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 82-92.

ยรรยง ศุภรัตน์. (กัณยายน 2521). การเตรียมตัวเพื่อเกษียณอายุ. *วารสารสุขภาพ*. 6.

ลัดดาวัลย์ เกตุแก้ว. (2558). มาตรการทางกฎหมายในการแก้ปัญหาการประกันสังคมกรณีชราภาพ: ศึกษาเกี่ยวกับเงินบำนาญชราภาพและเงินบำเหน็จชราภาพ. *วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 162.

อุไรวรรณ รุ่งไหรณู. (มกราคม-เมษายน 2559). ทศนคติของผู้สูงอายุที่มีต่อสิทธิผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ในการร่วมกิจกรรม ณ สวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 8, 1.

วิทยานิพนธ์

กรรณิกา คำวงศ์. (2556). *การเตรียมการเข้าสู่วัยสูงอายุของผู้ประกันตน ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ประกันตนในสำนักงานประกันสังคมเขตพื้นที่ 2*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม.

กฤษณาเรศ พูลศิลป์. (2557). *การรับรู้เกี่ยวกับกองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพของผู้ประกันตนในจังหวัดชลบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป.

กฤษณาลี เงามแสงธรรม. (2551). *การเตรียมการเข้าสู่วัยสูงอายุที่มีศักยภาพของบุคลากรกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม.

- ชัยภูมิกร สุวรรณิน. (2557). *กองทุนสำรองเลี้ยงชีพของมหาวิทยาลัย: ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการตัดสินใจออมเงินผ่านกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะสถิติประยุกต์, สาขาวิทยาการ ประกันภัยและการบริหารความเสี่ยง.
- ฐาปณี ไตรทอง. (2555). *การวางแผนทางการเงินวัยเกษียณอายุของบุคลากรในมหาวิทยาลัย รามคำแหง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะบริหารธุรกิจ, สาขาการเงินและการธนาคาร.
- ณัฐมน พงศ์สุพัฒน์. (2550). *การศึกษาความต้องการบริการสุขภาพจิตของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของ ชมรมผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ อำเภอลัดทึบ จังหวัดชลบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- ทัศน์ีย์ ดาวเรือง. (2555). *การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การเกษียณอายุที่มีคุณภาพของบุคลากร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม.
- นลินี ทิพย์วงศ์. (2558). *คุณภาพชีวิตและการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุของพยาบาลวิชาชีพ ณ โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง เขตกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะแพทยศาสตร์, ภาควิชาจิตเวชศาสตร์.
- นลินี พานสายตา. (2555). *การรับรู้ภาพลักษณ์ คุณภาพบัณฑิต หลักสูตรและการเรียนการสอนของ นักศึกษาที่มีต่อสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะสถิติประยุกต์.
- เบญจรัตน์ เรืองคำพัฒน์. (2557). *การวางแผนเพื่อสร้างหลักประกันภายหลังการเกษียณอายุของ ข้าราชการสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาศูนย์ฝึกและอบรมเด็ก และเยาวชน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- ปราโมทย์ บุญเมือง (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องทางการเงินและการวางแผนเพื่อ เกษียณอายุของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะบริหารธุรกิจ, สาขาบริหารธุรกิจ.
- ปารินทร์ วิไลโรจน์. (2557). *ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันสังคมของนายจ้าง สถานประกอบการ ขนาดเล็ก ในความรับผิดชอบของสำนักงานประกันสังคม กรุงเทพมหานคร พื้นที่ 6*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารและนโยบาย สวัสดิการสังคม.

- พรพิมล เสาะตัน. (2552). *การเตรียมการก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุของประชากรในจังหวัดปราจีนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยาลัยประชากรศาสตร์, สาขาวิชาประชากรศาสตร์.
- พัชรี มนจิตร. (2552). *ทัศนะต่อแนวทางการพิทักษ์สิทธิของตนเองของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546: กรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุเขตกรุงเทพมหานครในเครือข่ายสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม.
- วิทธิลักษณ์ จันทร์ธนะสมบัติ. (2552). *ทัศนะต่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุขของผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ กรณีศึกษา สาธารณสุข 40 บางแค*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม.
- วุฒิชัย อารักษ์โพชนงค์. (2554). *อิทธิพลของการรับรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐตามระบบคุณภาพภายใน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน.
- ศิริประภา วัฒนากิตติกุล. (2552). *การเตรียมการเพื่อให้เป็นวัยสูงอายุที่มีสุขภาพดี (Health aging) ของกำลังพลที่ปฏิบัติงานภายในกองทัพภาคที่ 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม.
- สุรียา แป้นสุखा. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546: กรณีศึกษาเขตเทศบาลตำบลศรีพนา อำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- อรพรรณ วิทยาภรณ์. (2558). *พฤติกรรมกรรมการออมในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของสมาชิก อ้างอิงการแก้ไขพระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะเศรษฐศาสตร์, สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ.
- อรรถ ดิพนิจ. (2556). *ความต้องการการเตรียมพร้อมด้านสุขภาพก่อนการเกษียณอายุราชการของข้าราชการพลเรือน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา.

อังคณา วิจิต. (2558). การเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของพนักงานการเคหะแห่งชาติ: กรณีศึกษาพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานใหญ่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สาขาการบริหาร การพัฒนาสังคม.

เอกสารอื่นๆ

- กฤษฎา มยุระสุวรรณ. (2556). การวางแผนก่อนการเกษียณอายุของพนักงานบริษัท A. (สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาบัณฑิต.
- กิจติพร สิทธิพันธุ์. (2552). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของประชาชน ในกรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, บัณฑิตมหาวิทยาลัย.
- ทฤษฎ ชวนไชยสิทธิ์, วีรวรรณ ธาณี, และ ภัทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ. (2555). รูปแบบการเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุงาน กรณีศึกษาครูโรงเรียนเอกชนจังหวัดนนทบุรี. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรเพ็ญ เวชประสิทธิ์. (2553). การรับรู้สิทธิประโยชน์จากกองทุนประกันสังคมของผู้ประกันตน กรณีศึกษาสำนักงานประกันสังคมเขตพื้นที่ 7 (บางบอน). (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน.
- มธุริน วรศักดิ์. (2550). ปัจจัยทางชีวสังคม ที่คนคิดต่อการเกษียณอายุและบุคลิกภาพกับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานของพนักงานสายปฏิบัติการ ธนาครกรุงเทย จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่. (สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ.
- วลีรัตน์ ใจสูงเนิน. (2551). การรับรู้และการใช้บริการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประชาชน: กรณีศึกษาอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. (สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาวิทยาการสังคมและการจัดการระบบสุขภาพ.
- วันชัย แก้วสุมาลี. (2552). ความเชื่อ ที่คนคิด และพฤติกรรมเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการทำงานของบุคคลทำงานวัยผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ.

- วิศวญา ศรีทอง. (2552). *ศึกษาสภาพการทำงานและความต้องการสวัสดิการของแรงงานรับเหมาช่วง ภายใต้กรอบพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551: กรณีศึกษาลูกจ้างรับเหมาช่วงธนาคาร A.* (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาดบัณฑิต.
- ศศิรินทร์ พักคง. (2550). *การรับรู้สิทธิประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพของผู้ประกันตน ศักยภาพสำนักงานประกันสังคมเขตพื้นที่ 2 (ประชาชน).* (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม.
- สมฤดี รัมภิตติคุณ. (2550). *ปัจจัยทางชีวสังคม ที่คนคิดต่อการเกษียณอายุ และความคร่ำครึในศาลากับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานของบุคลากรฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์.* (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ.
- สำนักงานประกันสังคม. (2537). *ประกาศ เรื่อง กำหนดอัตราผลประโยชน์ตอบแทนเงินบำเหน็จชราภาพของผู้ประกันตนมาตรา 33 และมาตรา 39 ประจำปี พ.ศ. 2557.*
- สำนักงานประกันสังคม. (2560). *จำนวนสถานประกอบการและสาขา จำนวนผู้ประกันตนจำแนกรายจังหวัด ประจำปีเดือนกันยายน 2560. สำนักเงินสมทบ และสำนักเสริมสร้างความมั่นคงแรงงานนอกระบบ: กองวิจัยและพัฒนา สำนักงานประกันสังคม.*
- สำนักงานประกันสังคม, กองวิจัยและพัฒนา (2560). *จำนวนสถานประกอบการและสาขา/นายจ้างและผู้ประกันตน/ลูกจ้าง จำแนกรายจังหวัด ณ กุมภาพันธ์ 2560. (อัดสำเนา).*
- สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6. (2560). *รายงานสรุปการใช้บริการผู้ประกันตนของผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ ณ สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 ระหว่าง 1/1/59-31/12/59.*
- สำนักงานประกันสังคม, สำนักสิทธิประโยชน์. (2560). *รายงานสรุปจำนวนการวินิจฉัยกรณีบำนาญชราภาพของสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 ปี 2557-2559.*
- อรทัย จันทวงศ์. (2555). *การรับรู้สิทธิประโยชน์กองทุนประกันสังคมของพนักงาน สังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา.* (ปัญหาพิเศษปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป.
- อารักษ์ พรหมณี, และ นิยดา เสนีย์มโนมัย. (2542). *การประกันสังคมกรณีชราภาพและสงเคราะห์บุตร: แนวคิด รูปแบบ การวิเคราะห์ และแนวทางการดำเนินงาน. เอกสารรายงานวิชาการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, สำนักงานประกันสังคม.*

อินทิรา จันทร์รัฐ. (2552). *ความคาดหวังและการรับรู้จริงต่อคุณภาพการบริการสายการบินต้นทุนต่ำที่เกี่ยวพันภายในประเทศ*. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, คณะสังคมศาสตร์, สาขาวิชาการจัดการ.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมการปกครอง. (2559). *ประกาศกรมการปกครอง เรื่อง แจ้งข้อมูลทางการปกครอง*. สืบค้นจาก <http://www.zcooby.com/2559-thailand-information-number-statistics/>.

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). *สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)*. สืบค้นจาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/lfs60/reportFeb.pdf>.

กองวิจัยและพัฒนา สำนักงานประกันสังคม. (2559). *ข้อมูลสารสนเทศแรงงานเชิงบูรณาการ*. สืบค้นจาก <http://nlic.mol.go.th/th/index>.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2557). *บทความแนวโน้มโลก 2050 ตอนที่ 3: สังคมโลก สังคมผู้สูงอายุ*. กรุงเทพธุรกิจ. สืบค้นจาก <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/611956>.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2558). *กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (PVD) คืออะไร*. สืบค้นจาก https://www.set.or.th/education/th/begin/mutualfund_content14.pdf.

บรรลุ ศิริพานิช. (2550). *หมอชาวบ้าน: การเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุ*. สืบค้นจาก <https://www.doctor.or.th/article/detail/1062>

ประชาชาติธุรกิจ. (2558). “ตระหนก” แต่ไม่ “ตระหนัก” เผยคนไทย 90% ไม่วางแผน “เกษียณ”. สืบค้นจาก http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1434619939.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2557). *บทความเรื่อง สังคมผู้สูงอายุ: นัยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ*. สืบค้นจาก <http://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom12/05-02.html>

มูลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุ. (2558). *สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทย(ด้านประชากร)*. สืบค้นจาก <http://fopdev.or.th/%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B8%9C%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B8%AA%E0%B8%B9%E0%B8%87%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%9B/>.

- รัฐบาลไทย. (2559). *กระทรวงแรงงาน หนุนรัฐบาล เล็งช่วยผู้สูงอายุมีอาชีพ มีงานทำ*. สืบค้นจาก <http://www.thaigov.go.th/index.php/th/news-ministry/2012-08-15-09-43-46/item/108459-id108459>.
- วชิระ ชั้นหนองจอก. (2552). *ทฤษฎีการรับรู้*. สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/282194>.
- วิจิตรา (ฟุ้งลัดดา) วิเชียรชม. (2560). *การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ*. สืบค้นจาก <http://research.law.tu.ac.th/research/upload/portfolio/2014-06-13-1402639932-73267.pdf>.
- สมพร มโนดำรงธรรม. (2560). *ลูกจ้างเกษียณอายุ เตรียมรับค่าชดเชยได้แล้ว*. สืบค้นจาก <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/642598>
- สยามรัฐ. (2558). *รัฐบาลวาง 3 นโยบายรับมือสังคมผู้สูงอายุ*. สืบค้นจาก <http://www.siamrath.co.th/web/?q=%E2%80%9C%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%A5%E2%80%9D-%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%87-3-E0%B8%99%E0%B9%82%E0%B8%A2%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A1%E0%B8%9C%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B8%AA%E0%B8%B9%E0%B8%87%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%B8>
- สรารุช ไพฑูรย์พงษ์. (2558). *คอลัมน์ ดุลยภาพดุสยพินิจ “การปฏิรูปการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในประเทศไทยปีปุ่น”*. สืบค้นจาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?Newsid=1437732743.
- อดิگانต์ พานิชเกษม. (2560). *ชีวิตดีๆ ยามเกษียณ: เตรียมตัวก่อนเกษียณ. ธนาคารกรุงเทพฯ*. สืบค้นจาก <https://happyaged.files.wordpress.com/2014/06/a00013.pdfX>.

Book

- Atchley, R. C. (1994). *Social Forces and Aging: An Introduction to Social Gerontology*. (7th ed). California: Wadsworth Publishing Co.
- United Nation. (1998). *Sex & Age Distribution of World Propulation*. N.P.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม” เพื่อศึกษาการรับรู้ของผู้ประกันตนเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพและสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ และเพื่อศึกษาการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม โดยประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเพื่อนำมาวางแผนดำเนินการเพื่อพัฒนาต่อยอดในส่วนที่สำนักงานประกันสังคมจะสามารถร่วมกับสถานประกอบการในการช่วยสร้างความพร้อมให้กับผู้ประกันตนก่อนเกษียณ ทั้งนี้เพื่อการมีชีวิตในช่วงหลังเกษียณอย่างมีคุณภาพและมีความสุข ซึ่งคำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และท่านเป็นผู้หนึ่งที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงขอความร่วมมือจากท่านโปรดตอบคำถามทุกข้อและตรงกับความเป็นจริง และข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาจะถูกเก็บเป็นความลับจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่าน โดยผู้ศึกษาจะนำไปใช้ในเชิงวิชาการโดยเป็นการนำเสนอข้อมูลผลการศึกษาในภาพรวมเท่านั้น ซึ่งแบบสอบถามจะแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้ประกันตน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณท่านมา ณ โอกาสนี้ ที่ท่านเสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้อย่างครบถ้วนและเป็นจริงมากที่สุด

นางสาวสุนตรา ธีรเสนี

นักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ท่านเห็นว่าถูกต้องและตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. สถานะการเป็นผู้ประกันตน

- ( ) 1. ผู้ประกันตนตามมาตรา 33 (ยังทำงานเป็นลูกจ้าง)
 ( ) 2. ผู้ประกันตนตามมาตรา 38(2) (ออกจากงานแล้วอยู่ในความคุ้มครอง 6 เดือน)
 ( ) 3. ผู้ประกันตนโดยสมัครใจตามมาตรา 39 (ออกจากงานแล้วส่งเงินสมทบด้วยตนเอง)

2. เพศ

- ( ) 1. ชาย ( ) 2. หญิง

3. อายุ.....ปี

4. ระยะเวลาการปฏิบัติงาน (ในสถานประกอบการ).....ปี

5. ระดับการศึกษา

- ( ) 1. ประถมศึกษา ( ) 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
 ( ) 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. ( ) 4. อนุปริญญา/ ปวส.
 ( ) 5. ปริญญาตรี ( ) 6. สูงกว่าปริญญาตรี

6. สถานภาพการสมรส

- ( ) 1. โสด ( ) 2. สมรส
 ( ) 3. หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่

7. จำนวนบุตร.....คน

8. รายได้ต่อเดือน

- ( ) 1. ต่ำกว่า 9,000 บาท ( ) 2. 9,001-15,000 บาท
 ( ) 3. 15,001-25,000 บาท ( ) 4. ระหว่าง 25,001-35,000 บาท
 ( ) 5. ระหว่าง 35,001-45,000 บาท ( ) 6. ตั้งแต่ 45,001 บาทขึ้นไป

9. ลักษณะการจ้างงานปัจจุบัน

- ( ) 1. ลูกจ้างรายเดือน ( ) 2. ลูกจ้างรายวัน/รายชั่วโมง
 ( ) 3. ลูกจ้างสัญญาจ้าง ( ) 4. ประกอบอาชีพอิสระ

10. ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน

- ( ) 1. บ้านของตนเอง ( ) 2. บ้านของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง
 ( ) 3. บ้านเช่า ( ) 4. อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้ประกันตน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ถูกต้องที่สุดเพียงช่องเดียว

ข้อ	ประเด็นการรับรู้ของผู้ประกันตน	ใช่	ไม่ใช่
การรับรู้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพจากกองทุนประกันสังคม			
11	ด้านเงื่อนไขการเกิดสิทธิกรณีบำนาญชราภาพ กรณีบำนาญชราภาพจะมีสิทธิได้รับต่อเมื่อมีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ และสิ้นสภาพการเป็นผู้ประกันตน		
12	ถ้าจ่ายเงินสมทบครบ 180 เดือน จะมีสิทธิได้รับเงินเป็นรายเดือน หรือเรียกว่า บำนาญชราภาพ		
13	ด้านเงื่อนไขการเกิดสิทธิกรณีบำเหน็จชราภาพ กรณีบำเหน็จชราภาพสิ้นสภาพการเป็นผู้ประกันตนและอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ หรือเป็นผู้ทุพพลภาพหรือถึงแก่ความตาย		
14	ถ้าจ่ายเงินสมทบไม่ครบ 180 เดือน จะมีสิทธิได้รับเงินเป็นเงินก้อน ครั้งเดียว หรือเรียกว่า บำเหน็จชราภาพ		
15	ด้านประโยชน์ทดแทนกรณีบำนาญชราภาพ บำนาญชราภาพ คำนวณให้ในอัตราร้อยละ 20 ของค่าจ้างเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้ายก่อนความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลง		
16	บำนาญชราภาพ ถ้าจ่ายเงินสมทบเกิน 180 เดือน ให้ปรับจากเดิมเพิ่มขึ้น อีกร้อยละ 1.5 ต่อระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบทุก 12 เดือน		
17	ด้านประโยชน์ทดแทนกรณีบำเหน็จชราภาพ บำเหน็จชราภาพ ถ้าจ่ายเงินสมทบต่ำกว่า 12 เดือน จะมีสิทธิได้รับเฉพาะ ในส่วนของตนเองที่ส่งเงินกรณีชราภาพไว้		
18	บำเหน็จชราภาพ ถ้าจ่ายเงินสมทบตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไป จะมีสิทธิได้รับใน ส่วนที่ผู้ประกันตนและนายจ้างจ่ายเงินสมทบ พร้อมผลตอบแทน		
19	ถ้าผู้รับบำนาญชราภาพเสียชีวิตภายใน 60 เดือน นับตั้งแต่ที่ได้รับเงิน ทายาทมีสิทธิได้รับเงินเป็นบำเหน็จชราภาพจำนวน 10 เท่าของ เงินบำนาญที่ได้รับ		
20	ด้านทายาทตามกฎหมายของผู้ประกันตนกรณีชราภาพ บุตรชอบด้วยกฎหมาย สามีหรือภรรยา บิดามารดาที่มีชีวิต และบุคคลซึ่ง ผู้ประกันตนทำหนังสือระบุไว้เป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จ เป็นทายาท ตามกฎหมายของผู้ประกันตน		

ข้อ	ประเด็นการรับรู้ของผู้ประกันตน	ใช่	ไม่รู้
21	กรณีที่ไม่มีทายาทตามกฎหมาย จะจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพให้ผู้มีสิทธิตามลำดับ ดังนี้ (1) พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน (2) พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดา (3) ปู่ ย่า ตา ยาย (4) หลุง ป้า น้า อา		
การรับรู้สวัสดิการเพื่อการเกษียณของสถานประกอบการ			
22	ด้านความรู้ทั่วไปของสวัสดิการเพื่อการเกษียณในสถานประกอบการ นายจ้างไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าชดเชยในการเกษียณอายุให้เพราะกฎหมายไม่ได้บังคับ		
23	เงินชดเชยภายหลังเกษียณ ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละบริษัท		
24	บริษัทมีสวัสดิการให้กับพนักงานที่เกษียณอายุ		
25	ด้านสิทธิประโยชน์ที่พึงจะได้รับหลังเกษียณตามนโยบายของบริษัท บริษัทมีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพสำหรับพนักงาน โดยไม่มีการบังคับในการเข้าร่วมเป็นสมาชิก (ถ้าบริษัทไม่มีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพให้ข้ามไปทำข้อที่ 28)		
26	บริษัทจะหักจากเงินเดือนที่พนักงานได้รับในแต่ละเดือนเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพในอัตราที่เท่ากันทุกเดือนตามแต่ที่ได้มีการตกลงกันไว้		
27	กองทุนสำรองเลี้ยงชีพจะได้รับคืนเป็นเงินก้อนเมื่อลาออกหรือเกษียณอายุ		
28	บริษัทมีนโยบายจ้างพนักงานภายหลังที่เกษียณอายุ โดยพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถของบุคคล		
การรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุของภาครัฐ (นอกเหนือประกันสังคม)			
29	ด้านพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11 บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และสัญชาติไทย สามารถใช้สวัสดิการผู้สูงอายุ		
30	ผู้สูงอายุได้รับการจัดช่องทางพิเศษเฉพาะเพื่อให้ได้รับการบริการที่สะดวก รวดเร็ว		
31	ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมให้มีหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ทั้งในระบบและนอกระบบ		
32	ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับบริการอบรมทักษะอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม		
33	ผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมชมรมหรือกิจกรรมด้านกีฬานันทนาการและถ่ายทอดภูมิปัญญาภายในชุมชน		

ข้อ	ประเด็นการรับรู้ของผู้ประกันตน	ใช่	ไม่รู้
34	ผู้สูงอายุได้รับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและได้รับการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ให้บริการที่สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัยภายในสถานที่ต่างๆ เช่น ลิฟต์ ทางลาด สุขา ฯลฯ		
35	ผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับลดหย่อนค่าโดยสารประจำทางทุกประเภท เช่น รถไฟ เรือ เครื่องบิน รถไฟฟ้า เป็นต้น แต่จะต้องแสดงบัตรประชาชนก่อนซื้อตั๋วทุกครั้ง		
36	ผู้สูงอายุที่มีสิทธิเข้าชมสถานที่ของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่น อุทยานแห่งชาติ สวนสัตว์ เป็นต้น		
การรับรู้สวัสดิการผู้สูงอายุของภาครัฐ (นอกเหนือประกันสังคม)			
37	ผู้สูงอายุที่ถูกทารุณกรรม มีสิทธิได้รับการบริการตรวจสุขภาพกายและจิต		
38	ผู้สูงอายุจะได้รับการช่วยเหลือพร้อมได้รับคำปรึกษาทางคดีหรือปัญหาครอบครัว		
39	ผู้สูงอายุจะได้รับการอุปการะถ้าไร้ญาติขาดมิตร ไม่มีที่พำนักอาศัย		
40	ผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับการช่วยเหลือเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนตลอดชีวิต จะต้องมีสัญชาติไทยและไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการจากหน่วยงานของภาครัฐ		
41	ผู้สูงอายุที่ยากจน หรือมีญาติแต่ฐานะยากจนไม่สามารถจ้างงานศพได้ จะได้รับเงินช่วยเหลือยามเสียชีวิตรายละ 2,000 บาท		
42	ผู้สูงอายุที่มีสิทธิกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพโดยไม่มีดอกเบี้ย แต่ต้องชำระคืนภายใน 3 ปี		

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่เป็นคำตอบในการวางแผนของท่านมากที่สุด

มากที่สุด	หมายถึง	คิดแล้ว ปฏิบัติสม่ำเสมอ
มาก	หมายถึง	คิดแล้ว แต่ปฏิบัติบางครั้ง
ปานกลาง	หมายถึง	คิดแล้ว แต่ปฏิบัตินานๆ ครั้ง
น้อย	หมายถึง	คิดแล้ว แต่ไม่ปฏิบัติ
น้อยที่สุด	หมายถึง	ไม่คิด ไม่ปฏิบัติ

ข้อ	ประเด็นการวางแผนเพื่อการเกษียณ ของผู้ประกันตน	ระดับการวางแผน				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ						
43	ด้านร่างกาย ท่านเข้ารับการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี					
44	ท่านออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ					
45	ท่านนอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอใน แต่ละวัน					
46	ท่านรับประทานอาหารครบ 3 มื้อ ใน 1 วัน					
47	ท่านหลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารจำพวก แป้ง ของหวานน้ำตาล อาหารที่มีไขมันสูง					
48	ท่านทานผักผลไม้ที่มีหลากหลายมากขึ้น ทั้งผักสดและผักต้ม					
การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสุขภาพ						
49	ท่านเลือกดื่มเครื่องดื่มที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ					
50	ท่านหลีกเลี่ยง/งดการสูบบุหรี่					
51	ด้านจิตใจ ท่านทำจิตใจให้แจ่มใส และให้ความใส่ใจกับ ผู้คนและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น					
52	ท่านให้ความสำคัญกับคำสอนทางศาสนา และทำกิจกรรมทางศาสนามากขึ้น					

ข้อ	ประเด็นการวางแผนเพื่อการเกษียณ ของผู้ประกันตน	ระดับการวางแผน				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
53	ท่านหันมามองโลกในแง่บวก และฝึกจิตใจให้ สงบด้วยการนั่งสมาธิ					
54	ท่านทำบุญอย่างสม่ำเสมอ					
55	ท่านพาลูกหลานไปท่องเที่ยว หรือหางาน อดิเรกทำเป็นประจำ					
การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านที่อยู่อาศัย						
56	ท่านมีบ้านเป็นของตนเอง					
57	ท่านวางแผนจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้ เหมาะสมกับสภาพร่างกายของตนเอง ยามสูงอายุ					
58	ท่านเตรียมศึกษาสภาพที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมของสถานสงเคราะห์คนชรา ทั้งภาครัฐและเอกชน					
59	ท่านวางแผนเกี่ยวกับบุคคลที่จะใช้ชีวิตร่วม อยู่ด้วยภายหลังเกษียณ					
การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านเศรษฐกิจ						
60	ท่านประมาณการอายุที่คาดว่าจะอยู่ในช่วง เกษียณอายุไปจนถึงสิ้นอายุขัย					
61	ท่านกำหนดเป้าหมายการดำเนินชีวิตที่ ต้องการเมื่อเกษียณอายุ					
62	ท่านประมาณการค่าใช้จ่ายที่ต้องการสำหรับ การเกษียณอายุ					
63	ท่านเตรียมเงินออมประมาณ 6 เท่าของ ค่าใช้จ่ายประจำเดือน สำหรับช่วงเวลาที่ต้อง ใช้เงินอย่างฉุกเฉิน					

ข้อ	ประเด็นการวางแผนเพื่อการเกษียณ ของผู้ประกันตน	ระดับการวางแผน				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านเศรษฐกิจ						
64	ท่านจ่ายหนี้ที่มีอัตราดอกเบี้ยแพงที่สุดและ หนี้ที่เกิดจากการใช้บัตรเครดิตก่อน					
65	ท่านทำประกันชีวิตเพื่อป้องกันความเสี่ยง					
66	ท่านร่วมออมทรัพย์กับกองทุนหรือทำประกัน ชีวิตแบบสะสมทรัพย์สำหรับ วัยเกษียณ					
67	ท่านมีการลงทุนเพื่อให้รายได้เพิ่มสูงขึ้น					
การวางแผนเพื่อการเกษียณด้านสังคม						
68	ท่านสามารถพูดคุย สนทนา กับผู้อื่นที่ หลากหลายได้อย่างมีความสุข					
69	ท่านสามารถเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงได้					
70	ท่านติดตามข่าวสารด้านสุขภาพ โลกสังคม และนำมาพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นอย่าง สม่ำเสมอ					
71	ท่านมีการวางแผนพบปะสังสรรค์กับ ครอบครัว เพื่อน เป็นประจำ เช่น ไปวัด ไปท่องเที่ยว					
72	ท่านมีกลุ่มชมรม สมาคม ที่ท่านเป็นสมาชิก อยู่ และยังคงอยู่ถึงท่านเกษียณแล้วก็ตาม					

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการวางแผนเพื่อการเกษียณของผู้ประกันตน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่ตรงกับข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของท่านมากที่สุด

5 เรื่อง

1. สำนักงานประกันสังคมควรมีการจัดอบรมด้านสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพอย่างทั่วถึงให้กับลูกจ้างในสถานประกอบการโดยตรง
2. สำนักงานประกันสังคมควรมีการทบทวนการให้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพในรูปแบบอื่นๆ นอกจากผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน
3. สำนักงานประกันสังคมควรมีการจ่ายสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพให้กับผู้ประกันตนในการดำรงชีวิตในอัตราที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ
4. สถานประกอบการควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงความจำเป็น และแนวทางในการวางแผนชีวิตก่อนเกษียณ
5. สถานประกอบการควรมีการอบรมอาชีพเพิ่มเติม (พิเศษ) เสริมทักษะและความสามารถในการประกอบอาชีพอื่นเพื่อรองรับการเกษียณ
6. สถานประกอบการควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานภายใน/ภายนอก ที่คอยให้คำปรึกษาและวางแผนเพื่อการเกษียณของลูกจ้างในด้านต่างๆ
7. ภาครัฐควรมีแผนรองรับ/ แนวทางปฏิบัติของสถานประกอบการเพื่อการเกษียณของลูกจ้างที่ชัดเจน
8. ภาครัฐควรส่งเสริม และสนับสนุนให้ลูกจ้างมีการพัฒนาทักษะและความสามารถ (เพิ่มเติม) ทางอาชีพก่อนและหลังเกษียณ
9. ภาครัฐควรจัดตั้งหน่วยงาน หรือองค์กรที่ชัดเจนที่มีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาในการวางแผนเพื่อการเกษียณของลูกจ้างให้ครอบคลุมทุกๆ ด้าน
10. ผู้ประกันตนควรมีการเตรียมการวางแผนการใช้ชีวิตเพื่อการเกษียณตั้งแต่อายุยังน้อย
11. ผู้ประกันตนควรพัฒนาทักษะ(เพิ่มเติม) ความสามารถในการทำงาน เพื่อเป็นการเตรียมการวางแผนทางด้านอาชีพก่อนที่จะเกษียณ
12. ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ).....

ขอขอบคุณท่านที่กรุณาใช้เวลาตอบแบบสอบถามครั้งนี้

สุเนตรา ชีรเสนี

นักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวสุนตรา ธีรเสนี
วันเดือนปีเกิด	12 กันยายน 2521
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2542: คณะบริหารธุรกิจ สาขาการเงิน และการธนาคาร มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ตำแหน่ง	นักวิชาการประกันสังคม
ทุนการศึกษา	ปีงบประมาณ 2558: การอุดหนุนทุนการศึกษา ภายในประเทศ ประจำปีการศึกษา 2558 (นอกเวลาราชการ) สำนักงานประกันสังคม
ประสบการณ์ทำงาน	2547- ปัจจุบัน: นักวิชาการประกันสังคม สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 6 ส่วนงานสิทธิประโยชน์ 2542- 2547: นักวิชาการประกันสังคม สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 ส่วนงานสิทธิประโยชน์